

Kuzey Kıbrıs Postası

tüm bayilerde...

haberiniz olsun

KP DAILY NEWS

www.kpdailynews.com

444 0 100

03 **Hüseyin Güven**
Merhaba

04 **Nezire Gürkan**
Bu kitabı okuyun, ciltletip saklayın...

06 **Bülent Fevzioğlu**
Kıbrıs Türk basını kaç yaşında? 125 mi - 135 mi?

12 **Erten Kasımoğlu**
Basın, siyasetçinin önünde!

14 **Ahmet An**
Kıbrıs Türk basınında düşünce özgürlüğü (1878-1960)

24 **Cenk Mutluyakalı**
İlk gazeteden bugüne 'ümid'imiz var mı?

26 **Hristos Hristofidis**
İlk Rumca gazete 1878'de

30 **Hüseyin Kanatlı**
"Uçan Yıllar"

32 **Halil Erdim**
Kıbrıs Türk matbaacılığı

36 **Sami Özuslu**
Televizyon yalanları

38 **Altay Sayıl**
Halkın Sesi ve Dr. Küçük

40 **Hüseyin Çakmak**
Karikatürün tarihçesi

48 **Emine Hoca**
Bir dönem, 3 kadın...

58 **Kani Kanol**
Gazetelerin tozlu sayfalarından...

60 **Süleyman Ergüçlü**
Neden 11 Temmuz?

62 **Doğuş Ö. Çiftçioğlu**
Gazetelerin değişmeyen gündemleri

64 **Derya Bökeyhan**
Bir duayen gazeteci ve bir çağrı: "Kimse kalemini satmasın..."

68 **Fatma Arpalıklı**
Dünden bugüne gazeteler

74 **Gözde Akben Bekir**
Gazetecilere "karşılaştıkları zorlukları ve ideallerini" sorduk...

78 **Ayşe Güler**
Muazez Seldağ`la röportaj

82 **Simge Çerkezoğlu**
Gazeteci Kültür-Sanat-Yazın

86 **Efdal Keser**
Kayıt Dışı

90 **Hüseyin Sayıl**
Gazi Yüksel`le röportaj

96 **Aytuğ Türkkkan**
Bizim Mahalle

100 **Süleyman İrvan**
Medya Etik Kurulu uyarlarına devam ediyor

102 **Deniz Abidin**
KTGB`den haberler..

90

Hüseyin GÜVEN
Gazeteciler Birliği Başkanı
husguven@yahoo.com

Merhaba...

Özetle, medyamızın durumu hakkındaki görüşlerimi aktarmam gerekirse; ne yazık ki bunca teknolojik gelişmeye, eğitim olanaklarının artmasına, gazetelerimizin sayısal olarak artmasına, görsel medyamızın tek seslilikten çok sesliliğe geçmesine rağmen, içerik olarak aynı düzeyde geliştiğimiz söylenemez. Bütün bunlara İnternet gazeteciliği ve sosyal medyadaki gelişmeler de eklendiğinde çok daha iyi bir noktada olmamız gerekirdi diye düşünüyorum.

Ancak ne yazık ki medyamız ekonomik sıkıntılar, siyasi ve benzeri baskılar nedeniyle, kendi kendini tekrarlamak ve birbirinin aynı yayınlar yapmanın; araştırmacı, sorgulayıcı gazetecilik yapmak yerine, reklam verenlerin haber-reklamlarıyla dolu gazeteler yayınlamanın ötesine geçemiyor. Haberlerdeki dil kullanımı ve habercilik açısından yapılan hatalara ise girmek dahi istemiyorum. Ve daha da üzücü olan konu ise, bütün bunlardan hiç kimsenin rahatsız olmaması.

Hem meslektaşlarımızda, hem de okuyucu, izleyici ve dinleyicideki duyarsızlık; medyamızdaki

eksikliklerin, hataların düzeleceğine dair umutlu olmamızı da engelliyor ne yazık ki.

Yazıma merhaba diye başladım ama aslında bu yazım aynı zamanda sizlere bir veda yazısı olma özelliği de taşıyor. Çünkü Medya dergimizin bu sayısı, benim başkanlık dönemimde yayımlanacak son sayı oluyor.

Gazeteciler Birliği'nin olağan genel kurulu eylül ayında yapılacağı için gelecek sayının başyazısı, görevi devredeceğim bir başka meslektaşım tarafından yazılacak

Medya dergisinin bir süre ara verilen yayınına bizim yönetimde olduğumuz dönemde yeniden başlanmış olması nedeniyle çok mutluyum. Çünkü bu derginin önemine ve süreklilik arz etmesi gerektiğine inanıyorum.

Dilerim bizden sonraki Birlik yönetimi ve yönetimleri de dergiye gereken önemi verir ve Medya'nın daha da geliştirilerek devamını sağlar. Medya Dergisi yayım kurulunda görev yapan tüm arkadaşlarıma da derginin yayınlanması için verdikleri özverili emek için teşekkür ederim. Hoşçakalın...

Dopdolu, neredeyse dergi değil de kitap gibi bir MEDYA ile karşınızdayız. Elbette böyle olması da doğal; çünkü bu sayımızda kendimizi, medyamızı çeşitli yönleriyle ele almak, Kıbrıs'ta ilk Türkçe yayımlanan gazete Saded'in 125'inci yıldönümü nedeniyle biraz da özel bir sayı hazırlamak istedik.

Bu sayımızda çok sayıda röportaj, değerlendirme, basınıımızın, medyamızın geçmişiyile ilgili çok sayıda araştırma bulacaksınız. Sizlere basınıımızın nerelerden nerelere geldiğini anlatmak, anlattırmak, elinizin altında kaynak olabilecek bir dergi olmasını sağlamak istedik ve bunu da başardık sanırım.

Medya

Sahibi:

K.T Gazeteciler Birliği

Yayın Kurulu:

Nezire Gürkan, Aysu Basri Akter,
Hüseyin Sayıl, Zafer Kodan,
Doğuş Özokutan Çiftçioğlu,
Özgül Gürkut Mutluyakalı

İletişim:

gazetecilerbirliđi@yahoo.com
www.gazetecilerbirliđi.com
Tel: 0392 22 57 796

Adres:

Dr. Küçük Bulvarı,
Mehmet Ali Akpınar Sok. SOS Çocukköyü yanı
BRTK karşısi / Lefkoşa

Grafik Tasarım:
Suzan Gazelci

22 565 95
Mesarya
ajans

Nezire GÜRKAN
Yayın Kurulu Başkanı
nezgurkan@yahoo.com

Bu kitabı okuyun, ciltletip saklayın...

Yaklaşık üç aylık aradan sonra yeni bir sayı, yeni bir dosya ile karşınızdayız. Dergiden çok kocaman bir kitapla...

Bu sayı özel bir sayı, çünkü aylardan temmuz ve 11 Temmuz da Basın Günü... Bu güne özel, özel bir sayı hazırlayalım dedik ekip arkadaşlarımızla ama galiba planladığımdan da özel oldu. Her sayı gibi bunu da planladık, tasarladık, kimlerden ne isteyeceğimizi belirledik; ama bırakın herkesin evet demesini, istediğimizden kat kat fazla yanıt aldık. Ve sonuçta kitaplarda bile bulunamayacak, tarihe not düşen, tarihi araştırmalarla karşınıza çıktık.

Bu sayıda ne yok ki...

Araştırmacı kimliğiyle bilinen, "ayaklı kütüphane" Bülent Fevzioğlu ve Araştırmacı-Yazar Ahmet An Kıbrıs Türk basın tarihi; Hüseyin Çakmak da mizah tarihiyle ilgili araştırmalarıyla dergiye damgalarını vurdular. Çok kısa sürede detaylı araştırma/incelemeleriyle her biri satır satır okunacak, ciltlenip arşivlenecek bilgiler sundular...

Halil Erdim ise, "Kıbrıs Türk Matbaacılığı"nı yazarak, bilinmeyen bir alanda bize ışık oldu...

Tarihe uzanmışken, Kıbrıs Türk basınıyla sınırlı kalmak istemedik ve Rum basınının da tarihini irdelemek istedik. Gazeteci, Kıbrıs (Rum) Gazeteciler Birliği Yönetim Kurulu Üyesi Hristos Hristofidis bizi kırmadı

ve Rum basınının tarihini yazdı. TAK mütercimlerinden, sevgili çalışma arkadaşımız Gözde Ermetal Karadeniz de hiç ikiletmeden çevirisini yaptı.

Duayen yayıncılardan Hüseyin Kanatlı öykü tadında yayıncılığın tarihini anlattı, değerli dostumuz Altay Sayıl bizim için Halkın Sesi'ni yazdı...

Sevgili Emine Hoca, çoğunluğu kendi inisiyatifiyle inanılmaz bir 3'lü röportaja imza attı bu sayıda. Güzide Tunç, Sevilay Direkoğlu ve Tüneysel Yaylalı gibi yayıncılığın duayenlerini, onlarla birlikte yayıncılığın tarihini dergiye taşıdı...

Arşiv çalışmalarıyla ünlü Kani Kanol "Gazetelerin Tozlu Sayfalarından" adıyla nostaljik reklamları, Doğuş Çiftçioğlu da "Geçmiş Zaman Olur ki..." diyerek nostaljik haberleri derledi...

Bu ayki duayen röportajı ise Özcan Özcanhan'la... Sevgili Derya'nın (Bökeyhan) kaleminden...

Basının emektar kalemlerinden, sadece Kıbrıs'ta değil Ankara'da da yakından tanınan gazeteci Muazzez Seldağ'la çarpıcı röportaj da var bu özel sayıda... Ayşe Güler'in kaleminden...

Bir önceki sayıda iki gazeteyle başladığımız "Dünden Bugüne Gazeteler" devam ediyor. Fatma Arpalıklı'nın araştırma/inceleme ve röportajlarıyla... Geçtiğimiz sayıda Halkın Sesi ve Demokrat Bakış'ı irdeleyen Fatma, bu ay Yenidüzen ve Volkan'ı konuk etti... Gelecek sayıda diğer iki gazeteyi...

Erten Kasımoğlu, Sami Özuslu, Süleyman Ergüçlü, Cenk Mutluyakalı da köşe yazıları, yorumlarıyla dergiye katkıda bulunan meslektaşlarımız; ana dosya çerçevesinde ve belirlediğimiz konular kapsamında...

Foto muhabiri arkadaşımız, Yayın Kurulu üyesi Hüseyin Sayıl ise, derginin tüm fotoğraflarıyla uğraşırken, bu sayıda da röportajı ihmal etmedi ve mesleğin duayenlerinden Gazi Yüksel ile detaylı bir söyleşi yaptı...

Geleneksel sayfalarımız aksamadan, hatta artarak devam ediyor... Gözde Akben Bekir, bu sayıda genç meslektaşlara ideallerini sordu, 5 arkadaşımızı dergiye taşıdı... Aytuğ Türkkan imzalı "Bizim Mahalle"de de bizden haberler var yine... Efdal Keser'in "Kayıt Dışı" sayfasında ise Mustafa Doğrusöz ve İsmet Ezel gibi duayenlerin, meslektaşlarımız Şebnem Özerdem Faslıgil ve Damla Dabiş Özel'in anıları var... Film çalışmasıyla Doğuş Çiftçioğlu ve kitabıyla Aral Moral da Simge Çerkezoğlu'nun "Gazeteci/Kültür Sanat Yazın" sayfasına konuk oldu... Medya Etik Kurulu'ndan haberler Kurul Başkanı Prof. Dr. Süleyman İrvan'ın, Gazeteciler Birliği'nden haberler de Gazeteciler Birliği Sekreteri Deniz Abidin'in kaleminden...

Büyük özveriyle bir grup insanın organizatörlüğünde, ama onlarca gazeteci, akademisyen, araştırmacının katkılarıyla 3 ayda bir yayınladığımız MEDYA, arşiv özelliğiyle hayata katkı yapmaya devam ediyor. Gönüllü katkılar ve sivil inisiyatifleri geliştirerek birlikte yürüyüş, kendimize daha iyi bakmamıza katkı sağlayacaktır...

Sevgilerimizle...

Semra Ltd.

İnşaat Malzemeleri ve Genel İthalat

Yapılarınızın Bütün İhtiyaçları İçin

Bülent FEVZİOĞLU
bfevzioglu@gmail.com

Kıbrıs Türk basını kaç yaşında? 125 mi - 135 mi?

Ya da

(Kıbrıs Türk basın tarihi içerisinde kabul edilmeyen bir gazete: 'Ümid' ve bir gazeteci: 'Aleksan Sarafyan')

Bir Tarihi Sorgulamak...

S öze, bir soruya açıklık getirerek başlamak gerek.

Kıbrıs Türk basını 125 değil, 135 yaşındadır aslında...

Çünkü bu ada coğrafyası üzerinde 'Eski - Osmanlı - Türkçe' denilen alfabeyle yazılarak basılan ilk gazete 1879 tarihlidir. Adı "Ümid"tir(1). Ve "Ümid"ten on yıl sonra (1889) bir gazete daha yayınlanır ki onun adı da "Dik-i Şarki"dir(2). Yani 'Doğu'nun Horozu' anlamında. Bu iki gazeteden sonra "Saded"(3) gelir.

Eldeki bilgilerden hareketle "Saded"ın "Ümid"ten on yaş küçük, "Dik-i Şarki" ile ay farkıyla yaşıtılığı netleştiğine göre, günümüz basın örgütlerinin 'doğum günü' olarak kabul ettiği 'Saded' gazetesi 'basın tarihimizde' İLK değil, 3'üncü gazetedir.

Kıbrıs Türk Basın Tarihi'ne 'Sezar'ın hakkını Sezar'a vererek' dürüstçe başlayacaksak eğer, öncelikle, kabul edilen ve kutlanan 11 Temmuz 1889 tarihini yeniden gözden geçirmemiz ve iki şıkkı olan şu soruya doğru bir yanıt vermemiz gerekmektedir:

- 'Kıbrıs Türk Basın Tarihi'ni nereden başlatmalıyız?

- Ada üzerinde 'Türk'lerin yayınladığı ilk gazeteden mi?
- Ada üzerinde Türkçe (Eski-Osmanlı Türkçe) yayınlanan ilk gazeteden mi?

Eğer a) şıkkını 'doğru' kabul

ediyorsak, evet, ilk sayısını 11 Temmuz 1889'da yayınlayan 'Saded' gazetesi ada üzerinde 'Türk'lerin yayınladığı ilk gazetedir ve basın tarihimiz bugün 125 yaşındadır. Eğer b) şıkkını 'doğru' kabul ediyorsak, hayır, ilk sayısının 12 Aralık 1879 günü yayınladığı belgelenen 'Ümid' gazetesi ile basınıımız 135 yaşındadır.

İlk iki gazetenin sahibi ve yayıncısı Aleksan Sarafyan isimli bir Ermeni idi ve Kıbrıs'a uzanan yol öyküsü de oldukça ilginçti...

Namık Kemal, İbret ve Aleksan Sarafyan...

İlkokul sıralarımızdan ve kitaplarımızdan başlar Namık Kemal ismini ezberlerimize kazımak... Çünkü o yalnızca 'vatan şairi' değil, Mağusa Kal'a'sı'nda 38 ay sürgün (1873-1876) yatandır da... Dersaadet-i Osmanlı'da bir de gazete yayınlamıştır, adı "İbret"...

Vatan şairi Namık Kemal'le Aleksan Sarafyan tanışıyorlar mıydı? Evet! Peki ya "İbret" gazetesi bu tanışmanın neresindeydi?

Kıbrıs'ta yayınlanan ilk Türkçe gazete 'Ümid'i ve onun yayıncısı Aleksan Sarafyan'ı bir gazeteci olarak daha iyi tanımak için, şu bilgileri anımsamamız gerek(4):

"İBRET - (عبرت) - Sultan Abdülaziz devri gazetelerinden biri olan İbret (İstanbul 1870 – 1873), zaman zaman

farklı isimlerle ve farklı kişilerce yayımlanmış olsa da özellikle Nâmık Kemal ve arkadaşlarının yönetiminde çıkarıldığı sırada önemli roller üstlenmiş bir yayın organıdır. Gazetenin imtiyazı önce Aleksan Sarafyan tarafından alınmış, Kevkeb-i Şarkî adıyla günlük olarak ilk sayısı 27 Şâban 1286'da (1 Aralık 1869) yayımlanmıştır. Küçük boyda ve çift sütun üzerine Aleksan Sarafyan'ın kaleminden çıktığı tahmin edilen son derece bozuk bir Türkçe ile neşredilen gazete, devrin sadrazamı Âli Paşa'yı ve icraatını övücü yazılar yayımlamasına rağmen, belki de bu yüzden yeterli ilgiyi sağlayamamış, muhtemelen 17 Zilkade 1286'da (18 Şubat 1870) 42. sayısından sonra yayımına ara vermiştir.

Gazete bir süre sonra İbret adı altında ve yine imtiyaz sahibi Sarafyan tarafından pazartesi ve perşembe günleri çıkmak üzere 17 Rebûlevvel 1287'den (16 Haziran 1870) itibaren yayımlanmaya başlamıştır. Alman-Fransız savaşının çıktığı, dolayısıyla gazetelerin oldukça rağbet gördüğü bir devreye rastlamasına rağmen okuyucu tarafından bu defa da yeterli ilgiyi görememiştir. İbret'in bu döneminde, 15. sayısında yer alan ve dönemin Türkçe basınıının tirajı hakkında bilgiler veren "Gazetelerin Revâci" başlıklı makale önemlidir.

İlk iki devresinde umduğu başarıya ulaşamayan Sarafyan 1871 yılında gazetesini İskender Bey'e kiralar. Daha önce kaçar sayı çıktığı kesin olarak belirlenemeyen gazete bu yeni döneminde İbretnümâ-yı Âlem adı

altında, daha büyük ebatla üç sütun üzerine ve haftalık olarak tekrar 1. sayı ile 6 Safer 1288'de (26 Nisan 1871) yayıma başlar. Gazetenin bu döneminde takip edeceği yol ilk nüshasında, "Kötü âdetleri istihzâ edip mazarratını güldürücü bahislerle ahaliye göstermek ..." olarak ifade edilmiştir.

Siyasî bir mizah gazetesi hüviyetinde yayımlanan İbretnümâ-yı Âlem'in bu devresi de oldukça sıkıntılı geçmiştir. Nitekim ilk günlerde gördüğü rağbet sonucu haftada iki, sonra üç defa yayımlanan gazete, ardından satışının düşmesi sebebiyle adını yalnızca İbret şeklinde belirleyip yayımını haftada ikiye indirmiş, 54. sayısında da (29 Ocak 1872) durdurmuştur.

Bu devresinde dönemin diğer süreli yayınlarıyla zaman zaman polemige giren gazetede basın ve gazetecilik mesleğiyle ilgili dikkat çekici bazı makaleler de neşredilmiştir."

Ve devam ediyoruz (5):

On günlük aradan sonra 28 Zilkade 1288'de (7 Şubat 1872) tekrar 1

numara ile yayımlanmaya başladığında sahibi Aleksan Sarafyan, sorumlusu İskender Bey görünmekle birlikte gazetecilik yönüyle idaresi Ahmed Midhat Efendi'ye geçmiştir. Bu dönemde gazetenin boyutları daha da büyümüş, Türk basın tarihinde ilk defa olmak üzere dört sütun üzerine cuma ve pazar hariç haftada beş gün yayımlanan günlük bir gazete halini almıştır.

Ahmed Midhat Efendi'nin, ciddi bir yayın organı olacağını belirten ifadesi doğrultusunda bu devrede gazetede her ne kadar bazı düzeltilmeler olmuşsa da hükümet icraatlarına karşı gitgide artan tenkitler iki ay süreyle kapanmasına ve nihayet kesin olarak tesbit edilemeyen bir tarihte (muhtemelen 58. sayıdan sonra) yayımına ara vermesine sebep olmuştur.

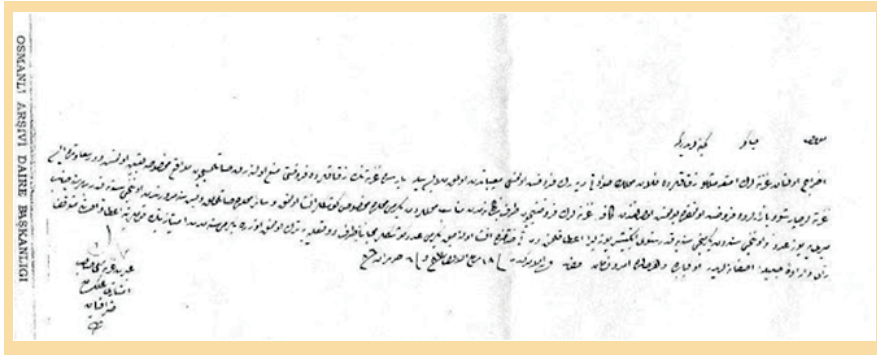
7 Rebûlâhîr 1289'da (13 Haziran 1872) tekrar 1 numara ile yayımlanmaya başlayan İbret'in bundan sonraki devresi, hem Türk basın tarihi hem de o sıradaki gelişmelerin takip edilmesi açısından son derece önemlidir. Aleksan Sarafyan'dan ayda 15 altın liraya iki yıllığına kiralanan gazetede Nâmık Kemal Türk basınında ilk defa kullanılan bir tabirle önce "muharrir-i evvel", sonra "başmuharrir" olarak ilân edilmektedir."

Aleksan Sarafyan'ın, gazete yayıncılığı tutkusunu yanında, yayınlanan gazetelerin belli noktalarda satılmasına ilişkin çağına göre 'yenilikçi' bir girişimi var ki, bugün sahip olduğumuz 'gazete satış noktaları' ile "Yap İşlet Devret" modelinin fikir babası olduğunu da söyleyebiliriz.

mîrîye yüz aded ve onuncu seneden yirminci seneye kadar senevi ikişyüz lira i'ta kılınmak ve müddeti hitâmında inşa olunacak yirmi aded köşkler meccânen taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye terk olunmak üzere yirmi sene müddet-i imtiyâzının kullarına i'tâ ve ihsânı mütevakkıf-ı re'y u irâde-i celîle-i Âsafâneleridir. Ol bâbda ve her halde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir Fî 16 Rebiülevvel sene [12]87[9] ve Fî 6 Haziran sene [12]86 [15 Haziran 1870]

Bende İbret Gazetesi Sahib-i İmtiyazı Aleksan Sarafyan"

Sarafyan'ın dilekçesine ilişkin bir araştırma yazısında bu konu, şöyle değerlendirilir(7):

"İbret Gazetesi'nin imtiyaz sahibi Aleksan Sarafyan haberdar olduğu veya muhtemelen bizzat Paris'te gördüğü bir uygulamayı İstanbul'a taşımak istemiştir.

15 Haziran 1870'de yazdığı arzuhalinde, Paris'te gazetelerin

Aleksan Sarafyan, 'İbret' gazetesini yayınlamaya başladığı günlerde (1870) Şura'yı Devlet'e (Danıştay) bir dilekçe gönderir ve şöyle der(6):

"Ma'ruz-ı Çaker-i Keminelere dir ki

İhrâc olunan gazetelerin emti'â misillü sokaklarda filan mahallin havâdisi diyerek fûrûht olunması mu'ayyebâtan olmak mülâbesesiyle Paris'de gazetelerin sokakta fûrûhtı men' olunarak satılmasıçün mevâkı'-i mahsûsa ta'yîn olunmuş ve Dersaadet'de ise gazeteler çarşu ve pazarlarda fûrûht olunmakta bulunmuş olduğundan kâffe-i gazetelerin fûrûhtiyçün taraf-ı bendegânemden münâsib mahallerden yirmi mahalde mahsûs köşkler inşâ olunmak ve sâ'ir mahalde satılmamak ve beş sene mürûrundan onuncu seneye kadar beher sene cânib-i

sokaklarda gelişigüzel satılmasının önüne geçilerek muayyen yerler tayin olunduğunu bildirmektedir. Bunlara günümüzde olduğu gibi, o gün de "kiosque" adı verilmektedir. Sarafyan bu isimden bahsetmeden ama bu isimden mülhem olarak İstanbul'un yirmi değişik mahallinde hususi "köşkler" inşa etmek ve başka yerlerde gazete satılmasının engellenerek imtiyazının kendisine verilmesini talep etmektedir.

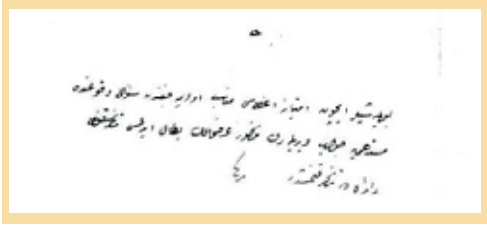
Bir anlamda "yap-işlet-devret" modelinin teklif edildiği projesinde yirmi yerde inşa edeceği "köşklenden" ilk beş yılı ücretsiz, beşinci senenin sonundan onuncu seneye kadar senelik yüz lira, onuncu seneden yirminci seneye kadar senelik ikiyüz lira kira bedelini devlete ödemek ve yirmi yılın sonunda tüm köşklere bedelsiz olarak devlete terk etmek üzere yirmi senelik imtiyaz

müddetinin kendine verilmesini talep etmektedir(8).

Sarafyan'ın arzuhalı, havale edildiği Şura-yı Devlet'de değerlendirilmeye dahi alınmadan "arzuhal sahibi sorarsa böyle şeyler için imtiyaz verilmesinin uygun olmadığı cevabı verilsin" notuyla battal torbasına atılmıştır.

Eğer bu uygulama o zaman hayata geçmiş olsaydı bizler gazetelerimizi yıllarca "gazete büfelerinden" daha o zamandan, bugüne kadar gazetelerimiz "köşkerde" satılacaktı." **(Aleksan Sarafyan'ın dilekçesine Şura'yı Devlet tarafından yanıt olarak yazılan "arzuhal sahibi sorarsa böyle şeyler için imtiyaz verilmesinin uygun olmadığı cevabı verilsin" notu)**

İbret Gazetesi'ni Kapatma İlanı...

Aleksan Sarafyan İbret gazetesini Namık Kemal'e kiralamış olsa da, gazete ile olan ilgisi devam eder. O artık İbret gazetesinin sorumlu müdürüdür. 13 Haziran 1872 tarihli İbret gazetesinin künyesinde şu bilgiler görülür(9):

"İBRET, Yevmî gazete; Baş muharriri [Namık] Kemal Bey'dir, Müdür-i mesul: Aleksan Sarrafyan, Sâhib-i imtiyaz: Ebüzziya Tevfik, Umur-ı idare: Mahir Bey, Cebrail Gurgur, Umur-ı tahririye: Namık Kemal, Reşad Bey [Kayazâde], Cebrail Girgor, İstanbul, 4 s., 34x48. No: 1-132, 1 Haziran 1288 [13 Haziran 1872] – 1289 [1873]"

9 Temmuz 1872 tarihli İbret gazetesinde yer alan bir ilan, Müdür-i mesul: Aleksan Sarrafyan'ın imzasını taşır ve İbret gazetesinin 4 ay süreyle yeniden kapatıldığını duyurur:

"Dün akşam Matbuat Müdürlüğü tarafından şu beyannameyi aldık:

"İbret gazetesi menafi-i devlete ve adab-ı umumiyeeye karşı ittihaz eylemiş olduğu meslekte ısrar eylediğine mebni dört ay müddetle tatil edilmiştir, 27 Haziran 1288 [9 Temmuz 1872]."

Menafi-i devlet ve adab-ı umumiyeeye karşı ittihaz ve ısrar eylemiş olduğumuz mesleğin ne olduğunu bilemiyoruz. Yalnız şunu biliyoruz ki İbret'in yirminci numarası Ramazan-ı şerifin onuncu günü çıkacaktır." Aleksan Sarrafyan"

Her türlü baskı, yasak ve sansüre inat, İbret gazetesi ancak 132 sayı yayınlanabilir. Namık Kemal'in ünlü İbret gazetesi onun Namık Kemal oluşunun da hikâyesidir...

Geçmiş gazetelerin büyük çoğunluğunda olduğu gibi, toplam 132 sayı çıkmış olan İbret'in tam koleksiyonu kütüphanelerde bile yok denecek kadar azdır. Nisan 1873'te **(24 Mart 1289)** son sayısı yayınlanan İbret'te "Dünyada kim kalmış! Ne baki olmuş! Yaşasın Vatan!" diye biten 'Umuma Veda' ilanı da baskı, yasak ve sansüre son bir tepki olarak yer almaktadır.

Aleksan Sarafyan'ın Kıbrıs'a Gelişi...

"İbret" gazetesinin bir kez daha kapatılıp Namık Kemal ve arkadaşlarının farklı yerlere sürgün edildiği günlerde, Aleksan Sarafyan da Mısır'a kaçır ve bu kez Mısır'da "El-Zaman" gazetesini yayınlamaya başlar(10).

Mısır'dan Kıbrıs'a gelişi öyküsünü ise Ahmet An, şöyle not düşer(11):

"Ermeniler, İngiliz döneminin başlarında, sayılarının az olmasına karşın, Kıbrıs toplumu içinde önde gelen kişilere sahiptiler. Kıbrıs'ta Türkçe dilinde basılan ilk gazeteyi, Aleksan Sarafyan adlı bir Ermeni çıkarmıştır. Sarafyan, Anadolu'dan kaçmak zorunda kalınca önce Mısır'a, oradan da, adada İngiliz işgalinin başlamasından sonra Kıbrıs'a geldi."

Muhafif kişiliği ile bilinen Aleksan Sarafyan'ı Mısır'da gazete yayınlarken her şeyden vazgeçip Kıbrıs'a yönlendiren etkense, yine Osmanlı arşivlerine göre "Gazi Ahmed Muhtar Paşa'nın Mısır komiserliği zamanında sürekli takip altında tutulmuş" olmasındandır(12).

Aleksan Sarafyan için "o; tutkulu bir gazeteci, inadına gazete yayınlama sevdalıydı" diye düşünmek bence mümkün. Çünkü gazete yayıncılığı dışında biyografisine ilişkin başka hiçbir bilgiye sahip olmadığımız Sarafyan'ın Kıbrıs'a gelinceye değin üç gazete çıkardığı bilinmektedir. Bunlar; İstanbul'da Kevkeb-i Şarkî ile İbret, Mısır'da El-Zaman gazeteleridir... Üstelik padişaha muhalefetle ve sürekli takip altında bulunarak..

Eldeki bilgiler - kesin olmamakla birlikte -, Aleksan Sarafyan'ın Kıbrıs'a 1879 yılı ortalarında geldiğini ve yine bu yıl sonlarında (veya 1880 başında) yayınlamaya başladığı dördüncü gazetesi "Ümid"i de Mısır'dan gelirken beraberinde getirdiği baskı malzemelerinden yararlanarak yayınladığını düşündürmektedir. Üstelik Kıbrıs'ta bir değil, iki gazete yayınlamıştır ve bu iki gazeteye ilişkin belgesel kaynaklar da İngiliz arşivine dayanan güçlü ve güvenilir kaynaklardır.

Ahmet An, bu güvenilir kaynak zenginliğine atıfta bulunarak şöyle yazar(13):

"1880 yılında Larnaka'da sadece beş sayı yayımlanan "Ümit" adındaki bu gazete, uzun zamandan beri Osmanlıya ait olan Kıbrıs adasını sattığı için padişahı eleştirmektedir. Ümit gazetesinin Kıbrıs'ta yayımlanması, Abdülhamit'in protestosundan sonra yasaklandı.(14) Sarafyan, daha sonra, 16 Haziran 1889'da, ikinci Türkçe gazete olarak Dik-el-Şark (Doğu'nun Horozu) adlı gazeteyi çıkarttı ama o da kapatıldı (15).

Tüm araştırmalarım karşı ne yazık ki sözü edilen kitap kapağına ulaşılammıştır. Ancak Aleksan Sarafyan'ın gazete yayıncılığı yanında yabancı bir kitabı çeviri ile Osmanlı

yazın arşivlerine kazandırdığı da not düşülmesi gereken bir başka ayrıntıdır.

Verilen bilgi şöyledir(16):

"[Terk-i Silah \(5158\)](#) Yazar:

Giacometti, G Ceviren / Hazırlayan:
Çeviren: Aleksan Sarrafyan Baskı
Yeri: İstanbul HY1: 1294 MY1: 1877
Sayfa: 31 Katalog: BDK – ÖZEGE;
20715 – TBTK;"

Ahmet Tolgay - Ahmet Erdengiz Söyleşisinden

Kıbrıs Türk basınının usta köşe yazarlarından Ahmet Tolgay'ın, Kıbrıs gazetesindeki 17 Temmuz 2011 tarihli köşe yazısı "Basın Günü" müzün İlhamı "Saded" İlk Gazetemiz Değil..." başlığını taşır ve bu başlık altında da KKTC Brüksel Temsilcisi Ahmet Erdengiz ile telefonda gerçekleştirdiği belgesel söyleşisine yer verir.

Bu söyleşi, Aleksan Sarafyan ve Ümid gazetesi üzerine İngiliz arşivlerinden yararlanılarak ortaya konulmuş bir söyleşi olduğu için alıntılarla değil, bir bütün olarak okunmasının "Kıbrıs Türk basını kaç yaşında?" sorusuna yanıt olacağı ve yukarıda değinilen farklı kaynakları da teyit edeceği inancındayım.

Soru: Kıbrıs'taki ilk gazetelerimizin öyküsünü anlatır mısınız?

Yanıt: Bizim en önemli toplumsal hastalıklarımızdan biri de hiç şüphesiz ki tarih yazarların, tarih yapanlara sadık kalmaması. Kıbrıs'ta yayımlanan ilk Türkçe gazete, bazı basın kuruluşlarımızın dikkatsizce ileri sürdüğü gibi 11 Temmuz 1889 tarihinde emekli mal (vergi ve saymanlık dairesi) müdürü Ahmet Emin Efendi tarafından yayımlanan Saded gazetesi değildir. Bu arada "öz, hülasa ve esas" anlamına gelen "Sadet" sözcüğünü "Saadet", yani "mutluluk" olarak okuyan haber spikerlerimizi ise hiç hesaba katmıyorum. Kıbrıs'ta yayımlanan ilk Türkçe gazete Aleksan Sarrafyan Efendi tarafından 12 Aralık 1879 tarihinde yayın hayatına konan 'Ümid'

isimli gazetedir. Kaba bir hesapla 'Saded'den on yıl önce yayımlanmıştır. Aleksan Efendi tam bir Osmanlı aydınıdır. Osmanlı Devleti'nde yayımlanan ilk gazetelerden 'İbret'i 1870 yılında neşretmeye başlamıştı. Aleksan Efendi, Namık Kemal, Menapirzade Nuri, Direktör Ali Bey, Ahmet Midhat Efendi ve Ebüzziya Tevfik gibi Osmanlı aydınlarıyla iç içe çalışır. Baskılar sonucu yayını kesintiye uğrayan 'İbret' gazetesinin yayını imtiyazını Namık Kemal'e devreder.

Soru: Osmanlı aydını Aleksan Efendi, efsanevi özgürlük ve vatan şairi Namık Kemal'e çok mu yakındı?

Yanıt: Tabii ki... Örneğin Namık Kemal'in Kıbrıs'a sürgün edilmesine neden olan "Vatan Yahut Silistre" piyesinin de yayımcısı ve dağıtıcısıdır.

Soru: Aleksan Sarrafyan Efendi'nin Kıbrıs serüveni nasıl başlar?

Yanıt: Bu Osmanlı aydını Ermeni, Namık Kemal'in 1873 yılında Kıbrıs'a sürgününü müteakip artan baskılara daha fazla dayanamayarak İstanbul'u terk eder ve Namık Kemal'in arkasından Kıbrıs'a gelir. Bir ara Mısır'a giderse de tekrar geri dönerek Larnaka'ya yerleşir. Adanın İngiltereye devrinden hemen sonra, 1879 da, gazetesi 'Ümid'i yayımlamaya başlar. 'Ümid'de yayımlanan bazı makalelerinden elimize ulaşan 3-5 paragraftan Aleksan Efendi'nin Kıbrıs'ın İngiltereye devrini kabullenemediği ve bu hatalı karardan dönemin Dışişleri Bakanı Savfet Paşa'yı sorumlu tuttuğunu anlıyoruz. Savfet Paşa için "Böylece, bu küçük beyinli büyük diplomat, o büyük adayı kurban etmeyi başardı." demektir. 'Ümid', kısa yayım hayatında sadece Kıbrıs'ta değil, ada haricinde de ses getirecek ve Osmanlı Dışişleri Bakanlığı bu etkin gazetenin dağıtımını durdurmak için İngiliz makamları nezdinde çeşitli girişimlerde bulunacaktır.

Soru: Bu girişimler başarılı olur mu?

Yanıt: Olaylar şöyle gelişir: Aleksan Efendi'nin yazılarına içerleyen Savfet Paşa adayı İngiltere'ye devreden

antlaşmanın altına birlikte imza koydukları dönemin İngiliz Büyükelçisi Sir Henry Layard'ın kapısını çalar. Paşa, dönemin sadrazamına gönderdiği bir notta, Kıbrıs'ın tek Türkçe gazetesini kapattırmak adına ve Aleksan Efendi'nin İstanbul'a iadesi için tam iki buçuk saat büyükelçiye dil döktüğünü anlatır. Sir Henry de, daha önce Savfet Paşa'nın aynı konudaki bir notasına dayalı olarak 'Ümid' gazetesinin İngiliz postası ile ada haricine dağıtımını engellemek için Dışişleri Bakanı Lord Salisbury'ye bir yazı gönderdiğini ve bu isteklerini de en kısa zamanda Londra'ya bildireceğini söyler. Osmanlı Dışişleri'nin ısrarlı girişimleri sonucunda adanın tek Türkçe gazetesi 5 Mart 1880 tarihinde yayım hayatına ara verir. Aleksan Efendi gazetesini yeniden yayımlamak üzere girişimlerde bulunup gerekli izinleri alsa da, gazetesi 'Ümid'i yeniden yayımlamaz, ya da bu gazetenin en azından yeniden yayımlandığına dair elimizde sağlıklı bir veri yoktur.

Soru: Aleksan Efendi Kıbrıs'ta barınabilmeyi başarır mı?

Yanıt: Pek barınamaz. 1881 yılına gelindiğinde Aleksan Efendi Mısır'dadır. 1889 yılında yayımlandığı iddia edilen 'Diğ el Şark' (Doğu'nun Horozu) gazetesinin arkasında da Aleksan Efendi ve bazı Osmanlı Ermenilerinin bulunduğu belirtilir. Ama Aleksan Efendi'nin çok iyi bilinen 'Ümid' gazetesi olayı, Kıbrıs'ta 'Saded'den önce yayımlanan ikinci bir Türkçe, ya da başka bir iddiaya göre, kısmen Türkçe yayımlanan başka bir gazete söz konusudur.

Soru: 'Ümid'den başka gazeteler... Peki bu görüşünüzü hangi belirtilere dayandırıyor sunuz?.

Yanıt: Kıbrıs Türk yazınında ilklerden biri olan, dört perdelik, "Namus İntikamı, Yahut Dilenci" isimli tiyatro eserinin yazarı Leon Şişmanyar'ın hayatını araştırırken rastladım o belirtilere. Görüşme fırsatı elde ettiğim onun bazı akrabaları, 1885'li yıllarda

Türkiye'den gelen bazı Ermenilerin öncülüğünde Türkçe tek yapraklık, haftalık bir gazete yayımlandığını ve gazetenin Larnaka'da basılarak Lefkoşa'ya getirildiğinin bazı yaşlı Ermenilerce anlatıldığını ifade etmişlerdi. Bu iddia doğru ise, demek ki 'Saded'e gelinceye kadar başta kesin olarak yayımlandığını bildiğimiz 'Ümid' olmak üzere Kıbrıs'ta 2 – 3 Türkçe gazetenin yayımlandığını anlarız. Dolayısıyla 11 Temmuz Basın Günü olarak kutlanan gün, Kıbrıs'ta yayımlanan ilk Türkçe gazetenin yayım hayatına başladığı gün değildir. Olsa olsa bu Kıbrıslı bir Türk tarafından yayımlanan ilk gazetenin yayım hayatına geçtiği gündür.

Soru: Bu gerçekler ışığında, sizce bize düşen görev nedir?

Yanıt: Bu durumda Kıbrıs Türk basın mensuplarına ve onları bünyesinde toplayan kuruluşa, Atatürk'ün "Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir. Yazan yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir nitelik alır." özdeyişi çerçevesinde hareket etmek düşer kanaatindeyim. Kıbrıs Türk Basın tarihi üzerinde ciddi ve ayrıntılı bir çalışma başlatarak yanlışlar bertaraf edilmeli."

Osmanlı Hükümetine Muhalef Bir Gazete: ÜMİD

Kıbrıs Türk Basın Tarihi içerisinde "Ümid" gazetesi ve onun sahibi – yayıncısı "Aleksan Sarafyan" kabul görmese de, 16 sayı yayımlandığı bilinen "Ümid" gazetesinin daha 4'üncü sayısından Osmanlı hükümetini ciddi şekilde rahatsız ettiği ve gazetenin İstanbul'a girişinin yasaklandığı yine 'Osmanlı Arşiv Belgeleri' içerisinde sabittir(17).

"...İstanbul'daki Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinden elde ettiğimiz bir belge böyle bir gazetenin [Ümid] varlığını ispatlamaktadır. Gazete Aleksan Sarafyan adlı bir kişi tarafından yayımlanıyordu.

Kıbrıs'ta Türkçe olarak yayımlanan bu ilk gazete kısa bir süre içinde İstanbul'daki Osmanlı Hükümeti'nin

muhalefetiyle karşılaşmıştır. Çünkü gazete, 4'üncü sayısında yayımlanan bir yazısında özetle şöyle diyordu(18):

"Berlin Kongresi günlerinde, Greklerin ve Anadolu'luların andırışı (muhtıra) Saffet Paşa'ya takdim edildiği sırada, İstanbul'un o büyük diplomatı, ne gibi bir yol takip etmeyi kestiremiyor ve Kıbrıs'ı Majeste Kraliçe yönetimine vermekle, Türk yönetiminin hem belalardan kurtulacağını ve hem de, bu konuda devletler arasında kıskançlık yaratarak büyük ölçüde yararlar sağlayacağını sanıyordu. Böylece, bu küçük beyinli 'büyük' diplomat, o büyük adayı kurban etmeyi başardı..."

Son günlerde İstanbul basınında çıkan yorumlara göre Kıbrıs, haklarımızın korunması için verilmiştir; fakat gerçekte yönetim,uygarlık ve özgürlükle gelişen büyük İngiliz yönetimini, bizim için adeta ikinci bir adet haline gelen bulaşıcı rüşvet hastalığıyla etkilemek amacını gütmüştür. Ama, ümitlerimizin başarısızlığa uğradıklarını görerek, oyuncaklarını yitirdikleri için ağlayan küçük çocuklar gibi davranarak, adanın kaybindan acı duyuyoruz.

Acı duymanın zamanı geçmiştir...

Frenklerin bizden yapmamızı talep ettikleri devrimleri yaparak, geriye kalan topraklarımızı koruyabilirsek, şimdilik geleceğimizi güvenlik altına almış oluruz... bize dedelerimizden kalan mirası, birkaç çılgın temsilci,maalesef heba ediyor."

Osmanlı Hükümeti'nin hukuken kendi egemenliğinde bulunan bir ülkede yayımlanan bir gazetede, bu kadar sert eleştirilerin yapılmasına izin vermeyeceği kesindi.

Nitekim 1 Şubat 1295 (13 Şubat 1880) tarihli ve zamanın Dışişleri Bakanı Saffet Paşa'nın imzasını taşıyan bir belgede şunlar yazmaktadır(19):

"Ma'ruz-ı çâker-i kemîneleridir ki Emr-i âli-i hazret-i

vekâletpenahilerine imtisalen bu gün İngiltere sefaretine gidilerek Sir Henry Layard ile iki buçuk saat imtidat etmiş olan mülâkat-ı acizanemde Kıbrıs'ta tab' ve neşr olunan Umid gazetesinin lagv ve tatili ve muharriri olan Aleksan'ın Dersaadete i'zamını talep ve bunun üzerinde suret-i münasibe ile ısrar olundu. Sefir-i müşarünileyh geçenlerde nezaret-i acizî tarafından yazılmış olan nota üzerine mezkûr gazetenin İngiliz postalarına kabul olunmaması için Lord Salisbury'ye ol vakit telgraf keşide eylediğini beyan ve bugün mezkûr gazetenin lağvını ve Aleksan'ın dersaadete i'zamını yine ba-telgraf Lord Salisbury'ye iş'ar eyleyeceğini vaad ve te'min eylemiş olmağla arz-ı keyfiyete ictisar olundu. Ol babda ve her halde emr ü ferman hazret-i men leh-ül emrindir. 1 Şubat 1295

Savfet"

Osmanlı Hükümeti'nin bu girişimi sonunda bir kaç ay zarfında gazetenin yayınının durduğu anlaşılmaktadır. Bir süre sonra gazetenin sahibi gazetenin tekrar yayımlanabilmesi için adadaki İngiliz yetkililerden izin talebinde bulunmuştur. İngiliz yetkililer bu talebi olumlu karşılamışlar ise de her nedense gazete bir daha yayımlanamamıştır. Bunun nedeni belki gazetenin sahibi olan Aleksan Sarafyan'ın adadan ayrılmış olması olabilir."

Bu Ada Coğrafyasında Hangi Basın Tarihi?

Yukarıda da değinildiği gibi Aleksan Sarafyan'ın biyografisine ilişkin her hangi bir yazılı kaynağa henüz ulaşılmamıştır. Adadan ayrıldıktan sonra nereye gittiği ve bir başka gazete daha yayınlayıp yayınlamadığı şimdilik bilinmemektedir. Ancak bilinen bir gerçek var ki; Kıbrıs Türklerinin sosyal yaşam tarihlerine ilişkin bugüne değin 'doğru' kabul edilen kimi bilgilerin(20) sonradan ortaya çıkan belgeler ışığında yeniden gözden geçirilmesi, gelecek nesiller adına mutlak surette düzeltilerek 'daha doğru' yazılması ve 'yanlışlıkları ile boşlukları' hiçbir gerekçeyle

sıgınmadan yenilemek kaçınılmaz bir mecburiyetten ve tarihe saygıdan ibarettir.

Kanımcı; bu ada coğrafyası üzerinde ilk Türkçe gazeteyi yayımlayanın nesebi değil, yayınladığı gazete kâğıdı üzerine dizdiği harflerin dili öncelikli olmalıdır. Çünkü turnak içerisinde aldığımız başlık "Kıbrıs Basın Tarihi" değil, "Kıbrıs **Türk** Basın Tarihi"dir... Yani, bu ada toprakları üzerinde Türkçe basılan gazetelerin tarihi...

Biz hangi tarihi kullanmalıyız?

Yararlanılan Kaynaklar ve Dipnotlar:

- 1) Salahi Sonyel, "Bir Düzeltme: Kıbrıs'ta Yayımlanan İlk Türkçe Gazete", Yeni Kıbrıs dergisi, Aralık 1985, s.16
- 2) Mass Media in Cyprus, s.21 - Kıbrıs Türk Basın Tarihi, Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği, Söylem Matbaacılık Lefkoşa 2012, s.19.
- 3) Dr. Servet Sami Dedeçay, "Kıbrıs'ta Enformasyon Veya Yazılı Ve Sözlü Basın (Cilt 2)", Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Yayınları: 6, Ortam Ofset Lefkoşa, 1989, s.19.
- 4) İBRET - Süleyman Uludağ, Diyanet İslam Ansiklopedisi, Cilt 21, Sayfa 368.
- 5) İBRET - Nesimi Yazıcı, Diyanet İslam Ansiklopedisi, Cilt 21, Sayfa 369.
- 6) Başbakanlık Osmanlı Arşivi, ŞD, 2857/21.
- 7) Sinan Çuluk, Arşiv Dünyası Dergisi, 'Köşk'ten Kioska'a Lisanımızın Seyrine Bir Nazar" sayı 6, Haziran 2005, s.6-8.
- 8) Başbakanlık Osmanlı Arşivi, ŞD, 2857/21.
- 9) İBRET, İstanbul, 4 s., 34x48. No: 1-132, 1 Haziran 1288 [13 Haziran 1872] - 1289 [1873].
- 10) Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.MK, 2/28, 4/53.
- 11) Ahmet An, "Kıbrıslı Ermeniler ile Kıbrıslı Türkler Arasındaki Sosyal ve Kültürel İlişkiler", HASDER Yıllığı 2007, Sayı: 55
- 12) BOA. age.
- 13) Ahmet An, age.

14) CO67/9, 82, Salisbury to Biddulph, 19 February 1879; CO67/9, 115, Salisbury to Biddulph, 9 March 1879; Ibid., 128, Salisbury to Biddulph, 17 March 1879; CO67/14, immediate, FO to Post Master General, 4. February 1880; Ibid., Post Office, to FO, 3 March 1880; CO67/20/15727, 345, Biddulph to Kimberley, 25 August 1881; Ibid., Kimberley to Biddulph, September 1881; Gazioglu, The Turks in Cyprus, s. 267.

15) A. Cl. Sophocleous and P. Papademetris, Mass Media in Cyprus, Nicosia 1991, s.21, 'Sahibi bir Türk olan ilk Kıbrıs Türk gazetesi, 11 Temmuz 1889'da Lefkoşa'da yayımlandı. Sadet adlı haftalık bu gazeteyi Kasabalı Mehmet Emin Efendi çıkarmaktaydı. Küçük boyutlarda olup (30x7 inç), ömrü kısa sürdü. Sadece 16 sayı çıktıktan sonra, 14 Kasım 1889'da yayımını durdurdu. (ibid.)

16) Eski Harfli Türkçe Basma Kitaplar, www.oncu.com/eskiharflikitaplar-wordpress/index.php/category

17) Yrd. Doç. Dr. Mehmet Demiryürek, "Kıbrıs Türk Basını ve Türkiye Hükümetleri 1", (Osmanlı Dönemi - 1878 - 1910), Ankara Üniversitesi Türk İnkilâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S.25-26, Kasım 2000, 2.

18) Salahi Sonyel, "Bir Düzeltme: Kıbrıs'ta Yayımlanan İlk Türkçe Gazete", Yeni Kıbrıs dergisi, Aralık 1985, s.16

19) TC Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Tasnif Kodu: Y.PRK.HR; Dosya No 4, Gömlek Sıra No: 22.

20) [Nazım Beratlı'nın araştırması] Mağusa Canbulat Paşa Türbesi'ndeki 'Kilis Beyi Canbulat Paşa'nın (hani Kıbrıs'ın fethinde şehit olan ve kelle koltukta üç gün üç gece daha dövüşen...) aslında o türbede olmadığını! Osmanlı belgeleriyle ortaya çıkmasına karşın hâlâ orada yattığını! Resmi Tarih içerisinde kabul görmesi gibi...

(ÜMİD gazetesinin kapatılması için İngiliz Büyükelçiliği'ne giden ve kendi anlatımıyla ikibuçuk saat görüşmede bulunan dönemin Dışişleri Bakanı Mehmed Esat Safvet Paşa (d. 1814 - ö. 1883))

(Paris'te gazete satılan bir köşk)

İBRET gazetesi....

Erten KASIMOĞLU
Vatan Gazetesi Sahibi

Basın, siyasetçinin önünde!

Aslında bizim ülkemizde basın ve özellikle gazeteler sahip oldukları gücün çok üstünde toplumsal sorumluluklar yüklenen ve en fedakâr sektör konumundadır.

Toplumsal varoluş mücadelesi veren bir halkı, o mücadele doğrultusunda doğru bilgilendirmek, ona yön vermek ve kendi içinde sosyo ekonomik adaleti sağlayıp bütün kültürel ve dini kimlik koruyuculuğunun uğraşı içinde olmak, 120 yıllık Kıbrıs Türk basınının tarihi misyonuna temel amaç oluşturan unsurlardır...

Taa 1890'lı yıllardan beri Kıbrıs Türk halkının siyasi, sosyal ve kültürel yaşamı içinde yer almış onlarca gazetenin yayın ilkelerine bakın; tümüne yakınının ilk sayılarında vurgulanan Kıbrıs Türk halkının bu adadaki temel haklarının korunması ve sosyo ekonomik alanda çağdaş gelişmesidir...

Çeşitli dönemlerde, gerek İngiliz sömürge yönetimine gerekse Rum halkını temsil gücünü büyük ölçüde elinde bulunduran kiliseye karşı verilen mücadelelerde yaşanan toplumsal çatışmalarda bile, Kıbrıs Türk basını görev ve sorumluluğunu her türlü baskı ve tehdide karşı 'zaman zaman ambalaj kâğıtlarına' bile basılan gazeteler adanın dört bucağında, haber ve bilgi bekleyişi içinde olan halka ulaştırılabiliştir. Bu tür tarihsel süreçlerden geçmiş gazetemizi örnek göstermek mümkündür ama, bugün geldiğimiz aşamada tümünün de önemli birer değer olduğunu ve bunun yeni nesil gazetecilerin ilham kaynağı olması gerektiği unutulmamalıdır...

KTHY'nin İstanbul uçuşu öncesi gazeteciler Ercan Havaalanı'nda toplu halde (1977)

Günümüze gelene kadarki basın serüveninin içeriğinde elbette çok farklı düşünce ve farklı hedefler de söz konusu olmuştur ama bu, Kıbrıs Türkü'nün daha dünya coğrafyasının birçok yerinde telaffuz bile edilmeyen demokratik bir halk oluşundadır.

1940'lı ve 50'li yıllarda kendi bünyesindeki parti ve sivil toplum oluşumlarının düşünce ve hedeflerini gazeteler aracılığı ile adanın tüm bölgelerine Dr. Fazıl Küçük'ün HALKIN SESİ ve O'nun rakibi Necati Özkan'ın İSTİKLAL Gazetesi'nde yaydıkları, basın tarihimizde nerdeyse altın harflerle yer almaktadır.

Daha sonra 1950 ve 60 yıllarında, o yokluk ve yoksullukların yaşandığı, binlerce insanın köy ve kasabalarını terk ederek göçe zorlandığı, tarihe Kanlı Noel olarak

geçmiş, zor günlerin koşullarında bile halkın kurtuluşu ve mücadelenin doğru hedefe varması için gazetelerdeki farklı düşünce ve hedef gösteren yayınların bugün geldiğimiz noktada ne denli önemli tarihsel değer taşıdığını çok iyi anlıyoruz.

Halkın Sesi ve İstiklal'in yanısıra, o

Bostancı'da narenciye paketleme tesisinde ilk tarım işçileri grevi...
Tarım-Sen Başkanı basın toplantısı yaparken (1976)

zor yılların gazetelerinden Cumhuriyet, Akın, Devrim, Zafer, Savaş, Bozkurt ve 70'lerden itibaren Zaman, Söz, Yarın, Yenidüzen ve Yeni

Devir gibi gazetelerin adlarında bile yukarıda sıraladığım toplumsal mücadelenin temel ilkeleri okunabilmektedir...

Açıkçası bugün 15 gazete, 8 televizyon kanalı ve birçok radyo yayını ile kendi coğrafyasında çağdaş bir dünyalı gibi yaşamının yol göstericiliğini yapma misyonunu üstlenen Kıbrıs Türk medyası, birçok eksikliğine ve birçok mahrumiyete rağmen, kendine kazandırdığı değerlerle göz kamaştırıcı noktada ve 120 yılda yaşadığı süreçle heyecan vermektedir.

1974 öncesi Kıbrıs Türk halkının İngiliz sömürge yönetimi ile Rum ve Yunanlılarca işgal edilen Kıbrıs Cumhuriyeti'ne karşı hak-adalet arayışının öncülüğünü yapan medya, 74 sonrası kendi içine dönük devlet olarak örgütlenme hareketinin yarattığı çeşitli sosyo-ekonomik ve yönetsel sorunlara karşı bir hak ve adalet arayışının öncülüğünü yapmaktadır.

Bu, günümüzde de böyledir...
Ve basın, halk adına siyaset üretmekte, hedef belirleyerek siyasetçiler ve partilerden birkaç adım daha önde yürümektedir...
Bu gerçeği kimse inkâr edemez...
Çoğu zaman, belli sorunlar karşısında vatandaş 'basın nerde' diye sormaktadır; 'siyasetçi nerde' değil..!

Kıbrıs Türk basın heyeti Ankara'da dönemin Kıbrıs İşlerinden Sorumlu Bakanı Abdullah Tenekeci ile (1981)

CTP Lideri Özker Özgür ile TKP Lideri Alpay Durduran bir eylem sırasında Lefkoşa Kuşulu Parkta basın açıklaması yapıyor (1977)

Bir grup gazeteci ilk kez girdikleri kapalı Maraş bölgesinde (1991)

Başbakan Mustafa Çağatay bir basın toplantısında (1973)

Dr. Küçük Gazetecilik Başarı Ödülleri alan gazeteciler toplu halde (1984)

Gazeteciler Akay Cemal, Erten Kasımoğlu, Sabahattin İsmail ve Mustafa Doğrusöz Kıbrıs ziyaretinde Bülent Ecevit ile sohbet ederken (1982 Saray Otel)

Ahmet AN
twilight@kibrisonline.com

Kıbrıs Türk basınında düşünce özgürlüğü (1878-1960)

Her ne kadar günümüze kadar ulaşılmış bir kopyası henüz elimizde yoksa da, yazılı kayıtlara göre, Kıbrıslı bir Türk tarafından adamızda yayımlanan ilk Türkçe gazete, ilk sayısı bundan 125 yıl önce 11 Temmuz 1889'da çıkan Saded gazetesidir. Kasabalı Mehmet Emin Efendi adında ve mal müdürlüğünden emekli bir kişi tarafından çıkarılan bu haftalık gazete, ancak 16 sayı yayımlanabilmişti. İki yıl sonra, 25 Aralık 1891'de ilk sayısı çıkan Zaman gazetesi ise, 2 Eylül 1900 tarihine kadar yayımlandığı ve elimizde koleksiyonu bulunduğu göre, bazıları da basın tarihimizin bu gazete ile başlatılmasından yanadırlar.

Her ne kadar Kıbrıs'ın yönetimi, 1878'de Osmanlı İmparatorluğu'ndan Britanya İmparatorluğu'na devredilmişse de, 1914'de adanın Britanya tarafından ilhak edilmesine kadar Kıbrıs, bir Osmanlı toprağı olarak kalmış ve adanın kadim halkı olan Hristiyan-Rum halk ile birlikte yaşamakta olan Müslüman-Türk halk da, Osmanlı uyrukluğunu 1923'e kadar sürdürmüştü. Kıbrıs'ta yayımlanan ilk Türkçe gazetelerden olan Zaman gazetesini, adanın geleceği hakkında endişelenen bir grup Kıbrıslı Türk ileri gelenin oluşturduğu Osmanlı Kıraathanesi adlı oluşum yayımlamıştı. Gazetenin imtiyaz sahipliğini Tüccarbaşı Hacı Derviş Efendi, başyazarlığını da İstanbul'dan getirtilen Muzafferrüddin Galip adlı bir kişi üstlenmişti. Zaman'ın yayınlarıyla ilgili olarak gazeteci Mehmet Remzi (Okan), şu değerlendirmede bulunmaktaydı:

“Zaman gazetesinin neşriyatına bakarak diyebiliriz ki bunun başlıca gagesi, Sultan Hamid'e kulluk etmek ve o tarihte meşrutiyet ve hürriyet lehinde uyanan genç fikirleri boğmaktı!” (Söz, 10 Ağustos 1933)

PADİŞAH'I ÖVÜNCE “RÜTBE” VERİLİR, YERİNCE ALINIR

Zaman

Zaman gazetesi bir yıl kadar devam ettikten sonra, Osmanlı Kıraathanesi'nin idare heyeti üyeleri ile Derviş Efendi arasında anlaşmazlık çıkması üzerine, ikinci yılda gazeteyi doğrudan doğruya Hacı Derviş Efendi çıkarır. Zaman gazetesinin yayımcısı olan Tüccarbaşı Derviş Efendi, padişah yanlısı yayın yaptığı için 10

Şubat 1895 tarihinde “mir-i miran”lık rütbesiyle ödüllendirilir ve Derviş Paşa diye anılmaya başlar.

Gazetenin yazarları birkaç yıl sonra İstanbul hükümetini eleştirip Jön Türk yanlısı bir yayın yapmaya başlayınca, Derviş Paşa'nın rütbe ve nişanları geri alınır. Bunun üzerine Hacı Derviş Efendi, gazetede çıkan yazılara müdahale etmeye başlar. Ne var ki, bundan hoşlanmayan yazarların bir kısmı gazeteden ayrılır. Zaman gazetesinin yayını bir süre daha devam eder. 423. sayının çıktığı 2 Eylül 1900'de yayın yaşamından çekilir.

YENİ ZAMAN GAZETESİ

Osmanlı Kıraathanesi'nin Zaman gazetesi ile yollarını ayırmasından sonra, 22 Ağustos 1892'de ilk sayısı yayımlanan Yeni Zaman gazetesi de “Millet-i İslâmiyenin maarifine ve ahlâkına hizmet etmek ve zamanın padişahına sadakat göstermek” ilkesi ile hareket eder.

Yeni Zaman

Yeni Zaman gazetesinin yazarları da, Zaman'da olduğu gibi yine Muzafferrüddin Galip ve Mehmed

Faik Bey'lerdi. Faik Bey, bir aralık yine Memduh Paşa'yı eleştirmiş ve günün birinde Kıbrıs'tan ayrılarak İstanbul'a gitmiş ve bir daha geri dönmemişti. Bir yıl dolmadan her iki yazarın da Kıbrıs'tan ayrılıp İstanbul'a yerleşmeleri yüzünden Yeni Zaman gazetesi, çıkışından 6 ay sonra, 27 Şubat 1893 tarihli (Sayı:28) son nüshası ardından yayını durdurmak zorunda kalır.

KIBRIS GAZETESİ

Kûfîzade Mustafa Asaf Bey, Yeni Zaman'ın kapanması üzerine, kendi adına yeni bir gazete çıkarmak için sömürge hükümetinden izin alır ve 6 Mart 1893'de Kıbrıs adlı haftalık bir gazete yayımlamaya başlar. Kıbrıs gazetesi, her bakımdan Yeni Zaman'ın devamı sayılır ve ilk nüshası Sayı:29 diye numaralandırılır.

Kıbrıs

Kıbrıs gazetesi, önceleri Zaman gazetesi gibi zamanın padişahına sadakat gösteren bir yayın yapar, ama sonradan Jön Türk akımından etkilenerek yazılarıyla halk üzerinde etkili olmaya başlar. Gazeteci Mehmet Remzi (Okan)'nın aşağıda belirttiği gibi, 1898 tarihine kadar bu yayınlar devam etmiş ve günün birinde ansızın gazete kapanmıştır: “Kıbrıs gazetesinin kapanmasının hakiki sebeplerini, bütün

araştırmalarımıza rağmen öğrenmek mümkün olamamıştır. Yalnız o vakitlerde bu cereyanlara karışmış olan bir zatın bize verdiği malûmata göre Kıbrıs gazetesi sahibi, Dahiliye nazırını Memduh Paşa ile muhabere ederek anlaşmış ve ondan aldığı emir ve işaret üzerine gazeteyi kapamıştır. Aynı zatın iddiasına inanmak lâzım gelirse, Asaf Bey ayda 500 kuruş tahsisat almak şartı ile Kıbrıs'ı kapatmağa muvafakat etmiş ve bu parayı meşrutiyetin ilanı (1908) tarihine kadar muntazaman almıştır.” (Söz, 10 Ağustos 1933)

KOKONUZ

Derviş Paşa'nın rütbesi alındıktan sonra, gazetenin yazarlarına müdahale etmesi üzerine gazeteden ayrılan yazarlardan olan Ahmet Tevfik Efendi, 27 Kasım 1896 tarihinde Kokonoz (=Yaşlı Adam) adındaki ilk Kıbrıs Türk mizah gazetesini yayımlamaya başlar.

Ama Kokonoz, 17 Eylül 1897 tarihli 22. sayı ile yayımına son verir. Çünkü Yıldız Saray-ı Hümayunu Baş Kitabet Dairesinden yazılan 10 Ağustos 1897 tarihli bir emir ve içişleri, Gümrük, Zaptiye ile Posta ve Telgraf Bakanlıklarına iletilmiş olan bir ek yazıya göre, Kokonoz'un Osmanlı topraklarına girişi engellenmişti. (Yrd.DoçDr.Mehmet Demiryürek, Kıbrıs Türk Basımı ve Türkiye Hükümetleri (Osmanlı Dönemi) (1878-1910), A.Ü.Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Dergisi, Mayıs-Kasım 2000, Sayı:25-26, s.128-129)

AKBABA

Kokonoz'un yayımını durdurmasından hemen sonra, yine Ahmet Tevfik Efendi tarafından, Kokonoz'un devamı olarak kabul edilen ve 1 Ekim 1897'de ilk sayısı çıkan Akbaba adında bir mizah gazetesi yayımlanır. Akbaba da bir süre sonra, Jön Türk akımına kapılır ve Tevfik Efendi bu gazetede Padişah'a karşı açık ve çok keskin hicviyelerle hücumu başlar.

Gazetenin 27 Mayıs 1898 tarihli (Sayı:17) nüshasında yer alan

Akbaba

“Haksızlığın Neticesi” başlıklı bir yazıdan öğrendiğimize göre, “Tesalya'nın geri verilmemesini savunduğu için”, Akbaba'nın Osmanlı topraklarına girmesi Padişah tarafından ikinci kez yasaklanmıştı. Belki de Kokonoz'dan Akbaba'ya geçiş bu yasağı atlatmak içindi.

M.Remzi Bey'e göre, “Bunun içindir ki Akbaba'yı okuyanların adedi azalmış ve zavallı Tevfik Efendi çok müşkil bir vaziyete düşmüştü. Bu müzakaya kâfi değilmiş gibi Sultan Hamit, bunu idama mahkûm ettirmiş ve Türkiye'ye gitmesini bu kararlar yasak etmiştir.” (Söz, 17 Ağustos 1933)

Akbaba, üç ay geçmeden, 19 Ağustos 1898 tarihli 23. sayısı ile yayın yaşamından çekilir.

FERYAD

İmtiyaz sahibi Jön Türk yanlısı Hocasade Osman Enveri idi. Feryad gazetesi, 11 Aralık 1899 ile 31 Ocak 1900 tarihleri arasında, on beş günde bir ve sadece 4 sayı yayımlanabildi. M.Remzi, Ferhad gazetesi ile ilgili olarak şu değerlendirmeyi yapar:

“Feryad hakiki bir Jön Türk gazetesi olarak çıkmış ise de, 4 nüsha çıktıktan sonra durmuş ve bir daha çıkmamıştır. Hususî olarak aldığımız malûmata

göre “Feryad” gazetesi yine Osmanlı Hükûmeti'nin işareti üzerine tatil edilmiş ve sahibi ayda üç yüz kuruş bir tahsisata bağlanmıştı! İşte o tarihlerde Rumlar üst üste gazeteler tesis ederken, biz de bir kaç kuruş kapmak için matbaa kuruyor ve ilk fırsatta kapatıveriyorduk. İnsan bu hadiseleri tetkik ederken, o zamanın padişahına da, vezirine de lânet edeceği geliyor!” (Söz, 17 Ağustos 1933)

MİRAT-I ZAMAN

M.Remzi'nin verdiği bilgiye göre, ilk sayısı 3 Mart 1900 tarihlidir ve ilk dört sayı, gazetenin imtiyaz sahibi ve müdürü olan Ahmet Tevfik Efendi'nin kendisi tarafından taş baskı olarak basılmıştır. Sonra yayımına ara vermiş ve 27 Nisan 1901'den sonra her hafta düzenli olarak yayımlanmıştır. Mir'at-ı Zaman gazetesi, 25 Kasım 1901 ile 16 Haziran 1902 arasında yayımını yine durdurdu. Daha sonra yayımı aralıklarla devam etti.

Mirat-ı Zaman'ın yazarları Ahmet Tevfik Efendi ile Vizeli Rıza Bey idi. 19 Haziran 1901 tarihli bir belgeye göre, bu gazetede “bir takım neşriyat-ı muzır ve hainhaneye cür'et eyledikleri” iddiasıyla, 14 Temmuz 1901 tarihinde, Osmanlı Ceza Kanunu'na göre gıyaplarında yargılanmışlar ve “müebbeden kal'abend edilmelerine” ve “hukuk-ı medeniyeden ıskat kılınmalarına ve zaten hazine karar verilmiş olan mallarının idare edilmesine” karar verilmişti. (M.Demiryürek, agy, s.130) Ama Mirat-ı Zaman bu karara rağmen, yayımını aralıklarla sürdürdü ve sonunda 18 Nisan 1910 tarihli 368. sayısı ile yayımını durdurdu.

1906'da yayımlanan Sünuhat gazetesi ile karşılıklı tartışmalar yapan Jön Türk yanlısı Mirat-ı Zaman gazetesi, 1911'de çıkan, Kavanin Meclisi üyesi Bodamyalızade Mehmet Şevket Bey'in Vatan gazetesi ile yandaş, 1912'de çıkan, Evkaf yanlısı Seyf gazetesi ile de karşıt görüşlere sahipti.

Harid Fedai'ye göre, “II. Meşrutiyet'in ardından Ada'ya dolan Türkiye gazeteleri sebebiyle Mir'ât-ı Zamân'ın

sürümü düşecek, Ahmed Tevfik Efendi de onu kapatarak şansını yeniden mizah gazetesi Kokonoz'da deneyecekti.” (H.Fedai-A.An, Örnekleriyle Kıbrıs Türk Basın Tarihi-1, Lefkoşa 2012, s.26)

Ahmet Tevfik Efendi, 2 Mayıs 1910 ile 28 Haziran 1910 tarihleri arasında Kokonoz adlı haftalık mizah gazetesini yeniden çıkarır, ama 9 sayıdan sonra yayımına son verir.

M. Remzi, onun için şu değerlendirmeyi yapmaktadır: “Meslek uğruna katlandığı müşkilat ve fikir mücadelesinde gösterdiği sebat ve mukavemet itibarile Ahmet Tevfik Ef. merhum Kıbrıs gazetecilerinin en değerlisi sayılabilir kanatindeyiz.” (agy)

SÜNÜHAT

1 Ekim 1906 ile 3 Kasım 1912 arasında 246 sayı yayımlanmıştır. Sünuhat (=Arapça: akla gelen konular)'ın imtiyaz sahibi Hacı Mehmet Arif Efendi'dir. Onun oğlu olan Prof. Ahmet Şükrü Esmer, “Kıbrıs'ta Basın Olayı (1878-1981)” adlı kitabı hazırlayan Cemalettin Ünlü ile yaptığı bir söyleşide, Sünuhat'ın siyasal tutumunu şöyle anlatır:

“Gazetemizin Padişahçı olmasına

Sünuhat

geline, o zamanlar Padişahçı olmak, İstanbullu olmak demektir. Padişaha bağlılık ise, Türkiye'ye bağlılık demektir. Nitekim gazetemizin politikası 1908 Meşrutiyetinden sonra değişmiş, İttihat ve Terakki'den yana yazılar yayınlamaya başlamıştır. Gazetemizin, İngilizlerin Evkaf politikasına karşı çıkması, Evkaf'ın başındaki Musa İrfan Bey'i karşısına alması ve bunları tutan Mir'at-ı Zaman gazetesi ile kavgaya girişmesi bundandır. (...) Kıbrıs basınında özgürlük vardı, diyebilirim. İngilizler basına hoşgörülü davranıyorlardı. Zaten, bu, onların basına karşı gösterdikleri geleneksel tutumlarıydı. Hiç karışmazlardı diyebilirim.” (Ankara 1981, s.39-40)

Matbaacı M. Akif'in anlatımından devam edersek: (21 Aralık 1914'de Kıbrıs gazetesinin 1. Dünya Savaşı yüzünden kapanmasından sonra) “1919 senesine kadar Kıbrıs'ta Türk gazetesi intişar etmemişti. Çünkü Türkiye ile İngiltere harp halinde idi. Zaten Türk cemaati gazeteye para vermeğe alışmış değillerdi. Çıkan gazeteler ise görünüşte cemaatin yararına, fakat hakikatta bir külah kapma veya bir şahsi garaza mebni veya başkasının hesabına cemaati avlamaktan ibaretti. (Kıbrıs, 18 Nisan 1949)

1920'DE DOĞRU YOL'A KONAN SANSÜR

Doğru Yol gazetesinin 14 Nisan 1920 tarihli (Sayı:29) nüshasında yer alan “Okurlarımızdan özür dileme” başlıklı bir yazıdan anlaşıldığına göre, o sıralarda çıkan gazetenin yazıları, İngiliz Sömürge Yönetimi tarafından sansür edildiğinden, sansürlü yerler beyaz olarak çıkmaktaydı. Sözü edilen yazıda şöyle denmekteydi:

“Doğru Yol'un ilk yayımlanmasından bugüne kadar izlediği meslek, okurlarımızca bilinmektedir. Bunun için bu konuda fazla bir şey söylemekten sakınarak, takdirini yorumculara bırakırız. Bundan sonra büyük bir mecburiyet altında olarak gazetemiz, okuyucularının belki eskisi kadar hoşnutlu bakışını celp edemeyecektir. Bundan dolayı hakkımızda kötü görüşleri olmamasını rica ederiz.

Zira gazetemiz bu haftadan itibaren Divan-ı Harp Başkanlığı'nca sansüre tabi tutulduğundan, zorunlu olarak önceki nüshalarımızda görülen serbest yazıların yerleri beyaz olarak görülecektir. Ümit ederiz ki okuyucularımız bu mecburiyet altındaki vaziyetimizi takdir ederek, şimdiye kadar hakkımızda bol bol başışladıkları tevecüh ve muhabbetlerini esirgemezler.”

DÖVÜLEN İLK GAZETECİMİZ

1925 yılında, Doğru Yol gazetesinin başyazarı Avukat Ahmet Raşit Bey, Evkaf Dairesi Müdürü İrfan Bey'e muhalif bir kişi olup gazetesinde ayrıca Dr.Eyyub Necmeddin'in muhalif yazılarını da yayımlamaktaydı.

Doğru Yol'da bir gün önce İrfan Bey hakkında çıkan bir yazıdan ötürü, İrfan Bey'in şoförü olan ve 17 Ahmet Barutcu diye anılan bir kişi, Bay Kambilli'nin yazıhanesi önünden geçerken Ahmet Raşid'e hücum ederek, onu tokatlar ve yumruklayarak pantolonunun yırtılmasına sebep olur.

Doğruyol

Olayı 21 Nisan 1925 tarihli nüshasında aktaran Vatan gazetesi, Ahmet Efendi'nin elindeki kalın bir değnekle Raşit Efendi'ye birkaç darbe indirdiğini yazmakta ve İrfan Bey'i

ilgilendiren bir konuda şoförünün araya girmesinin hiç de doğru olmadığını belirterek, İrfan Bey'in böyle davranışlara meydan verilmemesini rica etmekteydi.

Matbaacı M.Akif'in verdiği bilgiye göre, İrfan Bey olayı öğrenince, 17 Ahmed'i çağırarak onu iyice azarlar. 17 Ahmet bu olay yüzünden, Kaza Mahkemesi Başkanı Mr. Thomas'ın huzuruna çıkarılır ve 2 lira ceza ile pantolonun değerini ödemeğe mahkum edilir. Akif şöyle yazmaktadır:

“Şayanı hayret değil midir ki en kalabalıklı bir mahalde olan bu vak'ada hiç bir Türk eri şahit olmak istememiş ve iki aşüfte şahit olmuştu.” (Kıbrıs, 31 Ekim 1949)

SAİT MOLLA-SÖZ GAZETESİ DAVASI

Söz gazetesi ile 150'liklerden Sait Molla arasındaki suçlama ve davayı, matbaacı M.Akif'in anlatımından özetleyeceğiz. M.Akif'in anlattığına göre, Müftü Ziyai Efendi bir tartışmadan sonra, şapkanın bir küfür işareti olmadığına dair Bay Fehmi ve Bay A.Raşid'e teminat vermişti. Bu olaydan sonra ilk çıkan Söz ve Doğru Yol gazetelerinde, Müftü Efendi'nin beyanatu büyük takdirle karşılanmıştı. Bu teminat üzerine bunu fırsat bilen Bay Remzi Okan, o sırada Kıbrıs'ta bulunan 150'liklerden Sait Mulla'ya çok ağır sözlerle sövüp saymağa başlamıştı.

Mulla, haksız yere üzerine çullanan Söz sahibine karşı cevap vermek istemiş ise de efkâr-ı umumiyenin 150'liklere karşı olan fena nazarlarını göz önüne alan Birlik gazetesi, Mulla'nın yazısını neşirden çekinmişti. Mulla, bu maruz kaldığı itham karşısında ne yapacağını şaşırılmış ve dostlarından rahmetli vilayet tercümanı Mr. Kaselyan tarafından Foni (dis Kıpros) matbaasında eski Türkçe hurufat bulunduğu hatırlatılmıştı.

Mulla'nın Foni matbaasına baş vurduğu Söz sahibi tarafından haber alınınca, ilk çıkan Söz'de Mulla'nın

kudurarak Foni matbaasına baş vurduğu en ağır bir tarzda ve en aşağı bir tipte olan bir kimseye bile yazılamıyacak şekilde açıklanıyordu. Mulla bu ikinci yazıyı da okuyunca büsbütün çileden çıkarak, Söz gazetesinin yazılarına bir cevap vermek için karar vermişti.

Mulla, Foni matbaası sahibi Mr. Pavlidis'ten izin aldığı gibi cevabın basımı için Matbaacı Akif'e ricada bulunur. Bu ricaya, Akif'in bazı efendi tanıdıkları da karışınca cevabı dizip basmayı kabul eder. Ama Mulla'nın cevabı çok ağır bir şekilde idi.

Cevabın dağıtıldığı bir ikindi günü Cengiz Matbaası mürettibi bulunan merhum Hasan Tahsin ufak bir yazı yazarak, Söz Matbaası mürettibi Mehmet Sait, Birlik Matbaası mürettibi Derviş Hilmi'ye imza ettirerek gece halka dağıttırılar. Beyannamede şu kelimeler yazılı idi:

“Memleketine dönmesine müsaade edilmeyen 150'liklerden Sait Mulla, değil bir gazeteciye hatta memleketimizin bir ferdine bile, aleyhine söylenmesine müsaade edemeyiz ve mürettip Akif'e hiç bir matbaada iş verilmesine da razı değiliz.”

Sait Mulla'nın “Muhtasar Cevaplarım” başlıklı beyanatu, Matbaacı Akif tarafından basılıp dağıttırıldıktan sonra Söz gazetesi, Sait Mulla'ya bir çok ağır kelimeler kullandığı gibi “İstanbul'da yetim paralarını alarak Avrupada sefihane yedin” dedikten maada, “seni bu memlekette vatandaşlığa ve millettaşlığa (alacak) senin mürettibin Akif'ten başka birisi yoktur” demişti.

Akif şöyle yazıyor: “Bir buçuk sütun yer tutan bu yazıyı da okuyan ırkdaşlarım beni Hazreti İsa'yı haber veren Juda'dan daha aşağı görmekte ve beni her gördükleri yerlerde fena nazarla bakarlar ve hiç şüphe etmem ki lânet bile ederlerdi.”

Sait Mulla, bu yazıya ikinci bir cevap vermemiş ve soranlara karşı “Allaha havale ettim” demekle iktifa

eyliyordu. Meğer Sait Mulla kendisinin yayınladığı yazıya karşı Söz gazetesinin cevabını cevapsız bırakmasında gizli maksadı varmış.

Altı ay geçmeden bir gün evvel Sait Mulla, mahkemeye vermişti. Söz gazetesi sahibi ise 6 ayı geçirmiş bulunduğu mukabil dava getirmek hakkını elden kaçırmıştı. Bu davada Sait Mulla'nın vekili sabık Başsavcı Yardımcısı Mr. Kasbar Amrayan ve Remzi Okan'ın da Bay M. Fehmi ile Mr. Stavrinakis idi. Aleyhe getirilen dava da ceza davası idi.” (Bkz. M.Akif, Kıbrıs, 19 Aralık 1949)

“Söz gazetesi maddi sorunlar içinde kıvranırsa Sait Mulla tarafından getirilen davadan dolayı mahkum olduğu 22 buçuk lira masraf için de, iddia sahibinin Avukatı Kasbar Amrayan tarafından Söz matbaası üzerine Rid konmuştu.

Söz gazetesi 1925 yılında, Kilikya'dan gelen Ermeni muhacirlerine ve Adadaki Ermeni cemaatini rencide eden yazılar yayınlamıştı. Avukat Amrayan, bu yazılara bir cevap yazarak, nazının geçtiği Ziraat Müfettişi Bay Osman Nuri aracılığıyla, Birlik gazetesinde yayımlatmıştı. Akif'e göre yazıda, Söz'e cevaptan başka şu cümleler de bulunuyordu: “Doğru değil midir ki Kilitya'dan gelen Ermeniler, Türklerin harap evlerini çok fahiş fiatlarla kiralamakta ve Türkler, bunların yüzünden istifade de etmektedirler.”

Mr.Kasbar Amrayan'ın yazısının Birlik gazetesinde cevap olarak yayımlandığını gören Söz sahibi, tekrar cevap vermiş ve cevabının bir kaç yerinde Baron Kasbar Amrayan sözünü kullanmıştı. Baron, Ermenicede Efendi anlamına gelmekteyse de, Söz sahibi kendi aklınca alay yapmış oluyordu. Mr. Amrayan da, bu baron sözünden dolayı öfkelenmiş ve Mahkemenin kestiği 22 buçuk lirayı tamamen Söz sahibine ödettirmişti.” (Bkz. M.Akif, Kıbrıs, 23 Ocak 1950)

REMZİ BEY'E İKİ AY HAPİS CEZASI

Oktay Öksüzoğlu'nun, Vedia Okan'dan aktardığı bilgiye göre, Mehmet Remzi Okan'ın iki ay hapse atılmasına neden olan “İçimizde hain müfsitler var dikkat” başlıklı yazısı 3 Nisan 1926 tarihli Söz gazetesinde yayımlanmıştı. (Kıbrıs Türk Basımından Portreler:1, Mehmet Remzi Okan, Lefkoşa 1990, s.9)

Söz gazetesi, 15 Haziran 1926 tarihli nüshasında, Mehmet Remzi Okan'ın iki ay hapse mahkum edilmesini okurlarına “Davamız” başlığı altında şu şekilde duyurmuştu:

“Sait Molla'nın gazetemiz sahibi aleyhine getirdiği dava, geçen Çarşamba günü intaç edilmiştir. Remzi Efendi iki ay hapis olacaktır. Dava istinaf edilmiştir.”

Bu istinafın tek yararı, iki gün sonra yaşanmaya başlanan Kurban Bayramı'nı M.Remzi Okan'ın ailesinin yanında geçirmesiydi. Bayram sonrasında istinaf gerçekleşmiş, ama beklenen sonuç değişmemiş ve M. Remzi Okan hapse atılmıştı.

3 Temmuz 1926 tarihli Söz gazetesinde, M. Remzi Okan'ın hapisliğinden duyulan üzüntüyü paylaşanlara hitaben “Aleni Teşekkür” başlığı altında bir yazı yer almıştı. (agy, s.14) Gerisini yine M.Akif'ten dinleyelim:

“Bay Remzi Okan, 2 ay mahkumiyeti esnasında Söz gazetesinin mesuliyetini ve devam ettirilmesi hususunda (Avukat) Mehmet Fehmi Bey'i vekil etmişti. Fehmi Bey, mahkumiyetin son erdiği 4 Eylül'e kadar gazeteyi devam ettirmiş ve almamak üzere gazetenin masraflarını ödemişti. Mezkur müddet zarfında baş makalesini de yazmış ve gazetenin prensibi hilafına Adadan muhaceretin da aleyhine kalem yürütmüştü.”

AVUKAT FEHMİ BEY, SÖZ'DE GÖÇ KARŞITI YAYIN YAPIYOR

Bilindiği gibi, o günlerde yayımlanmakta olan Söz ve Doğru Yol gazeteleri, Kıbrıslı Türklerin

Lozan Andlaşmasına göre Türkiye'ye göç etme hakkını kullanmalarından yana yayın yaparken, Hacıbulgurzade Ahmet Hulusi'nin Birlik gazetesi de göçün aleyhinde idi.

Şimdi Akif'in anlatımından devam edelim: “4 Eylül günü Bay M. Fehmi ve kardeşi A. Retmi daha bazı arkadaşları ile hapisane önüne giderek, Remzi Okan'ı almışlardı. Yolda gelirken faytonda eline verdikleri Söz gazetesinde muhaceret aleyhinde yazıyı görünce Remzi Okan, Fehmi Bey'e karşı köpürmüş ve matbaaya gelinceye kadar hiddetini teskin edememişti. Remzi Okan tarafından Fehmi Bey'e karşı yapılan hiddete Fehmi Bey yalnız şu kısa cümleler ile cevap vermişti:

“Remzi Efendi, vicdanım bana böyle körü körüne muhaceretin aleyhine yazı yazarak Ada Türklerini ikaz etmemi emreder. Memnunsan ne alâ. Değilsen onu da sen bilirsin.”

4 Eylül'den sonra çıkan gazetede Remzi Okan şöyle bir makale yazmıştı: “4 Eylül'de hürriyetime kavuştum ve saire...”

Doğru Yol gazetesi de meslektaşını ayuka çıkarıyordu. Her iki gazetede eski minval üzerine muhacereti mütemadiyen körükliyorlardı.”

(A.An: Burada bir parantez açarak bir bilgiyi ekleyelim. Bedia Okan, gazetelerde çıkmış olan Remzi Okan'ı eşi Ziyet ve kızları Beria, Bedia ve Vedia ile gösteren fotoğrafın, babası hapisten çıktıktan sonra çekildiğini ve annesinin elinde bir çiçek olduğunu belirtmiştir. Havadis gazetesi ile yapılan söyleşi, 5 Mart 2012)

SÖZ VE DOĞRU YOL, ECZACI MÜNİR BEY'İN YAZISINI BASMIYOR

Akif devam ediyor: “Diğer taraftan Birlik gazetesi ağır başlılıkla devam ediyordu. O sıralar Eczacı M. Münir tarafından muhaceret aleyhine Söz ve Doğru Yol gazetesine bir yazı gönderilmiş ise de her iki gazete de mezkur yazıyı koymamışlardı. Gönderilen yazının kopyası yazarında olduğu için aynı yazı Birlik gazetesine

gönderilmiş ve o gazetede yayınlanmıştı.

Birlik

Yazının Birlik gazetesinde yayınlandığını gören muhalif yazarlar, ertesi haftaki gazetelerinde feveran etmiş bir volkan gibi hücumla başlamışlar ve yazarına da gazeteciye de dillerine geleni söylemişlerdi. Hatta Doğru Yol sahibi Ahmet Raşit gazeteciliğin vekaleti devriye forması doldurmağa benzemediğini güya Ahmet Hulusi efendiye hatırlatmak istemişti. Maksudı da kendi aklınca Ahmed Hulusi Efendinin bilgisiz olduğunu göstermekti. Ahmet Hulusi Efendi gazeteci olduğu gibi Avukat Mehmed Behaüttin'in da yazihanesinin katibi idi. Ahmet Hulusi Efendi bu müşterek yazıya şu cevabı vermişti:

“Ahmet Raşit Efendi. Ben o dediğin vekaleti devriye forması doldurmakla büyük bir aileyi namusumuzla idare ediyoruz. Halbuki maalesef senden o hak da refedilmiştir. Çünkü Avukatlıktan tart edilmiş olduğundan tabiatı ile üzerinden medeni haklar kaldırılmıştır.”

Ertesi hafta Söz sahibi da Ahmet Hulusi Efendi için şu başlığı koymuştu: Hamiyetlu Ahmet Ağa. “Hamiyetlu ünvanı okuyup yazma bilmeyenlere verilen ünvanıdır.”

TÜRKİYE'YE GÖÇ EDENLER GERİ DÖNÜYOR

Ahmet Hulusi Efendi'nin Doğru Yol sahibine verdiği kısa cevap onu birkaç hafta sersemlemişti. Takriben iki ay sonra bir açık mauna ile 35 kişi kadar bir muhacir kafilesinin Larnaka'ya uğradığını yazan Birlik gazetesine içlenen Söz sahibi, yine bir yazısında şöyle diyordu: “Hacı Bulgurzade ensesine uçuşan Pirelerle Kenelerden bizar olmuştur. Pire ve Kene demekten maksudı, Ahmet Hulusi Efendi'nin en samimi dostları olan iki şahsa tarizdi. Zaten evvelce dediğimiz gibi bu gazetelerin öteye beriye tarizleri kendileri için bir sermaye idi.

Hatırımında kaldığına göre 1924 senesinde merhum Musa İrfan Efendi bir gün Cengiz Matbaası önüne gelerek bana şu sözleri söylemişti: “Be Akif; Dua ediniz bu ölmesin. Yoksa gazeteleriniz sermaye bulamayacaktır.” Hakikaten çok doğru bir söz söylemişti.” (Kıbrıs, 9 Ocak 1950)

MASUM MİLLET GAZETESİNE UYGULANAN SANSÜR

İlk sayısı 11 Nisan 1931'de yayımlanan Masum Millet gazetesi, 14 Mart 1932 tarihinde yayımlanan (Sayı: 43) nüshası ardından, 5 ayı aşkın bir süre sansür nedeniyle çıkmaz. 18 Ağustos 1932 (Sayı:44) sadece Masum Millet'in İlâvesi yayımlanır. Esas gazete, üç buçuk ay süreyle yine yayımlanmaz.

Con Rifat bu kesintiye bir münasebetle şöyle açıklayacaktır: 'İdâre-yi Hükûmetle alâkası olmayan mesâil-i milliyemize âid yazılarımıza sansür müdâhale ettiğinden protesto mâhiyyetinde neşri Nisânın ilk haftasında ta'til ettik ve 3 Kânûn-ı Evvel (Aralık) 1932 târihine kadar yeni Vâlî'nin gelmesine intizâr eyledik.' (Hırsız Feneri Misâl Söz'cünün Terbiyesiz ve Muzır Yazılarından, Masûm Millet, 25 Teşrin-i Evvel (Ekim) 1933, Sayı:120)

3 Aralık 1932'de Masum Millet İlavesi olarak (Sayı:45) yeniden yayımlanır. (Gazetenin başlığı bu defa Arap harfleri ile değil, Latin harfleriyle dizilmiştir.) Kıbrıs'a yeni vali olarak Sir Reginald Edward Stubbs'un geleceğini İngiliz basınından öğrenen Con Rifat, bu sayıyla ona “Hoşgeldiniz” diyerek, toplumun sorunlarını 11 madde olarak ona sunar.

10 Aralık 1932 (Sayı:46) ile 11 Mart 1933 (Sayı:59) arasında çıkan nüshalarında “Kıbrıs Müstemlekesi Müsteşarlığı”na hitaben 13 tane açık mektup yayımlar.

8 Nisan 1933 (Sayı:63) tarihli nüshadan başlayarak haftada iki gün çıkmaya başlayan Masum Millet gazetesi, 23 Ağustos 1933 tarihi nüshasında /Sayı: 102) Söz gazetesinden şikayet etmekte ve “SÖZ'ün türedi sansür saltanatı” başlığı altında şunları yazmaktadır:

“Söz'cü Bey iyi bilmelidir ki Hükümet'in süngülü sansür idaresini kaldırmaya muvaffak olan Masum Millet Sahibi, bundan sonra öyle türedi sansür saltanatlarına maalesef boyun eğmeyecektir.”

Masum Millet'in son sayısı 29 Ağustos 1933 (Sayı:203) tarihlidir.

ADADA TEK SANSÜR EDİLEN GAZETE MİLLİYETÇİ SÖZ GAZETESİ

Söz gazetesi, 2. Dünya Savaşı başladığı zaman, İngiliz gizli raporlarında belirtildiğine göre, Türk milliyetçisi ve İngiliz Sömürge

hükümeti karşıtı olarak tanımlanmaktadır. Vali Palmer'den Britanya Devlet Bakanı'na gönderilen 29 Ekim 1937 tarihli bir bilgiye göre, Söz'ün yayımlanması, 1937 yılı içinde bir ay süreyle (17 Ağustos 1937 ile 17 Eylül 1937 arasında) durdurulmuştu. Çünkü Söz'de çıkan bir makalede, adada bir hapis yaşamı sürdürüldüğü ve bu hapisten tek kaçış yolunun Türkiye olduğunu belirtilmekteydi ve 1938 Haziran'ından beri gazete sürekli sansür altına konmuştu. İngiliz yetkililer, adada, Söz dışında başka hiçbir gazetenin sürekli sansüre tabi olmadığını belirtmekteydiler. Remzi Bey, bu sansürün kaldırılması için yetkililere dilekçe vermişti.

HAMİDİYE GEMİSİNİN GELİŞİ NEDENİYLE UYGULANAN SANSÜR

7 Haziran 1938 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan “Kıbrıslı Türkler Zelzele Yardımı Yapıyor” başlıklı yazı, 14 Haziran tarihli Ses'te yayımlanmak istendiyse de, sansür edildi. Söz konusu yazıda “Kıbrıs Türkleriyle anavatan Türkleri arasındaki kardeşlik duygularının yüceliğinden” söz edilerek, Evkaf yönetiminin tutumu yerilmekteydi. (aktaran Şükrü S. Gürel, Kıbrıs Tarihi (1878-1960) Kolonyalizm, Ulusçuluk ve Uluslararası Politika, Cilt:1, Ankara 1984,s.189)

Hamidiye Okul Gemisinin Kıbrıs'a gelişi (20 Haziran 1938) münasebetiyle hem Söz, hem de aynı çizgide yayınlar yapan Ses gazetelerine sansür konulduğu resmi kayıtlardan bilinmektedir. Sansür, geminin Kıbrıs'a gelmesinden önce başlamıştı.

Söz gazetesi bunu şöyle duyurur: “SANSÖR- Muhterem Müstemleke Müsteşarının emri ile dünden itibaren son verilecek emre kadar gazetemiz sansür edilecek.” (4 Haziran 1938) Ses gazetesinin 14 Haziran 1938 tarihli nüshasına da sansür uygulanmıştır. Fakat Ses gazetesinin sahip ve müdürü olan Hasan İzzet Asım Bey, 23 Haziran 1938'de ölür ve gazete yayımına son verir. Girne'deki Millî Arşiv'de bulunan koleksiyonda

yer alan en son nüsha, 21 Ocak 1938 tarihli olduğuna göre, Ses gazetesinin son sayısının tarihi 14 Haziran veya 21 Haziran 1938 olmalıdır.

21 Haziran 1938 tarihli Söz'ün manşeti “Hamidiye Adamızda” şeklindedir ve haber sansür edildiğinden, haberin altı boştur. İngiliz Sömürge Valisi Palmer'den MacDonald'a gönderilen 24 Haziran 1938 tarihli gizli bir raporda şöyle denmekteydi: “Söz ve Ses adlı gazeteler öteden beri Türk ulusçuluğu propagandası yaparak, bir yandan Evkaf yönetimine saldırırken, bir yandan da “Anavatan” ve “Atatürk'ümüz” gibi kavramlara sıklıkla yer veriyorlar. Bu yüzden Hamidiye gemisi gelmeden bu gazeteler sansür edildi.

Zamanın İngiliz Sömürge Valisi Palmer'den Türkiye'deki İngiliz Büyükelçisi Percy Loraine'e Lefkoşa'dan gönderilen 30 Haziran 1938 tarihli “gizli ve kişisel” mektupta şu bilgiler yer almaktaydı: “Hamidiye'nin gelişi (buradaki Türkler arasında) ulusçuluk duygularını kamçılıdı. Üstelik (Türkiye'de yayımlanan) Cumhuriyet gazetesinin 24 Mayıs ve 7 Haziran sayılarında yer alan yazılar da endişe vericidir. Cumhuriyet, Kıbrıs'ta hatırı sayılır bir okuyucu kitlesi bulabilen bir yayın organıdır. Sonunda, Kıbrıs Yönetim Konseyi, bu gazetenin adaya girişini yasaklamamı salık veren bir karar almak zorunda kalmıştır. Bu yasaklama kararını alıp, Kıbrıs'a girişini engellemeye başlamadan önce, bu konuda sizin fikrinizi almak istedi. Herhalde TC, Kıbrıs ile ilişkilerinin bozulmasını istemez.” (Aktaran Şükrü S. Gürel, agy, s.190)

27 Ağustos 1938 tarihli Söz'de de şu haber var: “Söz'ün jubilesi yapılmayacaktır.” Gazete, ayrıca “Acting Colonial Secretary Stanley” imzalı bir mektubu yayımlamaktadır. Sansür sürmektedir.

18 Ekim 1938 tarihli Söz gazetesinde şu haber yer alır: “Cuma günü neşredilen resmi gazetede ilan edildiğine göre, Türkiye'de basılıp neşredilen “Kıbrıs

Türkleri” adındaki kitabın adamıza ithali kati surette yasak edilmiştir. Polis idaresi bazı ticarethane ve müesseselerde araştırmalar yapmış, fakat kitabı bulamamıştır. Kitabın müellifi Denizli Tarih Öğretmeni İsmet Konur'dur.”

Söz gazetesi sahibi ve başyazarı Mehmet Remzi Okan'dan Koloniler Bakanı'na gönderilen 12 Ocak 1939 tarihli mektupta şu şikayet yer almaktadır:

“Hiçbir gerekçe gösterilmeksizin Kıbrıs yönetimi gazetemi sansür etmekte ve Manchester Guardian, Daily Telegraph, Morning Post gazetelerinde Kıbrıs ile ilgili olarak çıkan yazıları bile gazetemde yayınlamama izin verilmemektedir. Umarım, İngiliz Uluslar Topluluğu içinde basın ve düşünce özgürlüğünün boş bir kavram olmadığına ilişkin inancımı haklı çıkartırsınız.” (CO 67/300/4, Governor's Dispatch, 3 Feb 1939 (secret) Enclosure No.1) aktaran Ş.S.Gürel, agy, s.182)

Battershill'den Acheson'a verilen şu bilgi de Lefkoşa'dan gönderilmiş olup, üzerinde 15 Eylül 1939 (Gizli) kaydı vardır:

“Söz, bugün Kıbrıs'ta sansür altında tutulan tek gazetedir. Remzi'ye iki ay daha yanıt vermemeniz yerinde olacaktır. Şimdilik sansürü kaldırmamız uygun olmaz. Üstelik yeni Türk konsolosunun baldızının da bu Söz baş ağrısının arkasında yer aldığını sanıyoruz. Bu konuda “bekle ve gör” politikasını uygulayalım.”

SANSÜR EDİLEN SES GAZETESİ, SAHİBİ ÖLÜNCE KENDİLİĞİNDEN KAPANIR

Lefkoşa'dan 20 Mart 1940 tarihinde Battershill'den Acheson'a verilen bilgi de şöyledir:

“Remzi Türkiye'ye gitti. Gazete kapandı. Dönerse (ki dönmesine izin vermeyi düşüneceğiz) sansürü kaldıracabiliriz.”

Vali, Britanya Sömürgeler Bakanlığı'ndaki Acheson'a gönderdiği bir mektupta şöyle demektedir: “Remzi Efendi, ayrılmadan önce, Kıbrıs'a geri dönmesi için Türkiye

gösteren filmlere izin verilirken, Atatürk filmi ve Yunan Kraliyet ailesinin düğün filmlerinin gösterilmesinin yasaklanması doğru değil.”

Sömürgeler Bakanı MacDonald ise verdiği yanıtta “Kıbrıs'ta sivil ve resmi makamlardan oluşan bir sansür komitesi” bulunduğunu ve kendisinin kontrolü olmadığını söyleyerek, filmin neden yasaklandığını bilmediğini belirtir. (A.C.Gazioğlu, Enosis Çemberinde Türkler, Lefkoşa 1996, s.312-313)

SÖZ GAZETESİ, NECATİ BEY'İN MUHTARİYET KONULU YAZILARINI YAYIMLAMİYOR

M.Necati Özkan, 5 Haziran 1937 tarihli Söz gazetesinde “Muhtar idareye meylimizin hakiki sebepleri nelerdir?” başlıklı bir yazı dizisi başlatır. İkinci yazının sonunda “arkası var” denilmiş olmasına karşın, Söz gazetesi 12 Haziran 1937 tarihli nüshasında şu açıklamayı yapar: “Açık Muhavere Bay M.Necati Özkan'a: Sözde silsile halinde neşredilmek üzere gönderdiğiniz değerli betkelerin alt kısımlarını şimdiki halde neşredemeyeceğimizi beyan eder ve bu hususta bizi mazur görmeyizi rica ederiz. Söz direktörü: M.R.Okan”

22 Temmuz 1937 tarihli Cumhuriyet gazetesinde de, Kıbrıs'tan yazılmış ve “Kıbrıs Türklerini heyecana düşüren bir hadise” başlıklı bir haberde, olay Türkiye kamuoyuna da duyurulmuş ve şöyle denir:

“Taarruza geçen ve muhtariyet-i idareye taraf tarafa görünenleri adeta hiyaneti vataniye ile itham edenlerin naşiri efkârı Ses'tir. (...) Aksülâmellerin ikinci ve daha kuvvetli cephesi Türkiye'de hukuk tahsil etmiş (!), Rumca ve İngilizceye bihakkın vakıf, Avukat Cengizzade M.Rifat adında bir zatın neşrettiği manifestolarla tezahür etmiştir.”

Söz gazetesi, 4 Ağustos 1937 tarihli nüshasında yer alan “Cumhuriyet gazetesinin Kıbrıs ayatları okurlarını yanıltan haberler veriyor” başlıklı manşetinde bu haberlere değindikten

pasaportuna vize verilmesi amacıyla bir başvuruda bulunmamıştır ve bu Hükümete önceden bilgi vermeksizin adaya geri dönmemesi için gerekli adımlar atılmaktadır.” (Battershill to Acheson, 20th March 1940. CO 67/300/4,10) (Ş.S.Gürel, agy, s.182)

Endişelenmeye gerek kalmayacaktı. Çünkü Remzi Bey, 1941'de Türkiye'ye gitmesinden kısa süre sonra orada ölüyor.

ATATÜRK'ÜN CENAZESİ İLE İLGİLİ FİLME YASAK KONDU

Kıbrıs Türk basını, Aralık 1938'de Atatürk'ün cenaze töreni ve yaşamından sahneler içeren filmin, Kıbrıs'a getirilerek, Lefkoşa'da Papadopulos sinemasında gösterileceğini duyurdu. Ama Vali Palmer, filmin gösterilmesini yasakladı. Cenaze ile ilgili bu film, ancak 1940'lı yılların ortasında gösterilebilecekti.

3 Mayıs 1939'da Mr. Foot, İngiliz Parlamentosunda konuşurken, Sömürgeler Bakanı'nı şöyle eleştirir: “Adada faşist hareketler ve olayları

sonra şunları yazmaktaydı: “Biz Necati Özkan'ın yazılarını durdurttuk, çünkü kanaatimizce yazılan şeyler şimdilik kâfidir. Sırası ve günü geldiği zaman o yazının alt kısımlarını da neşretmekte, asla tereddüt göstermeyeceğiz. Şunu da ekleyelim ki, Necati Özkan'ın yazılarını neşrettiğimiz için hiçbir okurumuz tarafından şikâyet vuku bulmamış, aksine olarak o yazıları neşretmekte devam etmemizi isteyenler çok olmuştur.” (aktaran A.An, Kıbrıslı Türklerin Siyasal Tarihi (1930-1960), Lefkoşa 2006, s.91-95)

M.Necati Özkan, 19 Şubat 1939 tarihinde, Türkiye'deki Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri'ne bir mektup yazarak, Remzi Bey'in ailesinin İngilizlerin etkisi altına girdiğini ve bu nedenle artık yazdığı makalelerin yayımlanmadığından şikâyet etmekte ve kendisinin bir gazete kurması için yardım isteyecekti.

Kıbrıs Türk basımının ileri gelenlerinden Avukat C.M.Rifat da, 1937 yılı içinde çıkardığı bir dizi “manifesto” (Bildiri) ile adaya idari muhtariyet verilmesine neden karşı olduğunu açıklar. Rifat Bey, o günlerde yayımlanmakta olan Kıbrıs Türk gazeteleri Söz ve Ses'in yayın politikalarını beğenmediğinden, el ilan şeklinde bastırıldığı bu bildirimlerle ilgili olarak, 21 Kasım 1949 tarihli Kıbrıs gazetesinde şöyle yazar: “Türkçe'de başka naşir vasıtası olmadığından dört Manifesto çıkarmağa mecbur olmuştuk.” (A.An, agy, s.90)

HALKIN SESİ

Söz gazetesinin imtiyaz sahibi olan Mehmet Remzi Bey, 16 Kasım 1941'de rahatsızlığı için İstanbul'a gidip 22 Ocak 1942'de orada ölünce, Mehmet Remzi Bey'in kızlarından Vedia ile Bedia, yaşları tutmadığından Söz'ün yayını 10 Şubat 1942 tarihli nüsha ile durdurmak zorunda kalırlar. Ama bir ay sonra, bu defa Sorumlu Müdür olarak Dr. Fazıl Küçük'ü koyup, 14 Mart 1942'de “Halkın Sesi” adında yeni bir gazete çıkarmaya başlarlar.

Vedia Okan'a göre, 9 ay sonra, Yavuz'un, okulların Lapta'ya taşınması kararını eleştiren bir makalesi yüzünden, Halkın Sesi 3 ay kapatma cezası alır ve 21 Ocak 1943'ten başlayarak 21 Nisan 1943 tarihli nüshaya kadar yayımına ara vermek zorunda kalır.

Halkın Sesi, bu tarihte çıkan “Tekrar Başlarken” başlıklı ve Dr. M. Fazıl Küçük imzalı bir makalede, “Gazete Müsteşar Hz.nin emriyle 3 ay müddetle kapatılmış bulunuyordu” açıklamasını yapar. Gazete bundan sonra artık Pazar-Çarşamba-Cuma günleri çıkmaya başlar. Dr.Küçük, bu

cezanın Söz'ün yeniden çıkmasına izin verecek olan İngilizler tarafından konduğunu öne sürmektedir.

Dr.Küçük ile görüş ayrılığına düşen Remzi Bey'in kızlarından Vedia Okan, 25 yaşını doldurduktan sonra, Söz gazetesinin imtiyazını yeniden alır ve kızkardeşi Bedia ile birlikte Söz'ü 5 Mart 1943 tarihinden başlayarak, ama bu defa günlük olarak çıkarmaya başlar.

İSTİKLÂL GAZETESİ'NİN SAHİP VE BAŞYAZARINA DAYAK

1931 yılında kapatılan Kavanin Meclisi'nin Kıbrıslı Türk üyelerinden

M. Necati Özkan, 28 Ekim 1949 tarihinde İstiklâl adlı günlük bir gazete çıkarmaya başlar. Gazete, 5 Şubat 1950 tarihli nüshasında yer alan “Başyazarımıza yapılan çirkin taarruz: Hadise halkımız arasında teessür ve nefret uyandırdı” başlıklı haberde şöyle demektedir:

“Başyazarımız Necati Özkan'a dün öğleden sonra İstiklâl idarehanesinden evine gitmek maksadıyla Mecidiye sokağında bulunan A. Mithat Akpınar'ın pastahanesi önünden geçerken, Ankara'daki Kültür Derneği Asbaşkanı Mehmet Ali Pamir'in kardeşi Enver Mustafa'nın çirkin bir tecavüz ve taarruzuna uğramıştır.

Mütecevazın ani olarak büyük bir haşmile başyazarımıza indirdiği darbeler neticesi başyazarımız yere düşmüş ve mütearrız yerde de Necati Özkan'ı darbelemeye devam etmiştir. Darbeler o kadar şiddetli idi ki, Necati Özkan'ın gözlüğü ilk hamlede kırılmış ve bilhassa sağ gözü ciddi ve tehlikeli bir şekilde yaralanmıştır. Hadiseyi işiten ve o civarda bulunan polis detektiflerinden biri ile bisikletle gelmekte olan vatandaşımız demirci Abdurrahman ve diğer vatandaşlar hadise mahalline yetişmişler ve muhakkak bir facianın önüne geçmişlerdir.”

Necati Bey, 4 Haziran 1950'de de “Kıbrıs Türk Birliği İstiklâl Partisi'ni kurar. Dr. Küçük'ün gazetesi Halkın Sesi ve onun siyasi görüşleriyle mücadelesini, kapandığı 1954 yılı başına kadar sürdürür. Ne var ki Necati Özkan, evi ile bir süre önce kapatmak zorunda kaldığı sigara fabrikasının 6 Aralık 1953 gecesi “meçhul kişilerce” yakılması ardından, gazetesini 13 Ocak 1954 tarihli son nüsha ile kapatır ve siyasetten çekilmek zorunda kalır.

İNKILÂPÇI'NIN KAPATILMASI

İlk sayısı 13 Eylül 1955 Salı günü yayımlanan gazetenin sahibi, İnkılâpçı Basın Şirketi Ltd, Müdürü de Fazıl Önder idi. Basıldığı yer İnkılâpçı Basımevi, Skufarides Sokağı No.10 olarak belirtilmekte ve 'İnkılâpçı Yazı Kurulu tarafından çıkarılmaktadır' ibaresine yer verilmekteydi.

Haftalık olarak çıkan İnkılâpçı gazetesinin ilk sayısında yer alan ve gazetenin çıkış amacını anlatan makalede şöyle denilmekteydi: “Gazetemizin adı İnkılâpçı'dır. Biz de inkılâpçıyız, ilhamımızı 1918-1922'de içten zararlı kuvvetlere, dıştan saldırganlara, sömürgecilere karşı şahlanan Türkiye halkından ve bu harekete kılavuzluk ve öncülük eden 'Atatürk'lerden almaktayız...”

Sayın okuyucu. Elinde tuttuğun 'İnkılâpçı' gazetesi, bir buçuk yıl uğraşıldıktan sonra, büyük emek neticesi ve senin paranla; halkın parasıyla yayın alanına atılmıştır.”

Gazete, 21 Kasım 1955 tarihli 11. sayısından itibaren pazartesi günleri çıkmaya başlar ve “Şimdi hedefimiz pek yakında haftada iki defa çıkmaktır. Halkımıza güveniyoruz” duyurusunda bulunur. Ancak İnkılâpçı, 14. sayısından sonra yayımını durdurmak zorunda kalır.

İnkılâpçı 5 Aralık 1955 tarihli nüshasında (Sayı:13) yer alan “Bu ne iştir?” başlıklı ve “İnkılâpçı” imzalı makalesinde şu soruları sormaktaydı: “Fevkalâde ahval niçin ilân ediliyor? Gizli görüşmelerin muvaffakiyetli olması için mi?”

12 Aralık 1955 tarihli son nüshasında da (Sayı:14) şu haber var: “İnsan Hakları Beyannamesinin 7. Yıldönümü münasebetiyle müstemleke idarecilerini, insan haklarına hürmet etmeye davet ederiz (İnkılâpçı). Bir de şu makale: Mr. Cox'un adamızı ziyareti münasebetiyle (Fazıl Önder).

Gazetenin bu son sayısında yer alan “Tehdit” başlıklı yazıda ise şöyle denilmekteydi:

“Son günlerde oraya buraya gelişigüzel tehdit mektupları gönderildiğini müşahade etmekteyiz. İki hafta evvel, tanınmış sporculardan Leymosunlu Bay Sevim'e böyle bir mektup gittiğini haber olarak yayınlamıştık.

Aynı ayarda bir mektup, geçen gün yazıhanemize de gelmiştir. Muhtevası: 'İnkılâpçı gazetesini durdurunuz', 'öldürüleceksiniz', 'kafanız ezilecektir'

vs.

Maşallah! Tavuk kafası mı ezeceksiniz be birader. Bu hareketi yapanların saf ve masum olduklarını biliriz. Fakat yaptırınlar ve idare edenlerin nedir maksatları? Kime ve hangi emellere hizmet ediyorlar? Medeni ve akıllı adam işi mi bu? Bizim bildiğimiz gangstervari tedhiş ve tehditler, siyaset vasıtası olamaz; ölüm tehditleriyle fikirler susturulamaz. Bu gibi hareketler halkın nefretini kazanacak ve failleri er geç meydana çıkararak halkın gazabına uğrayacaktır. Tehdit mektupları! Gangster vari hareketler!.. Bu mu idi eksigimiz.”

İnkılâpçı gazetesi, İngiliz sömürge yönetimi tarafından adada olağanüstü durum ilân edilmesi ile yayınına son vermek zorunda bırakılan gazeteler arasındaydı. Hürsöz gazetesi, 16 Aralık 1955 tarihli nüshasında şu bilgileri vermektedir: “Haftalık Türkçe 'İnkılâpçı' gazetesi resmen kanun dışı ilan edilmiştir.”

Bir yıl süreyle yayımı yasaklanan diğer gazeteler Rumca Neos Demokratis ve Aneksartitos idi. Hürsöz, 8 Ocak 1956 tarihinde de şu haberi verecektir: “Rumca komünist gazetesi Embros dün kapatıldı. Zavallı Matbaasındaki odaları mühürlendi.”

İÇE KAPANIK, BASKICI DÖNEM BAŞLIYOR

İnkılâpçı gazetenin sahip ve başyazarı olan 32 yaşındaki Fazıl Önder, 24 Mayıs 1958 tarihinde vahşi bir cinayete kurban gidecektir. Kıbrıs Türk liderliğine bağlı yeraltı örgütü Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT)'nin başlattığı bu ilk tedhiş dalgasında, sol eğilimli olarak bilinen başka Kıbrıslı Türkler de ya öldürülür veya yaralanır. TMT, bundan sonra, gerek Kıbrıs Türk basınına, gerekse liderlikten farklı düşünen demokrat kişileri tehditleri ile sindirecektir. Kıbrıs Türk toplumunda düşünce özgürlüğü, 1960 yılında İngiliz sömürge yönetiminin sona ermesinden sonra da uzunca bir süre baskı altında tutulacaktır.

Cenk MUTLUYAKALI
cenk@mutluyakali.com

İlk gazeteden bugüne 'ümid'imiz var mı?

“Gazetecilik, birisinin yayınlanmasını istemeyeceği şeyi yayınlamaktır.

Gerisi, halkla ilişkilerin alanına girer” der George Orwell ... İşte şu anda

'gerisi'yle uğraşan bir medya anlayışımız var.

Kıbrıs'ta Türkçe dilinde ilk gazeteyi bir Ermeni yayınladı..!

135 sene evvel.

Kıbrıs'ın çok kültürlü yapısını anlatmak açısından ne güzel bir örnek...

Sonrasında 'çok kültürlü bir Kıbrıs Türk basınından söz etmek' de pek mümkün olmadı.

Çünkü, Kıbrıs Türk basınına 'mücadele basını' dendi...

Ya 'Türkçe' düşünecektiniz yani, ya da 'Rumca'...

'Türkçe' konuşarak 'Rumca' düşünmeye kalkanların akıbetini de biliyorsunuz zaten, sene-i devriyelerinde birkaç karanfil ve “unutmadık, unutturmayacağız” sözleri (!) Sarrafyan'ın 'ümid'i neydi bilemeyiz de, 'mücadele' basını önce 'politik' basına dönüştü, şimdi de 'halkla ilişkiler ve tanıtım' bültenlerine...

Çünkü 'Türkçe' dilli medya, çok ağır bir 'gölgenin' altında ezildi genelde...

Ne de olsa, güzel havalarda Toros dağlarının Girne tepelerinden dahi görüldüğü coğrafya popüler kültürü ile 'paldır küldür' giriyordu hayatımıza...

Yediğimiz, içtiğimiz, okuduğumuz, soluduğumuz, tuttuğumuz, biriktirdiğimiz ne varsa bir başka 'medya'dan evimize yaklaşıyor, Kıbrıs Türk basınına kurumsallaşması için hedeflenen 'reklam pastası'nın ancak 'yaş günü' mumları kalıyordu bize... Üfle!..

Mutlu ol, diye...

Bu yazının konusu çoğunlukla 'gazeteler' olabilir, yani yazılı basın. Tabii ki 'özel' medya...

Çünkü bu satırların yazarı eğer 'kamu görevli medya işçiliği' mevzuuna girerse, çok da hoş karşılanmaz; maaş, barem, ek mesai hesaplarının ve çalışma saati, ek ödenek tartışmalarının hep 'içeriğin' üzerinde olduğu bir ortamda, çok da mecalim kalmaz zaten basının 'hal-i pürmelâl'ini konuşmaya...

Mücadele basını yılları için 'geleneksel dönem', diyelim. Profesyonel gazeteciliğin çok da olmadığı seneler...

Daha çok toplumlararası gerginlikler ve çatışmalar üzerinden 'milliyetçi' temelli yayınlar...

En fazla okunan kalemler de siyasi önderler veya toplum liderleri. Elbette şu anda hayal edemeyeceğimiz oranda kıt imkânlar, zorlu süreçler...

1974 savaşı sonrasında, yeni bir dönem...

Ve 'politik gazetecilik'... Siyasi parti bültenleri; bir gazetenin ötesinde hem 'örgütlenme' aracı, hem de 'sesini duyurma umudu'... Profesyonel gazeteciler yine 'yok' denecek noktada...

Siyasetçiler, eğitimciler ve sendikacılar önderliğinde bir basın...

Hem 'mücadele' basınına hem de 'siyasi parti bültenleri'nin harmanlandığı bir süreç...

Politik medyayla birlikte 'çok seslilik'le de tanışıyor aslında, ülke...

Ve 80'li yıllarda 'geleneksel' basından

'moderne' geçiş sancıları, 90'lara kadar...

Kıbrıs Türk basını tam da 'kurumsallaşma' ve 'modern' döneme geçmeye çalışırken, 'internet' denen 'mucize'ye tosluyor aslında!.. 'Basın' kavramı da yerini 'medya'ya bırakıyor artık.

Ve her an, her yerde, her ne oluyorsa 'sosyal medyada' paylaşılıyor, delice, kimi doğru kimi yanlış...

“Yurttaş gazeteciliği”nden her bir yurttaşın “gazeteciliğe” soyunduğu bir dönem.

Artık 'geleneksel basılı gazeteler' giderek daha az satılıyor ya da gazeteyi 'kağıttan okumak' pek de bir özellik taşıyor.

“Biz ne yapacağız” sorusu var, Kıbrıs'ta değil yalnızca, tüm dünyada...

Ama Kıbrıs Türk medyasının çok başka sorunları da var.

“Gazetecilik, birisinin yayınlanmasını istemeyeceği şeyi yayınlamaktır.

Gerisi, halkla ilişkilerin alanına girer” der George Orwell ...

İşte şu anda 'gerisi'yle uğraşan bir medya anlayışımız var.

Biraz 'mecburiyetten' biraz da 'gönüllü'...

Çünkü ya 'siyaset' üzerinden besleneceksiniz, 'seçim reklamları, hükümet kaynakları' sayesinde; ya da 'reklam veren' büyüklü küçüklü şirketleri çok da üzmeden...

Elbette 'araya sıkıştırılan gazetecilik' de keyfiniz olacak.

Türkiye'de CHP İstanbul Milletvekili Umur Taloğlu'nun sorusu üzerine Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, yılın (2014) ilk 4 ayında Akşam, Güneş, Habertürk, Milat, Milliyet, Sabah, Star, Takvim, Türkiye, Vatan, Yeni Akit ve Yeni Şafak'a toplam 13 milyon 288 bin TL'lik resmi ilan verildiğini söyledi.

Yani 4 ayda, gazete başına 1 milyon TL falan ilan parası bu... Neredeyse bizim senelik bütçemizin yarısı..! Bakınız, senelik diyorum. Bu para 'yandaş medya' ödeneği.

Peki ülkemizde durum ne? Devlet reklamları için hiçbir kriter yok, aslında artık 'devlet reklamı' falan da yok.

Belki 'basın özgürlüğü' açısından sevindirici bir gelişme bu... Peki ama medya, nasıl 'daha fazla insan kaynağı' ile ilerleyecek, 'uzmanlarla' çalışacak, teknolojik alt yapı yatırımlarını nasıl yapacak ve büyüyecek ve nasıl 'kurumsallaşacak'? Yoksa, 'muhabirsiz' gazete yayımlamak hem kolay, hem de daha kazançlı işin...

Ya da sabah akşam türeyen internet sitelerine bir yenisini eklemek, gelen basın bildirimlerini 'çarpıcı' başlıklarla aynen aktarmak, spekülasyonları paylaşmak, eş yazarları her sitede konuk etmek, birkaç reklamla da ayı geçirmek... Bu 'model'e geçiliyor giderek.

Şu anda Kıbrıs Türk medyasında (BRTK ve TAK hariç)

400'e yakın insan görev yapıyor, ki bunların ancak 200 kadarı sosyal menfaatlere sahip... 'Toplu Sözleşme' kavramı ise ancak 'haber konusu', medya sahiplerinin pek de gündemi değil...

Bu 'medya düzeni'nde eğer Türkiye medyasıyla yaşanan haksız rekabet

■ **Peki ülkemizde durum ne? Devlet reklamları için hiçbir kriter yok, aslında artık 'devlet reklamı' falan da yok.**

■ **Ya 'bordrolu' olacak gazeteci yaşamak için ya da 'reklam verenin emrinde'...**

önlenmez, 'kamu kaynakları' medyanın gelişimi için proje odaklı ve adaletli kullanılmaz ve 'sosyal medya' çağı karşısında herkes 'günü kurtarma'nın peşine düşerse...

Daha fazla 'ümid'siz gazeteci, daha az demokrasidir sonumuz...

İşin 'demokrasi' tarafının, birilerinin çok da 'umurunda' olduğunu düşünmüyorum da, acaba büyük 'siyasetçilerin' fotoğraflarını ya da artık 'hızır haber üreten' şirketlerin tanıtımlarını kim yapacak ki? Hoş, onlar da artık işin kolay yolunu buldu..!

Kimse yapmazsa ya gazete 'kapatıyorlar', ya da 'ortak' giriyorlar bu işlere... Varsın 'başına bina yıkılan' işçi çeksin gaileyi, hakkını kim arayacak diye... Şimdilik, inşaatı 'taşeron'a havale eden 'reklam pastası geniş' şirketin sözü daha kıymetli...

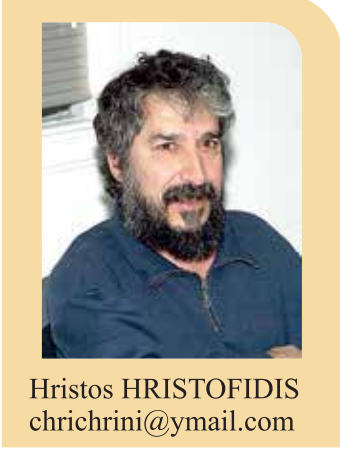
Ya 'bordrolu' olacak gazeteci yaşamak için ya da 'reklam verenin emrinde'...

Elbette 'istisnalar kaideyi bozmuyor' her durumda... Eğer 'kaide' kalmışsa...

DİPNOT: Basınımızın durumunu anlamak için elinizde tuttuğunuz bu derginin 7. sayısında, Temel Bulut röportajını okumanızı öneririm, okuyunuz ve bir de sonrasında neler olmuş öğreniniz..! Vaziyet anlaşılır.

İlk Rumca Gazete 1878'de

Hristos HRISTOFIDIS
chrichrini@ymail.com

- **Kıbrıs basını, adada olup bitenlerden hem etkilenmiş, hem de olayları etkilemiştir, çünkü her zaman siyasi ve milli arzuların hizmetine girmiştir.**
- **İlk gazetenin yayımlanmasından bu yana basın, Kıbrıs tarihine damga vuran Başpiskoposluk meselesi, EOKA direnişi, Londra ve Zürih konferansları, Kıbrıs sorunu, Annan Planı gibi olaylarda propagandacı rolü benimseyerek, bilgilendirme yerine etkileme çabasına bürünmüştür.**
- **Basın-yayın organları giderek, tarihin şahitleri aleyhinde öncülük etmeye, demokratik kurumlara gölge düşürmeye ve vatandaşı belli bir çerçeveye oturtmaya başlamıştır.**

*Çeviren: Gözde Ermetal
KARADENİZ

Kıbrıs basınının tarihi, adanın Osmanlı hükümraniğinden İngiliz hükümraniğine geçişi sırasında tesadüfen başlamıştır. İlk gazete, 29 Ağustos 1878'de Theodulos Konstandinidis tarafından haftalık

olarak "Kipros/Cyprus" ismiyle (Yunanca ve İngilizce olarak), o zamanlar ülkenin ticaret merkezi ve çok sayıdaki konsoloslukların merkez üssü olan Larnaka'da çıkarıldı.

İlk gazetenin yayımlanışı, beklendiği gibi Kıbrıs'ın tüm diğer ilçelerinde başka gazetelerin yayımlanmasına ivme kazandırdı ("Alithia", "Stasinós", "Salpinkis", "Evagoras", "To Ethnos", "Ragias", "Elephtheria", "Patris" ve benzeri haftalık gazeteler). Yeni gazetelerin yayımlanması, Birinci Dünya Savaşı sırasında, kağıt ithalatının kısıtlı olması nedeniyle durduruldu. Savaşın bitimiyle birlikte, gazete yayımlanma hızı artış gösterdi ve İngilizce, Türkçe ve Ermenice gazeteler de yayımlanmaya başladı. Elbette yine aynı hızla, bir çok gazete kısa bir yayımlanma süresinin ardından, halkın büyük bir çoğunluğunun fakir olmasına, okumayazma bilmemesine, reklam sektörünün neredeyse hiç olmamasına ve gelirlerin oldukça az olmasına bağlı olarak düşük tiraj nedeniyle yayınlarına son verdi. Aynı nedenlerle, 1920 yılında "Kipros" ve "To Fos" adlı gazetelerin günlük gazete şeklinde yayımlanma girişimi başarısızlıkla sonuçlandı.

Aynı dönemde, 1922 yılında "O Pirsos" ve 1925 yılında "Neos Anthropos" adlı işçi gazeteleri çıktı ve

bu gazeteler 1926 yılında "Kıbrıs Komünist Partisi"nin kuruluşuna ve örgütsel oluşumuna katkıda bulundu. 1932 yılında "İmerisia Nea", "Kathimerina Filla" ve "Proini" adlı 3 gazetenin günlük baskı şeklinde yayımlanması çabasının da boşa çıkmasının ardından, 1936 yılında "Neos Kipriakos Filaks" ve "Eleftheria" gazeteleri haftalık baskıdan günlük baskıya dönüştürüldü ve 1937 yılında da "Esperini" adlı akşam gazetesi günlük yayına başladı. Kıbrıs'ın 1960 yılında bağımsızlığını kazanmasının ardından 1878 yılından o yıla kadar yayımlanan yaklaşık 300 Yunan dilindeki gazeteden "Ethniki" (1959'dan itibaren), "Ethnos" (1947 yılından itibaren), "Eleftheria" (1906'dan itibaren), "To Fos" (1950'den itibaren), "Haravgi" ("Neos Dimokratis" in yerine, AKEL'in yayın

organı olarak, 1956'dan itibaren), "Fileleftheros" (1955'ten itibaren) ve İngiliz dilindeki "Cyprus Mail" (1945'ten itibaren) yayımlanmaya devam etti. 1960 yılından sonra "Mahi", "Tharros", "Sinagermos" ve benzeri gazeteler de yayımlanmaya başladı.

Bu arada, Kıbrıs Radyo Kurumu kuruldu ve 28 Ekim 1952'de Yunanca, Türkçe ve İngilizce olmak üzere deneme yayınlarına başladı. Kurum, 1957 itibarıyla da televizyon yayınına başladı.

Başpiskopos Makarios'un 1977 yılında vefat etmesinin ardından, Kıbrıs'taki siyasi-partisel olgular yeni bir safhaya girdi ve bu durum basına da yansdı. Gazeteler partisel propagandaların ana organı haline geldi: "Alithia" ve "Simerini" DİSİ'nin, "Haravgi" AKEL'in, "Ta Nea" EDEK'in, "Elephtherotipia" DİKO'nun yayın organı oldu. "Fileleftheros" ile "Apogeumatini" gazeteleri bağımsız kaldı.

1990 yılında, Kıbrıs Cumhuriyeti Avrupa Ekonomi Topluluğu'na üyelik için başvurduğu zaman, özel radyo ve televizyon kanalları da (radyo kanallarından "Super", "Proto", "ASTRA", "O Logos", "ANT1", "Sigma", "MEGA", televizyon kanallarından da "Lumiere TV", "Cytavision" ve diğer yerel kanallar) kuruldu.

Bugün güneyde yayımlanan günlük gazeteler ise "Alithia", "Politis", "Simerini", "Fileleftheros", "Haravgi" ve İngilizce yayımlanan "Cyprus Mail" ile "Cyprus Daily"dir.

Basında Bugünkü Durum

Kıbrıs basını, adada olup bitenlerden hem etkilenmiş, hem de olayları etkilemiştir; çünkü her zaman siyasi ve milli arzuların hizmetine girmiştir. İlk gazetenin yayımlanmasından bu yana basın, Kıbrıs tarihine damga vuran Başpiskoposluk meselesi, EOKA direnişi, Londra ve Zürih konferansları, Kıbrıs sorunu, Annan Planı gibi olaylarda propagandacı rolü benimseyerek, bilgilendirme yerine

etkileme çabasına bürünmüştür. Televizyon kanalları, 1990 yılında basın-yayın organları arasında yeni bir rekabet edilebilir ortam yarattı (sansasyon yaratma, halkçılık, asparagas yayınlar vb.) ve diğer basın organlarıyla birbiriyle bağlantılı menfaatler elde etti.

Televizyonculuk, geriye kalan basın-yayın organlarına, gazetelere, dergilere ve radyo kanallarına dramatize edilmiş bilgilendirme mantığını nüfuz etti.

Böylelikle, partisel gazeteler ve çeşitli ilgi alanlarına hitap eden dergilerde gerileme yaşandı. Bununla birlikte, gazete ve izleme-dinlemeyle ilgili bilgilendirme araçları bulunan ve ekonomik, siyasi ve toplumsal yönüyle dördüncü bir medya haline

gelen kuruluşlar ortaya çıktı. Basın yayın organları, diğer medya güçleriyle iç içe olması nedeniyle, kamuoyu gündemini daha fazla oluşturmakta, olaylarda katalizör olarak faaliyet göstermekte, "haber" oluşturmakta ve özde, yanlış bilgilendirme olan hiper-bilgilendirme sunmaktadır.

Basın-yayın organları giderek, tarihin şahitleri aleyhinde öncülük etmeye, demokratik kurumlara gölge düşürmeye ve vatandaşları belli bir çerçeveye oturtmaya başlamıştır. Haberlerin değerlendirilmesi, sıralanması ve hiyerarşi kriterleri, özellikle halkın üzerinde oluşacak duygulara ve şahsi menfaatlere göre belirlenmiştir.

Bu durumun, demokrasi için tehlike oluşturduğu aşikârdır. Bu durumla mücadele edilebilir mi? Zor, ancak benim görüşüme göre imkânsız değil. Devlet, özellikle de sivil toplum örgütleri tarafından gerekli iradenin gösterilmesi yeterlidir.

(Kısa Not: Bilgiler Dr. Hrisanthos Hrisanthu'nun "Basın-Yayın Organları: Şahitler ve Öncüler" kitabı ile Ahilleas Limburidis'in "1878-1960 Yılları Kıbrıs Gazeteciliğinin Tarihi" adlı kitabından alınmıştır.)

Ιστορική αναδρομή

Η ιστορία του κυπριακού Τύπου αρχίζει, συμπτωματικά, με τη μετάβαση του νησιού από την οθωμανική στη βρετανική κυριαρχία. Η πρώτη εφημερίδα κυκλοφόρησε στις 29 Αυγούστου του 1878 από τον Θεόδουλο Κωνσταντινίδη, ως εβδομαδιαία, με τίτλο

«Κύπρος/Cyprus» (στα ελληνικά και τα αγγλικά) στη Λάρνακα, η οποία τότε ήταν το εμπορικό κέντρο της χώρας και η έδρα πολλών προξενείων. Η κυκλοφορία της πρώτης εφημερίδας, όπως ήταν αναμενόμενο, έδωσε το έναυσμα για την έκδοση και άλλων εφημερίδων σε όλες σχεδόν τις πόλεις της Κύπρου («Αλήθεια», «Στασίνος», «Σάλπιγξ», «Ευαγόρας», «Το έθνος», «Ραγιάς», «Ελευθερία», «Πατρίς», κ.ά., όλες εβδομαδιαίες). Η έκδοση νέων εφημερίδων σταμάτησε κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου λόγω της περιορισμένης εισαγωγής χαρτιού. Με το τέλος του πολέμου ο ρυθμός έκδοσης εφημερίδων παρουσίασε αλματώδη αύξηση, ενώ κυκλοφόρησαν και εφημερίδες στα αγγλικά, τα τουρκικά και τα αρμενικά.

Βέβαια με τον ίδιο ρυθμό πολλές εφημερίδες έκλειναν μετά από σύντομη παρουσία, εξαιτίας της χαμηλής κυκλοφορίας, αφού πολύς κόσμος ήταν φτωχός και αναλόγως, η διαφήμιση ήταν σχεδόν ανύπαρκτη, άρα και τα έσοδα ελάχιστα. Για τους ίδιους λόγους απέτυχε το 1920 και η προσπάθεια για έκδοση καθημερινής εφημερίδας («Κύπρος» και «Το φως»).

Την ίδια εποχή εμφανίστηκε και ο εργατικός Τύπος (ο «Πυρσός» το 1922, ο «Νέος Άνθρωπος» το 1925), που συνέβαλε καθοριστικά στην ίδρυση και οργανωτική συγκρότηση του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου (1926).

Μετά από άλλες τρεις αποτυχημένες προσπάθειες για έκδοση καθημερινής

εφημερίδας το 1932 («Ημερήσια νέα», «Καθημερινά φύλλα», «Πρωινή»), το 1936 οι εφημερίδες «Νέος Κυπριακός Φύλαξ» και «Ελευθερία» από εβδομαδιαίες έγιναν επιτυχώς καθημερινές και το 1937 εκδίδεται, επίσης σε καθημερινή βάση, η πρώτη απογευματινή εφημερίδα, η «Εσπερινή».

Το 1960, όταν η Κύπρος απέκτησε την ανεξαρτησία της, από τις 300 περίπου ελληνόφωνες εφημερίδες που εκδόθηκαν από το 1878, συνέχισαν να εκδίδονται οι «Εθνική» (από το 1959), «Έθνος» (από το 1947), «Ελευθερία» (από το 1906), «Φως» (από το 1950), «Χαραυγή» (από το 1956, στη θέση του «Νέου Δημοκράτη», εκφραστικό όργανο του ΑΚΕΛ), «Φιλελεύθερος» (από το 1955) και η αγγλόφωνη «Cyprus Mail» (από το 1945). Μετά από το 1960 έκαναν την εμφάνισή τους και άλλες εφημερίδες, όπως οι «Μάχη», «Θάρρος», «Συναγεμώσις» κ.ά.

Στο μεταξύ ιδρύεται η Κυπριακή Ραδιοφωνική Υπηρεσία και στις 28 Οκτωβρίου 1952 αρχίζουν οι πρώτες δοκιμαστικές ραδιοφωνικές εκπομπές σε τρεις γλώσσες (ελληνικά, τουρκικά και αγγλικά) και τον Οκτώβριο του 1957 η μετάδοση τηλεοπτικών εκπομπών.

Μετά τον θάνατο του Μακαρίου το 1977 τα πολιτικο-κομματικά πράγματα στην Κύπρο μπαίνουν σε νέα φάση, κάτι που έχει αντίκτυπο και στον Τύπο. Οι εφημερίδες ήταν κυρίως όργανα κομματικής προπαγάνδας: η «Αλήθεια» και η «Σημερινή» του ΔΗΣΥ, η «Χαραυγή» του ΑΚΕΛ, «Τα Νέα» της ΕΔΕΚ, η «Ελευθεροτυπία» του ΔΗΚΟ κ.λπ. Ακομμάτιστες εφημερίδες παρέμειναν ο «Φιλελεύθερος» και η «Απογευματινή».

Το 1990, όταν η Κυπριακή Δημοκρατία υπέβαλε αίτηση για ένταξη στην ΕΟΚ, επιτράπηκε η

ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών («Super», «Πρώτο», «ASTRA», «Ο Λόγος», «ANT1», «Sigma», «MEGA», τα συνδρομητικά κανάλια «Lumiere TV» και «Cytavision» και άλλα τοπικής εμβέλειας).

Σήμερα οι καθημερινές εφημερίδες που εκδίδονται στον Νότο είναι: «Αλήθεια», «Πολίτης», «Σημερινή», «Φιλελεύθερος», «Χαραυγή» και οι αγγλόφωνες «Cyprus Mail» και «Cyprus Daily».

Το περιβάλλον στον Τύπο σήμερα

Ο κυπριακός Τύπος επηρέασε αλλά και επηρεάστηκε από τα τεκταινόμενα στο νησί, αφού πάντα στρατευόταν σε πολιτικές και εθνικές επιδιώξεις. Από την έκδοση των πρώτων εφημερίδων ο Τύπος πήρε θέση στις κοινωνικές και πολιτικές συγκρούσεις που σημάδεψαν την κυπριακή Ιστορία (αρχιεπισκοπικό ζήτημα, αγώνας της ΕΟΚΑ, Διασκεπτική, Κυπριακό, Σχέδιο Ανάν), υιοθετώντας τον ρόλο του προπαγανδιστή, προσπαθώντας να επηρεάσει αντί να ενημερώσει. Το 1990 τα τηλεοπτικά κανάλια δημιούργησαν ένα νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον στα ΜΜΕ (εντυπωσιασμός, λαϊκισμός, κουτσομπολιό κ.λπ.) και απέκτησαν διαπλεκόμενα συμφέροντα με άλλους φορείς εξουσίας. Η τηλεοπτική εικόνα επέβαλε τη λογική της δραματοποιημένης ενημέρωσης και στα υπόλοιπα ΜΜΕ, στις εφημερίδες, τα περιοδικά και τους ραδιοφωνικούς σταθμούς. Έτσι, έχουμε την υποχώρηση των κομματικών εφημερίδων και την έκδοση περιοδικών εντύπων με ποικίλα ενδιαφέροντα. Δημιουργήθηκαν επίσης συγκροτήματα που κατέχουν μια σειρά από έντυπα και οπτικο-ακουστικά ΜΜΕ, τα οποία με την οικονομική, πολιτική και κοινωνική ισχύ τους έχουν καταστεί κυριολεκτικά τέταρτη εξουσία και αποτελούν μοχλό για την εξυπηρέτηση πολιτικών επιδιώξεων των ιδιοκτητών τους. Τα ΜΜΕ, λόγω

και της διαπλοκής τους με άλλους φορείς εξουσίας, καθορίζουν ολοένα και σε μεγαλύτερο βαθμό τη δημόσια ατζέντα, επενεργούν καταλυτικά στα γεγονότα, κατασκευάζουν «ειδήσεις» και παρουσιάζεται το φαινόμενο της υπερ-πληροφόρησης, που στην ουσία είναι παραπληροφόρηση. Τα ΜΜΕ καθίστανται ολοένα και περισσότερο πρωταγωνιστές παρά μάρτυρες της Ιστορίας, επισκιάζοντας τους δημοκρατικούς θεσμούς και θέτοντας στο περιθώριο τους πολίτες. Τα κριτήρια για την αξιολόγηση, την ιεράρχηση και την κατάταξη των ειδήσεων είναι κυρίως η αίσθηση που θα προκαλέσουν στο κοινό και η εξυπηρέτηση προσωπικών συμφερόντων.

Είναι φανερό ότι αυτό το φαινόμενο αποτελεί κίνδυνο για τη δημοκρατία. Μπορεί όμως να αντιμετωπιστεί; Δύσκολο, αλλά κατά την άποψή μου όχι ακατόρθωτο. Φτάνει να υπάρχει η αναγκαία βούληση από την Πολιτεία, αλλά κυρίως από την Κοινωνία των Πολιτών.

Χρίστος Χριστοφίδης
(Σημ.: Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από τα βιβλία «ΜΜΕ: Μάρτυρες και πρωταγωνιστές» του δρα Χρυσάνθου Χρυσάνθου και «Η ιστορία της κυπριακής δημοσιογραφίας 1878-1960» του Αχιλλέα Λυμπουρίδη.)

Hüseyin KANATLI
huseyin.kanatli@gmail.com

“UÇAN YILLAR”

1959 yılında başlayan, fiilen ve halen devam eden yayıncılık hayatıma dönüp baktığımda çok şeylerin değiştiğini, ancak bu alanda ilk radyoculuğun nüvesini teşkil eden o eski yılların en tatlı hatta en kutsal özlemini yaşamamanın tadını ya da burukluğunu hissetmeden kendimi alamıyorum.

Yazının başlığı olarak kitabımın başlığını kullandığım için beni mazur görün.

Ancak geçen onca yılı başka sözcüklerle anlatmanın mümkün olmadığını, bunun tam yerinde olduğunu düşünüyorum.

Öyle ya...

Dile kolay...

1959 yılında başlayan bir macera...
Uzun bir hayat öyküsü...
Önümüzdeki Eylül ayında tam 55 yıl dolacak.

Yarım yüzyılı aşkın bu zaman içerisinde geçirilen evrelerin ayrı ayrı birer özelliği var.

Acılar tatlılar birbirine karışmış.
Zorluklar, fedakarlıklar...

Yokluklar, varlıklar...

1959 yılında, 8 yıllık öğretmenlik mesleğinden yayıncı olarak geçtiğim Kıbrıs Radyo Yayın Korporasyon'da yeni mesleğimin ilk heyecanını yaşamıştım.

Kanlı geçen yıllardan sonra kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin resmi organı

olan kurumda, iki toplumun ortak bir kurumda bir arada yaşama ve çalışma deneyimlerinin zaman zaman verdiği tatsızlıklara rağmen, zoraki de olsa yaratılan disiplin ve yayıncılık ilkelerine uyum ön plandaydı.

Zira 1950'li yılların başlarında, koloni devrinde kurulan Radyo Servisi, BBC örnek alınarak Kıbrıs'a uyarlanmıştı.

Anonser ya da spiker olarak yetiştirilecek olan elemanlar, sıkı bir deneyim ve kurstan sonra mikrofon başına çıkabiliyordu.

Canlı yayında ya da kayıt işlemlerinde diksiyona özen gösterilir; tek bir harf hatası, hatta bir nefes sesi affedilmezdi.

Kurumun Türkçe bölümündeki “Türkçe Neşriyat Müdürü” olan Subhi Rıza Bey, bu konuda bizzat kendisi “Diksiyon” adlı yardımcı bir kitap hazırlamıştı.

Zengin bir koleksiyona sahip olan Diskotek yani arşivdeki plaklar yayına götürülürken veya yayından getirilirken bakımı yapılır, temizlenir, yerlerine düzenli bir biçimde konurdu.

1963 SONRASI

İki toplumu karşı karşıya getiren olaylardan sonra içine kapandığımız, kapanmak zorunda bırakıldığımız gettolarda yerel radyoların ne zor koşullar altında kurulduğunu hepimiz iyi biliyoruz.

Ya da tahmin edebiliyoruz.

1964 yılından başlayacak 1965 yılının ortalarına kadar bulunduğum Lefke Sancak Radyosu'nda karşılaştığımız zorlukları anlatmaya bu sayfa yetmez.

Ancak o korkunç yılların, o savaş halinin ve bu halin yarattığı toplumsal beraberlik ve fedakarlık ruhunun, o mütevazı çalışma alanında ne denli büyük işler yapılabileceğini görmenin heyecan ve mutluluğunu anlatmak da çok zordur.

Aynı duygular ve maceralar Bayrak Radyosu'nda da yaşanmaya devam ediyordu.

Postane'nin üstündeki 'amansız' ve imkansız ya da çok kısıtlı çalışma imkanları ortamında, en iyisini verebilmek için gecemizi gündüzümüze katarak neler yapılabileceğini en güzel bir biçimde kanıtlayabildiğimizi rahatlıkla söyleyebilirim.

Belki imkanlar yoktu.
Ama ruh vardı.
Amaç vardı.

Ve bir avuç müstahdem o amaca, o menzile varmak için aynı ruh birliği içindeydik.

Karşımızda her şeyiyle donanmış ve güçlü bir hasım radyo, bir Rum radyosu ile de rekabet ederek...
Ve sonuçta onu yenerek...

Bugün Allah'a çok şükür, tam donanımlı, çok kanallı radyo ve TV'lerimiz var.

O zor günleri çoktan aştık.
Çalışan memur sayısı o günlere kıyasla 10 misli arttı.

1974 sonrası oluşturulan idari mekanizmalar ve politik ortam, yayıncılıkta da etkisini gösterdi.

Yapılan güzel şeyler ve üretilen gelişmiş programlar yanında, o eski yılların dayanışma, amaçlama ve beraberlik ruhu, yerini ekonomik ortama ve protokol sarsıntlarına bıraktı.

Politize edilen kurumların çalışma sistemleri sarsıldı.

Sendikalar içten içe ve karşı karşıya geldi.

Akılcı davranış ve tutumla, toplum yararına ve de yayıncılık yararına alınacak yasa ve kararlarla bu sıkıntılıların da atlatılabileceğine inanıyorum.

Çünkü yayıncılık bambaşka bir meslek çalışması gerektirir.

Yaratıcılık ister. Fedakarlık ister. İnsan varolduğu sürece o ruh vardır. Her zaman da varolacaktır.

O yılların ruhunu yeni güzelliklerle kucaklamak elimizdedir.

“Uçan Yıllar” uçup gitmedi. Uçmaya devam ediyor.

ARKADAŞ pastanesi

“Tadı damağınızda kalacak”

Yaz boyunca en güzel
DÜĞÜN PASTALARI
sizleri bekliyor.

Sanayi (Fabrika) Yeni Organize Sanayi Bölgesi 16. Sokak No 23 Lefkoşa
Lezzet hattı : 225 44 77 Fax: 225 30 89
Kaymaklı - Terminal Yolu Küçük Kaymaklı
Lezzet Hatları : 227 85 74 - 229 06 00

Kıbrıs Türk matbaacılığı

Halil ERDİM
halilerdim@yandex.com

Kıbrıs'ta Türk matbaacılığının gelişmesini incelerken çeşitli kaynaklardan yararlanma olanağımız mevcuttur. Bunların başlıcaları daha önce yapılmış çalışmalar ve yayınlanmış makaleler, arşivlerde bulunan resimler ve belgeler ile matbaacı olarak çalışmış kişilerin anlattığı bilgilerdir.

Daha önce yayınlanmış olan makaleler 19. Yüzyıl'ın son on yıllık dilimine kadar uzanmaktayken, bu makalede anlatacağımız, matbaacılık mesleğine hizmet vermiş olan kişilerin aktardığı bilgilerin bir özeti olup 1930'ların sonundan başlamaktadır.

Bu kapsamda elde ettiğimiz bilgiler, Akif'in Matbaası'na kadar uzanmaktadır. Akif'in Matbaası'nda en kıdemli matbaacı olarak Sait bey ve orada yetişen Memduh Yenel'i görüyoruz. Memduh Yenel, birebir görüştüğümüz matbaacıların içinde mesleğe en önce başlamış matbaacımızdır. Yaklaşık 60 yıl mesleğe hizmet vermiş bir matbaacıdır. Elle dizgi, intertayp ve sayfa yapımında çalışmıştır.

Onun ve diğer matbaacıların anlattıklarından yola çıkarak Kıbrıs Türk matbaacılığının gelişimini şu şekilde özetleyebiliriz:
“Türkiye'yle eş zamanlı Türkçe harfleri kullanmaya başladı”

Matbaalar, yeni Türkçe harfleri kullanmaya, Türkiye'deki matbaalarla eş zamanlı olarak başlamışlardır. İkinci Dünya Savaşından önce Lefkoşa'da Akifin Matbaası ve Fikri Matbaası bulunmaktadır. Klişeci olarak Rifat efendi vardır.

■ *“Matbaalar, yeni Türkçe harfleri kullanmaya, Türkiye'deki matbaalarla eş zamanlı olarak başlamışlardır. İkinci Dünya Savaşından önce Lefkoşa'da Akifin Matbaası ve Fikri Matbaası bulunmaktadır. Klişeci olarak Rifat efendi vardır”*

■ *İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarında, Türkiye'den getirdiği filmler için afiş bastıracak Türk matbaası bulamayan Cemal Togan, Bozkurt Matbaası'nı kurmuş, daha sonra intertayp denen dizgi makinalarını getirerek gazete baskısına geçmiştir*

■ *Kıbrıs Cumhuriyeti döneminde matbaaların personel ihtiyacı, Türkiye'den usta getirilerek karşılanırdı. Bu ustaların Kıbrıs'ta ikamet etme sorunu çıktığı zaman, onları Kıbrıslı kızlarla evlendirerek vatandaş yapılmak suretiyle bu sorun çözülmüştü*

■ *Kıbrıs Postası adlı gazetenin ofset teknikle yayın hayatına girmesi, diğer gazetelerin de onu izlemesine yol açmış, bunu gerçekleştirmek isteyen gazete matbaaları piyasanın ofset baskılı işlerine cevap vermeyecek duruma düşmüştü*

Matbaalar, öncelikli olarak gazete çıkarmak için kurulmaktadır ve afiş ve benzeri ticari işleri yapacak Türk matbaası bulunmamaktadır.

Film afişlerini bastıracak matbaa bulamadı, Bozkurt'u kurdu

İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarında, Türkiye'den getirdiği filmler için afiş bastıracak Türk matbaası bulamayan Cemal Togan, Bozkurt Matbaası'nı kurmuş, daha sonra intertayp denen dizgi makinalarını getirerek gazete baskısına geçmiştir. Bir süre Halkın Sesi gazetesi de Bozkurt Matbaası'nda basılmış, daha sonra Dr. Küçük de matbaa kurmuştur. İntertayp, gazete

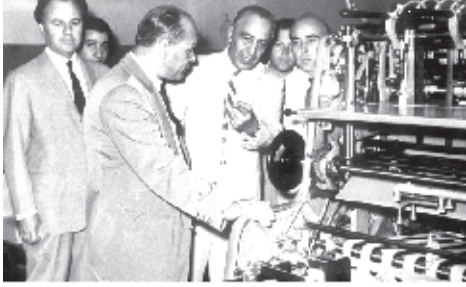
baskı tekniği açısından Kıbrıs Türk matbaacılığında bir dönüm noktası olmuştur. Daha sonra matbaalar kendi klişelerini yapmaya başlamışlardır. Bu da önemli bir gelişmeydi. Bu sayede klişenin geç gelmesi yüzünden gazete baskısının gecikmesi önlenmiş, ayrıca 2-3 Kıbrıs Lirası'na mal olan klişenin maliyeti birkaç kuruşa düşürülmüştü. 1950'lerde de gazete baskısı o kadar ön plandaydı ki, mevcut matbaalar, Türk iş admalarının fatura ve makbuzlarını Rum matbaalarda bastırmasını pek önemsemiyorlardı.

Gazeteler çoğaldık sonra matbaalar da çoğalıyordu. 1974'ten önce Salahi Tezel, Leymosun'daki matbaasını Lefkoşa'ya taşımış, gazete baskısı yapmayan bir matbaayı Lefkoşa'ya

kazandırmıştı. Bu matbaa, ilk ofset baskıyı gerçekleştiren matbaa olmuştu ve bu da önemli bir dönüm noktasıydı. Posta pulları ofset teknikle ilk defa bu matbaada basılmıştı. Kıbrıs Cumhuriyeti döneminde matbaaların

Bozkurt Matbaası personeli

1960 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'ne Türkiye'nin gönderdiği ikinci Büyükelçi Muzhar Özkul'un Bozkur matbaasına yaptığı ziyarette Cemal Togan Büyükelçi'ye bilgi veriyor.

personel ihtiyacı, Türkiye'den usta getirilerek karşılanırdı. Bu ustaların Kıbrıs'ta ikamet etme sorunu çıktığı zaman, onları Kıbrıslı kızlarla evlendirerek vatandaş yapılmak suretiyle bu sorun çözülmüyordu.

1974 dönüm noktası

1974 yılı Kıbrıs Türklerinin siyasi tarihinde olduğu kadar ekonomik yaşamında da bir dönüm noktası olmuştur. Birçok sektör gibi matbaacılık sektörü de olumlu ve olumsuz şekilde 74 savaşımdan etkilenmiştir. O dönemde henüz matbaacılık ve gazetecilik birbirinden ayrı iki meslek olarak gelişmemiştir.

Devlet Basımevi'nin kurulması sırasında matbaalarda bulunan kalifiye personelin Devlet Basımevi'nde istihdam edilmesi sonucu, kalifiye matbaa personeli

sektörde çalışmaya devam etmiş, diğerleri ise geri Türkiye'ye dönmüştü.

Devlet Basımevi'nin kurulması da bu açıdan matbaacılık tarihimizde önemli bir dönüm noktası olmuştur.

1970'lerin sonlarına doğru matbaa sayısının çoğalması, çok uzun yıllar önce bu mesleğe giren kişilerin kendi matbaalarını kurmalarından kaynaklanmıştır. Savaş sonrası ortaya çıkan kaynak bolluğu da önemli bir etken olmuştur. 1980'lerin başında da bu durum devam etmiş, birçok matbaacı İngiltere'den ikinci el makine ithal ederek işini geliştirmiştir. Teknolojik olarak 1970'lerde yaşanan en önemli olay, ofset baskı tekniğinin uygulamaya konması olmuştur. Bunun dışında matbaa sayısının artması, artık gazetecilik ve matbaacılık mesleklerinin birbirinden ayrılmaya başladığı bir dönem olarak kabul edilebilir. Artık matbaaların çoğu, teknik (ticari) işleri yapan ve gazete basmayan işletmelerdir.

Kıbrıs Postası ofset tekniğiyle yayın hayatına girince...

Kıbrıs Postası adlı gazetenin ofset teknikle yayın hayatına girmesi, diğer gazetelerin de onu izlemesine yol açmış, bunu gerçekleştirmek isteyen gazete matbaaları piyasanın ofset baskılı işlerine cevap vermeyecek duruma düşmüştü. Bu da yeni kurulan

ortaya çıkmıştı. Klişe yerine filmler gerekiyordu ve intertayp dizgi makinaları bu amaca hizmet etmiyordu. O dönemde elektronik dizgi makinaları ve letraset denen hazır harfler imdada yetişti, matbaalara dizgi hizmeti veren, film hazırlayan kişi ve reklam ajansları ortaya çıktı. Birçok matbaa kendi karanlık odalarını kurdu. Ticari iş yapan matbaalar pozitif, gazeteler ise negatif film ve çinko kalıplarla çalışıyordu.

1990'lar... Matbaalar bilgisayarla tanıştı

1990'lar matbaacılık açısından Kıbrıs Türk matbaacılığının en önemli dönüm noktalarından birinin gerçekleştiği bir dönem olmuştur. Matbaalar bilgisayarla tanışmıştır. Başlangıçta Türkçe karakter sorunu yaşanmışsa da kısa sürede ortaya çıkan yazılımlar bu sorunu gidermiş, yazıcılarda aydınlatılara basılan sayfalar film ihtiyacını ve maliyetini önemli ölçüde azaltmıştır.

Kıbrıs hem gazeteciliğin, hem matbaacılığın gelişmesini sağladı

Kıbrıs gazetesi hem gazeteciliğin hemde matbaacılığın gelişmesine katkıda bulunmuştur. Gazetelerin renkli baskıya geçişi o dönemde başlamış, ayrıca matbaaların renkli baskı yapabilmek için ihtiyacı olan renk ayırımı sağlamak suretiyle onların da kendi müşterilerine daha iyi hizmet vermelerine yardımcı olmuştur.

1970'lerin başında Halkın Sesi gazetesinin okurlarına sunduğu renkli ofset baskı ve yayınladığı mesajda, "30 yılda karşı unsurla rekabet edebilecek duruma geldik" ibaresinde karşı unsur olarak öngördüğü Kıbrıs Rum matbaacılığına yeniden yetişebilmek için artık birçok husus hazır. Bununla birlikte matbaacılığımız global bir rekabete henüz hazır değildi. Türkiye'den bavul içinde gelen kartvizit, davetiye, broşür gibi basılı emtianın varlığı, bunun başlıca kanıtıydı. Matbaacılar bu durumdan rahatsızdı ve moral açıdan önemli bir olumsuzluk yaşıyordu. 2003'te kapılar açıldığı zaman, Rumların aradan geçen 30 senede çok önemli ilerlemeler kaydettiği ortaya

açığı Türkiye'den karşılanmıştı. 1974 Harekatı'ndan sonra yaklaşık 20 kadar kalifiye matbaacı Kıbrıs'a gelmiş, bunların yarısı ya özel sektörde, ya da Devlet Basımevi'nde çalıştıktan sonra kendi matbaalarını kurmuş veya özel

matbaaların ofset tekniğe geçişlerinde özendirici bir unsur olmuştur. 1980'ler, matbaa sayısının artması ve ofset baskı tekniğinin piyasaya iyice yerleşmesi açısından önemlidir. Ofset baskı tekniğinin matbaalara girmesiyle birlikte yeni ihtiyaçlar

Cemal ve Sadi Togan

çıkış, Rum matbaacılar kuzeydeki meslekdaşlarını ziyaret ederek aldıkları siparişi komisyon karşılığı kendilerine aktarmalarını, bu şekilde iş yapmadan kâr edebileceklerini önermeye başlamışlardı. Kağıt ithalatçıları bile kuzeydeki Türk kağıt ithalatçılarına bayilik öneriyor, ithalat aktivitelerini sonlandırmaya çağırıyordu.

2000'li yıllar bu şekilde geçerken, matbaacılarımız sessiz sedasız teknolojik gelişmeye ayak uydurmaya çalışıyorlardı. On yıllık dönem içerisinde bu çalışmalar sonucunu vermiş olup artık matbaacılığımız hem "karşı unsurla" hem de Türkiye'deki meslektaşlarıyla, haksız rekabetin olmadığı koşullarda,

Kağıtların baskı makinasına tek tek elle verildiği dönem

yarılmaya hazırdır.

Gazete basan matbaalar web ofset sistemine geçmiş, ticari iş yapan matbaaların bir kısmı yatırım yaparak tam donanımlı baskı makinalarına kavuşmuş, elektronik giyotinler, harmanlama makinaları, selofan ekipmanları gibi yardımcı makinalar işletmelerdeki yerini almıştır. CTP sistemlerine geçen matbaalar, tam dijital (CTM) baskı yapan işletmeler hizmet vermeye başlamıştır.

Kızlar da matbaacılık eğitimi alıyor

Teknolojik olarak bu yatırımlar

yapılırken, insan faktörü de unutulmamıştır. Kıbrıs Cumhuriyeti döneminde ve 1970'lerde Türkiye'den matbaacı getirerek sorunu çözme çalışmalarına 1990'larda Matbaacılar Birliği, son yıllarda da Esnaf ve Zanaatkarlar Odası el atmış ve matbaaların ihtiyacı olan elemanlar yetiştirilmeye başlanmıştır. Son dört yılda matbaacı yetiştirmeye başlamış olan Esnaf ve Zanaatkarlar Odası'na bağlı meslek okulundan yetişmiş yirmi matbaacı, sektörde hizmet vermeye başlamıştır. Erkeklerle birlikte kızların da bu okuldan mezun olarak matbaacılık mesleğine girmesi, cinsiyet eşitliği yönünden de Kıbrıs Türkleri olarak dünden daha ileride olduğumuzu göstermektedir. Her türlü gelişmeye rağmen eskiden matbaacılık yapmış olan ustalarımızın, "teknoloji geliştikçe matbaacılık ölüyor" diye yakınmalarına hak vermekle birlikte, bu gelişmeyle birlikte ülke halkının çok önemli kazanımları olduğu da yadsınamaz.

Gutenberg'in matbaa makinasını icat ederek ilk kitabı basmasıyla, elle yazma sanatından para kazanma mesleği sona ererken, nasıl ki insanlığın bu sayede bilgiye çok daha kolay erişme olanağına kavuşması ve bilimsel - teknolojik gelişim ivme kazanmışsa; bizde de bir kitabın basım süresi ve fiyatı çok önemli ölçüde azalmakta, yazarlarımız ve

sanatçılarımız okurlara daha kolay erişebilmekte, bu sayede kültürel ve bilimsel ilerlememiz kolaylaşmaktadır.

1970 lerin başında intertaypçı, klişeci, sayfacı, baskıcı, harmanıcı gibi ustalardan 10 kişilik bir ekiple vardiya usulü çalışarak 4 veya 6 sayfa olarak basılan gazeteler, günümüzde 2-3 kişiyle birkaç saatte basılabilmektedir. Bu da matbaacılık sektörünün ne kadar ilerlemiş olduğunun en bariz

Sadi Togan-Ahmet Tolgay (intertype) göstergesidir.

CAMİSAP ÖZDENAK :

Intertayp denen dizgi makinasında çalışırken. Bu makine ile kurşun harfle daktilo gibi yazılır ve satırlar halinde belirli genişlikte dizilirdi. 1960 larda Özcanhan tarafından çekilmiştir.

CN Cahit Necipoğlu

IPROPERTY.NC
AWARDS
GOLD
AWARD
★★★★★
TRNC
BEST
BATHROOM

2011/2012

DUNE
WE ARE DECORATION

Düşleyin gerçekleştireyin

Sht. Ecvet Yusuf Sokak Yenişehir, Lefkoşa.
Tel: +90 392 228 31 45, +90 392 227 49 01 - Fax: +90 392 228 39 70
Email: cahit@necipoglu.com - www.cahitnecipoglu.com - www.necipoglu.com

Sami ÖZUSLU
sozuslu@kibris.net

Ülke ölçeğinde 'büyük' sayılabilecek bir firmanın sahibi, karşısında oturan televizyon yöneticisine şu cümleyi kurur:

- Gardaş, ben sana neden reklam vereyim ki? Benim sattığım ürünlerin reklamlarını zaten herkes Show TV'den, Kanal D'den, ATV'den, TRT'den izliyor. Hem zaten bizim millet hep dizi seyrediyor. Kim izler ki yerli kanalları!

Aradan iki gün geçer. Aynı firmanın halkla ilişkilerine de bakan sekreteri, yukarıda sözü edilen TV kanalının yöneticisine telefon açar:

- Bizim patronun çok selamı var. Yarın akşam bizim şirket binasında yeni bir ürün lansmanı var. Sizi mutlaka bekliyor. Hem bir de kameraman rica ediyor.

TV yöneticisinin cevabı hazır:

- Patronuna selam ederim. Yarın akşam Show TV'den, Kanal D'den, ATV'den, TRT'den kameraman istesin. Zaten millet dizi seyrediyor. Yerli kanalları da izleyen yok. O yüzden biz gelsek ne, gelmesek ne! Keyfine baksın...

Yukarıdaki diyaloglar hayal ürünü olmayıp, KKTC'de yayın yapan her TV yöneticisinin ve reklamlarla uğraşan personelinin başına sıklıkla gelen rutin konuşmalar ve davranış biçimleridir.

Ve KKTC'de televizyonculuğun ne denli zor bir iş olduğunu

Televizyon yalanları

anlayabilmenin yolu TC-KKTC ilişkilerine yakından bakmaktan geçiyor.

AYNI DİLİN YOLCUSU

BRT dahil, KKTC'de yayın yapan TV kanallarının en önemli rakibi Türkiye'den yayın yapan televizyonlardır. Tümü değil ...

'Yaygın medya' dediğimiz, devlete ait TRT ile büyük holdinglerin 'yan kuruluşu' olarak görev ifa eden 'çok izlenen' kanallar bunlar... Evlerimize her yoldan giriyorlar. Karasal, uydu, platform, internet... Her anten bu kanalları mutlaka gösteriyor. Adı üstünde: 'Yaygın medya'..!

Bizde BRT'nin, Türkiye'de TRT'nin 'tekel' olduğu 1990'lı yılların ardından açılan özel radyo ve TV'lere 'frekans bekliliği' yapın diye KKTC'de karasal yayın frekansları tahsis etmişiz. Show, Interstar (şimdi Star), Kanal D, ATV, NTV ve zaman zaman giriş-çıkış yapan diğerleri...

Henüz uydu yayınları yokken, Türkiye kanalları normal antenlerle evlere girdi. Giriş o giriş! Aynı dili konuştuğumuz için eve giren her kanalı kaydetmişiz televizyon alıcımıza... Ve siyasal, ekonomik, askeri bakımdan yol bağladığımız Anadolu'ya eğitim ve TV medyası vasıtasıyla bir de kültürel bakımdan entegre olmuşuz.

KADERDE 'YERELLİK' VARMİŞ

KKTC'de özel yayıncılık macerası maça başlarken vaziyet buydu.

Türkiye kanalları en az 6-0 öndeydi. Çok ama çok enteresandır: Radyo ya da televizyon yayınında 'Kıbrıs lehçesi' duymak KKTC'deki izleyiciler ve dinleyiciler bakımından 'tuhaf', hatta 'komik' karşılanırken; 'Kürt lehçesi' ya da 'Karadeniz ağzı' çok daha özümsemiş durumdadır. Türk TV, sanat, spor ve magazin dünyasının 'star'ları ezberle bilinirken, 'bizimkiler' hep 'yerel'de kalmaya mahkumdur.

KKTC TV yayıncılığında İstanbul medyasının bu 'popüler' hallerine özentisi ve taklitçilik merakı da ayrı bir mevzudur. Daha fenası 'Türkiye medyasında yer almak', bizim 'yerel' siyasilerin de ayağını yerden kesen çocukça bir hedef gibidir.

YA BELEŞ

Türkiye'nin 'yaygın medya'sı dışında yer alan 'yerel' ya da 'bölgesel' ölçekli yayıncı kuruluşların da derdi olan bu 'baskın' olma halleri KKTC'de bir yanı sıra kültürel tahribatlar ve siyasal dayatmalar yaratırken, diğer yandan ekonomik sonuçları da beraberinde getiriyor.

Yazının başında örneklenen

diyalogdan da anlaşılabilirliği gibi, TC-KKTC dış ticaret denge(sizliği)nin medyadaki yansımaları inanılmaz boyutlardadır. Ortalama 1 milyar dolarlık ithalat yaptığımız Türkiye'ye ihracatımız 'devede kulak' bile değildir, ama denge(sizlik) burada bitmiyor. Her eve her yoldan girebilen Türkiye'nin yaygın TV kanalları, o dengesizliğe konu olan mal ve hizmetlerin reklamını 'ya beleş' yapıyor.

Beleş yapılan reklam bir yanı sıra yerli üreticiyi, sanayiciyi, çiftçiyi, hayvancıyı 'tertipliyor', diğer yandan da kaderinde 'ulusal' olarak anılmak bulunmayan 'yerel medya'yı dümdüz ediyor.

RUMCA TV'LERDE REKLAM

Türkiye'nin Kıbrıs'ta da çok satan markaları ile finans, eğitim ve turizm hizmetleri Türkçe dilde yayın yapan ve her eve giren TC kanalları tarafından KKTC halkına bir kuruluş masraf yapmadan ulaşıyor.

Peki ya Rum müşteriler ne olacak? Türkiye ekonomisi cazip, ucuz, avantajlı...

Güney'de bolca Türk ürünü var. Kıbrıs sorununda ılıman bir ortam oluşursa Türkiye sermayesi ile Kıbrıs Rum sermayesi çok daha yakın ilişki içine girecek.

İşte o zaman Rumca yayın yapan kanallarda Türkiye'nin anlı-şanlı markalarının reklamlarını görmeye başlayacağız. Tabii ki Yunanca olarak!..

KKTC'deki TV'lere bir kuruluşluk reklam bütçesi ayırmayan o anlı-şanlı firmalar, Rumca yayın yapan kanallar için kesenin ağzını açacaklar. Bizim de ağzımız açık kalacak. Özellikle de 'şükran' edebiyatı yapanların!..

TC-KKTC REKLAM ANLAŞMASI

KKTC'de yayın yapan TV'lerin öne kapalı değildir. Ancak tıkalıdır. Kıbrıs Türk halkının bu ülkeyi ve toplumu yansıtan yayın organlarına ihtiyacı vardır.

Toplumsal varoluşun en önemli bacaklarından biridir bu...

Aksi halde yok oluş kaçınılmazdır. TC-KKTC dış ticaret dengesizliğinden ve iki ülke arasındaki reklam başboşluğundan kaynaklanan ve BRT dahil bütün TV kanallarının 'haksız rekabet' yaşamasına yol açan mevcut durumu, yani statükoyu değiştirmek mümkündür.

Bunun için kılavuz kimi Avrupa ülkeleri arasında uygulanan 'sınır ötesi yayıncılık' modelidir.

TC-KKTC arasında yapılacak bir anlaşma ile her iki ülkeden diğerine yayın yapan TV kanalları, diğer ülkeye ihracatı yapılan mal ve hizmetlerle ilgili reklam yayınlaması halinde bunun bedelini ödeyecek ve konu adil bir şekilde çözülecektir. KKTC'den Türkiye'ye bir şirket örneğin hellim ihraç ediyor ve Türkiye'de de izlenen KKTC kanallarında bunun reklamı

yapılıyorsa, o kanal reklam katkı payını Türkiye'deki yayıncılık otoritesine, yani RTÜK'e ödeyecektir. Aynı şekilde, Türkiye'de üretilen ama KKTC'de de satılan örneğin bir dondurmanın KKTC'de de izlenen Türkiye kanallarında reklamı dönüyorsa, o kanal reklam katkı payını KKTC'deki yayıncılık otoritesine, yani YYK'ya yatıracaktır. KKTC'deki TV yayıncılığının tıkalı olan önünün açılması ve siyasetten kültüre, spordan sosyal yaşama kadar bu toplumun ve ülkenin her şeyini bugünden yarına taşıma görevini layıkıyla yerine getirebilmesi için kollar sıvanmalıdır.

DİZİ DEĞİL BİZİ

TV kanalı yöneticisine "Sana reklam neden vereyim? Zaten millet dizi izliyor" diyen şirket yöneticisi, ertesi gün telefonla aynı TV'leri 'ürün lansmanı'na davet ederken, kendi yalanını açığa vurmuş oluyor. Kıbrıs'ın kuzeyinde 'televizyon yalanları' bununla bitmiyor.

Dizi, sinema, spor yayını gibi telif sorunu yaratacak, büyük paralar gerektiren işlere giremiyor KKTC kanalları...

Ama zaten dünyanın bütün TV kanalları da dizi, Simena filmi ya da canlı maç göstermiyor. Gelişen teknoloji, tüketiciye yüzlerce çeşit sunuyor. Kıbrıs Türk kanalları da o 'çeşitleme' içinde yerini alıyor. Ve zaten başka da kimsecikler Kıbrıs Türk kanallarının rolünü oynamaya soyunmuyor.

Bu ülkenin siyaseti, sporu, sanatı, sosyal yaşamı bizden başka kimseyi, ama hiç kimseyi ilgilendirmiyor.

Mali, teknik ve istihdam olanakları bakımından ciddi sorunlarla boğuşmasına rağmen KKTC kanalları bu toplumun ve ülkenin aynası olmaya devam ediyor.

Aksi, aynada başka yüzler görmektir zaten...

Altay SAYIL
altaysayil@gmail.com

Halkın Sesi ve Dr. Küçük

Dr. Küçük, gazetecilik hayatına, Remzi Okan'ın Söz gazetesinde yayımlanan makaleleri ile başladı. İlk makalesini “Dr. Eyyup Bey'e Açık Mektup” başlığı ile 16 Mart 1931 tarihinde Küçükkoğlu M. Fazıl adı ile Paris'te yazdı ve Kıbrıs'a gönderip Söz gazetesinde yayınlattı.

Remzi Okan'ın 22 Ocak 1942 tarihinde İstanbul'da vefatı üzerine Söz gazetesi kısa bir süre sonra kapandı.

Kıbrıs'ta Türklerin sesini duyurabileceği bir gazetenin ihtiyaç ve eksikliğini hisseden Dr. Fazıl Küçük, büyük bir mücadele sonucu İngiliz Sömürge İdaresi'nden yayın

iznini aldığı Halkın Sesi gazetesi, 14 Mart 1942 günü yayın hayatına başladı. Halkın Sesi, günümüzde de Kıbrıs'taki en uzun ömürlü Türk gazetesi olarak yayın hayatına devam etmenin haklı gururunu yaşıyor.

Dr. Fazıl Küçük, Halkın Sesi gazetesinde toplumsal konulara ağırlıklı olarak önem veriyor ve sürekli Evkaf İdaresi'nin İngiliz Sömürge Yönetimi'nden Türklerin yönetimine devredilmesi yönündeki yazılarıyla mücadele ediyordu.

Dr. Küçük, İngiliz yönetimine maddî yönden ihtiyaç duymadığından Kıbrıs Türk halkının haklarını cesaretle gazetesinde savundu.

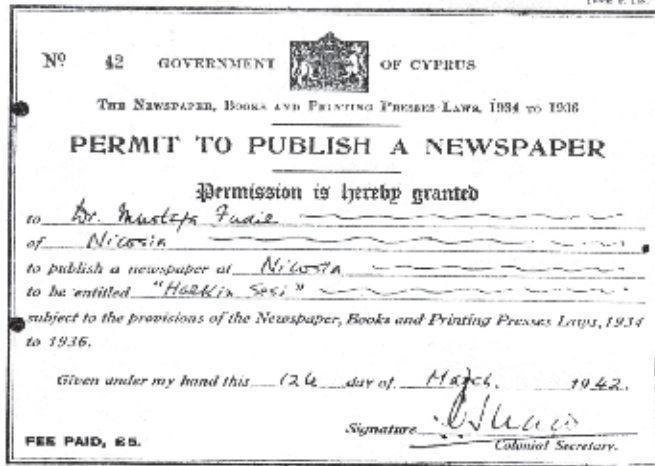
Gazetenin sloganı şuydu: “Halkın Sesi, Hakkın Sesi ve Halkın Dilidir.”

Dr. Fazıl Küçük'ün çıkardığı Halkın Sesi gazetesi, düşüncelerinin meş'alesi olmuş ve kendisi ile özdeşleşmişti. Gazete, yayına başladığı ilk günden, Dr. Küçük'ün

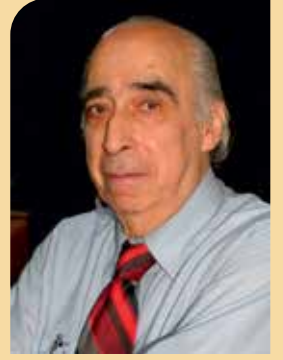
Konu hakkında geniş bilgi Altay Sayıl'ın Dr. Fazıl Küçük'ün Anıları ve Siyasal Örgüt Çalışmaları, sayfa 128-130. Ajans Yay Ltd. Lefkoşa, 2010. Altay Sayıl'ın hazırladığı bilgi ve belgeler Dr. Fazıl Küçük Vakfı Arşivi'nden sağlanmıştır.

hayata gözlerini yumduğu 15 Ocak 1984 tarihine kadar ve günümüzde de onun düşünce ve ilkelerini okuyucularına yansıtmaktadır.

1934-1936 yılları arasında yürürlüğe giren Gazete, Kitap ve Matbaalar ile ilgili kanunların Madde 5(1)'e dayanarak Halkın Sesi adı ile yayımlanması amacıyla 12 Mart 1942'de verilen izin.

Halkın Sesi İngilizce dilinde de yayınlandı

Fuat MEMDUH

Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte güzel adamız, Lozan Konferansı sonunda İngilizlere kalmıştı. O yıllarda bir avuç milliyetçi Türk, Kıbrıs'ta yeni tesis edilmiş olan İngiliz Koloni yöneticilerini, Londra'daki sömürgeler bakanlığına şikâyet ederek Rum cemaati leyhine tek taraflı kararlar uygulamalarını protesto ediyorlardı. Bu gönderilen telgrafların metinleri rahmetli Cengizzade Mehmet Rifat Efendi (Con Rifat)'nin yayınladığı Masum Millet gazetesinde İngilizce olarak yer alıyordu. Ayrıca Con Rifat Efendi, dâvâmız hakkında İngilizce makaleler yazıp bunları neşrediyordu. Rahmetli Liderimiz Dr. Fazıl Küçük, İstiklâl Savaşı yıllarında ve daha sonra dâvâlarımıza sahip çıkan ileri gelenlerden birisiydi.

1931 yılında Rumların Vilâyet Konağı'nı yakması üzerine bizler de (Kıbrıs Türk Cemaati) "kunun yanında yaş da yanar" misâli cezalandırılmış ve Kıbrıs İslâm Cemaati olarak tanımlanmaya mecbur bırakılmıştık. Rahmetli liderimiz Dr. Fazıl Küçük Avrupa'dan (Fransa ve İsviçre'den), rahmetli Remzi Okan Bey tarafından yayınlanmakta olan Söz gazetesine makaleler göndermekte ve haksız yere Türk kimliğimizin yasaklanmasını şiddetle kınamaktaydı.

1942 yılında Liderimiz Dr.Fazıl Küçük, Halkın Sesi gazetesini yayın hayatına koymuş ve o günden bugüne Halkın Sesi gazetesi, zor koşullar altında yayın hayatını sürdürmüştür.

Zaman zaman Kıbrıs dâvâmız konusundaki makale ve protesto yazıları Halkın Sesi gazetesinde yayımlanmaktaydı. Ancak bu yetersiz kalıyordu. Öte yandan 1940'lı yıllardan başlayarak Cyprus Post ve Cyprus Mail gazeteleri Rumlar tarafından İngilizce olarak yayımlanmaya başlamıştı. EOKA terör örgütünün 1 Nisan 1955'de faaliyete girmesi üzerine de

Times Of Cyprus adlı bir gazete de yayın hayatına girmişti. Rumlar bu gazetelerin hazırlanmasında İngiltere'nin tanınmış gazete yazarlarını bol maaş karşılığında İngiltere'den getirerek gazeteleri yayınlamaya başlamışlardı. Buna karşılık, bizler başta Kıbrıs Milli Türk Birliği (Kıbrıs Türk'tür) Partisi olmak üzere İngiltere hükümetine ve Birleşmiş Milletler'e tedhiş hareketinin hunharca katliamlarını, İngilizce dilinde gönderdiğimiz telgraflarla protesto ediyorduk. Bunların Türkçe çevirisini kendi basınıımızda yayınlıyorduk. İngiliz Koloni Yönetimi'nin Public Information Office (Basın Yayın Dairesi), Kıbrıs adasında yayımlanmakta olan Türkçe ve Rumca gazetelerin içeriğini İngilizce diline çevirerek hükümet dairelerine dağıtıyordu. Ancak basından özetler

kısa olduğu için dâvâmızı gerekli mercilere duyurmak bakımından yetersiz kalıyordu. Bunun üzerine 1956 yılında Rahmetli Liderimiz Dr. Fazıl Küçük yakın dâvâ arkadaşlarıyla istişare ederek haftalık olarak Halkın Sesi gazetesinin İngilizce dilinde yayınlanmasına karar vermiştir. Gazetenin İngilizce adı 'The Voice Of The People' (Halkın Sesi) olup haftalık olarak 8 Temmuz 1956 - 9 Şubat 1959 tarihleri arasında yayınlanmıştı. Halkın Sesi gazetesinin İngilizce yayınlanmasında, Anavatanımızın o zamanki hükümetinin ileri gelenleri maddi ve mânevi desteklerini Kıbrıs Türklerinden esirgememişlerdi.

O zamanki şartlar altında gazetede yayınlanacak çok sayıda makalenin Türkçe'den İngilizce'ye çevrilmesi söz konusuydu. Ayrıca her ne kadar matbaa çalışanları az çok İngilizce bilmelerine karşın dizgi hataları oluyordu. Bunların düzeltilmesi de emek ve zaman karşılığında yapılıyordu. Günümüzdeki bilgisayar ve diğer kolaylıklar yoktu. Türkçe'den İngilizce'ye makaleleri tercüme görevini ben üstlenmişim. Zamana karşı yarışma durumunda kalıyorduk. Sayın Rauf R. Denктаş da makaleleri ve fikirleriyle İngilizce gazetemizin yayınlanmasında çok yardımcı oluyordu.

Gerçekten bu meşakkatli fakat azimli çalışmalarımız kısa sürede etkisini göstermişti. Böylece haklı dâvâmız kısa sürede dünyanın her tarafında etkisini göstermiş oldu.

Gazetemiz dağıtılmak üzere Londra'ya da gönderiliyordu. Haklı Kıbrıs dâvâmızın kazanılmasında ve de KKTC'nin kurulmasında merhum liderimiz Dr. Fazıl Küçük ve dâvâ arkadaşlarının özverili çalışmaları yadsınamaz. Bugün 54 yıl öncesine baktığımızda bağımsızlığımızı şehitler pahasına ve canla başla çalışma sonunda elde ettiğimiz günışığı gibi ortadadır. İngiliz sömürge döneminde her yıl ilkokullarımızdan 500'ü aşkın çocuğumuz mezun olmaktadır. Ancak ortaokul ve liselerimizin sayısı çok kısıtlı olup bir erkek lisesi ve bir de kız lisesi vardı. Anavatanımızın çok yerinde ve değerli katkıları ile Mağusa Namık Kemal Lisesi ve diğer ticaret ve sanat okullarımız tarafından binlerce gencimiz yetiştirilmeye başlandı.

Hüseyin ÇAKMAK
cakmak@kibris.net

Kıbrıs Türk basınının 125. yılında Kıbrıs Türk mizah basını 118 yaşında

Kıbrıs Türk Toplumunda önemli bir yere sahip olan Mizah Kültürü, Osmanlı İmparatorluğu'nun başlangıcından (1571) Kıbrıs adasının İngiliz Krallığı Yönetimi'ne geçtiği tarihe dek (1878) "Sözlü Mizah" olarak yansıtılmıştır. Bunun nedeni, Osmanlı Yönetimi'ndeki Kıbrıs'ta özel matbaacılığın gelişmemesidir.

İngiliz Krallığı Yönetimi'ndeki Kıbrıs'ta, özel matbaacılığın gelişimi ile Kıbrıslı Türk ve Rum toplumları kendi gazete ve dergilerini yayınlamaya başlarlar. Kıbrıslı Türklerin Osmanlı Türkçesi ile yayınladığı ilk gazete olan Saded'in (1889 – 1889) ardından birkaç yıl sonra, birçok gazete ve dergi yayın hayatına girer.

Kıbrıslı Türklerin ilk mizah gazetesi olan Kokonoz'un 27 Kasım 1896 tarihinde yayınlanmasıyla, Kıbrıs Türk Toplumunda "Yazılı Mizah" dönemi başlar.

KIBRIS TÜRK BASIN TARİHİ'NDE YER ALAN MİZAH VEYA KARİKATÜR GAZETELERİ – DERGİLERİ:

Kıbrıs Türk Toplumunda bugüne dek 15 tane mizah gazetesi – dergisi yayınlanmıştır. Yayınlanış tarihlerine göre, bu gazete ve dergiler şunlardır:

Kokonoz – I (1896 – 1897), Akbaba (1897 – 1898), Kokonoz – II (1910 – 1910), Davul (1922 – 1923), Zırlıtlı (1947 – 1948), Karga (1964 – 1965), Düdük (1965 – 1970), Amcabey

(1965 – 1966), Akrep (1988 – 1993), Lololo (1993 – 1993), Çirkef (1999 – 2006), Yeni Akrep (2003 –), Ziligurti (2004 – 2009), Beytambal (2010 – 2010), Komik (2012 –).

KOKONUZ MİZAH GAZETESİ – I (1896 – 1897)

Kıbrıslı Türk Toplumunda yayınlanan ilk mizah gazetesi Kokonoz'dur. "Örnekleriyle Kıbrıs Türk Basın Tarihi" isimli çalışmada, bu konuda şu bilgiler verilmektedir:

(...) "Ahmed Tevfik, Zaman Gazetesi'nden ayrıldıktan sonra, ilk mizah gazetemiz olan Kokonoz'u yayınladı. On beş günde bir yayınlanan Kokonoz'un ilk sayısı 27 Kasım 1896

tarihinde çıkar ve 17 Eylül 1897 tarihli 22. sayı ile yayınına son verir." [1]

(...) "38.5x 26.5 boyutlu üç sütun üzere düzenlenmiş dört sayfalık gazetede, başlık iki çizgi arasında yer alır. Üstteki çizginin hemen üstünde, sağdan itibaren, gazetenin sayısı, tarihi ve senesi; alt çizginin hemen üstünde, orta yerde, "On beş günde bir neşrolunur mizah gazetesidir" yazısı var. Başlık'ın sağında ise şu yazılar yer alır: "Abone bedeli: Seneliği Lefkoşe için iki buçuk şilin, kasabalara üç şilin bir bakırdır. Kıbrıs'dan hâric mahaller için yirmi yedi kuruş sağdır. Altı aylığı yokdur (Bilâ – bedel bir nüshadan ziyade yollanmaz.) Nüshası 1 kuruşdur. Sol yanda: İdâre – hanesi: Kıbrıs cezîresinde Lefkoşe'de Zaman Matbaası'ndadır. İ'lanâtın beher satırından beş kuruş alınır. Mekâtîb – i mevrûde iâde edilmeyeceği gibi posta ücreti verilmeyenleri de kabul olunmaz. Nüshası 1 kuruşdur." [2]

(...) "Gazetede düz yazıların, muhaverelerin yanısıra "Gazel – i Hacı Fıfış" gibi mizahi manzumeler de var. Beşinci sayıda 'İhtar' başlığı altında gazete için şu yaşamsal konu dile getirilmekte: Kokonoz çıkalkı iki buçuk ay kadar bir müddet olmuştur. Yüzü aşkın abone bulunduğu halde bunların yarısından çoğu hala parayı ödemiş değillerdir. Kendilerine mizahi bir dille hatırlatmada bulunulur." [3]

Ne yazık ki, Kıbrıs Türk Basın Tarihi'nin her döneminde yaşanan "beleşe gazete okuma veya elde etme

fırsatçılığı”, kısa bir süre sonra Kokonoz'un yayınına darbe vurur. Okuyucular abone paralarını ödemeyince, Ahmet Tefvik, Kokonoz'un yayınına son vermek zorunda kalır.

AKBABA MİZAH GAZETESİ (1897 – 1898)

Ahmet Tefvik bir süre sonra Akbaba adında bir mizah gazetesi yayımlar. Akbaba'da, Kokonoz mizah gazetesindeki gibi mizahi yazılar, taşlamalar ve öyküler yer almaktaydı.

(...) “Ahmed Tefvik'in yayınladığı Kokonoz, 22. sayıdan sonra adını değiştirir ve Akbaba adıyla yine 15 günlük mizah gazetesi olarak çıkmaya başlar. Baş taraftaki siyah harfli Akbaba yazısının üzerinde ay – yıldız, altında ise “Sene 1315” tarihi var. Başlığın çevresindeki yazılar yaklaşık Kokonoz'da olduğu gibidir. Öyle ki, soldaki “Nüshası 1 Kuruştur” yazısının yerine, “Meslekimize muvafık evrak müftehiren kabul olunur” cümlesi girmiştir. Sağ taraftakiler arasında bulunan “Yirmi yedi kuruş sağdır” ibresi kaldırılarak onun yerine “Bir buçuk meciyedir” ibaresi

konmuştur. Gazetenin fiyatı yerine de “Osmanlı Posta Pulu kabul olunur” almıştır.

İlk sayısı da süre yitirmeksizin 1 Teşrin-i Evvel (Ekim) 1313 (1897)de çıkmıştır. Boyut ve sayfa düzeni, yazı yazılırken hem kendi, hem de Kokonoz'un sayısı konmuş ve sonuna kadar hep öyle sürdürülmüştür. Yalnız, konuşmalarda, tiplmelerde Kokonoz (imzası) çıkarılmış, yerini Akbaba imzası almıştır.” [4]

Ne acıdır ki, Kokonoz mizah gazetesinde yaşanan sorun Akbaba mizah gazetesinde de devam eder. Akbaba okuyucuları abone paralarını ödemeyince, Ahmet Tefvik sıkıntıya girer. Ahmet Tefvik bu sıkıntılı ve dramatik günleri, büyük bir mizahi ustalikle Akbaba sayfalarına yansıtır.

(...) “Ahmed Tefvik, gazete çıkarmaya başladı başlayalı abonelerin gazete bedelini düzenli olarak ödemediklerinden hep şikayet etmiştir. Başka bir dayanağı olmayan kişinin de bunda elbette hakkı vardır. Hangi koşullarda bu gazeteleri çıkardığını anlatabilmek için bu yazıyı alıntılıyoruz:

“Efendiler! Bir gazete bir makineye benzer ki ateşi anın bedelâtıdır. Ateşi kesilürse makine durur. Makine de durunca ne sâhibi ne de müşteriler andan bir istifâdeye mazhar olamaz. Lefkoşe'de bulunan abonât efendilerin bazıları yeni sene bedelâtını tesviye etmiş iseler de bazıları daha vermemişlerdir.

Magosa'dan üç dört efendi borçlarını verdiler, kalanlar da düşünceceklerini söylediler. Bu 'düşünmek' ne olacak bilemiyorum. Otuz kuruş bir parayı vermek için de bu kadar 'düşünmek'de ne manâ var.

Leymosun ile Baf kasabalarından hâlâ para gelmedi. Leymosun'da ahbâbın birine iki mektûb yazdım, cevap bile vermedi. 'Gözden irak olan gönülden de irak olurmuş' derler, pek doğrudur.

Tuzla'dan gönderildi, memnûn oldum. Yalnız, kazanın birkaç köyünde kaldı; inşaallah yakında onlar da gönderirler.

Hâricden bu sene daha para gelmeğe başlamadı. Ramazân-ı Şerif de geldi çatdı. Kilere fâre düşse başı yarıılır.

Bârî Lefkoşe'de bulunan efendiler Akbaba'larını düşünseler de bedelâtı gönderseler bendeniz de biraz nefes alırdım. Kömür tükendi, makinenin kuvveti azaldı. Bir kere dururse tekrar işletmesi güç olur.

Abonât efendilerin ekserisi bedelâtının tezyîdiyle gazetenin sekizde bir neşrini de teklîf etmişlerdi. Halbuki iki – buçuk şilin için bazıları, hiç olmazsa, altı ay gazete almalı imiş ki andan sonra bedelini vermeli imiş, diyorlar. Gazetenin ser – levhasında böyle bir mukâvele yokdur.

Binâen – aleyh gazetenin devamı arzû olunuyorsa lütfen bedeli de gönderilmeli. Olmuyorsa katî bir cevap ile beslenen ümîde nihâyet vermeli.

Dükkânlarım tarlalarım yok ki satayım da masraf edeyim. Bendeniz bir taraftan alıp diğer tarafa sarf ediyorum. Sermâyem alacağım abone bedelleridir. Onları da alamazsam püfl.. Ne içeride var, ne de dışarıda, ne sandıkda, ne dolabda. Anlaşıldı ya!” [5]

(...) “19 Ağustos 1314 (1898) tarihli 23. sayı Akbaba'nın sonu olur. Daha, önce de belirtildiği gibi Kokonoz'un devamı sayılan Akbaba, bir bütün olarak 45. sayı ile basın yaşamına veda eder.

Tesalya'nın Yunanistan'a verilmemesi için halkın isteğine tercüman olup bu uğurda yayımladığı yazılar nedeniyle Kokonoz'un Osmanlı ülkelerine girişi yasaklandığından gazete kapatılarak, onun devamı sayılan Akbaba yayınlanmıştır. Bunun da yasaklanacağına duyulması üzerine Ahmed Tefvik efendi 17. sayıdan başlayarak Saray'ın kötülüklerini sergileyen yazılara yer verir ve bunları gittikçe artan bir şiddetle sürdürür.

Akbaba'nın son sayısında kapanacağına dair herhangi bir işarete rastlanmaz; hatta içinde bulunan yılın yeni abone ücretini de yayınlar

ve 'abonat efendiler'in borçlarını kapatmaları için onlara ihtarda bulunur. Ama, bilinmeyen bir nedenden ötürü de gazetenin yayımına son verilir.

(Kokonoz'un ve Akbaba'nın toplam 45 sayısında) Kıbrıs Türk Edebiyatı'nın mensûr manzûm en güzel örnekleri verilir; karşılıklı konuşmalar, fıkralar, latifeler ve hikâyelerle mizâh hayatımızdan bir demet sunulur.

Ahmed Tevfik efendinin en belirgin yanı da özgürlük uğruna, hiç ödün vermeden, sürdürdüğü mücadeledir. Bu yolda hiçbir fedâkarlıktan çekinmemiş, maddi sıkıntıları göze alarak halkın bilinçlenmesini ön – planda tutmuştur. Gerek Kokonoz'u gerekse Akbaba'yı, neredeyse, baştanbaşa hep kendi yazılarıyla doldurmuştur. Mizâh yazılarının düzey olarak, o dönem Türkiye'sinden hiç de geri kalan bir yanı olmadığını da bu vesileyle belirtmeliyiz.” [6]

KOKONOZ MİZAH GAZETESİ – II (1910 – 1910)

“Ahmed Tevfik efendi, 1898'de Akbaba'nın kapanmasından sonra, 1901'de Mir'ât-ı Zaman gazetesini yayınlamaya başlar. Ahmed Tevfik efendi, İttihad ve Terakki yanlısıdır ve kendisinin de söylediğine göre, Padişah'tan çekinmeksizin herşeyi doğru ve açık açık yazdığı için, Ada – içi ve dışından sağlanan gelirle yaşamını sürdürebiliyordu. Ancak II. Meşrutiyet'in ilânıyla başta İstanbul olmak üzere Osmanlı İmparatorluğu'nun öbür kesimlerindeki gazeteler de baskı rejiminden kurtuldukları için sürümlerini çoğaltmış ve böylelikle Kıbrıs'a gelen yayınlarda da hatırı sayılır bir artış sağlanmıştı.

Sonuç doğallıkla, Mir'ât-ı Zaman'ın aleyhine olacaktı. Ahmet Tevfik efendi, okuyucu çekebilmek için gazeteyi mizah içerikli bir görünüme dönüştürmeyi tasarlar – zaten yaratılışı bakımından kendisi de bu alana yatkındır – ve ona yine Kokonoz adını vermeyi uygun bulur. Ancak, ilk Kokonoz 4 sayfa ve 15 günde bir çıkarken, ikinci Kokonoz

haftalık yayınlanacaktı; üstelik 8 sayfa. Öbür koşulları da, abonman gibi Mir'ât-ı Zaman'ın tıpatıp aynısı olacaktı.

18 Nisan 1910'da 368. sayısıyla okuyucularına veda eden Mir'ât-ı Zaman, resmi işlemler yüzünden – planlandığı gibi – bir hafta değil de onbeş gün sonra yerini Kokonoz'a bırakıyordu. (2 Mayıs 1910). Ahmet Tevfik efendi ise Mir'ât-ı Zaman'dan gelen 369. sayısını Kokonoz başlığının üstüne koymayı da unutmuyacaktı.

Ahmet Tevfik Efendi bu... mizaha yatkındır, deneyimi vardı; okuyucu çekecek bir içerik oluşturmayı elbette başaracaktı; ama 'abonat efendiler' için de gazetesinde daha sık hatırlatmalar yapmak durumunda bırakılmaktan da kurtulamayacaktı...

Evet, para vermeyene gazete gönderilmeyecekti. Ama evdeki hesap, çarşıya uyacak mıydı? Daha henüz 5. sayıya gelinmişti ki gazete 8 yerine 4 sayfa çıkabili. Gerekçe şöyle idi: “Dizgicimiz Derviş Hilmi efendi, bu hafta içinde bir iş için köyüne gittiğinden gazetemiz dört sayfa yayımlanmıştır” (30 Mayıs 1910)

6. sayıda “Hal – i pür” melalini yine şiir diliyle okuyucuya şöyle aktaracaktı:

“Usandık sebzevattan yalnız et de şilin ister
Kefil versek para almak için olmaz, rehin ister
Eğerçi bu zamanda fakr – ı halin var ise yandı
Yaşanmaz yalnız gayretle mutlak bir mu'in ister
Tabiatler değışti müstakime kalmadı rağbet
Sözüne itimad etmez herif, senden yemin ister
Aman yahu, demekle şimdi borçludan para çıkmaz
Ya bir ser söz veya hiddetle bir çin – i cebin ister
Gidip çinganece herkesten akçe istemek olmaz
Düşünmek lazım onun 'çün muvafık bir zemin ister.”

Aynı sayıda kötü bir haber daha veriliyordu: Herhalde parasızlıktan bunalmış olacak ki, dizgici başını alıp gidecek ve bir daha geri dönmeyecekti: “Dizgicimiz Derviş Hilmi efendi basımevimizi onbeş gün öncesinden bırakıp gitmiştir. Biz sanmış idik ki bir iş için köyüne gitmiş idi. Halbuki köyünden geldikten sonra çalışmayacağına dair bize hiç bilgi vermeyerek, alıp yürüyüvermiştir.” (6 Haziran 1910)

8. sayıda artık okuyucunun ayağına gitmekten başka çare kalmadığı vurgulanacaktı: “İhtar! Muhterem Aboneler! Gazetede bir kez yazdım, olmadı; yineledim, olmadı; Haziran sonu sizleri, gelip görmeğe karar verdim, hazır olunuz.” (2 Haziran 1910)

Kokonoz'un 28 Haziran 1910 tarihli 10. sayısında başyazı yerinde bir “İhtar” yayımlanır: “Abone paralarını toplamak için Haziran sonunda kazayı dolaşmaya çıkacağımdan, gelinceye kadar Kokonoz yayınlanmayacaktır. Ne çâre, bu zâman böyle gidiyor: Elimle verip ayağımla aramalı. Fazla olarak, alacağım bedeli de üstünden sarfetmeli. Sonra, dostlar alış – verişte görsün diye, gazete yayınlamalı! Ben gitmezsem para ayağa gelmez; para gelmeyince de iş bitmez. O hâlde gitmekten başka çare yok!”

Amâ ânîden rahatsızlanıp İstanbul'a gidecek ve kısa bir süre sonra orada vefat edip, Karacaahmet Mezarlığı'nın bilinmeyen bir yerinde toprağa verilecektir.” [7]

DAVUL MİZAH GAZETESİ (1922 – 1923)

Gazetenin Sahibi: Ahmet Rifat.
Müdür – ü Mes'ul: Mehmet İhsan.
Basım Yeri: 26. sayısına kadar Vatan Matbaası'nda, 27. sayısından itibaren Cengiz Matbaası'nda basılmıştır.
Yayımlanma Yeri: Lefkoşa.
Yayımlanma Periyodu: Haftalık. Pazar günleri yayınlanmaktaydı. Sayfa Boyutu: 37 ½ x 26 ½. İlk Fiyatı: Nüshası 2 kuruştur. Sloganı: “Davul'da peşrev olmaz ne çıkarsa bahtına.” Sayfa Sayısı: 2. Yazarları: Hasretkeş, Ulvi Alp, M. A. Azade,

Neşeli, Avanak, Dürdane, Destancıbaşı, Hande, Düşkün, Hakgü, Hakkı Söyleyen. [8]

Davul mizah gazetesinin toplam 50 sayı yayımlandığı belirtilmektedir.

Davul mizah gazetesi, haftada bir gün ve iki sayfa yayınlanmaktaydı. Davul'un her sayısında, "Ahmet Rifat" imzalı karikatürler yer almakta idi. Davul gazetesindeki mizahi yazıların ve şiirlerin birçoğu takma isimlerle yer almaktaydı. Davul mizah gazetesinde, yayınlanma amacı şöyle açıklanmıştı:

(...) "Şimdiye dek Kıbrıs'ta Türkçe bazı mizah gazeteleri çıkmıştır; ancak ilk resimli mizah gazetesi Davul'dur. Böyle bir gazeteye toplumun gereksinimi açıktır. Ne var ki bunu çıkarmak özveri isteyen bir iştir. Biz bu özveriye katlanıyoruz. Ama toplumdaki anlayış ve destek bekleyeceğiz. Son zamanlarda Ada'da resimli yayımlanan Rumca üç mizah gazetesi var ve bunlar türlü vesilelerle bizimle alay ediyorlar. Gazetemiz onlara karşı bir panzehir olacaktır." [9]

Kıbrıs Türk Karikatür Sanatı'nın ilk örnekleri Davul mizah gazetesinde görülür. Bu karikatürlerin sahibi, Kıbrıs Türk Basını'nda "Klişeci Rifat" olarak bilinen, Ahmet Rifat'dır (1892 – 1975).

Davul mizah gazetesinde yayınlanan karikatürlerin birçoğu, Türkiye Cumhuriyetini kuran Mustafa Kemal Atatürk ve Türk Kurtuluş Savaşı (1919 – 1922) üzerinedir. Ahmet Rifat'ın çizdiği karikatürlerde, Anadolu'ya saldıran devletler eleştirilmekte, Mustafa Kemal ile birlikte bağımsızlık mücadelesi veren "Kuvay – i Milliye" ve Anadolu insanı yüceltilmektedir.

Ahmet Rifat, ilk Kıbrıslı Türk karikatürcü olmanın yanında, Kıbrıs Türk Basını'nda Osmanlı Türkçesi ile karikatürlerini yayımlayan ilk ve son kişidir.

ZIRILTI MİZAH DERGİSİ (1947 – 1948)

Sahibi: M. Kazım Bedevi (Yavuz). Zırlı mizah dergisinin toplam 11 sayı yayımlandığı bilinmektedir. Zırlı mizah dergisi 6 sayfadan oluşmakta ve ayda bir yayınlanmaktaydı.

Zırlı mizah dergisinde karikatürden çok mizahi makaleler, öyküler ve şiirler yer almaktaydı. Bu dergide yer alan eserlerin birçoğunun takma isimlerle yayımlandığı bilinmektedir.

(...) "İlk sayısı 15 Şubat 1947 tarihini taşıyan ve kendisini "Her ayın onbeşinde çıkar edebi ve tek sözlü mizah dergisi" diye tanıtan Zırlı'yı, Halkın Sesi gazetesinde "Yavuz" takma adı ile fıkra (köşe) yazarlığı yapmakta olan M. Kazım Bedevi yayınlamaktaydı.

Zırlı'nın ilk sayısında yayın nedeni şöyle özetlenmektedir: Lefkoşa'da Türkçe olarak siyasi üç gazete ve beş tane de dergi çıkmaktadır. Çıkan dergilerin üçü edebi, biri mesleki ve öteki de İrticai'dir. Görüyorsunuz ya... Bunlar arasında bir eksiklik var. Seri tamamlamak için mizahi olarak biz de Zırlı'yı çıkarmaya karar verdik işte. Maksudumuz... Hem cemaata hizmet ve hem de sayın okurlarımıza hoş vakit geçirmektir.

Zırlı mizah dergisinde yayınlanan yazı, taşlama, fıkra, masal ve mizahi öyküler, Zırlımcı, Tırpan, Afacan, Lafazan, Karabulut, Saksagan, Mıkladız, Akbaş Dede, Cüce, İğne, Papağan vb. takma isim veya imzalarla yer almakta idi." [10]

KARGA SİYASİ MİZAH DERGİSİ (1964 – 1965)

Mağusa Canbulat Radyosu Haberler Merkezi. Yazı İşleri'nden Fiilen Sorumlu: İsmet Kotak. Yazı Kadrosu: Hasan Tuncer, Nazım Turanlı, Necati Erozan, Mehmet Niyazi, Hüseyin Cemal, Yıldırım Fenercioğlu, Erdoğan Muhammet, Kadriye Cemal, Zehra Özalp. Karikatürist: Ramiz Gökçe. (Yıl: 1, Sayı: 1, 1 Eylül 1964)

C. R. Haberler Merkezi Adına Fiilen Sorumlu: İsmet Kotak. Yazı Kadrosu: Hasan Turan, Eşref Nidai, Kadriye Cemal, İğne, Mim, Yıldırım Fenercioğlu, Mustafa Hasan, Hasan Mustafa, Bay Kırıntı, Abdî. Kapak Karikatürü: Ramiz Gökçe. (Yıl: 1, Sayı: 11, 1 Mart 1965)

Karga siyasi mizah dergisi önceleri 15 günde, daha sonraları ayda bir, 20 sayfa olarak yayımlanmıştır. Toplam 11 sayı yayımlandığı bilinmektedir. Kıbrıs Türk Toplumunda en ilkel koşullarda, teksir makinesi ile çoğaltılarak, yayınlanan bir mizah dergisidir.

Kıbrıslı Türk – Rum çatışmalarının sürdüğü dönemlerde (1963 – 1968), Kıbrıslı Türkler ulaşım ve iletişim zorlukları çekmekteydi. Günlük Türkçe gazeteler uzak şehirlere ve köylere dağıtılamıyordu. İşte bu ortamda, Mağusa'da yaşayan Kıbrıslı

Türk yazar ve çizerler Karga siyasi mizah dergisini yayınlılar. Karga siyasi mizah dergisi, teksir makinesinde ve çok kısıtlı basılıyordu. Bölgesel bir mizah

dergisi olmasına rağmen, iyi bir tiraja sahipti.

Derginin yazarları: İsmet Kotak, Eşref Nidai, Hasan Tuncer, Nazım Turanlı, Necati Erozan, Mehmet Niyazi, Hüseyin Cemal, Yıldırım Fenercioğlu, Erdoğan Muhammet, Kadriye Cemal, Zehra Özalp, Behçet Hüseyin ve takma isimli birçok yazar. Karikatürler: Ramiz Gökçe ve takma imzalı birçok karikatürcü!

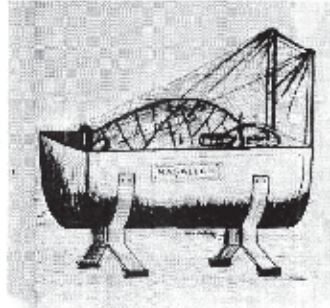
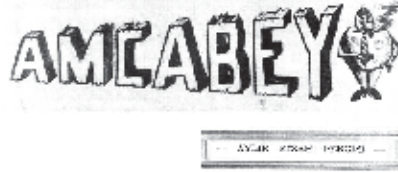
DÜDÜK MİZAH GAZETESİ (1965 – 1970)

Sahibi ve Yöneticisi: Mehmet Levent. Basıldığı Yer: Halkın Sesi Matbaası – Lefkoşa. Düdük mizah gazetesinin, 6 yıllık yayın süresi içerisinde, toplam 4 – 5 sayı yayınlandığı öğrenildi. Halkın Sesi Matbaası'nda, büyük boy gazete ölçüsünde, 4 sayfa olarak yayınlanmakta ve ücretsiz dağıtılmaktaydı. İçeriği tamamıyla mizahi yazı, şiir ve taşlamalardan oluşmaktaydı.

Düdük mizah gazetesinin herhangi bir nüshasını, sahibi ve yayıncısı Mehmet Levent'in arşivinde bile bulabilmek mümkün olmamıştır. [11]

AMCABEY MİZAH DERGİSİ (1965 – 1966)

Yönetim: Hüseyin Kanatlı, Ersin Taşer. Teknik İşler: Meral Üstün. Karikatür Ailesi: Tarık Arsal, Aziz Amerikalı. Ayda bir 16 sayfa olarak hazırlanan Amcabey mizah dergisi toplam üç sayı yayınlanmıştır.

— DÜDÜK MİZAH GAZETESİ'NDEN BİR KARİKATÜR —

Derginin ismi ünlü Türk karikatürcüsü Cemal Nadir Güler tarafından Türkiye'de yayınlanan Amcabey mizah ve karikatür gazetesinin isminden esinlenerek konulduğu bilinmektedir. Yazarlar: Hüseyin Kanatlı, Enver Öztunç vb takma isim. Karikatürler: Tarık Arsal, Aziz Amerikalı.

Amcabey'de yayınlanan mizahi yazılarda birçok takma isimler de kullanılmaktaydı.

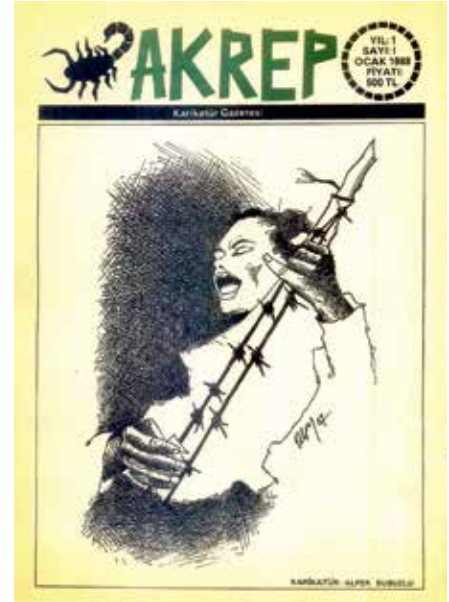
AKREP KARİKATÜR GAZETESİ (1988 1993)

Yıl: 1, Sayı: 1, Ocak 1988. Sahibi: Akrep Yayıncılık. Genel Yönetmen ve Yazı İşleri Müdürü: Hüseyin Çakmak. Yıl: 1, Sayı: 4, Ekim – Kasım 1988 Sahibi: Akrep Yayıncılık. Genel Yönetmen: Musa Kayra. Yazı İşleri Müdürü: Hüseyin Çakmak. Akrep'in bazı sayılarında, Hüseyin Çakmak ile Musa Kayra'nın birçok kez görev değişikliği yaptıkları görülmektedir.

Akrep karikatür gazetesi, Amcabey mizah dergisinin yayınına son vermesinden 20 yıl sonra yayınlanmıştır. Akrep karikatür gazetesinin, evrensel niteliği ve içeriği mevcuttu.

Akrep karikatür gazetesinin yayın politikası "Çizgiyle Mizah" idi. Karikatür ağırlıklıydı. Önceleri aylık olarak yayınlanan Akrep karikatür gazetesi, teknik ve maddi nedenler yüzünden, daha sonraları periyodik olarak yayınlanır.

Akrep karikatür gazetesi, Kıbrıslı Türk karikatür sanatçılarının ve mizah yazarlarının yanısıra, dünyanın değişik ülkelerindeki karikatür sanatçılarının eserlerine de geniş yer vermekte idi. Akrep karikatür

gazetesinin birçok ülkede yüzlerce abonesi bulunmaktaydı. Tabloit boy ve 24 sayfa olarak yayınlanmaktaydı.

Karikatürcüler: M. Serhan Gazioğlu, Musa Kayra, Mustafa Tozakı, Mehmet Ulubatlı, Erdoğan Baybars, Cemal Tunceri, Ramiz Gökçe, Alper Susuzlu, Arif A. Albayrak, Hüseyin Çakmak, Bertan Soyer, Utku Karsu. Mizah Yazarları: Hıfzı Topuz, Turgut Çeviker, Sevdakar Çelik, Ulus Irkad, Kutlu Adalı, Mustafa Gökçeoğlu, Ümit İnatçı. Akrep karikatür gazetesi, maddi imkansızlıklar nedeniyle, 1993 yılında, 11. sayısı ile yayınına son vermiştir.

LOLOLO MİZAH DERGİSİ (1993 – 1993)

Sahibi: VS Galeri. Genel Yayın Yönetmeni: Erdoğan Baybars. Yazı İşleri Müdürü: Altuğ Cumaoğlu. 16 sayfa ve A4 boyutunda hazırlanan Lololo mizah dergisi, toplam üç sayı yayınlanmıştır. Lololo mizah dergisinde, yerel karikatürcülerin eserlerinin yanısıra, bazı yabancı karikatürcülerin eserlerine de yer verilmektedir.

Karikatürcüler: Alper Susuzlu, Cemal Tunceri, Arif A. Albayrak, Hüseyin Çakmak, Sarper Ufuk, Erdoğan Baybars. Mizah Yazarları: Erdoğan Baybars, Bülent Fevzioglu.

ÇİRKEF MİZAH DERGİSİ (1999 – 2006)

İmtiyaz Sahipleri: Vasvi Çiftçioğlu, Salih Irmaklı. Genel Yayın Yönetmeni: Altan Uzun. Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Hüseyin Hasipoğlu.

Türkiye'de yayınlanan Gırgır, Fırt, Limon ve benzeri muhalif mizah dergilerinin yayın içeriği ile örtüşen Çirkef mizah dergisi, toplam 7 sayı yayınlanmıştır.

Çirkef mizah dergisi, bazen 16 sayfa bazen 23 sayfa yayınlanmaktaydı. İlk iki sayısı A4 ölçüsünde, üçüncü sayısından itibaren tabloit boy olarak yayınlanmıştır. Yazarlar: Hüseyin Hasipoğlu, Vasfi Çiftçioğlu. Karikatürcüler: Ozan Özgenler, Uğurcan Yaşamsal, Devran Öztunç.

Çirkef mizah dergisinin ilk sayısı, Vasvi Çiftçioğlu önderliğinde, Şubat 1999 tarihinde yayınladı. Derginin ilk dört sayısı (Şubat 1999, Haziran 1999, Mart 2000, Mart 2001) Türkiye'deki Leman ve Dinozor gibi mizah dergilerinin yayın anlayışına benzer bir tarzdaki mizahi yazılar ve karikatürler ile hazırlandı. Genellikle,

Kuzey Kıbrıs'taki üniversitelerde ve liselerde elden satılan Çirkef mizah dergisi, maddi imkansızlıklar nedeniyle, dördüncü sayısından sonra yayınına uzun bir süre ara verdi.

Çirkef mizah dergisinin 5. sayısı, Mayıs 2005 tarihinde, yeni bir ekiple, Vasvi Çiftçioğlu, Halil Karapaşaoğlu, Barış Parlan, Ozan Özgenler ve Devran Öztunç tarafından yayınlandı. Aralık 2006 tarihine kadar üç sayı daha yayınlanan Çirkef mizah dergisi, önceki yayın dönemine göre, mizahi yayınında daha politik ve daha keskin eleştirilere ve sanatsal yazılara da yer verdi.

Çirkef mizah dergisi, Aralık 2006 tarihli son sayısının ardından, Kuzey

Kıbrıs'taki faşist grupların çeşitli tehditlerine maruz kaldı; derginin tasarımcısı Barış Parlan saldırıya uğradı. Çirkef mizah dergisi, Aralık 2006 tarihli, 7. sayısı ile yayınına son verdi.

Çirkef mizah dergisinin ilk dönem yayın ekibi: Vasvi Çiftçioğlu, Salih Irmaklı, Hüseyin Hasipoğlu, Ozan Özgenler. Çirkef mizah dergisinin son dönem yayın ekibi: Vasvi Çiftçioğlu, Devran Öztunç, Ozan Özgenler, Halil Karapaşaoğlu ve Barış Parlan.

Yayımlanan sayılar: Sayı: 1 Şubat 1999, Sayı 2: Haziran 1999, Sayı: 3 Mart 2000, Sayı 4: Mart 2001, Sayı: 5 Mayıs 2005, Sayı: 6 Ocak 2006, Sayı: 7 Aralık 2006. [12]

ZİLİGURTI MİZAH DERGİSİ (2004 – 2010)

Ziligurti mizah dergisinin ilk sayılarında yer alan künye: Sahibi: Gençlik Merkezi – Adalı Gençlik Kulübü Yayın Organı. Yayın Kurulu: Uluş Çağrı Kabataş, Hüda Avşaroğlu, Mehmet Ekin Vaiz, Mustafa Aknar, Görkem Göktuna, Ayşem Zorlu, Tevhide İver, Eylem Caner, Hüseyin Çelebi, Mentşe Zorba.

Ziligurti mizah dergisi, yazılı mizah ağırlıklı bir dergi izlenimi vermesine rağmen, dergide yer alan mizahi yazıların birçoğu Kıbrıslı Türk gençlerinin günlük yaşamlarında kullandıkları diyaloglardan oluşmaktaydı. Amerikan mizah anlayışı "Comics" tarzı bir yayın anlayışı vardı.

Zilgurti mizah dergisi önceleri A4, sonraları A3 ölçüsünde yayınlanmıştır. Karikatürler: Mehmet Ekin Vaiz, Ozan Özgenler, Bengü. Zilgurti mizah dergisi, 2009 yılında, 17. sayısı ile yayınına son vermiştir.

YENİ AKREP ULUSLARARASI KARİKATÜR VE MİZAH DERGİSİ (2003 –)

Sahibi: Akrep Yayıncılık. Genel Yayın Yönetmeni: Hüseyin Çakmak. Yazı İşleri Müdürü: Musa Kayra. Akrep mizah ve karikatür gazetesinin bir devamı olan Yeni Akrep uluslararası karikatür ve mizah dergisi, 10 yıl aradan sonra, matbaa baskısı ile değil, bilgisayar ortamında, pdf formatında hazırlanarak yayınlanmaktadır.

Yeni Akrep uluslararası karikatür ve mizah dergisi, 84 ülkedeki 1.500'ü aşkın karikatür sanatçısına e-posta veya web sitesi aracılığıyla ücretsiz ulaştırılmaktadır. İki dilde (Türkçe – İngilizce) hazırlanan dergi, bugüne dek 122 sayı yayınlanmıştır.

Yazarlar: İzel Rozental, Tomislav Dusanic, Jean Marie Bertin, Üstün Alsaç, Ulus Irkad, İbrahim Ormancı, Mustafa Yıldız, Louis Postruzin, Peter Zavacki, Derviş Kerimoğlu. Karikatürcüler: Kıbrıs'tan ve dünyanın birçok ülkelerinden karikatür sanatçılarının eserlerine yer vermektedir.

YENİ AKREP

ULUSLARARASI KARİKATÜR VE MİZAH DERGİSİ (KASIM 2002) YIL: 1 SAYI: 1

YENİ AKREP VE YENİDEN ÇIKARKEN!...

HÜSEYİN ÇAKMAK
Akrep Karikatür Gazetesini, 16 sayılı 1988 yılının Ocak ayında yayımladım. Önceleri, ayık bir gazete olarak yayınlanıyordu. Çizimci Kıbrıs'ta, genelde Türkiye ile ilgili konuların üzerine çalışırdık. Akrep'in yayını özlüyorduk. Akrep'i, sanki bir ayık orman yayıncılığına dönüştürdük. Kıbrıs'taki para birimini, Kıbrıs Lirası değil de, Türk Lirası olarak, rubikler, emlakçılar ve şahısları gündeme, mizahla eleştirebilir ve satırıyla her zaman anlatırdık. Bu değişiklikler bizim Akrep'i de ayık bir yayıncılık konusuna taşıdı. Akrep'in bir ayık orman yayıncılığına dönüştürdük. Akrep'i, sanki bir ayık orman yayıncılığına dönüştürdük. Akrep'i, sanki bir ayık orman yayıncılığına dönüştürdük. Akrep'i, sanki bir ayık orman yayıncılığına dönüştürdük.

BEYTAMBAL MİZAH VE KARİKATÜR DERGİSİ (2010 – 2010)

Yayıncı: Mum Yayıncılık. Yayın Koordinatörü: Mehmet Ekin Vaiz. Yazı İşleri Sorumlusu: Cansu Nafia Nazlı, Halkla İlişkiler: Hüda Avşaroğlu. Yazar ve Çizerler: Övünç Ersöz, Onursal Akdeniz.

Beytambal mizah dergisi, Zilgurti mizah dergisinin yayın yaşamına son vermesinden sonra, 2010 yılında yayınlanmıştır. Beytambal mizah dergisi, Zilgurti mizah dergisinin isim değiştirmiş bir hali. Sadece bir sayı yayınlanmıştır.

KOMİK MİZAH GAZETESİ (2010 – 2013)

Komik mizah gazetesinin, 2010 – 2013 yılları arasında toplam 4 sayı yayınlandığı öğrenildi.

DAÜ Karikatür ve Mizah Kulübü tarafından, A3 ölçüsünde, tek sayfa ve renkli olarak yayınlanmasına rağmen, Komik mizah gazetesinin elimizdeki mevcut kopyasında gazete künyesi, yönetici isimleri, yayın tarihi ve yayın sayısı yer almamaktadır.

DAÜ Karikatür ve Mizah Kulübü'nü kurup yöneten DAÜ'lü bazı öğrencilerin mezun olmaları nedeni ile, Komik mizah gazetesinin yayınına 2013 yılında son verildiği öğrenildi.

Komik mizah gazetesinin yayınlanma amacının "Karikatür ve mizah dalında birşeyler üreten DAÜ'lü öğrencilerin yeteneklerini kamuoyuna aktarabilmek" şeklinde olduğu öğrenildi. [13]

Komik mizah gazetesinde karikatürleri yer alan çizerler şunlardır: Ufuk İpek, Umut Furkan Akarsu, Vuslat Aktekin, Kübra Kaçar, Ayhan Özgür, Melih Kinaş. Mizahi yazı ve şiirlerde, şu isimler yer alıyor: Ahmet Tural Erdal, Gamze Yaman, Okhan baştan.

Komik mizah gazetesinde, Amerikan mizah anlayışı "Comics" tarzı karikatürler yer alıyordu.

KMK KOMİK KMK

UFUK İPEK

VUSLAT AKTEKİN

KÜBRA KAÇAR

AHMET TURAL ERDAL

ONURSAL AKDENİZ

Doğu Akdeniz Üniversitesi

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

[1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [9], AN, Ahmet – FEDAI Harid, “Örnekleriyle Kıbrıs Türk Basın Tarihi” – 1 [1891 – 1963], Kasım 2012, Lefkoşa.

ADALI, Kutlu, "İlk Karikatürcülerimizden: Rifat Efendiye Anmak", "Yeni Düzen" Gazetesi, 19.12.1995, Lefkoşa.

ÇAKMAK, Hüseyin, "Kıbrıs Türk Mizah ve Karikatür Sanatının Kısa Bir Tarihçesi", "Çorum Haber" Gazetesi, 29 Temmuz-1 Ağustos, Çorum, Türkiye, 1992.

ÇAKMAK, Hüseyin, "Kıbrıslı Türklerin Yayımladığı Karikatür-Mizah Dergileri ve Gazeteleri", "Alternatif Yazın" Dergisi, No:3, Eylül-Ekim, Lefkoşa, 1993.

ÇAKMAK, Hüseyin, “Kıbrıs Türk Mizahı'nın Kısa Bir Özeti”, “Mizahi Çizgiler ve Öyküler Albümü”, Kıbrıs Türk Karikatürcüler Derneği – Işık Kitabevi Yayınları., Lefkoşa, Eylül, 1996.

DEDEÇAY, Servet, Sami, “Kıbrıs'ta Enformasyon veya Yazılı ve Sözlü Basın”, Cilt:1, LÖTÜ Yayınları, Lefkoşa, Nisan, 1988.

[8] “Kıbrıs Türk Basın Tarihi”, KKTC Cumhurbaşkanlığı, Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği, Lefkoşa, 2012.

[10] FEDAI, Harid, Yeni Kıbrıs Dergisi, Mart, 1986 – Şubat 1987.

FEDAI, Harid, "Kıbrıs Türk Basınında Mizah ve Yergi", Yeni Kıbrıs Dergisi, No:2 – 3 – 4 – 5, Lefkoşa, Kasım, 1986 – Şubat 1987.

[11] Mehmet Levent ile 10 Mayıs 2006 tarihinde yapılan görüşmede alınan bilgiler.

[12] Vasvi Çiftçioğlu ile 07 Haziran 2014 tarihinde yapılan görüşmede alınan bilgiler.

[13] Komik mizah gazetesini hazırlayan öğrencilerden biri olan, Melih Kinaş ile 09 Haziran 2014 tarihinde yapılan görüşmede alınan bilgiler.

Kıbrıs Türk Karikatürcüler Derneği Arşivi, Harid Fedai Arşivi, Ersin Taşer Arşivi.

"Mass Media in Cyprus", Press and Information Office (PIO), Republic of Cyprus, Nicosia, 1991.

Mesarya ajans

225 65 95-96

Farklı Olmak, Fark Yaratmakla Başlar...

Emine HOCA
eminehoca@yahoo.com

Bir Dönem, 3 Kadın...

Kıbrıs'ta radyo ve televizyonculuğun başlangıç tarihi 4 Ocak 1953... CBS radyosunun yayına başlaması ve 1960'ta CBC'ye dönüşmesi... Ada'daki önemli diğer bir yayın kuruluşu ise şüphesiz Bayrak Radyosu ve ardından gelen BRTK...

Dergimizin ana dosyasına uygun olarak yayıncılığın, radyoculuğun kısa tarihini üç kadının hatıralarıyla özetlemeye çalıştık bu sayfalarda... Hem tarihi gelişimi, hem bugünü 3 duayenden dinledik... Onlar, kadınların daha çalışma hayatına atlamadığı yıllarda sesleriyle, birikim ve disiplinleriyle tarihe geçmiş isimler... 1950'li yıllardan Bayrak Radyosu'nun kuruluşuna ve hatta bugüne tanıklık eden Güzide Tunç, Sevilay Dİrekoğlu ve Tüneysel Yaylalı'yı bir solukta okuyacaksınız...

1954-1978 yılları arasında CBC ve BRT'de görev yapmış, radyoculuğa aşık, çalışmanın ve çalışanın ödüllendirileceği sisteme inanan bir duayen...

Güzide Tunç

- *Görevlerimiz için zaman mevhumu gözetmezdik. Fazla mesai almazdık. Herkes işini en iyi şekilde yapardı. Disiplin, saygı vardı. Ama en önemlisi personelin onore edilmesine verilen önemdi”*
- *1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla CBS, CBC olarak yayın hayatına devam etti*
- *“Tekke Bahçesi'nde bir odada anonlarla, haber ve şiirler okunuyordu. Oraya çağırıldım. Tekke Bahçesi'nde, ardından mahkemelerde yoktan var ettiğimiz günler yaşadık. Mahkemelerde iki odada tek bir kayıt makinesiyle neler yapmadık ki..! 4 kişi vardan yok ettik. Kalemlerimizi, bilgimizi, yeteneğimizi her noktada kullandık”*
- *“Bayrak Radyosu'na bir süre şimdiki Mücahitler Sitesi'nin olduğu yerde, yerin altında mahzende devam ettik. Sevilay Direkoğlu da aramıza*

katıldı. Biz anonsları yapar, Kemal ve Üner de haberleri okurdu. Gündüz hazırladığımız programlar gece yayınlanırdı. Burada bir başka önemli anımız daha vardır. Daha önce bant kayıttan yapabildiğimiz

anonsları canlı yapmaya başladık... Bayrak Bayrak Bayrak, Burası Kıbrıs Türk Mücahidinin sesi... İlk kez canlı anons yapılmıştı, gururluyduk”

Lefkoşa'da doğdu. İlkokula Bafta başladı, Selimiye İlkokulu'nda bitirdi. St Joseph'te başladığı lise eğitimini Amerikan Akademi'de tamamladı. Ablasının maddi katkılarıyla St Joseph Lisesi'ne giderken, ilerde iş dünyasına hazırlanabilmek için bir arkadaşının tavsiyesiyle Amerikan Akademi'ye geçti.

Ailesi, özellikle annesi eğitimi ve iş yaşamında hep teşvik edici oldu.

“Hiçbir zaman masa başı bir işi hayal etmedim, istemedim. 6- 7 yaşlarındayken hep radyo dinler, TRT'deki Çocuk Saati programlarının aynısını günün birinde yapabilmeyi isterdim. Bunu arzu ederek büyüdüm. Ve yaptım. O günlerde Kıbrıs'ta radyo yokken bile 'ben bir gün radyoda çalışabilecek miyim' diye her sorduğumda, 'okullarını bitir, gün doğmadan neler doğar' diyerek beni teşvik etti hep annem.”

CBS'YE GİDEN YOL

“Liseyi bitirdiğimde meslek olarak tıp, ya da radyo diyordum. Tıp için maddi imkânlarımız yeterli değildi, radyo da Kıbrıs'ta yoktu. Tıbbı yakın gördüğüm hemşirelikte karar kıldım. Burslu olarak İngiltere'de 4 yıllık hemşirelik bursuna başvurduğum. Ancak 6 aylık eğitim süresinde geçirdiğim ve tedavisi bir kaç yıl süren bir hastalık yüzünden olmadı.”

Tunç, 1952 yılında hasta yatağında yatarken Ada'da CBS (Cyprus Broadcasting Service) deneme yayınlarına başlar...

“Doktorların 'sağlığın iyi, artık çalışabilirsin' demesiyle İş Bulma Dairesi'ne kayıt yaptırıldı. Posta Dairesi'nden yazıyla CBS' deki teknik operatör münhaline çağrıldım. Hemen başvurduğum. Bir Türk, iki Rum alınacaktı. CBS, deneme yayınlarının ardından açılacaktı. Münhal kazandım. CBS ve yayıncılık böyle başladı.”

“BİR ŞEYİ ÇOK İSTERSEN OLUR”

“CBS dönemi çok güzeldi. Teknik operatörlük için eğitimi tamamladık. 6 ay sonraki münhal ile Muazzez

Yalın ve iki Rum arkadaş daha geldi. Burada teknik operatörlük görevime devam ederken, CBS Türkçe bölümü için 'typist', daktilo kullanabilen biri için münhal açıldı. Bölümde; Feyziye Hulusi, Şule Örfi, Mehmet Fehmi ve Müdürümüz Suphi Rıza Bey vardı. Burada sadece daktilo kullanmadım. Teknik operatörlük eğitimimden ve görevimden öğrendiğim efektiflik de yaptım, metinlerin hazırlanmasına katkı koydum. Verilen tüm işleri yaptım. Suphi Bey radyo temsilcileri hazırlar, Feyziye Hanım müzikli bulmaca, Şule Hanım ise çocuk programları yapardı. En çok ve zevkle Şule Hanım'a yardım ettim. Suphi Bey personeli her zaman ve her anlamda desteklerdi. Her münhal ve terfi için öncelikle kendi personeli düşünürdü. Sürekli terfiler aldım.”

VE DÖNÜM NOKTASI, HAYYALERİN GERÇEK OLDUĞU AN

Şule Hanım'ın bebek beklemesi dolayısıyla işine ara vermesi ve ardından dönmemesi Güzide Tunç'un hayalinin yolunu açar...

“Çocuk Saati'ni mecburen yalnız yapmaya başladım. Metinleri yazdım, efektifliği kendim yaptım. Anonsörleri eğitmek de artık benim işimdi. Hiçbir zaman şikayet etmedim, sıkılmadım. Gece nöbetleri, çocuklarla geçen saatler, koroların

kayıtları, özel günlerin özenle hazırlanması...”

“CBC'DEKİ YÖNETİM ANLAYIŞINI BAŞKA HİÇBİR YERDE GÖRMEDİM”

Güzide Tunç, CBS ardından da CBC' de (Cyprus Broadcasting Corporation) geçen yıllarını çok verimli olarak nitelendiriyor ve bunun formülünü şöyle açıklıyor...

“Görevlerimiz için zaman mevhumu gözetmezdik. Fazla mesai almazdık. Herkes işini en iyi şekilde yapardı. Disiplin, saygı vardı. Ama en önemlisi personelin onore edilmesine verilen önemdi. Örneğin her fedakarlığımızda, her başarılı işimizde bölüm şeflerimizden, müdürlerden teşekkür yazıları alırdık. Bu, paradan daha önemlidir. Teşvik edicidir. Bunun anlamı hala

bilinmiyor.”

EŞİ KEMAL TUNÇ İLE TANIŞMA... “SESİNİZE HAYRANIM”

Güzide Tunç'un bir seneden fazla yalnız ve yoğun çalışmasının ardından yanına bir yardımcı alınır, bu ilerideki hayatının dönüm noktası olur. Alınan personel Kemal Tunç'tur. İlk karşılaşmalarında “Sesinize hayranım” der Kemal Tunç...

Kemal Tunç, radyo sevgisiyle Tapu Dairesi'ndeki masa başı işinden istifa edip, CBS'ye gelmiş. *“Tiyatro bilgisi, yeteneği ve ilgisi ile sağ kolum oldu; bana çok yardım etti”* diyor Güzide Tunç.

Güzide Tunç'tan evlilik teklifine sürekli 'hayır' yanıtı alan Kemal Tunç, Bozkurt gazetesine verdiği nişan ilanı ile emeline kavuşur. Kemal Tunç ve Güzide Tunç 1965'te evlenirler. 3 kızlarını sırasıyla kucaklarına alırlar...

1 NİSAN 1955'E KADAR CBC

1 Nisan 1955, EOKA'nın varlığını gösterdiği gün. CBS de EOKA tarafından bombalanan yerler arasındaydı.

“O gün EOKA'nın varlığını öğrendik. CBS bombalandı. Stüdyolar, bantlar harap edildi. Ertesi gün Türk- Rum yeniden işteydik. Dinleme odası stüdyoya çevrildi, bir sonraki gün yeniden yayındaydık. Tek bir stüdyo.”

1960, CBC DÖNEMİ

1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla CBS, CBC olarak yayın hayatına devam eder.

Güzide Tunç, 1963'e kadar olan dönemi şöyle özetler...

“Yoğun çalışma temposu ve huzurlu bir çalışma ortamı... Çalışanın her zaman desteklenme anlayışının sürdüğü üretken zamanlar. Ta ki

1963'te yeniden sihir bozulana kadar... 1955 yılındaki aynı atmosfer vardı. Koridorlarda fısıldaşmalar, tanımadığımız adamlar... Sabah programını tamamlayıp çıktığımda, koridor belki silahlı adamlarla doluydu. Eve taksikle döndüm. Gecesi olaylar başladı...”

“BAYRAK, BAYRAK, BAYRAK”

Bayrak Radyosu'nun kuruluşunu öğrenmesi de ilginç anılarından biridir...

“Lefkoşa'nın Türk tarafına geçmeyi başardık. Yeğenimin evine doğru giderken, şimdiki İnönü Meydanı'nda Muzaffer'in Kahvesi vardı. Kış günü herkes dışarıdaydı, kafaları eğilmiş bir şey dinliyorlardı. Ne oluyor demeden geçemeyeceğiniz bir manzaraydı. Yaklaşınca, sesi duydum. 'Bayrak Bayrak Bayrak...' Kemal'in sesiydi. 5 gün içinde Bayrak radyosu kurulmuştu...”

TEKKE BAHÇESİ VE MAHKEMELER BİNALARINDAN YAYIN DÖNEMİ

Güzide Tunç o günleri “yoktan var ettiğimiz zamanlardı” diye anlatır...

“Tekke Bahçesi'nde bir odada anonlarla, haber ve şiirler okunuyordu. Oraya çağrıldım. Tekke Bahçesi'nde, ardından mahkemelerde yoktan var ettiğimiz günler yaşadık. Mahkemelerde iki odada tek bir kayıt makinesiyle neler yapmadık ki! 4 kişi vardan yok ettik. Kalemlerimizi, bilgimizi, yeteneğimizi her noktada kullandık. Telefon ahizesinden mikrofonumuz ısınırdı, soğumasını bekler, sabahtan geceye kadar çalışırdık. Kadın saati, çocuk saati, piyesler, dinleyici istekleri, haberler... Kapımız sürekli çalınır, bir şeye ihtiyacımız var mı diye sorulurdu. Çocuk Saati için kahraman bir çocuğun hikâyesinin anlatılması gerekiyordu. Hazırlayacağımız bir piyes için efekt kuş sesi gerektiğinde kafeslerde kuş getirilirdi. Ormanda yürüyüş için mahkeme binasındaki efgalipto

ağacının dalları kesilir, odaya serilir, üstünde yürüyerek ortam yaratılırdı. Su sesini ise süzgeçten suyu akıtarak yaratırdık

Sarayönü'ndeki kütüphaneden kitap seçer, dinleyicilerin evlerinden getirdiği kitaplardan yararlanırdık. İnsanlar plaklarını paylaşırdı. Büyük ses getiren Kemal Tunç'un Kin Şiiri de bir dinleyicimizin 'bunu da okur musunuz' talebiyle gündeme gelmişti.”

BAYRAK RADYOSU'NDA YER ALTINDAN İLK CANLI ANONS

“Bayrak Radyosu'na bir süre şimdiki Mücahitler Sitesi'nin olduğu yerde, yerin altında mahzende devam ettik. Sevilay Direkoğlu da aramıza katıldı. Biz anonsları yapar, Kemal ve Üner de haberleri okurdu. Gündüz hazırladığımız programlar gece yayınlanırdı. Burada bir başka önemli anımız daha vardır. Daha önce bant kayıttan yapabildiğimiz anonsları canlı yapmaya başladık. 'Bayrak Bayrak Bayrak, Burası Kıbrıs Türk Mücahidinin Sesi...' İlk kez canlı anons yapılmıştı, gururluyduk.”

BAYRAK RADYOSU POSTA DAİRESİNE TAŞINIYOR

Posta Dairesi'ne geçilince Bayrak Radyosu'nun kadrosu da büyür, tüm CBC çalışanları göreve çağrılır, çalışma ortamı iyileştirilir... BRT'den 1985'te emekli olan Güzide Tunç, sözlerini şöyle noktaladı...

“CBC'deki ortamı, çalışana saygıyı Bayrak Radyosu'nda başaramadık. Bir örnek vermem gerekirse, sanırım büyük Van depreminin olduğu gündü. Deprem büyük bir felaket getirmişti. Yayının şarkular türkülerle değil, ağır programlar ve parçalarla devam etmesi gerekiyordu. Ben de kilitli olarak tutulan bant odasına girdim ve günün ruhuna uygun yayın akışını değiştirdim. Böyle bir olay CBC'de çalışırken dosyama yeni bir teşekkür olarak girerdi. Ama burada, yapmam gerekeni işi en iyi şekilde yaptığım halde sorgulandım. Bu ve buna benzer olaylar beni üzdü. Erken emekliliğimi istedim. Emekli oldum ama mesleğimden uzak kalamadım, BRT' de part time çalışmaya devam ettim...”

Dakik, titiz, işine sevdalı... Sevilay Direkoğlu

■ **“Ben Bayrak Radyosu'nu çocuğum gibi görürüm” diyen Direkoğlu, 1986 yılında BRT'den emekli olarak Londra'da görev yapan eşinin yanına gittiğinde eşi O'nu “Seni çok sevdiğin işinden kopardım, özür dilerim...” diye karşılamış**

Sevilay Direkoğlu, 10 Aralık 1937 Lefke Fugasa'da doğdu. Bodamyalızade'de Sheakspear Anaokulu, Selimiye İlkokulu ve Victoria Kız Lisesi'nde çocukluğu, genç kızlığıyla buluştu. Okul yıllarının anıları, o dönemin gerçekleri cümlelerinde su gibi aktı gitti. Bayrak Radyosu'nda haber bölümünde 06.30'da başlayan görevi için mutlaka bir saat önce işyerinde oldu, önce anladı, sonra anlattı. Dakiklik, titizlik, işini sevmek... Başarı öyküsünü bu üç özelliğiyle yazdı.

Röportajın her anında Sevilay Direkoğlu'nun işine aşkını gözlerinden ve sözlerinden yaşadık. Bir de, zaman zaman gözyaşlarını hissettirmeden silerken eşi Fikri Direkoğlu'na hiç bitmeyen sevgisini...

Dergimizin yarattığı fırsatla Sevilay Direkoğlu ile tanışmak, sohbet etmek benim için önemli bir kazanım oldu. Röportaj değil, iki saattan fazla süre

sohbet ettik. İşte sohbetimizden yazıya dökülebilen kısa bir bölüm...

“Ben masa başı işi yapamazdım”

Sevilay Direkoğlu, Victoria Kız Lisesi'nden mezun olduktan sonra herhangi bir başvurusu olmadan Türk-Rum ortak dairelerden Pasaport Dairesi'ne işe çağrılmış. İşe başlamış, ta ki CBC münhaline kadar...

“Fezziye Hulusi, Güzide Tunç CBC'deydi. Bir gün Lefkoşa'da gezerken Fezziye Hanım'la karşılaştık. Onu hayranlıkla dinlerdim. Çok beğenirdim. CBC'deki münhali kazanınca çok mutlu oldum. Ben masa başı işi yapamazdım. Hayranı olduğum Güzide Hanım CBC'de beni eğitti...”

CBC'de işe başlamadan önce 6 ay eğitim almış, sonrasında küçük kısa anonslarla mikrofonla tanıştırılmış.

1957 yılında ise CBC'de, 1960

anlaşması ihtimali göz önüne alınarak televizyon kurulmasına karar verilmiş. Ekran için denenmiş ve kabul edilmiş. Londra'da mezun olan nişanlısının yanına gitmiş ve orada evlenmişler. Bu da işine bir süre ara vermesini getirmiş. Yurda döner dönmez part time olarak CBC televizyonunda işe yeniden başlamış...

“Salı günleri Rumların, cuma günleri de Türklerin programları vardı. Yayınlanacak programların takdimini yapardım. Bilgi verirdim. O yıllarda evlerde televizyonlarımız yoktu. Yayınlar vitrinlerdeki televizyonlardan izlenirdi. Özellikle de Uzun Yol'daki dükkan önlerinde...”

CBC deki görevine part time olarak zevk ve şevkle devam ederken, 1963'te Türkiye, Kıbrıs ve Yunan askerlerinden oluşan 3'lü karargahta işe başlamış. 21 Aralık 1963 ise hem Ada'nın, hem de Sevilay Direkoğlu'nun kaderini çizmiş.

“O gün anonsör bendim. Kuaförüme gittim, kıyafetlerimi hazırladım. Silah sesleri altındaydık. Eşim askerdi. Ve ben cesaret edemedim, gidemedim . O gün CBC'ye gidenler hem güzel yüze, hem çirkinliğe tanık oldular. CBC böylelikle sona erdi...”

Ve ardından; Kemal Tunç ile Üner Ulutuğ'un megafonlardan sokaklarda yankılanan “bayrak, bayrak, bayrak ...” anonsuyla yüreklere heyecan salan Bayrak yılları başlar...

“Bayrak Radyosu açılacaktı. İlk sadece erkekler vardı. Haberleri, programları, anonsları hep erkekler yapardı. Bir gün evimizdeki telefon çaldı. 'Bayrak Radyosu'na artık hanımlar da geliyor, devam etmek ister misiniz?' teklifi geldi. Elbette, oradaydım...”

Bayrak Radyosu'nun Lefkoşa'da, mahkemelerin üstünde, hakimlerin odalarında yayın yaptığı günlerdi. Sevilay Direkoğlu'nun program bölümündeki oda arkadaşları Güzide Tunç, Ahmet Yusuf Atamtürk'ün eşi

ve baldızı, teknik bölüm personeli vardı. İzzet Rıza Yalın, Hilmi Özen, Hatice Söğüt de görevdeydi...

“Spikerler anaons yapar, haberleri hala erkekler okurdu. Milli programlarımız vardı. İlkel şekilde elde edilen bilgileri program haline getirir, uygun parçalar eşliğinde yayınlardık. Yayına çıkan her program müdür, program müdürü, müdür muavini ve askerden biri tarafından okunur, onay alır, öyle yayınlanırdı. Kendi yağımızla kendi ciğerimizi kavurduğumuz bir dönemdi...”

Mahkemelerden yapılan yayın Rumlar tarafından tesbit edilince Bayrak Radyosu için bir sonraki mekan, şimdi Mücahitler Sitesi'nin olduğu yerde, yer altındaki karargah olmuş. Bir stüdyo, bir küçük oturma odası ve ihtiyaç odaları...

“Bayrak Radyosu'nun o günlerde en önemli görevlerinden biri de kopmuş aileler arasında iletişim kurmaktı. Ailelerden gelen mesajları alır, radyoda yayınlar ve aileleri

birbirinden haberdar ederdik.”

Bayrak Radyosu'nun bir sonraki yeri ise Posta Dairesi'nin üstüydü...

“Burada personel biraz daha genişletildi. Görevler paylaşıldı. Mevkiler verildi. Ben de başspiker

olarak görevlendirildim. Spikerlerin eğitimi bana aitti. Diksiyon, bilgi, Türkçe... Emekli olana kadar Türk Dil Kurumu'nun kitabı her zaman elimin altındaydı. Haberleri okurdum. Hanımlarla Başbaşa, Kıbrıs ve Turizm diye programlarım vardı. Yıllarca Sözal Gürçınar'ın Köye Doğru programını birlikte seslendirdik. Görevlerimin hepsi aynı

derecede önemli ve güzeldi. Bugünkü spikerler, program sunucuları o günlerdeki bilgiden, disiplinden, heyecandan oldukça uzak...”

Direkoğlu, 1986 yılında BRT'den emekli olarak Londra'da görev yapan eşinin yanına gitti. Eşi onu, *“Seni çok sevdiğin işinden kopardım, özür dilerim...”* sözleriyle karşılamış.

“İşimi çok sevdim. Londra'da yıllarca Bayrak Radyosu diyemedim. Duygusallaştım, üzüldüm. Londra'da Türk Radyosu'nun kuruluşunu yaptım. Erkan Patırmacıoğlu ile 3.5 yıl çalıştım. Ben Bayrak Radyosu'nu çocuğum gibi görürüm.”

“Çocuğunun bugünkü durumunu nasıl gördüğünü” sorunca uzun süre düşündükten sonra yanıt verdi Sevilay Direkoğlu...

“Biz çok kısıtlı personel ve teknik imkanlarla iz bıraktık... Bugün teknolojiye, personele ve çok çeşitli imkanlara rağmen BRTK olması gerekenden çok geride...”

Ve Bayrak Radyosu'ndan küçük bir anısıyla sohbetimize nokta koyduk...

“BRT'nin Posta Dairesi'nin üzerinde yayın yaptığı yıllardı. Sabahın erken saatlerinde işe gider, görevlerimize hazırlanırdık. Bir sabah odadaki telefon çaldı. Teknik arkadaşım telefonu aldı, konuştu, pencereyi açıp ellerini dışarı uzattı. Meğer telefon Meteoroloji Dairesi'nden gelmiş, 'Lefkoşa'da yağmur var mı' diye...”

HAYVAN ÜRETİCİLERİ ve YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ

En Sağlıklı Et ve Süt, Yerli Üretimdir

Atatürk Caddesi No: 125/B Küçük Kaymaklı-Lefkoşa
Tel: +90 392 229 29 87 Fax: +90 392 229 26 22

“BRT’de çalışmak spiker olmak rüya gibiydi, çok önemliydi”

Tüneysel Yaylalı

Tüneysel Yaylalı, yaşın rakamlarla bağlantısı olmadığını yansıtan bir kadın. Neşeli, pozitif, duyarlı. Karmi’deki doğayla sarmalanan evinde kahvelerimizi yudumlar, hazırladığı kekleri yerken hayata bakış açısını şöyle özetledi...

“Hep pozitifim. Zor zamanlarım da oldu ama her karanlığın bir aydınlığı var. Buna inanırım, şansım ve yolum belki de bu yüzden hep açık oldu”

Yaylalı, 1945 doğumlu, çok yakında 70 yaşında olacak. Babası maden şirketinde çalıştığı için Lefke’de doğmuş ama “Baflyım” diyor. Liseye başlayana kadar Lefke’de kalmışlar, sonra Lefkoşa’ya taşınmışlar.

“Ailem ileri görüşlüydü; bu hayatıma yansdı. Lise çağım gelince eğitimim ailemin önceliği oldu, Lefkoşa’ya taşındık. 1960 – 1963 yılları arasında Lefkoşa Kız Lisesi’nde okudum, hemen sonrası ise bir bilinmezlik dönemi...”

Yaylalı’nın ilk görevi İaşe ve Malzeme Dairesi’nde Erzak karnelerini hazırlamak olmuş. Zor yılların silinmeyecek izlerinin parçası olarak özetliyor o dönemdeki işini. Dairenin lağvedilmesiyle Maliye Bakanlığı muhasebe bölümünde işe başlamış.

1973 yılında Maliye Bakanlığındaki işinde eşi Hasan Yaylalı ile tanışmış, 1975 yılında evlenmiş, 1976 yılında kızını, 1979’da oğlunu kucaklamış...

BAYRAK RADYO VE TELEVİZYONU İLE BULUŞMA

BRT ile buluşmasında ise **“yine yolum açıktı”** diyor.

“1971 yılında yeğenim olan BRT’nin

baş spikerlerinden Sevilay Direkoğlu’nu telefonla aradım, telefonu Güzide Tunç açtı... O ne ses, o ne güzellik... Hepimiz ona hayrandık. Sesim Güzide Tunç’un ilgisini çekmiş.

BRT’de çalışmak, spiker olmak rüya gibiydi, çok önemliydi. Yayıncılıkla, spikerlikle ilgim yoktu ama bir dakika bile düşünmeden ‘evet’ dedim.

Tüneysel Yaylalı’yı, Sevilay Direkoğlu eğitmiş...

“Tam iki ay eğitim aldım. 1971 yılında part time olarak radyoda spikerliğe başladım. Önce ara spiker oldum, anonsları yaptım. Bir sonraki adıma ise hayal bile edemezdim; ama oldu...”

1976 yılında Kıbrıs Türkü’nün ihtiyaçları düşünülerek, Bayrak Televizyonu’nun açılmasına karar verilmiş. Münhal ilan edilmiş...

“Koridorlar, salonlar genç kadınlarla doluydu. Sanki güzellik kraliçesi seçimleri vardı... Mülakata ben de katıldım. Sanırım bir gazete küpüründen haber okudum. ‘Ne okumayı seversin’ diye sordular, ‘şiir’ dedim. ‘Bize bir şiir oku’ dediklerinde o kadar heyecanlıydım ki...Sonunda ‘seni arayacağız’ yanıtı aldım ve Harid Fedai’nin notu ile seçildiğimi öğrendim. BRT ailesine böyle katıldım.”

Adımı sordu, söylemedim. ‘Daha sonra ararım’ dedim. Bir saat sonra aradığımda yine Güzide Tunç telefonun karşısındaydı. Beni konuşturmaya çalıştı, ismimi yine sordu. 3’üncü aramamda ise Sevilay ve Güzide Tunç birlikte telefonun karşısındaydılar. Uzun uzun konuştum bu kez. ‘BRT’de spiker olmayı düşünür müsün’ sorusu üzerine, deyim yerindeyse havalara uçtum.

BAYRAK TELEVİZYONU'NDA İLK ANONS

Bayrak Televizyonu 19 Temmuz 1976'da yayına başlarken ekran Tüneysel Yaylalı ile açıldı. O günü hala aynı heyecanla anlatıyor...

“Bir masa, bir sandalye, bir kamera... Hiç ekran eğitimim yok. Heyecanlı ama bir o kadar da gönüllüydüm. Kameraya baktım, Yasemin Kumral'ın 'Girne'den Yol Bağladık Anadolu'ya' şarkısı, Mücahitler Marşı ve Bayrak Televizyonu'nun açılış anonsu...”

1978 yılından sonra BRT'de kadrolu olarak çalışmaya başlayan Tüneysel Yaylalı, 1985 yılında emekliliğine kadar hem radyoda, hem televizyondaydı.

“Önce Türkçe haberler okunurdu, ardından ekran bir saniye kararır. Rumca haberler için ekran açılır, haberler okunduktan sonra yine bir saniye karararak İngilizceye geçilirdi. Minik kızım ekran başındaydı ve ekranın o bir saniye kararmasının anlamını hiçbir zaman çözememişti...”

BRT'deki işini çok severek yaptığını anlatan Tüneysel Yaylalı, özveri ve sorumluluğun tüm meslekler için başarının anahtarı olduğuna vurgu yapıyor...

“O yıllarda tek kanaldık. Tüm gözler üstümüzdeydi. Daha özenerek, daha sorumlu çalışıyorduk. En az yarım saat önce bültenler mutlaka elimizde olurdu. Mutlaka konulara, haberlere vakıf olurduk. Sponsor falan yoktu. Kendi modamızı yaratır, kendimize yakışanı giyerdik. Kuaför de yoktu. Özveri ve fedakarlık vardı. Herkes için değilse bile bugün bu iki nokta çoğu insan için değerini yitirdi...”

Bu anlamda BRT'den daha fazla şeyler beklediğini ima ediyor Tüneysel Yaylalı...

“Ben gençlere güveniyorum. Onlar geleceğimiz. Hayat her anlamda işimizde de engellerle doludur ama yarın vardır, tali yollar vardır. İşinizi severek yapmak, özveri ve fedakarlık başarının anahtarıdır”

Karmi'deki o muhteşem evde sohbetimizin sonuna gelirken, ilgimi çeken resimlerinin hikayesini de öğrenme fırsatım oldu...

“Eşimle yürüyüş yaparken ayağım kırıldı. Kritik bir kırıktı, 3 ay yataktan çıkmayacaktım. Alman bir komşumun getirdiği sulu boya resimlerle bana gelen çiçeklerin resimini yapmaya başladım. Ayağım iyileşince kurs aldım. Şimdi Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan Alman sanatçı Heidi Trautmann grubunda serbest çalışmalarla bu uğraşımı sürdürüyorum...”

KIBRIS

KIBRIS

DOĞRU SES

DOĞRU SÖZ

DOĞRU HABER

Kani KANOL
kanikanol@gmail.com

3 Ekim 1955 tarihinde Kıbrıs Valisi olarak atanan Feldmareşal Sir John Harding, 5 Mart 1956 tarihinde Kıbrıs radyosundan halka yaptığı konuşmayı, aşağıda gördüğümüz gibi küçük bir broşür haline getirip halka dağıtmıştı. Kıbrıs'a atandıktan sonra Kıbrıslı Rum lider Makarios ile bir uzlaşmaya varmak üzere görüşmeler yapan Harding, Şubat ayı sonunda görüşmelerin çökmesi üzerine, bu radyo konuşması ve benzeri açıklamalarla kamuoyu yaratmış ve 9 Mart 1956 yılında Makarios'u, Seyşeller'e sürgün göndermişti.

22 Ekim 1957 yılında Kıbrıs'taki görevinden istifa eden Harding, görev yaptığı dönemde Kıbrıs sorununa askeri yöntemlerle çözüm aramış ve Kıbrıslılardan büyük tepki toplamıştı.

Gazetelerin tozlu sayfalarından...

Nostaljik Reklamlar

Mart 1959- Mayıs 1961 tarihleri arasında 23 sayı yayınlanan Beşparmak dergisinde yayınlanmış reklamlardan bazılarını paylaşmak istedim. Ben bu reklamları her okuduğumda geçmişimize ait pek çok şey öğreniyorum ve bu ülkeyi ne kadar çok sevdiğimi farkediyorum.

1-İslim Reklamı

Acaba gençlerimiz eskiden evlerde yemeklerin bu "islimler" üzerinde piştiğini biliyorlar mı?

2-LOZAN reklamı

Yıllarca bu otobüslerde seyahat edildi. 'Turizm, turizm' diyoruz da kimsenin aklına bu "tomofillerden", "baslardan" birkaç tane restore ederek turlar düzenlemek niye gelmez?

3-Cinsiyet eşitliği reklamı

Vallahi "Olgun ve Kale Elektrosel Şirketi" sahiplerini bu vizyonları nedeniyle kutlamak lazım. 1960 yılında, çaktırmadan "cinsiyet

eşitliğini" böylesine reklamlarla toplumun gündemine taşıdığı için. 50 yıl öncesinden söz ediyoruz, dikkatinizi çekerim!

4-Kıbrıs Hava Yolları reklamı
İnsan baktıkça hüzüleniyor... 1 Nisan 1960 tarihinden itibaren başlayacak uçuşları duyuran ilk "Kıbrıs Hava Yolları" reklamı Beşparmak dergisinde.

LOZAN Türk Taksi ve Otobüs Yazıhanesi

2

Kurulduğu günden beri halkımıza hizmet etmeği vazife sayan yazıhanemiz, en ehliyetli şoförlerle sizlere konforlu bir seyahat sağlar.

En lüks ve seyahat için en konforlu otomobiller ancak LOZAN'dan temin edilebilir.

HER TURLU seyahatleriniz için LOZAN otomobilleri emrinize hazırdır.

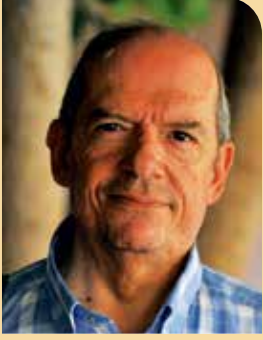
Günün her saatinde Mağusa — Lefkoşa ve Lefkoşa — Mağusa'ya muntazam seferler yapılır **SERVİSİMİZ DAKIKTIR.**

LOZAN'ın LEFKOŞA — LIMASOL — BAF ve dönüş yolculukları yapan muntazam otobüs servisi Türk cemaatinin büyük bir ihtiyacını karşılamaktadır.

PIRENSİBİMİZ HALKİMİZE HİZMETTİR.

" LOZAN "

Türk Taksi ve Otobüs yazıhanesi
İnönü Meydanı, Girne Kapısı - Lefkoşa
Tel: 4938

Süleyman ERGÜÇLÜ
suleyman@erguclu.eu

Neden 11 Temmuz?

Basın Günü geçtiğimiz yıla dek 25 Aralık'ta kutlanmaktaydı. 25 Aralık'ta kutlanmasının nedeni ise, Kıbrıs'ta yayınlanan ilk Türk gazetesinin 25 Aralık 1891'de yayın hayatına başlayan "Zaman" gazetesinin kabul edilmesidir. Hangi kaynağa dayanılarak, Kıbrıs'ta yayınlanan ilk Türk gazetesinin "Zaman" olduğu kabul edilmiştir, bunu bilmiyoruz! Ancak, eskiden beri, Kıbrıs basını ile ilgili olarak yazılan yazılar ve kitaplarda, Zaman gazetesinden önce de bir Türk gazetesinin varlığına işaret edilmiştir. Bu konuda zaman zaman gazeteciler arasında da çeşitli tartışmalar olmuş, ancak hiçbir zaman konu derinlemesine araştırılıp sonuca ulaştırılamamıştır.

Halbuki, Kıbrıs'ta yayınlanan ilk Türkçe gazetenin "Zaman" olmadığı açık bir şekilde ortada idi. Beria R. Özoran, 1933 yılının "Söz" gazetesinde yayınlanan "Kıbrıs'ta gazetenin tarihçesi" başlıklı seri yazıya dayanarak yazdığı yazıda, Kıbrıs'ta yayınlanan ilk Türkçe gazetenin, Limasol Mal Müdürlüğü'nden emekliye ayrılan Emin Efendi tarafından çıkarılan "Saded" gazetesini olduğunu belirtmiştir. Cemalettin Ünlü de "Kıbrıs'ta Basın Olayı" adlı geçen yıl yayımlanan kitabında, aynı görüşü belirtmiş ve ortaya bazı kanıtlar koymuştur.

"Saded" gazetesinin hiçbir sayısı maalesef günümüze kadar gelememiştir. Bu nedenle gazetenin varlığına kanıt aranırken başka kaynaklara başvurulmuştur.

"Saded" gazetesinin Kıbrıs'ta ilk Türkçe gazete olduğunu kanıtlayan iki kesin ve güvenilir kaynak vardır. Bunlardan birisi, Kıbrıs'taki İngiliz Koloni yönetiminin resmi yayını olan "Cyprus Blue Book", ikincisi de 1908 yılında Cambridge University Press tarafından basılan ve Claude Delalal Cobham tarafından yazılmış "Excerpta Cypria" adlı kitaptır.

Cyprus Blue Book'un 1889-90 yılları kapsayan cildine baktığımızda, "The Saded" adında Türkçe bir gazetenin o dönemde yayınlandığını, gazetenin haftalık olduğunu, 64 abonesi bulunduğunu ve ancak 16 sayı yayınlanabildiğini görürüz. Bu kayıt,

Saded gazetesinin yayın hayatına 25 Aralık 1891'de başlayan Zaman gazetesinden önce yayınlandığını ortaya koymaktadır.

Saded gazetesinin yayın hayatına başladığı tarihi ise "Excerpta Cypria" adlı kaynak kitaptan öğrenmek mümkün. Bu kitapta, 1908 yılına kadar Kıbrıs'ta yayınlanan tüm gazetelerin listesi verilirken, Saded gazetesinin 11 Temmuz 1889'da yayınlandığı ve ancak 16 sayı yayınlanabilen gazetenin son sayısının da aynı yılın 14 Kasım'ında yayınlandığı belirtilmektedir. Aynı kitap Zaman gazetesinin de 25 Aralık 1891'de yayınlandığını ortaya koymaktadır.

★ Yıl:1
★ Sayı:1
★ Fiyatı: 20 TL.

25 Aralık 1982

Basın'IN SESİ

Kıbrıs'ta yayınlanan ilk Türkçe Gazete

"SADED"

ilk Türk Gazetesi Saded'in, 11 Temmuz 1889'da yayın hayatına başladığı ve sadece 16 sayı yayınlanabildiği saptandı

Kıbrıs'ta yayınlanan ilk Türkçe gazetesinin, bugüne kadar kabul edildiği gibi, Zaman değil, Saded olduğu belgelerle saptandı. Saded gazetesi 11 Temmuz 1889'da yayın hayatına başladı. Haftalık olan gazete, sadece 16 sayı yayınlanabildi. Bu gazetenin hiçbir sayısı günümüze kadar ulaşmadı. Zaman gazetesi ise yayın hayatına, Saded'den yaklaşık 2 yıl sonra 25 Aralık 1891 tarihinde başladı. Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği bu gerçekler ışığında, Basın Günü olarak 11 Temmuz'un kabul edilmesini, Genel Kuruluna tavsiye etmeye karar verdi. AYRINTILI HABER 3. SAYFADA

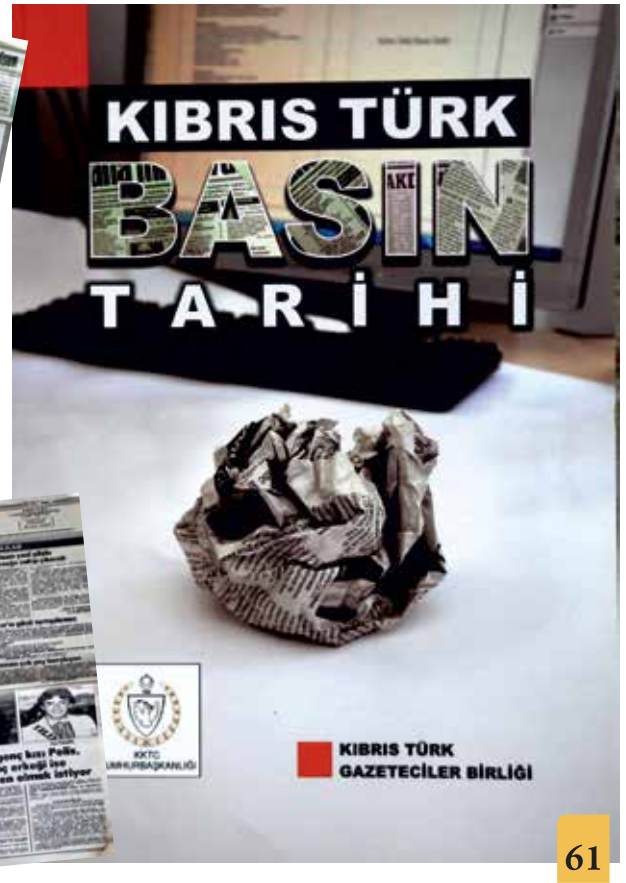
Kuruluşundan bugüne kadar KTFD

Tüm ülkelerin a Basın demokrasinin kalkınma için en önemli birleşik yayıncılık birliği - Oğulları - mek. bu maruz. 1 ölmeye yazın bi hepimiz Yılı dirmiş. grivcele nion. M eklede - neviyatı

● K.T.F.D.'NİN EKONOMİK YAPISI BÜYÜK ÖLÇÜDE DİŞ KAYNAKLARA YARDIMLARA VE İTHALATA DAYANMIŞTIR
● KUZNEY KIBRIS HENÜZ KENDİNE YETERLİ BİR EKONOMİK YAPIDA KAVIŞMADI
[GENİŞ HABER SAYFA 5'TE]

Sanırız bu bilgiler, Kıbrıs'ta yayınlanan ilk Türkçe gazetenin "Zaman" değil "Saded" olduğunu tartışmasız bir şekilde kanıtlamaktadır. Bu durumda yapılacak olan şey; eğer "Basın Günü" Kıbrıs'ta yayınlanan ilk Türkçe gazetenin yayına başladığı tarihin yıldönümünde kutlanacaksa, bu günün 11 Temmuz tarihine alınmasıdır. Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği de bu görüşten hareketle, 1983 yılından itibaren 11 Temmuz'u BASIN GÜNÜ kabul ederek kutlamaya başlamıştır...

- Bu yazı Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği'nin "Basın'ın Sesi" adlı gazetesinde 11 Temmuz 1984'te yayımlanmıştır.

Doğuş Özokutan
ÇİFTÇİOĞLU

dogusozokutan@gmail.com

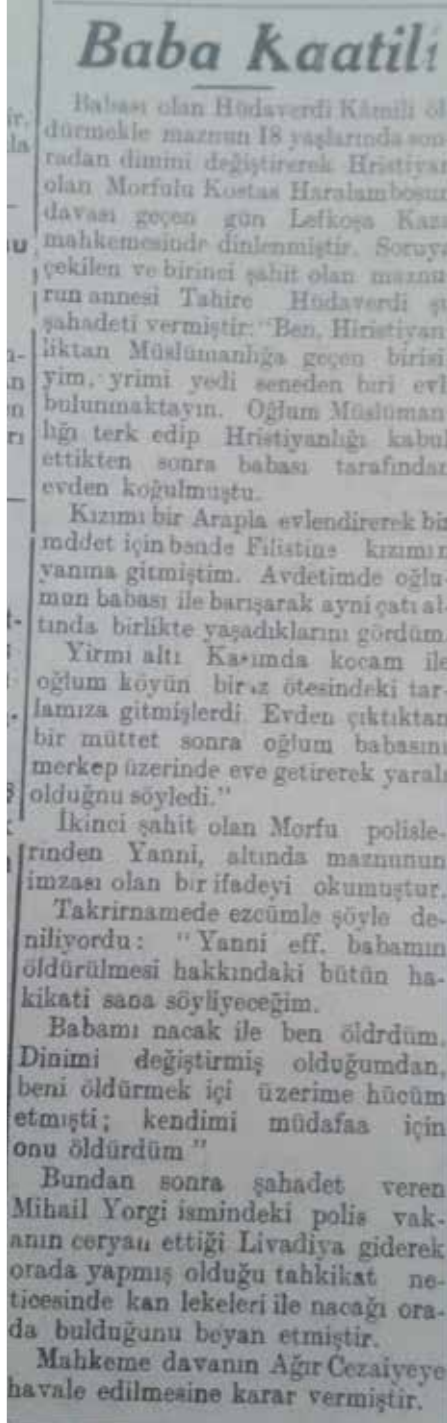
Geçmiş zaman olur ki...

Gazetelerin değişmeyen gündemleri

Kıbrıs Türk basınının 125 yıllık arşivi, aslında Kıbrıs Türk toplumunun tarihine ilişkin en önemli yazılı kaynak. “Haberler tarihin ilk müsveddeleridir” der ünlü bir Amerikalı gazeteci... Eski gazeteler dışında geçmişe ilişkin pek fazla yazılı kaynağı olmayan Kıbrıslı Türkler için ise haberler, nerdeyse tarihin ta kendisi oluyor. Siyasi tarihimize ilişkin kitapları incelediğimizde de en önemli referanslarının eski gazeteler olduğunu rahatlıkla görebiliriz.

Bu yazıyı hazırlamak için eski gazetelerin tozlu sayfalarında ilginç bir yolculuğa çıktım ben de... Bir gazeteci olarak her şeyden önce dikkatimi en fazla haber dilindeki değişim çekti. Sürekli kullanılan mişli geçmiş zaman – bildirmiştir, tebliğ etmiştir vs.- ya da artık hiç kullanmadığımız - haber vermektedirler vs. – zaman kipleri oldukça popülermiş eskiden... Tabii bir de haberler 5N 1K tarzından ziyade “feature” diyebileceğimiz hikaye usulü bir anlatımla sunuluyormuş... Eski gazetelerimizde çok uzun zamandır hiç işitmediğimiz, hatta anlamını bilmediğimiz kelimelere de bol bol rastlıyoruz.

Geçmişten günümüze değişmeyen birkaç gündemi var gazetelerimizin: Birincisi hiç şüphesiz Kıbrıs sorunu. Eski gazetelerin ön sayfalarında ve başyazılarında mutlaka Kıbrıs sorunu var.

Bir de günümüz basınında sıkça karşılaştığımız “mahkeme” haberleri sonrasında, sıkça söylenen o nostaljik “Kıbrıs eskiden hiç böyle bir yer değildi” cümlesini yalanlayacak suç haberleri var gazetelerde.

Bunlardan en çok ilgimi çeken üç tanesini sizinle paylaşmak istiyorum:

Birincisi 20 Aralık 1945 tarihli Söz Gazetesi'nde yayınlanan “Baba Kaatili” isimli haber. Bu haberi dikkatlice incelediğinizde, sadece aile içi cinayetten öte, tarihimize ilişkin ilginç ipuçları elde etmek mümkün.

Haberle Kıbrıs'ta toplumlar arası çatışmalar patlak vermeden önce Kıbrıslı Rumlar ve Türklerin karma evlilikler yaptığı ve din değiştirenler olduğunu görüyoruz. Dinini değiştirdiği için kendisiyle tartışan babasını öldüren gencin hikayesini anlatan haberin satır aralarında, son dönemde kitaplara ve belgesellere konu olan Araplarla evlendirilen kızlarımızın da bahsi geçiyor.

Şimdilerde haberlerde “zanlı” diye kullandığımız kelimenin o günlerdeki karşılığı ise “maznun.”

İkinci polisiye haberimiz 8 Aralık 1951 tarihli Bozkurt Gazetesi'nden... Baf Kazası'na bağlı Stavrokonno köyünde yaşanan olayda 25 yaşındaki bir Kıbrıslı Türk, evinde 80 adet sahte bir ve ikişer şilin bulunduğu için

CUMA 30 TEMMUZ 1973

(ZAMAN)

Hayvancılığın Rumların için yakın olduğu, ithalat edilecek bir husus. Resimde Fasulla köyünde N. Hasan hayvanlarıyla birlikte

Köylü, artık kuru ziraat devrinin kapandığına inanıyor :

Yem'in pahalılığından hayvan sahipleri hayvanlarını satıyor

Röportaj ve resimler: Enformasyon Dairesi

Bugün artık, toplum kalınmamızın toprağa ve hayvancılığa dayanmakta olduğunu anlaşılmış bulunduğu bir gerçektir. Kısa deyimle kalkınmamız köylümüzün kalkınması ile doğru orantılıdır. Bu bakımdan Kıbrıs Türk Yönetimi şimdi gözlerini köylere çevirmiştir. Yılların ihmali ile belli köylerin köylere biraz işsizlikte ve bunda da nispeten muvaffak olmaktadır.

Anavatanın göndermiş olduğu yardımların küçük esnafa ve köylüye dağıtılması hususunda alınmış olan tedbirler denenebilir. İyî netice vermiş ve bu yolla bazı sayılır miktarlarda köylümüz iyi işler yapmıştır. Bunları zaman zaman yerlerinde ziyaret

ederek yapılan işlere şahit olduk. Gerçik her işte olduğu gibi bu yolda da bir süre verilmiş verilen kredi alması maksadında kullanılmamış, ama bunlar, yapılanlar yanında çok sönük kalmaktadır.

Bu mevsimde köylere pek gidilememiş. Bunu bildiklerinden midir ne gittiğim köylerde resmi görevli bir iş ile karşılaştım. Sebep mi? Sebep tamamıyla tabiat şartları. Bu yıl rekor seviyeye çıkan kuraklık köylünün belini tam anlamıyla bükülmüş. Geçen yıl larda 200 mife satılan bez samanın torbası daha şimdiden 2 liraya çıkmış. Bunun daha da artacağından korkuluyor. Bu var. Susuzluk var. Kuraklıktan zarar görenlerin maddî istekleri var. Bütün bunlar, şehirden giden bir kimsenin söyleyemeyeceği sözler. Yapılan işsizlikte sönük kalmaktadır.

Kimi köylerde bu kuraklığın önümüzdeki yıl değişeceğini, kimi yerler de ise ada ikliminin artık bozulduğunu ve bu durumun kuru ziraatin sonuna geldiğini söyleyenler var. Kuru ziraat köylerimizde artık bir kumar şekline almıştır. Yüzlerce lirayı toprağa atar, sonra gözler havada, beliren birkaç parça bulutun yağmura dönüşmesini bekler. Ama sulı ziraat için, isminden de anlaşılacağı gibi su gerekir. Halbuki bizim Finike, Aydoğan, Aksu, C e v i z l i gibi köylerimizde içme suyu dahi yok. Aksılıda şimdi bir araziye vurulmuş, yakında köy suya kavuşacak. Ama bu sanıldığı kadar kolay olmamıştır. Bir yandan tabiat şartları ve bu şartların yarattığı kuraklık, diğer yandan Rum Yönetiminin çıkarmakta olduğu maddî engeller, köylerimizde üzerinde olumsuz etki yap

makta ve onları biraz daha hassas olmağa itmektedir.

Hayvancılık ise yine suya dayanmaktadır. Çünkü hayvan besleyicisinin, hayvanlarının bütün yem ihtiyacını satın almak su retiyile temin edeceğini düşünmek hata olur. Bu zaten varimli bir hayvan cılık olmaz. Hayvan besleyicisi, hayvanları için gerekli yemin bir kısmını kendi imkanları ile karşılar. Bu da daha ziyade drifil'e dayanmaktadır ki bunun yetişmesinde su şarttır. Saman ise hayvanların en lptidai yemidir ve bugün hayvan sahipleri bu lptidai yemlerinde zorlukla karşılaştıkları içindir ki hayvanları ucuz pahalı eiden cıkarmaya başlamıştır. Dolayısıyla bu yıl hayvan cılık yönünden hiç de verimli bir yıl olmamıştır. Aynen tahıl yönünden olduğu gibi.

İÇ HABERLER

Doktor Hovav

Lefkoşa hastahanesinin de-
rektörlerinden Doktor
Hovav ünümüzdeki Subatın
İbren Tankanika ya beyan
edilmiştir.

İstiklâl Değeri İngiliz
operatörün beyanlığı adına için
büyük bir kayıp teşkil etmekte-
dir.

İngilterede Müstemele talebeleri

Resme bürüldüğüne göre
gelecek yıldan itibaren İngi-
terede tahalde bulunan mü-
stemele talebelerinin mesu-
yetlerini «British Council» Sa-
naye alması olacaktır. «British
Council» müessesesi tarafından
müstemele çözümlerine her
türü kolaylık göstermekte
devam edilmektedir.

Başdespotun protestosu

«Başdespot tarafından kü-
kümeye gönderilen bir
telgrafta «Etnos» gazete-
sinin başmuharririnin Kıbrıs
tan sorgun edilmesi pro-
testo edilmektedir.

Komiser sandık daireleri

Resme bürüldüğüne göre
13 nika ile Bat sandık daire-
leri yeniden açılmıştır.

100 Lira lane

Leymosun zengin Rum tacir-
lerinden Bay Hacıpavlu sat
felâketzedelerine yardım mak-
sadesi 100 lira ise vermiştir.
İnşinin açık sözlülüğü istemi-
yen bir hayır severin Hacıoğlu
Başkanı vasıtasıyla aynı mak-
sat için 100 lira verdiği bildi-
rilmektedir.

Önemli istatistikler

Rumca «Epitro» ises İko-
nomik, dergisinde yayın-
lanan rakamlara göre geç-
en Eylül ayında Türkiye-
den muhtelif memleketlere
2.168.860 kilo lindik sa-
tanmıştır. Aynı dergide ya-
zıldığına göre geçen 1948
yılında aşağıdaki madde-
lerin litihsal miktarı şöyle
idi:

Şeker	118,102 ton
İplik	14,508 -
Renkli iplik	4,999 -
Kâğıt	21,302 -
Pamuk'u bez	96,460,000 metre

Bay Dimitraki Dianello

«Eleteria» gazetesinin
dükkü sayısında Rum mü-
teberrillerinden Lárnakalı
Dimitraki Dianello'na bir
fotoğrafi yayınlanmıştır.
Rum gazetesi göre Bay
Dimitrakinin Lárnakada
yaptıracağı, yetmişane ile
san'at okulu 60 bin liraya
mal olacaktır.

Başdespotun dilekçesi

Rum matbuatında Baş-
despotun imzasıyla yayınlan-
an bir dilekçede Rumların
sel felâketzedelerine işare-
t vermeleri rica edilmektedir.

Şeker Bekleniyor

«Toutrai» vapuru ile ada-
mamız ihtiyacı için 415 ton
şeker beklenmektedir. Fiatlar
da deşiflik olmaktadır.

Tehlikeli evler

Lefkoşa belediyesince yak-
ıtınmasına karar verilen tehli-
keli evlerin yıkılmı çine-
devam olmaktadır. Bu maksat
için 45 kişi çalışmaktadır.

Japonyadan kazmir

Japonyadan işlenmiş Japon
malı kazmir ithali için Lefkoşa
ya kontrol dairesinde mütaca-
atlar kabulüne başlanmıştır.

İplik Fabrikası

Lefkoşada satışta çıkarılan
hükümetin sel iplik fabrikası
için kabul edilmekte olan
teklifnamelerin bugün açılacağı
söylenmektedir.

Tütün ihracı

Alınan malûmata göre
Mağusa limanından İngi-
tereye 1,030 balya tütün
gönderilmiştir.

Yangın

Akşam Lefkoşada Gümrük
mütakasından Bay Mehmet
Ali Rızanın Tanimat sokakın-
daki evinde çıkan yangın
esken alınan tedbirler saye-
sinde her hangi bir hasara
meydan verilmeyen söndü-
rülmüştür.

Cinayet

Lárnakaya bağlı Kalavason-
da bir ağı kavgası neticesinde
Beim Mehmet isiminde bir
güban drüşek darbelerinden ya-
rılanarak ölmüştür.

tutulmuş. 1950, sahte para ve Kıbrıs... İtiraf edin ki şaşırıcı...

Üçüncü haberimiz de bir cinayet haberi; 31 Aralık 1949 tarihli İstiklal gazetesinden.... Larnaka'ya bağlı Kalavason köyünde öldürülen bir Kıbrıslı Türk çoban olduğundan bahsediliyor. Bu haberde günümüze kıyasla dikkat çekici en belirgin özellik; hiç sansasyonel bir üslup kullanılmamış olması...

Haber bırakın ön sayfada yayınlanmayı, iç haberler köşesinde bir cümle uzunluğunda

ve en son haber olarak yer almış. Bu cinayet bugün işlense şüphesiz yarın bütün gazetelerin manşeti olurdu.

Gazetelerin bir diğer değişmez gündem maddesi ise; esnaf ya da çiftçilerin çözüm bekleyen sorunları...

Gazetelerde bu tarz haberlere o kadar sık rastlıyorsunuz ki, bu sorunlar tarih öncesinden beridir var ve asla çözülmeyecek hissine kapılıyorsunuz.

Zaman Gazetesi'nde 20 Temmuz 1973 tarihinde yer alan "Yemin pahalılığından hayvan sahipleri hayvanlarını satıyor" haberi, bugün-yarın günümüz gazetelerinin birinde rahatlıkla yeniden rastalayabileceğiniz türde bir haber.

Bunlar ve benzer eski gazete haberleri, aradan geçen onca yılda çözüm bulunması gereken pek çok şeye çözüm bulunmadığı haykırıyor adeta...

Derya BÖKEYHAN
deryabokeyhan@yahoo.com

Bir duayen gazeteci ve bir çağrı:

“Kimse kalemini satmasın...”

- İskan ve Şehircilik Dairesi'nde müfettişken Bayrak Radyosu'nun kurulmasıyla burada mesleğe başlayan Özcanhan, daha sonra uluslararası Reuters haber ajansı dahil ülkedeki pek çok basın kuruluşunda çalıştı

- “Bir zamanlar bu ülkede gazeteler ne yayınlayacak diye Bayraktarlık tarafından bir gece öncesinden denetlendirdi. Bu durumlar artık ortadan kalktı. Siyasi gazeteler kendi gazetelerini çıkarıyor, bağımsız gazeteciler de var. Bu dönemin rahatlığını iyi bilin”

- “Muhafif gazetecilerin öldürülmesi, basın tarihimize geçen kara lekelerdir”

Gazeteci, yazar ve birçok televizyonda görev almış duayen gazeteci Özcanhan, unutulmayacak ve tarihe not düşecek anılarını anlattı.

İlginç açıklamalar ve güzel anılarını bizimle paylaşan Özcanhan, şimdilerde kendini güvercinlerine adadı.

Emekliliğini evinde mütevazı şekilde yaşayan Özcanhan'ın, şu anki en büyük mutluluğu, güvercinlerini büyütüp uçtuklarını görmek...

Yaklaşık bir saatini bize ayıran Özcanhan'la çok tatlı sohbet yapma fırsatı bulduk, sohbetimizde hem basında yaşanan zorlukları hem de şu an yaşanan kolaylıkları dinledik. Gerek duygulandık, gerekse de güldük ama Özcanhan yaşadıklarını, bizimle gururla paylaştı.

Sohbetimiz sırasında şimdilerde basının özgür olduğunu ve bunun değerinin bilinmesi gerektiğini dile getiren Özcanhan, “Bizim dönemde gazeteciler Bayraktarlık tarafından denetlenirdi” dedi ve o günden bugüne çok büyük bir gelişme yaşandığını anlattı.

MÜFETTİŞLİKTEN GAZETECİLİĞE

Gazetecilik mesleğine nasıl başladığını anlatan Özcanhan, “İngiliz döneminde ben İskan ve Şehircilik Dairesi'nde müfettiştim, 1963'te Rum saldırıları başladığında mevzide görev aldım. Lefkoşa Serdari Kemal Şemiler'in emriyle mevziden alındım. 'Bayrak Radyosu kuruldu' dediler oraya götürüldüm. Ahmet Yusuf Atamsoy, Bayrak'ın komutanıydı. Güvenlik Sorumlusu Özer Debbag ve ben Özer'in yardımcısı... Kimse giremez, çıkmazdı bizden başka Bayrak'a” dedi.

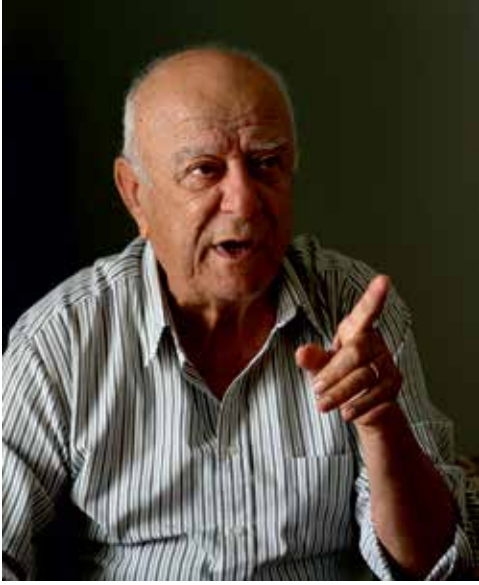
Çok zor koşullarda Bayrak Radyosu'nda görev yaptıklarını ve Rumlar tarafından bulunmamak için sık sık yer değiştirmek zorunda kaldıklarını anlatan Özcanhan, birçok

gazete ve radyo-televizyonda görev yaptığını, birçok gazetenin ve televizyonun kuruluşunda bulunduğunu coşkulu ve bir o kadar da gururlu ifadelerle anlattı. Özcanhan, gazetecilik yıllarında çok ödüller aldığına dikkati çektiği sırada kendisini derinden etkileyen bir anısını da anlatırken duygulu anlar yaşadı.

“BU MEMLEKETTE GAZETECİLER PARA YÜZÜ GÖRMEZ”

“Bu memlekette gazeteciler para yüzü görmez” diyen Özcanhan, yurt içi ve yurt dışından kendisini gururlandıran ödüller aldığını anlattığı konuşmasında esprili bir şekilde ödülleri yer aldığı dolabı göstererek “Çok ödül aldım, ödülleri hepsi duruyor ama kaç para eder? Ben sana onları al, bu kadar paraya desem alır mısın?” diyerek gazetecilik mesleğinin kazancının az, ancak gururunun çok olduğunu vurguladı.

Gazetecilik döneminde çok iyi maaş almadığını da dile getiren Özcanhan, Reuters haber ajansından kendisine

Kıbrıs temsilcisi olması teklifi geldiğini ve bunu kabul ettiğini söyledi. Özcan Özcanhan, şöyle konuştu:

“CEBİM SADECE REUTERS'TE ÇALIŞIRKEN PARA GÖRDÜ”

“Ben çok gazete ve televizyonda çalıştım ancak sadece cebim Reuters haber ajansında çalışırken para gördü. Orayı da üniversitede öğretim görevlisi olarak işe başlamak için bıraktım. Keşke bırakmasam. Ben hiçbir haksızlığa gelemem ve bana her haksızlık yapıldığında, mutlaka görevimi bırakırım. Ama gazetecilik yıllarımı o dönemdeki deneyimlerimi asla unutmam.”

İLK GAZETE SADED

Sohbetimiz sırasında Kıbrıs'ta ilk olarak kabul edilen Saded gazetesi konusunda da ilginç açıklamalarda bulunan Özcanhan, “Saded gazetesi, İngiliz sömürge döneminde, Kıbrıs Türk halkının sesinin duyurulması ve haklarının geri alınması için kuruldu. O dönemde Kıbrıs Türk lisesine bile İslam Lisesi denirdi ve bizim yöneticiler bunu değiştirmek isterdi. Evkaf malları İngiliz'in idaresinde idi. Bunu da değiştirmek ve İngiliz'in elinden almak için Saded gazetesi kuruldu” diyerek, o dönemde Kıbrıs Türkü'nün sesini duyurmak için Saded'in gerekliliğine olan inancını dile getirdi.

Kıbrıs'ta daha sonra Doktor Fazıl Küçük tarafından Halkın Sesi gazetesinin İngiliz sömürge idaresine karşı çıkarıldığını, ardından birçok gazetenin çıkmaya devam ettiğini dile getiren Özcanhan, Kıbrıs gazetesi ile basında yeniliklerin başladığını ve bir dönüm noktası olduğunu vurguladı.

NECATİ ÖZKAN DARP EDİLİYOR

Necati Özkan tarafından çıkarılan İstiklal gazetesinin Halkın Sesi gazetesine rakip olduğunu, bu nedenle o dönemde Özkan'ın sindirilmek istendiği görüşünü öne süren Özcanhan, “Necati Özkan'ın önce doğrama ve sigara fabrikaları yakıldı, ardından darp edildi, sonra da

yayıncılıktan vazgeçirildi” sözleriyle bir dönemi özetliyor.

CUMHURİYET GAZETESİ YAZARLARI VURULUYOR

Kıbrıs Türk basınının her zaman milli ve milliyetçi bir tutum sürdürdüğünü ifade ettiği konuşmasında Özcanhan, Kıbrıs'ta muhalefetin Cumhuriyet gazetesi ile başladığını belirtti. Özcanhan, “Ayhan Hikmet, Muzaffer Gürkan Cumhuriyet gazetesi yazarlarıydı ve bu yazarlar suikasta kurban gittiler. Cumhuriyet gazetesi gerçekçi ve yöneticileri eleştiren yayınlar yapmaya başladı. Halka ve Kıbrıs Türkü'nün davasına ihanet ettiği görüşüyle bu yazarlar ortadan kaldırıldı ve Cumhuriyet gazetesi de çıkmaz oldu” dediği sohbetinde o dönemde yaşananları 'tarihin kara lekesi' olarak değerlendirdi. Deneyimli gazeteci Özcan Özcanhan, şu anda büyük ölçüde basının özgür olduğunu anlatarak geçmişte yaşadığı sıkıntıları ve o dönemde gazetelerin nasıl denetlendiğini dile getirdi. Medyaya saldırıların, medyanın muhalefeti güçlendirdiği dönemde başladığı görüşünü de kendi örnekleriyle anlatan Özcanhan, muhalif gazeteciler ve gazetelerin fiilen saldırıya uğradığını; bunların da basın tarihine geçen kara lekeler olduğunu vurguladı.

“BAYRAKTARLIK GAZETELERİ BİR GECE ÖNCEDEN DENETLERDİ”

Demokrasiyi savunan ve demokrasiye sığınarak görev yapan medya kuruluşlarının da olduğunu ve bunun memnun edici bir gelişme olduğunu dile getiren Özcanhan, “Bir zamanlar bu ülkede gazeteler ne yayınlayacak diye Bayraktarlık tarafından bir gece öncesinden denetlenirdi. Bu durumlar artık ortadan kalktı. Siyasi gazeteler kendi gazetelerini çıkarıyor, bağımsız gazeteciler de vardır” diyerek bu dönemin rahatlığının iyi bilinmesini gerektiği üzerinde durdu.

“GAZETELERİN HARFLERİ TEK TEK DİZİLİRDİ”

Özcan Özcanhan ile sohbetimizde,

başlıklar teker teker harfler kaleye sıralanırdı ve Alman yapısı baskı makineleri ile basılırdı. O zaman her şey elde yapılırdı. En son haberler çıktığında bile sabaha kadar çalışılır, gazetenin ön sayfasında küçük bir yer elle sökülürdü ve onun yerine yeni gelişmenin haberi konurdu. Ofset baskı bile yoktu” diyerek, dönemin zorluklarına rağmen keyifli yanları olduğunu anlattı.

ESKİ İLE YENİ ARASINDAKİ FARKLAR

Şimdi ile eski arasında sık sık kıyas yaptığı sohbetinde Özcanhan, eskiden gazetelerin kesilip biçilerek baskı makinesine, gazetelerin ölçüleri boyunda verildiğini, o dönemde gazetecilerin ve orada görev alanların çok ciddi sıkıntılar ve zorluklar yaşadığını örneklerle ifade etti.

Özcanhan, eskiden gazetelerde çalışanların çoğunun mektepli değil alaylı olduğunu hatırlattığı konuşmasında, üniversite mezunu gazetecilerin gelişime katkı koyduğu düşüncesini dile getirdi ve basın yayın mezunlarının çoğalmasıyla gerek standardın yükseldiğini, gerekse doğru Türkçe kullanımının arttığını söyledi. Özcanhan, tüm bu gelişmeleri Kıbrıs Türk basını için büyük bir gurur ve başarı olarak nitelendirdi.

“ÇALIŞAN SENDİKALI OLURSA KAPININ ÖNÜNE KONURDU”

geçmişte gazetelerin gerek baskısında gerekse de diğer konularda ciddi zorluklar yaşadığını, o dönemleri

hissederek anlattı ve şimdilerde bu zorlukların hiçbirinin yaşanmadığını söyledi.

İlk gazetelerin çıktığı dönemde “intertype” kullanıldığını, gazetelerin tek tek elde dizildiğini belirttiği konuşmasında o dönemdeki zorlukları anlatmak için örnekler veren Özcanhan, “O dönemde

Basın çalışanları için sendikacılığın önemini de vurgulayan Özcanhan, “sendikacılıkta büyük bir değişiklik var, şimdi gazete örgütleri var, sendikalar var, gazetecinin haklarını savunurlar. Eskiden de sendikacılık vardı ama çalışan eğer sendikalı olursa hemen kapı önüne konurdu” dedi.

Duayen gazeteci Özcan Özcanhan'la zaman zaman duygusal anların yaşandığı, zaman zaman da bol esprili sohbeti, meslektaşlarına yönelik çağrısıyla sonlandırmak istedik... “Kimse kalemimi satmasın, doğru haber yapsın. .. Bu meslek çok kutsal ve özel bir meslektir; bunu layıkıyla yerine getirmek lazım...”

DÜNDEN BUGÜNE GAZETELER

Fatma ARPALIKLI
fatmaarpalikli@yahoo.com

- Yeni yılla birlikte yayımlanan Medya Dergisi'nde geçtiğimiz sayısında gazetelerle ilgili dosyayı açmıştık. Günümüz şartları da dikkate alındığında, kurulduğu günden bu yana ayakta durabilen gazetelerin mücadelesini taşıyoruz bu sayfalara...
- Dosyayı açarken, yayımlanmakta olan en eski gazetemiz olması hasebiyle 72 yaşındaki Halkın Sesi gazetesini ve Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş'ın ilkelerinin izinde 7 yaşına basan Demokrat Bakış gazetesini irdelemiştik.
- Yeni sayımızda bu kez, barış mücadelesinin simgelerinden Yenidüzen gazetesi ile Annan Planı referandumu döneminde yayım hayatına başlayan Volkan gazetesini irdeledik.

- Bu iki gazetenin tek ortak özelliği ise, aynı gün kurulmuş olmaları. Yenidüzen gazetesi 1975 yılının, Volkan gazetesi ise 2001 yılının 12 Aralığı'nda yayım hayatına başladı.
- Yenidüzen gazetesi kuruluşunda Kıbrıs'ta bir barışa ulaşılması için yola çıkarken, gazete için demokrasi ve insan hakları mücadelesi de hep öncelik oldu.
- Volkan gazetesi ise, Annan Planı'nın referandumuna sunulduğu dönemde, hayır kampanyasına katkı için kurulmuştu.

“Barış için doğan” gazete YENİDÜZEN

Yayın hayatına 39 yıl önce, 12 Aralık 1975'te başlayan Yenidüzen, Kıbrıs sorununun barışçıl yönlerden çözümüne vurgu yapmak; federatif bir Kıbrıs; ezilen, sömürülen dünya halklarından yana bir politika izlenmesi amacıyla kuruldu. Özgürlükçü, mücadeleci bir basın yayın aracı olarak nitelenen gazete, çıkış nedenini anlattığı ilk sayısında; “insanlara saygılı, sosyal adaleti yükselten bir düzenden” bahsediyordu.

İlk kurulduğunda haftalık, büyük boy ve 4 sayfa yayımlanan gazete, 16 Temmuz 1976'da 31'inci sayısında, yayımlarına kısa bir süre ara verdi. Siyasi mücadele amaçlı yayın yapan

Yenidüzen, baskısını yapabilecek yayın evi bulmakta sıkıntı yaşayınca, yayımlarına 2 yıl kadar bir süre ara verdi. 1978'de yeniden yayına başlayan gazete, bu kez tabloid olarak okuyucusunun karşısına çıktı. Sayfa sayısını da 8'e yükseltti. Yenidüzen'in günlük yayın yapmaya başladığı tarih 12 Aralık 1983...

Niye doğdu?

Yenidüzen Gazetesi Genel Müdürü ve Genel Yayın Yönetmeni Cenk Mutluayakalı'ya göre, o yılların koşul ve şartlarında Kıbrıs'ta barış ve demokrasi mücadelesi veren ve

muhalif bir ses olarak yer alan CTP'li kadrolar, görüşlerini çoğaltma şartlarına sahip değildi:

“Bildiri dağıtmanın bile sıkıntılı olduğu Kıbrıs'ta, 'barış' ya da 'birleşik Kıbrıs', 'daha fazla demokrasi' gibi taleplerin sindirilmeye, bastırılmaya çalışıldığı bir dönemdi. Onu gazete aracılığı ile topluma yaymak için Yenidüzen haftalık bir siyasi gazete olarak yayımlanmaya başladı.”

Türkiye'de yaşanan 12 Eylül 1980 darbesi KKTC'yi de etkilemişti. Cenk Mutluyakalı'ya göre, darbe sonrası ülkede de ciddi baskılar vardı. Bunun üzerine, gazetenin kendi matbaasını almasının zorunluluğu ortaya çıktı. Mutluyakalı, “Gazete imece usulüyle kendi matbaasını aldı. O dönemde CTP'li kadrolar toplumda demokrasi, barış ve federasyon düzeni arayışında olan gönüllülerin sürdürdüğü bir çabaydı” dedi.

Baba davasının tazminatı ağır oldu

Yenidüzen, verdiği barış ve demokrasi mücadelesi yanında, KKTC tarihine “baba davası” olarak bilinen tazminat davasıyla da geçti. Dönemin

Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş, hakkında yazdığı yazı nedeniyle dönemin Cumhuriyetçi Türk Partisi Genel Başkanı Özker Özgür'ü sahibi ve yöneticisi olduğu Yenidüzen'le birlikte dava etti. 16 Aralık 1985 tarihli ve 890 sayılı davada, Yenidüzen gazetesinin 3. sayfasında Özker Özgür “BAKIŞ” köşesinde “BABALAR” başlıklı yazısı ile Denktaş'ı küçük düşürdüğü gerekçesiyle tazminat ödemeye mahkum edildi. Mahkeme kayıtlarından elde edilen verilere göre, 26 Ekim 1988'de sonuçlanan davada mahkeme, davacının 80 milyon TL tazminat ödemesine hükmetti.

Yenidüzen Gazetesi Genel Müdürü ve Genel Yayın Yönetmeni Cenk Mutluyakalı, o günleri şöyle özetledi:

“Meşhur baba davası, matbaa direnişi, o dönemin ardındadır. Özker Özgür, yazısından dolayı Denktaş tarafından dava edilmişti. Ağır tazminat davası vardı. 28 Aralık 1987'de açılan davada, 200 milyon tazminat talep edildi. O dönemde tüm toplumun ilerici kesimleri ve CTP'li kadroları, matbaa binası önünde büyük bir direniş gösterdi. Sonuçta o direniş

sonuç verdi ve binaya haciz kararı çıkmasına rağmen, direniş aşılamadı. Direniş sonuç verdi ve istinafa gidildi. 5 gün 5 gece matbaa önünde sabahlandı...”

Adalı'nın katledilmesi, yeni bir dönemi başlattı

Tarihler 6 Temmuz 1996'yı gösterdiğinde, Yenidüzen gazetesinin yazarlarından Kutlu Adalı, evinin balkonunda oturduğu sırada, gece 23.30 civarında dışarıya çıkartılarak, evinin 100 metre uzağında öldürüldü. Adalı, şakağına ve omzuna aldığı kurşunla yaşamını yitirir. Ailesinden elde edilen bilgiye göre Adalı, nisan ayından beri tehdit alıyordu.

Yenidüzen Gazetesi Genel Müdürü ve Genel Yayın Yönetmeni Cenk Mutluyakalı, Adalı'nın öldürülmesini hem gazete, hem de ülke basını için yeni bir dönemeç olarak nitelendiriyor:

“Yenidüzen'in tarihinde pek çok bedel ödenmişti. Kutlu Adalı'nın ödediği bedel, ülkenin karanlık sayfalarına geçti ve en ağırıydı... Aslında biz faili meçhul değil diyoruz. O'nun faili olan zihniyeti herkes biliyor... Fiilini de

biliyor... Bulunamayan tetikçidir, ne yazık ki! Kutlu Adalı olayı demokrasi ve basın açısından egemenlerin lekesidir, hem de düşüncenin kurşunla susturulamayacağını göstergesidir.”

2000'li yıllar ve profesyonelleşme

Yenidüzen gazetesini geçmiş yıllarda yayımlayan kadronun çoğunun siyasi olduğunu dile getiren Mutluyakalı, o yıllarda gazeteciliğin yaygın olmadığını belirtiyor.

Mutluyakalı, “O dönemin çalışan profesyonel sayısını bugünlere bakıp söylemek mümkün değil. Gönüllülük esasına bakılarak yapılıyordu. Önemi bir kısmı siyasiydi. Mithat Berberoğlu, Özker Özgür, Bekir Azgın yazılar yazıyordu... Haşmet Gürkan, Ahmet Okan, Ferdi Soyer gibi isimler vardı... Belki bunlar siyasete kanaat önderliği yapmışlardı ama en genelde sol değerleri savunmuş, Kıbrıs'ta demokrasi ve barış isimleridirler” dedi.

Cenk Mutluyakalı'nın Yenidüzen ile tanışıklığı ise 2001'e tekabül ediyor. Gazetenin profesyonel gazetecilerce yönetilmesi de bu tarihe denk geliyor. Mutluyakalı bu dönemi şöyle anlatıyor:

“1990'lı yılların başı, iletişim mezunlarının veya gazeteciliğin bir geçim kaynağı ve tam mesai olarak mesleğe giriş yapıldığı dönemdir. Bundan öncesinde gazetecilik, 70-80 dönemi siyasetçilerinin, eğitimci öğretmenlerin ve aydın kesimlerin gönüllü olarak bir ek mücadele alanı olarak yapılıyordu. Geleneksel medyadan modern medyaya geçiş süreci 90'lardır... Asil Nadir'in Kıbrıs'taki yatırımları bir sıçrama oldu... Ondan önce Kıbrıs Postası bir adımdı.”

Yeni dönemle birlikte gazetelerin profesyonel kadrolarının, temel sahiplik anlayışı değişmeden özerk yönetime açıldığını ifade eden

Mutluyakalı, “Çok sayıda genç gazeteci, daha kurumsal bir anlayış ile yayım ilkelerini devam ettirdi. Radyo ve Kanal Sim bütünleşmesi ile United Medya Grubu'na dönüştük. United Media, basın özgürlüğü, fikir özgürlüğü ve çok sesliliğe saygıyla yayımlarını sürdürüyor” dedi.

Hissedarlarının gelirden pay almadığı Yenidüzen gazetesi, çalışanlarını toplu sözleşme ile güvenceye alırken, tüm gelir-gider dengesini de kendisi kontrol ediyor.

Gazete şu anda, 22 kadrolu çalışan yanında dışarıdan katkı koyanlar ve part-time çalışanlarla birlikte toplam 50 çalışanıyla hizmet veriyor.

Bugün 48 sayfa ile yayım hayatını sürdüren Yenidüzen gazetesine elektronik ortamda <http://www.yeniduzen.com> web sayfası veya sosyal paylaşım ağlarından [facebook.com/yeniduzenkibris.kibris](https://www.facebook.com/yeniduzenkibris.kibris) veya twitter.com/yeniduzen adreslerinden ulaşılabilir.

“KKTC'yi savunan” gazete Yeni Volkan

Volkan Gazetesi 12 Aralık 2001'de, 20 sayfa ve siyah-beyaz olarak yayın hayatına başladı. Gazete daha sonra kendini geliştirerek 40 sayfa oldu ve renkli çıkmaya başladı. Gazetenin Başyazarı Sabahattin İsmail'e göre, işveren ve işadamlarının piyasaya girerek 'gazeteciliğe soyunmaları' nedeni ile büyük bir rekabet başladı.

“Bu rekabet koşulları içerisinde aramızda siyasi parti ya da işadamı olmadığından, satış ve reklam gelir kaynaklarında azalma oldu. Küçülme kararı aldık ve 40 sayfadan 32, şu anda da 20 sayfaya indik.”

İlk kez 'Kıbrıs Türkü'nün sesi' Volkan Gazetesi adı ile yayın yapan gazetenin, ilk sayısında Sabahattin İsmail'in imzasını taşıyan başyazıda şu ifadeler yer verildi:

“En fazla birlik ve beraberliğe ihtiyaç duyduğumuz bir dönemdeyiz. Rum yönetimi ve içimizdeki işbirlikçiler birlik ve beraberliğimiz bozmak, iç barışı yok etmek ve bizi birbirimize düşürmek için kolları sıvamıştır. Eli kanlı terörist Lissarrides, 8 Aralık tarihinde Haravgi gazetesinde yayınlanan açıklamasında, 'içine düştüğümüz durumdan kurtulmak için Türk toplumu içinde Denktaş'a baskı yapan Türklerle işbirliğini yoğunlaştırmalıyız' diye açıklama yapıyor. Londra'da bazı hainler Rum istihbaratının organizasyonu ve parası ile bir araya gelip gayri meşru hükümet içinde temsil edilmek ve Rum

Meclisi'ne milletvekili yollamak için örgütlenme içine gidiyor. Bunların hemen ardından Anavatan'a 'işgalci "KKTC'ye 'sanal' devlet diyen bir sözde öğretmen için başlatılan soruşturmayı bahane eden işbirlikçi ve mandacı sendika ağaları ve bazı Rum partililerle bağlantılı YBH gibi çüce parti yöneticileri, okullarımızı basarak işgal denemesi içine giriyor... KKTC vardır, yasaları ile ayaktadır. Devletimiz ve okullarımız sahipsiz değildir”.

Sabahattin İsmail, gazete yayımlanırken 'gazetecilerin gazetesi' olarak basıldığını ve o günden bugüne 'gazetecilerin gazetesi' olduğunu da söylüyor.

Volkan yeniden doğuyor

Gazete kurulurken, Kıbrıs Türk halkının mücadelesinde, içinden çıktığı siyasi davayı savunan direniş örgütünün adını yansıtmak adına Volkan adını aldı. Volkan gazetesi, Annan Planı'nın 2004'de referandumuna sunulması öncesi yayımlanmaya başladı.

Sabahattin İsmail'e göre, Kıbrıs sorununun çözümü için Annan Planı gibi bir planın geleceğini önceden öngörerek hazırlığa başladılar...

“Yerel gazetelerin çoğunluğunun bu plana destek vereceğini görmekteydik. O sürecin içerisinde bir şekilde yer almışlardı. Bağlı oldukları siyasi partiler, dıştan gelecek plana destek verdiği için ya da dış güçler tarafından angaje edildiği için veya ideolojik nedenlerle bu sürece destek vermekteydiler. Biz ise dıştan (ABD ve İngiltere tarafından) plan empoze edilmesine karşıydık. Referandum zamanı hayır kampanyası yaptık.

Yayımlanmaya başladığında siyasi hedefi olan bir gazeteydi. Hedefi, KKTC'nin savunulması ve KKTC karşıtı görüşlere karşı kendi görüşlerinin, KKTC'yi savunan çevrelerin sesi olmasıydı... Bizim 'ulusal güçler' dediğimiz, KKTC'yi

savunan derneklerin sesi olması... Gazete bugün de aynı çizgiyi sürdürüyor. Ticari bir gazete değildir. Volkan, sırf para kazanmak için, gelir elde etmek için yayımlanan veya sırf gazetecilik olsun diye çıkan bir gazete değil. Bir misyonu olan, o misyona inanan insanların gazetesidir. KKTC'nin savunulması ve olası bir çözümde KKTC ile menfaat ve çıkarlarımızın korunması hedefini güden gazetedir. Volkan'ın yazarları bu misyon ve vizyona sahip olan, maaş talep etmeden sırf bu misyonu savunmak için yazı yazan insanlardır...”

Gazetenin Başyazarı Sabahattin İsmail, Annan Planı'nın referandumu sonrası, bugün de aynı misyonun devam ettiğini ve olası bir anlaşmada KKTC'nin de yer alması gerektiği görüşünü paylaştı.

Gazeteciler bağımsız olmalı

Kamuoyunda Volkan'ın Kıbrıs'ta çözüme karşı olduğu imajına da açıklama getiren İsmail, “Bu yakıştırmalar bizi ilgilendirmiyor. Bir anlaşmadan yanayız ama KKTC'nin eşit kurucu devlet olarak içinde yer alacağı bir anlaşmayı savunuyoruz... Esas misyonu KKTC'nin savunulmasıdır” diyor.

“Bize göre gazetecilik, iktidara karşı muhalif olmaktır”

Volkan, iç politikada ise daha adil, eşitlikçi bir düzeni savunuyor. Sabahattin İsmail, “En çok yolsuzluk dosyası yayımlayan gazeteyiz. Üstelik her dönem; UBP döneminde de, DP döneminde de, CTP döneminde de” diyerek devam etti: “Gazetemizin arşivleri bunun tanığıdır. Her dönem muhalif bir duruş sergiledik. Bize göre gazetecilik, iktidara karşı muhalif olmaktır. İktidarın gazetesi ve gazeteciliği olamaz. O zaman halka karşı kamuoyu oluşturma ve bilgilendirme layıkıyla yerine getirilemez. Hiçbir parti gazetesi kendi iktidarlara döneminde yolsuzluk

hayatına başlayan, sonraları 40 sayfaya yükselerek renkli basılan gazete, Sabahattin İsmail'in ifadesiyle "İşveren ve işadamlarının piyasaya girerek gazeteciliğe soyunmaları nedeniyle" yaşanan rekabetten olumsuz etkilendi ve sayfa sayısını 32'ye düşürerek küçülme kararı aldı...

Günümüzde 20 sayfaya okuyucusuna ulaşan gazetenin sürekli çalışan sayısı 8.

Gazete, yayımlandığı ilk dönem, çok kısa bir süre İngiltere'ye de gönderildi ancak internetin çıkmasıyla, okurlar

www.volkangazetesi.net

sayfasından gazeteye ulaşabiliyor. Gazete 4-5 kez siber saldırıya uğradığından ve sayfaları çöktüğü için, sayfası yeniden inşa ediliyor.

Volkan Gazetesi, kurulduğu günden bugüne, 2 kez şirket değişikliği yaptı ve birçok kez ismini değiştirmek durumunda kaldı. Bu değişikliğin temelinde, gazetede yer alan haber ve

yorumlar nedeni ile kapatılmasını önlemek. Gazete Başyazarı Sabahattin İsmail'e göre, siyasilerin yolsuzluk yaptığını bilseler bile rüşvet belgesini kanıtlamada sıkıntılar yaşıyor. Gazete sırasıyla, Kıbrıs Türkünün Sesi Volkan, Volkan, Yeni Volkan ve günümüzde Kıbrıs Volkan adıyla okuyucusuyla buluşuyor.

Gazetenin logosu ise ilk yayımlandığında Kırmızı renkti. Günümüzde logo mavi. Gazete yöneticileri, kırmızının boğucu ve itici bir renk olması nedeni ile logonun maviye dönüştüğünü ekledi.

dosyası yayımlamaz. O nedenle iktidarlar bizden pek hoşlanmaz".

Yabancı büyükelçilerle 'içli dışlı' olan gazeteciler bulunduğunu da ifade eden İsmail, bu gazetecileri "ilişik gazeteciler" olarak niteledi ve "Gazeteciler tüm güç merkezlerinden bağımsız olmak zorundadır" dedi.

Okuyucu kitlesi ve çalışanlar

İsmail'e göre, gazetenin iki tür okuyucu kitlesi mevcut. Bayilerden gazetesini her gün alanlar ve aboneler... Ağırlıkla Başkent Lefkoşa'da satış yapan gazetenin ortalama günlük satışının 500-600 arasında değiştiğini ve gelirin bu satışlardan sağlandığını belirten İsmail, reklam gelinine veya herhangi bir partinin, şirketin maddi katkısına muhtaç olmadıklarını ifade etti.

Gazete Başyazarı Sabahattin İsmail, "Bugün maddi olarak en rahat gazetelerdeniz. Sıfır borçla yayımlanan bir gazeteyiz. 13 yıldır hiçbir şirket, matbaa veya çalışana tek kuruşluk borcumuz yoktur. Maaşlar düzenli ödenir. Sigorta, İhtiyat Sandığı yatırımlarını düzenli yapıyoruz" dedi.

20 sayfa ve siyah-beyaz olarak yayın

*Kalite ve markayı
ürünle buluşturan logo!*

Logolu ürünler hakkında daha fazla bilgi için sayfamızı ziyaret edebilirsiniz.

www.kuzeykibrisurunu.org | info@kuzeykibrisurunu.org | [f](https://www.facebook.com/kuzeykibrisurunu) kuzeykibrisurunu

T: +90 392 225 81 31-35 | **F:** +90 392 225 81 30
Organize Sanayi Bölgesi, 2. Cadde No:19 Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs

Gözde Akben BEKİR
gözdeakben@gmail.com

Gazetecilere “karşılaştıkları zorlukları ve ideallerini” sorduk...

Üniversiteden mezun olduğumuzda mesleğimize dair büyük umutlar ve idealler besleriz. Ancak yıllar içerisinde yaşadığımız üzücü olaylar zaman zaman bizi 'doğru kararı verip vermediğimizi' sorgulama noktasına iter... Ne yazık ki içerisinde

bulduğumuz sektörün suistimale açık olması ve yozlaşması tehdidi bizleri de zaman zaman düşündürüyor. Bu düşünceden hareketle Medya dergimizin bu ayki sayısında genç meslektaşlarımızla bir araya geldik. Mezun olduktan sonra kurdukları hayalleri ne derece

gerçekleştirebildiklerini, karşılaştıkları zorlukları ve ideallerini konuştuk... Samimi yanıtlar veren meslektaşlarımız her şeye rağmen umudumuzu yitirmememiz ve var gücümüzle çalışmamız gerektiği noktasında hem fikir... İşte medyanın genç kalemleri ve idealleri...

Adem Kavaz – Kanal T Editör/Muhabir:

“Televizyon ekranlarında kalite düştü”

Aslında dünya ve yakın komşumuz Güney Kıbrıs ile kıyaslandığı zaman daha çok yolumuz var. Bir alaylı olarak, yani bu mesleğin okulunu okumamış biri olarak birçok engelle karşılaştım. Bunlardan biri, münhallere başvuramamam oldu. İlgili bölümden mezun olmadığım için bu karşılaştığım en büyük engellerden biriydi. Madem böyle bir durum söz konusuydu, uzunca yıllar bu işi yapanlar ve yeni mezunlar neden aynı tutuldu; hala bu sorunun yanıtını bulamadım. Bence başvurularda tecrübe çok daha önemli... Burada bir parantez açmam gerekiyor. Elbette eğitim son derece önemli ve ben de bunu destekliyorum; amacım devlette de çalışmak değil ama bu benim meslekte karşılaştığım ve beni son derece etkileyen bir sorundu. Bunun ötesinde çalışma saatleri ve sosyal haklara da bu sektörde acilen düzenleme getirilmeli, tabii bir de branşlaşma şart... Bunların olması için maddi destek gerekiyor hiç şüphesiz ama bana sorarsanız KKTC televizyonları, televizyonlarda olmaması gereken çok sayıda kişinin meskeni haline geldi. Yani daha net bir şekilde söylemek gerekirse parası olan herkes dilediği kanalda çıkıp da programcılık yapabiliyor. Ekranı yakışan ya da yakışmayan herkes bu ülkede program yapabiliyor. Sektörün daha ileriye taşınması için bunların olmaması gerektiğini düşünüyorum.

Yapmak istediğim şeylere gelince; bu mesleğe başladığım zaman hep bir ödül almak istemiştim. Neyse ki bu yıl şeytanın bacağına kırdım ve bunu başardım. Bu ödülün arasına yeni ödüller katmak için de çalışmaya devam ediyorum. Ayrıca iyi bir gazeteci olmak için artık detayları yakalamak gerektiğini biliyorum. Bu bilgi çağında zaten her şey insanların elinin altında ama ben o farkı yaratacak detayı yakalamak istiyorum.

Bir de büyük bir hayalim var... bir siyasetçi olan Tony Blair ile bir röportaj yapabilmek... Zor olduğunu biliyorum ama yine de bu hedefe ulaşmak için çalışmaya devam...

Afet İlban – Genç TV Editör/Muhabir:

“Savaşta 'barışı' anlatmak istiyorum”

“Gözde Bekir'in bana iletği soru çok açık: 'Yeniden dünyaya gelsen hangi mesleği seçerdin?'

Sözün uzatma kısmına geçmeden yanıtını vereyim: 'Bir daha değil, bin defa daha dünyaya gelsen gazetecilik yolculuğumu tekrardan yaşayıp şimdi olduğum yerde olmak isterdim.'

Neden?

Anlatayım.

Çocukluktan kurtulup çevremi algımlarken ilk gazeteyi, poşetlerin yerini aldığı gazeteden yapılan hartuçlarda, kese kağıtlarında tanıdım. Undan yapılan yapıştırıcı kullanılırdı. Öyle olunca kolay açılırdı... Gazete beni önce okuyucu olarak çekti.

1971 yılında ilk mürekkep kokusunu aldığım andan bağımlı oldum. Gazetenin, dünden bugüne kırk küsur yıllık önemli teknik evrelerini yaşadım. Sadece yazmadım, teknik sayılan işlerin içinde de yer aldım. Özgürlük ve heyecan yaşamımızın şekil kaynağıysa, gazetecilik en uygundur. Gazeteciliğim, kamudaki çalışma hayatımdan önce başladı. Bürokraside de görevler yaptım. Ancak gazetecilikten hiç kopmadım. Daha doğrusu gazeteciliğimin önüne geçirmedim hiçbir uğraşımı. Yüz elli kelime kadar yaz dendiği için, uzatmadan toparlayım. Gazeteciliğin içinde özgürlüğü, heyecanı, meydan okumayı, toplumun duygularını seslendirmeyi buldum. En önemlisi yaş sınırıyla kopma olmadığı için de sevdim gazeteciliği, yazmayı... Tiyatrocular sahnede ölmek istemiş, ben de yazarken ölmek istiyorum...”

Çağdaş Öğüç – Kıbrıs Postası Editörü:

“Arkamızda duracak sendikamız olmalı”

Gazetecilik mesleği, özellikle de mesleğe yeni başlayan bizler için yaşayabilecek kadar para kazandıran bir meslek değil maalesef... Çok düşük ücretlerle, uzun ve düzensiz çalışma saatlerine maruz kalıyoruz. Düzensiz çalışma saatlerinin yanı sıra, sosyal haklarımızın yatırılmadığına da şahit oluyoruz. Bu koşullarda, meslek içerisinde yeni yetişmeye çalışan biz gazetecilerin arkasında ciddi anlamda durabilecek bir sendikaya ihtiyaç duyuyoruz. Fakat bu konudaki eksikliği mevcut sendika ve birlikler maalesef ki karşılayamıyorlar. Bireysel olarak, medya çalışanlarının “benim işyerim daha büyük ve ben daha çok izleniyor/satıyorum” yarışı içerisinde olmaması gerektiğini düşünenlerdenim. Bana göre, medyanın derdi bilgiyi kamuoyuna iletmekten öte olmaması gerekirken, medya patronları arasındaki çıkar kavgasına çalışanlar da ortak oluyorlar çoğu zaman... Ki bu üzücü bir durum. Kendi içimizde birlik olmamız ve sorunlara karşı ortak bir şekilde göğüs germemiz gerekirken, kendi aramızda bir savaş içinde olmamızdan dolayı, halka karşı sorumluluğumuz olan 'bilgiyi iletme' konusunda ve dahası kendi çıkarlarımızı savunma noktasında çoğu zaman sıkıntılar yaşar pozisyona da düşüyoruz.

Fezile Kesat – Genç TV Muhabir/Editör: “Tehdit ediliyor, baskı görüyoruz”

Ülkede gerek yazılı, gerekse görsel basında çalışan gazeteciler birçok engel ve sorunla karşı karşıya kalabiliyor. Görsel basın genel olarak bu engellemeleri, bilgi-belge edinme ve görüntü almada yaşıyor. Bireysel olarak karşılaştığım engellere örnek vermem gerekirse özellikle siyasilere yönelik bilgi edinmekte zaman zaman sıkıntı yaşıyorum. Kamuoyunu aydınlatmak için elde etmeye çalıştığımız bilgiler verilmezken, durumu tehdit unsuru olarak kullanmak isteyenler bu bilgilere çeşitli yollardan daha çabuk ulaşabiliyor. Yine sıcak yaşanan bir gelişme sonrası açıklama istediğiniz hükümet yetkilileri ya da siyasi parti başkanlarının da ilk durağı devlet ajansları ve/veya siyasi yakınlıkları olan kurumlar olabiliyor. Bu durum da haber bülteni için geçeceğimiz bir haberi 'bayat' haber durumuna getiriyor. Meslekte daha çok yeni sayılırım, bu nedenle öncelikli hedefim kendimi daha da geliştirip daha iyi noktalara gelebilmek... Sayısı azımsanamayacak kötü örnek 'gazeteci'nin aksine, meslek etiğini de unutmadan tabii ki... Önümüzdeki yıllarda ise ülkemizde pek uygulanmayan 'alan gazeteciliği' üzerinde yoğunlaşmak istiyorum.

Nupelda Karabuğday- Star Kıbrıs Editörü/Muhabir:

“Toplumun tümüne hitap etmek istiyorum”

Her ne kadar basın özgürlüğü varlığını teorikte yaşatsa da pratikte bunu gerçekleştiriyor. Hırslı ve hiyerarşi içerisinde meslektaşını ezen yöneticiler özgürlüğün ilk engeli olsa gerek... Bu mesleği yapıyorsan bayramı, yılbaşını, tatilleri ailenle geçirmeyi de unutman gerekiyor. Öncelikli hedef halkın haber alma ihtiyacını karşılamak çünkü... Tek seslilikten öte çok sesli, toplumun geneline hitap eden bir basın mensubu olmak istiyorum. Özellikle unutulmuş, susturulmuş her kim varsa, orkestraya onların harmonisini de katabilmek... Hedefim ve inancım, medyasına güveni tam bir kamuoyu oluşturmak... Tabii bunun için elimizi hepimizin taşın altına koymasına gerekiyor. Cesaret yoksa özgürlük de olmaz, güven de...

aKsa
E N E R J I

BRT'nin muhabiri olarak 13 yıl Ankara'da görev yapan Muazzez Seldağ, daktiloyla haber yazdığı günlerdeki basının daha özgür olduğunu düşünüyor...

“Kıbrıs Türk medyası geçmişini mumla arıyor”

Ayşe GÜLER
ayseguler@live.com

- “1983 yılında göreve başladığımda Kıbrıs Türk medyası daha özgürdü. 125. yılında Kıbrıs Türk medyası geçmişini mumla arıyor”
- “Şu anda medyanın durumuna içim sızlıyor. Medyada genel anlamda yetersizlik var”
- “Ankara'da haber izlemek, haber atlatmak veya soru sorabilme fırsatını yakalamak çok zor. Kuzey Kıbrıs'taki muhabirlerin karşısına Başbakan, Cumhurbaşkanı çıkıyor. Ancak soru soran bir muhabir yok. Biz rahatlığa alışmışız”
- “Basında sendikalaşmanın yolu açılmalı. Gazetecilerin kaderi medya patronların iki dudağı arasında olmamalı”

Eski BRT çalışanı, gazeteci Muazzez Seldağ, mesleğe gönül vermiş bir gazeteci... Şu anda pek alışmasa da 'emeklilik' hayatı yaşıyor... “İkinci okulum” dediği BRT'deki görevine geçtiğimiz aylarda 'iş azlığı' nedeniyle son verildiği için kırgın, neden işten durdurulduğunu sorgulamadığı için ise pişman...

Seldağ ile mesleğe ilk başladığı yılları, o günkü şartları, 13 yıllık Ankara serüvenini ve Kıbrıs Türk medyasını konuştuk...

Mesleğe 1983 yılında 'ikinci okulum' dediği BRT'de başlayan Seldağ, haber

merkezinde uzun yıllar görev yaptı... Evliliği nedeniyle istifa ettiği BRT'ye 2000 yılında, bu kez Ankara'da 'yeniden merhaba' dedi.

Seldağ, “gazeteciliği sil baştan öğrendim” dediği Ankara sürecindeki

zorlu dönemeci; 'rekabet', 'sorgulama' ve 'cesaret' olarak değerlendirdi. Eski Başbakan İrsen Küçük'e, Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'a, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Cemil Çiçek'in yanı sıra birçok siyasetçiye nasıl ve neden 'kafa tuttuğunu' anlattı.

Seldağ, “Görevimi yaptığım için, işime son verdiler” diye konuşarak, Kıbrıs Türk basınında 'sendikalaşmanın' önünün açılması gerektiğini de vurguladı. Geçmiş yıllardaki koşullara rağmen o günkü gazeteciliğin 'daha iyi' olduğunu savunan Seldağ, 125. yılında Kıbrıs Türk medyasının geçmişini 'mumla aradığını' dile getirdi.

Seldağ, daktilo ile haber yazdığı dönemlerdeki medyanın 'daha özgür' olduğunu da ifade ederek, mesleğe yeni başlayan genç gazetecilere 'cesur' olmaları yönünde çağrıda bulundu. Gazetecilerin görevinin 'halkı bilgilendirmek' olduğunu belirten Seldağ, “Şu anda medyanın durumuna içim sızlıyor” dedi.

1983'te mesleğe ilk adımı attı...

Seldağ, Bayrak Radyo Televizyon Kurumu'nda işe başlama sürecini anlattı.

1983 yılının Temmuz ayında bir takım sınavların ardından BRT'de işe başladığını dile getiren Seldağ, ilk görev yerinin haber merkezi olduğunu söyledi.

Seldağ “İzzet Rıza Yalın o dönem spor merkezinde çalışıyordu. Biz, Hüseyin Güven ile birlikte spor programlarında görev almıştık. İzzet Bey'le birlikte haber bölümüne geçtik” şeklinde konuştu.

“Okul bitirmek sadece bilgi dağarcığıdır. İş öğrenmek uygulama ile olur. Ne kadar çok iş yaparsanız o kadar çok iş öğrenirsiniz” diyen Seldağ, haberciliği İzzet Rıza Yalın'dan öğrendiğini kaydetti.

Seldağ, Rıza Yalın'ın sadece kendisine değil, diğer çalışanlara da 'babalık' yaptığını dile getirdi.

BRT'de işe başlamanın onun için 'ikinci eğitim' olduğunu söyleyen Seldağ, “Güzel günlere rağmen, zor dönemler de yaşadık” dedi.

“Haberleri daktilo ile yazıyorduk”

Haberleri daktilo ile yazdıklarını anlatan Seldağ, o dönemki koşulları şöyle anlattı:

“Haberlerden bir kaç kopya alırdık. Rumca ve İngilizce bölümüne verirdik. Bir de televizyona verirdik. İlgili arkadaş haberi alır ve şekillendirirdi.”

Seldağ, o dönemin koşullarının çok zor olduğunu dile getirerek, çalışanlar arasında dayanışma olduğunu belirtti.

“Meclis'e gelmesin dediler, gittim...”

Seldağ, BRT'de çalışırken yaşadığı bir anıyı da paylaştı.

Cumhuriyet Meclisi'nde muhabirlik yaptığı yıllarda kuruma 'Muazzez Seldağ, Meclis'e gelmesin, toplantıları izlemesin' şeklinde yazı geldiğinden bahseden Seldağ, yazının çok kırıcı olduğunu anlattı.

Seldağ şöyle devam etti: “Yazının ardından Rıza Yalın, o dönemin Meclis Başkanı ile görüştü; beni Meclis'e göndereceğini

söylemişti. Meclis Başkanı ise Rıza Yalın'a, benim ilgi çektiğimi, dikkat dağıttığımı söylemiş. Buna rağmen İzzet Rıza Yalın beni Meclis'e gönderdi.”

Ankara'da geçen 13 yıl

Seldağ, evliliği nedeniyle BRT'deki görevinden istifa ettiğini ve Ankara'ya yerleştiğini belirtti.

Kısa bir sürenin ardından eşinden boşandığını ve BRT'nin Ankara bürosunda 1 Ocak 2000 yılında yeniden işe başladığını dile getiren Seldağ, burada 13 yıl çalıştığını kaydetti.

Seldağ, 13 yıllık zorlu sürecini anlattı...

Seldağ, 2000 yılında göreve ilk başladığında Ankara'daki büronun 'iş yapmaz' durumda olduğunu dile getirdi.

“Ankara bürosunda işe başladığımda oraya bir hareketlilik gelmesini istedim. Pazartesi günü işe başladım, çarşamba günü dönemin Dışişleri Bakanı ile röportaj yapmaya gittim” şeklinde konuşan Seldağ, Türkiye'deki tüm kurumlara akredite olduğunu ifade etti.

Seldağ, Ankara'dayken sadece haber değil, televizyon programı ve belgesel yaptığından da bahsetti.

“Medyada yetersizlik var”

Medyada genel anlamda 'yetersizlik' olduğunu ifade eden Seldağ, Ankara'da haber izlemenin, haber atlatmanın veya soru sorabilme fırsatını yakalamanın zor olduğunu ifade etti.

Seldağ, “Oradaki muhabirler olayı zorluyorlar. Kuzey Kıbrıs'taki muhabirlerin karşısına Başbakan, Cumhurbaşkanı çıkıyor ancak soru soran bir muhabir yok. Ankara'daki zor koşullara rağmen, 'benim burada ne işim var' diyemiyorsun. Kuzey Kıbrıs'taki medyada daha rahatlığa alışmışız, daha rahat gazetecilik yaptığımızı düşünüyorum” şeklinde konuştu.

“Gazeteciliği sıfırdan öğrendim...”

Ankara'da göreve başladığında gazeteciliği sıfırdan öğrendiğini dile getiren Seldağ, “Gazetecilik yapabilmek için yarışmak gerekiyor,

bilgi atlamamak gerekiyor” şeklinde konuştu.

Seldağ, Kuzey Kıbrıs'ta özel televizyon ve gazete sayısının fazla olmasına rağmen medya içerisinde 'yarış' olmadığını savunarak, “Biz eskiden daha azdık ama daha verimli çalışıyorduk” dedi.

Yeniden işe başlamak...

Seldağ, Ankara'da göreve başladığı ilk günü de anlattı.

Söz konusu dönemde BRT'de işinden kendi isteğiyle ayrılmasına rağmen üzgün olduğunu dile getiren Seldağ, Ankara'daki BRT bürosunda yeniden göreve başlamanın kendisini oldukça mutlu ettiğini ifade etti.

Seldağ, “Yeni işime başladığımda orayı nasıl hareketlendirebileceğimi düşündüm. İlk aklıma gelen şey bu olmuştu. Tüm resmi yerlerin telefonlarını alarak işe başlamıştım. O dönem Bülent Ecevit, Başbakan'dı.

Onlarla iyi çalışmıştım” şeklinde konuştu.

‘Besleme’ krizini izledim...

Seldağ, eski Başbakan İrsen Küçük ve Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın düzenlediği ve 'besleme' krizinin yaşandığı basın toplantısında yaşananları da anlattı.

Seldağ şöyle konuştu: “İrsen Küçük ve Erdoğan'ın basın toplantısını izliyordum. Benim halkıma 'besleme' diyen bir Başbakan'a 'ekonomik programları siz hazırlıyorsunuz. Ekonomiye yanlış teşhis koyuyor olamaz mısınız' diye sordum. Bu yüzden de görevden alındım. Bir başbakanın karşısında başka bir başbakan olarak maaşı sorulduğunda cevap verdi, 'sizinki kadar' diyemedi, rakam verdi, küçüldü... Tüm yaşananlara rağmen sonunda suçlu ben oldum. Benim Erdoğan'la hiçbir sorunum olmadı. Onunla röportajı ilk ben yapmıştım. Abdullah Gül de Başbakan olarak resepsiyona katılmıştı.”

“Cemil Çiçek beni tehdit etti...”

Seldağ, basın toplantısının ardından yaşanan diyalogu tüm kanalların canlı yayınlarla duyurduğunu hatırlattı.

Sözkonusu dönemde işten durdurulmayı beklediğini de aktaran Seldağ, sözlerini şöyle tamamladı:

“Cemil Çiçek üzerime yürüdü. Bana, Recep Tayyip Erdoğan'a bu şekilde nasıl soru sormaya cesaret ettiğimi sordu. Ben o zaman işten durdurulacağımı düşünmüştüm... Zaten o dönem yaşananlar İrsen Küçük'ün ağına gitmiş. TC Büyükelçiliği benim işten durmam için baskı yapmış. O dönem BRT'nin müdürü Özer Kanlı'ydı. O beni işten durdurmadı. Tümerkan göreve geldiğinde ilk işi benim görevime son vermek oldu.”

“İşimi yaptım, görevime son verildi”

Muazzez Seldağ, BRT'deki görevinden durdurulduğunu annesinin rahatsızlığı nedeniyle bulunduğu hastanede öğrendiğini söyledi. BRT Müdürü Mete Tümerkan'ın kendisine bir yazı gönderdiğini ve “iş darlığı nedeniyle görevime son verildiğini” bildirdiğini anlatan Seldağ, bu süreci sorgulamadığı için pişman olduğunu söyledi. Seldağ, “işimi yaptığım için sözleşmeme son verildi” şeklinde konuştu.

“Onur kırıcı...”

Görevine son verilmesine şaşkın olduğunu aktaran Seldağ, yaşananları 'onur kırıcı' olarak değerlendirdi. Seldağ, 'ikinci evim' dediği BRT'den bu şekilde ayrılmasının ardından sivil toplum örgütlerinden ve sendikalardan destek beklediğini de dile getirerek, “Kimse bana ne olduğunu sormadı. Görevini yapan bir gazeteciye

bunların yapılmasını kimse sorgulamadı. O yüzden kırgınım, BRT'den çok bazı siyasi parti ve onun yanındakilere kızıyorum” ifadelerini kullandı.

“Siyasiler, Türkiye'ye bağımlı”

Siyasilerin Türkiye'ye 'bağımlı' olduğunu söyleyen Seldağ, “Ankara'da görev yaptığım sürede karşılaştığım şeyler beni çok üzmüştü. O dönemde öyle bakanlar vardı ki göz göre göre her şeyi kabul ediyordu. Bunları yaşarken çok üzüldüm. Onların hatalarına sorduğum sorularla yanıt aramaya çalıştım” dedi.

“Basında sendikalaşma yolu açılmalı”

Basında sendikalaşma yolunun açılması gerektiğini kaydeden Seldağ, medya patronlarına bu konuda iş düştüğünü söyledi. Seldağ, “Gazetecilerin kaderi medya patronların iki dudağı arasında

olmamalıdır. Gazeteciler rahat çalışmalıdır” diye konuştu.

“Medya geçmişini mumla arıyor”

Geçmiş yıllardaki koşullara göre o günkü gazeteciliğin 'daha iyi' olduğunu da savunan Seldağ, “125. yılında Kıbrıs Türk medyası geçmişini mumla arıyor” şeklinde konuştu. Seldağ, 1983 yılında göreve başladığında 'daha özgür' olduğunu dile getirdi.

“Cesur olun”

Seldağ, mesleğe yeni başlayan gen gazetecilere de 'cesur' olmaları yönünde çağrıda bulundu. Gazetecilerin görevinin halkı bilgilendirmek olduğunu söyleyen Seldağ, gazetecilerin soru sormasını istedi. Seldağ, şu anda medyanın durumuna ilişkin sızladığını da sözlerine ekledi.

Simge Çerkezoğlu
simgecerkezoğlu@gmail.com

Geçtiğimiz sayıda başladığımız bu sayfada bu kez genç ve yetenekli iki meslektaşımıza; Doğuş Özokutan Çiftçioğlu ve Aral Moral'a yer verdik. Bir kitap ve bir film projesini sizlerle paylaşmak istedik.

Aral Moral'la Tavuri'nin hikâyesi

Aral Moral bu kez ikinci kitabı Tavuri ile gerek basın, gerekse okuyucuların gündeminde. Moral kitabıyla Tavuri'nin, Mustafa Serttaş'ın görünmeyen hayat hikâyesine ışık tutuyor. Devleti soyanların elini kolunu sallayarak dolaştığı ülkede, fakir bir gencin nasıl dolandırıcıya dönüştüğünün hikayesini anlatıyor.

Tavuri'nin hikâyesini anlatmak istemenizin özel bir sebebi var mı?

Tavuri'nin bir suçlu profili var ama aslında kimdir merakı ile başladım. Toplum Tavuri'yi ya da Mustafa Serttaş'ı hep suçlu olarak gördü, bildi. Onu mahkemeden tanıdı. Oysa özünde kim olduğu, ailesi, çocukluğunun nasıl geçtiğini merak ettim. Böylece hikaye başladı.

Kitap farklı bölümlerden oluşuyor. İlk bölümünde Tavuri'nin dolandırdığı insanlarla yapılan görüşmeleriniz var ve bu insanlar toplumsal figürler. Dolandırıldıklarını anlatmakta zorluk çekmediler mi?

Dolandırılan kişiler, ilginçtir, dolandırıldıklarını gülümseme ve espiyle anlattı. Tavuri zaten çok iyi bir ajitasyon ustası. Birine bir yeltenmesi olacaksa bunu alttan girip üstten çıkıp başarıyordu. Zaten kapak fotoğrafına da bakarsanız şık giyimli takıları olan, insanlara kendini güzel sunan birisini görürsünüz...

Tavuri ile yaptığınız görüşmelerden ya da izlenimlerinizden hiç söz etmiyorsunuz.

Bunu objektifliliğinizi korumak adına mı yaptınız?

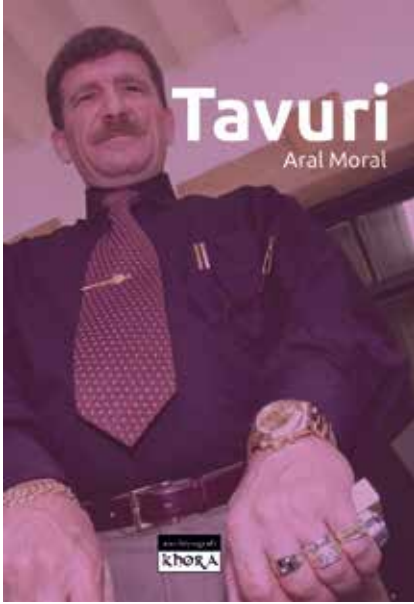
Aynen öyle, ben kesinlikle objektif olmaya çalıştım. Kendi görüşlerimi özellikle belirtmedim. Tabii gazetecilikten gelen bir alışkanlık, kitabı okuyanlar da bunu fark edecektir. Ben sadece Tavuri'nin resmini ortaya koydum. Onu ne övdüm, ne yerdim. Objektif olmaya çalıştım.

Ben yine de merak ediyorum. Siz Tavuri'yi nasıl buldunuz?

Bir kere Tavuri'ye çok farklı bakmak gerektiğini düşünmekteyim. Hep bu adam kimdir noktasından yola çıktığımda fark ettim ki, ortada bir çocukluk travması var, ailesi parçalanmış. Maddi zorluklardan geçmiş ve bu gün geldiği durumda da bunların çok etkisi var. Bunun yanında kendi ve başkalarının anlattıkları da bana onun kimseye zarar vermediğini gösterdi. Kimseye fiziksel zararı dokunmamış. Kimseye vurmamış, darp etmemiş.

Siz de bazı yorumcular da Tavuri'ye ilişkin yaptığınız açıklamada "74'den sonraki ganimetçi Kıbrıs Türk toplumunun simgesi" ifadesini kullanıyorsunuz. Neden bu izlenime kapıldınız?

Kitabı yazarken bir noktada durdum ve düşünmeye başladım. Bir yol çiziyor, bir şeyler ortaya koyuyordum ama herkes bunu doğru anlayacak mı diye de kaygılanmaya başladım.

Özellikle Marksist tarihçi Eric Hobsbawm'ın "Eşkiyalar" kitabına yoğunlaştım. Onun bu olguyu nasıl ele aldığına baktım. 74'den sonra toplumun sosyo-ekonomik ve karakteristik yapısına baktığımda aslında kitabın bize ayna tuttuğunu da gördüm. Etrafımıza baktığımızda toplumda çalışmadan, kolay yoldan varlık edinme yarışı olduğunu görüyoruz. İnsanlarda böyle bir kaygı, emek sarf etmeden, alın teri harcamadan köşe dönme merakı var.

Bunlar da aslında Tavuri'nin yaptığı şeyler. Toplumun geneli de hiçbir emek sarfetmeden varlık göstermeye çalışıyor. Bu Tavuri'ye de, topluma da çok uyuyor. Gelen tepkiler de tespitlerimin doğru olduğu yönünde.

Kitaba ilişkin nasıl tepkiler aldınız?

Kitaba ilişkin büyük bir çoğunlukla, oldukça iyi tepkiler aldım. Her okuyan beğendiğini ve kısa sürede bitirdiğini ifade etti. Tabii olumsuz tepkiler de aldım. Tavuri'yi ünlü yaptığım yönünde eleştiriler oldu.

Oysa benim ne yaptığımı anlamak gerekiyor. Benim yaptığım, hali hazırda birçok ülkede var olanın yerel örneğidir.

Şöyle ki; Seri katil Ted Bundy, silahlı ünlü soyguncu çift Bonnie ve Clyde, mafya babaları Mickey Cohen ve Al Capone gibi isimlerle ilgili gerek biyografi, gerekse film çalışmaları var. Ve hiçbirinde de bu isimler olduğundan farklı biriymiş gibi gösterilmedi, ne iseler o şekilde yansıtıldılar. Benim de Tavuri'de yaptığım budur. Biliyorum ki, bu

kitap ve ben olumlu ve olumsuz bir şekilde tartışılmaya devam edecek. Ama eminim ki, elbet bir gün tarih bu konuda kararını verecektir.

Kitap yayınlandıktan sonra Tavuri de serbest kaldı sanırım. Kitabına ilişkin tepkisi nasıl oldu?

Tavuri serbest kalır kalmaz, kendisini bir arkadaşla beraber ziyarete gittim. Ledra Caddesi'nde buluştuk. Kitabı görünce sakince inceledi. Sayfalara, fotoğraflarına baktı. Bana yapılan eleştiriler kendisinin de kulağına gitmiş. "Sen ne yaptın ki? Sen beni insan yerine koydun ve karşıma oturarak sorular sordun" dedi. Bu sözünden anladım ki, kitap hoşuna gitti.

Doğuş Çiftçioğlu ve Olağan Denemeler

Doğuş Çiftçioğlu idealleri için maddi ve manevi hiçbir çabadan sakinmeyen bir gazeteci. Bu kez bir kısa film projesi, "Olağan Denemeler" ile karşımıza çıkıyor. Genç bir kadının "ben kimim, yaşama sebebim ne?" sorularına cevaplar arıyor...

Bu film projesi nasıl doğdu?

Zaten Vasvi ile sıklıkla belgeseller yapıyoruz ama her zaman için bir kısa film yapma hayalimiz ve buna bağlı olarak senaryolarımız da vardı. Hangisini yapacağımız konusunda kararsızdık. Tabii maddi ve teknik şartlar da bizi biraz engelledi. İyi bir şey yapalım, profesyonel çalışalım istedik. Ancak şimdi mümkün olabildi. Uzun süre sponsor aradık, bulamadık. Anladık ki böyle olmayacak. Borç para alıp bağımsız olarak yapmaya karar verdik.

Elimizde Kıbrıs sorununa ilişkin senaryolar vardı. Ama adada yapılan üretimin zaten önemli bölümü siyaset

ve Kıbrıs konusunu işliyordu. Oysa devam eden hayatımızda başka şeyler de var dedik. Böylece proje de netleşti.

Filmin senaryosundan bahsedebilir miyiz?

Senaryo hayatın anlamını bulmaya çalışan ama bulamayan, hayatından memnun olmayan, sıkıcı bir hayat yaşadığını düşünen bir kadının intihar denemelerinden oluşuyor. Aslında

biraz da intihara karşı duran bir yapı var. Fakat felsefenin en temel sorusu olan “insan neden yaşar” sorusuna yanıt arıyor. Ben neden varım diye soruyor. “Hayatımın anlamı ne” diyor. Elbette sosyolojik ve toplumsal boyutu olmakla birlikte, tamamen Kıbrıs'a odaklanmak yerine,

genelleme yapıyoruz. Herkesin kendine sorduğu ve sorması gereken soruyu irdeliyoruz. Bazılarımız toplumun verdiği rolleri üzerimize giyiyor, öylece yaşıyoruz, fazla sorgulamıyoruz. Kadınsın, evlenirsin, çocuk yaparsın diyoruz. Bazılarımız ise yanıtları bu şekilde belirlemiyor, bize biçilen rollerin dışına çıkıyoruz. O zaman da, bu soruları sormak kaçınılmaz oluyor. Tabii ki intihar etmiyoruz ama hayatlarımıza bakıp doğru yerde miyiz diye de soruyoruz. Temelde de bunu vurguluyoruz. Film den önce bu konuyu çok araştırdım, çok kitaplar okudum.

Örneğin Boğaz köprüsünden atlayan ve kurtulanlar, hep atladıkları anda pişman olduklarını söylüyorlar. Tüm bunlar çok ilgimi çekti. Bu konularda pek çok araştırma da yapıldı, hepsini okumaya çalıştım.

Set çalışmalarınızdan gözlemlediğiniz kadarıyla sanırım hep profesyonel kişilerle çalıştınız...

Başroldeki kadını Hatice Tezcan canlandırıyor. Görüntü yönetmenimiz Pieter Verburg Hollanda'dan geldi. “Kod Adı Venüs” filminde de çalışmıştı. Mete Azizoğlu, Kayalar'da yaptığımız çekimde jimmy jib operatörlüğü yaptı. Rıza Şen dekor sorumluluğumuzu yaptı. Senaryoyu ben yazdım, yönetmenliği ise Vasvi Çiftçioğlu ile birlikte yürüttük.

Şimdi hangi noktadasınız, bundan sonra nasıl bir yol izlenecek?

Çekimler bitti, montaja geçilmesi lazım. Müzik yapılması lazım,

arayışlarımız var. Film tamamen sessiz çekildi, metinler üzerine okunacak. Karakterin dışarıdan durumunu anlattığı, diyalog olmayan bir film oldu. İç yolculuk anlatılıyor. Yine Hatice Tezcan tarafından seslendirilecek

Bu da sizi yeniden aynı noktaya getiriyor; maddi zorluklar. Neden acaba insanlar sponsorluk konusunda bu kadar tutucular?

Sanırım bu biraz da kültürle ilgili bir durum. Reklamcılıkta da aynı konu var. Marka tutundurma diye bir mantık yoktur. Gününbirlik kampanyalar için reklamlar verilir,

mal satılır. Reklamcılık sektörünün gelişmemesine paralel olarak sponsorluk da gelişmedi ülkede. Bunu hala bir iyilik gibi görüyorlar. Elbette bir noktaya kadar

iyilik ama, işin sosyal sorumluluk ve reklam boyutu da var. Aslında bu tip projeler onlara her iki noktada da yardımcı olabilir ama çok farkına varamıyorlar. Kendi kendilerine zarar veriyorlar. Bu düşünce henüz yaygın değil ve şirketlerimiz de yeterince kurumsal değil. Biz ülkede hatırı sayılır tüm şirketlerle görüştük ancak ilgilenmediler. Devletin de bu konuda belirli politikası yok. Belli kıstas veya destek şartları da yok. Çok araştırdım, bulamadım. Oysa ihtiyaç duyulan para fazla değil, bir şirketin çalışanlarına vereceği bir gecelik yemek parası belki... Zihniyet olarak dünyadan geride ve sanata değer verilmeyen bir ülkedeyiz. Bu sadece

film için de geçerli değil. Sanatı her alanında bu durum aynı. Bizler de destek bulamadıkça proje yapmaktan çekiniyoruz. Nereye kadar azami giderle, gönüllü ya da borçla projeler üretilebilir ki; bilemiyorum...

Filmi tamamladıktan sonraki planınız ne? Gösterimi söz konusu olabilir mi yoksa sadece festivallere mi gidecek?

İlk düşüncem, gerek Türkiye'deki, gerek farklı ülkelerdeki festivallere göndermek. Zaten kısa film ana akıma çıkmıyor. Sinemada falan göstermek mümkün değil. Kısa filmler farklı seyirci kitlesi olan değişik yapımlar.

Kendine özgü bölümleri olan, bazen bir uzun metrajlı film kadar ilgi gören, para harcanan farklı özellikleri olan projeler. Festivallerden sonra Kıbrıs'ta da gösterebiliriz tabii. Biliyorsunuz bazı festivaller için ille de ilk gösterim olma şartı aranıyor. İlerleyen zamanda burada göstermeyi de arzu ediyoruz tabii...

Efdal KESER

efdalkeser@yahoo.com.tr

Değerli okurlar; Son sayımızda bir duayenin, Omaç Başat abimizin anısını paylaşmıştık sizinle. Hasta yatağında kıramadığı Özgül Gürkut aracılığı ile bize sizlerle paylaşmamız için bir anısını göndermişti. İyi ki göndermiş ve biz de iyi ki yayınlamışız. Onu sonsuzluğa uğurlarken, sevenlerinin kendisiyle ilgili düşüncelerini dinlediğimde bir kez daha ne kadar değerli bir insan olduğunu anladım. Ona Allah'tan rahmet, ailesine ve sevenlerine bir kez daha başsağlığı diliyoruz.

“HAYAT BU İŞTE”

Meslektaşlarımızın bilmediğiniz yönlerini ve anılarını bulabileceğiniz köşemize yılların 'lezzetli' yazılarının sahibi Mustafa Doğrusöz ile başlıyoruz. Kendisiyle kısa bir süre birlikte çalışma fırsatı bulmuştum. Süre kısaydı ama meslek yaşantımda ileride bana ışık olacak çok şey öğrendim ondan. Biraz sonra okuyacağınız iki anısına hem gülecek, hem de düşüneceksiniz.

Mustafa Doğrusöz

Akıp giden yılların arkasından bakınca zamanın akışına şaşar insanoğlu...

Tam 34 yıl önce atıldığım meslek hayatımda çok ilginç olaylarla karşılaştım.

Nisan 1980 yılında başladığım SÖZ gazetesi serüvenim ise ilk göz ağrısı gibi bir şeydi...

Kısa bir süre sonra muhabir, haber müdürü gibi görevlerin ardından Şener (Levent) kardeşimin yazı işleri müdürlüğünden ayrılması ile yazı işleri müdürlüğüne atandım...

O zamanlar keskin bir kaleme sahiptim...

Unutmadığım anılardan biri ise, hatırlayıp da güldüğüm bir anım...

Sosyal Hizmetler Dairesi'nde yaşanan bir olayla ilgili bir adam suçlanır...

Ben, adamın suçsuz olduğuna inanmışım...

“Suçlu Ayağa Kalk” diye bir yazı kaleme alıp olayı detaylı bir şekilde kamuoyunun bilgisine getirmiştim...

Suçlanan adam aklanmıştı...

Rahmetli Liderimiz Dr. Küçük, o adama “Git bu kişiye teşekkür et, çünkü hiçbir avukat seni böyle savunamazdı” demiş...

Bir öğle vakti ziyaretçim geldi, üst

kattaki odamdayım, gözlüklü orta boylu ziyaretçi bana hitaben “Mustafa Doğrusöz’ü arıyorum” dedi...

“Benim” deyince müthiş bir öfkeyle; “Sen kim, Mustafa Doğrusöz kim be” dedi...

Öfkelenmiştim, ancak babamdan öğrendiğim tevekkül ile öfkeme hakim oldum...

“Git aşağıdaki sekretere Doğrusöz kimdir diye sor ve seni ona yollasın” dedim...

İki dakika sonra adam bin bir özürle yanıma geldi...

Ve o günden sonra bana her yılbaşında bir kalem yolladı...

Hala bazılarını saklarım...

Yine aynı dönemde pek muhterem bir beyefendi, o zamanların İçişleri Bakanı Oktay Feridun beyle randevum var...

Randevulara bir çeyrek önce gitme adetimdi...

O gün de böyle yaptım...

Sekreteri tanıdıkta...

“Bir görüşmesi var, şimdi bitecek” dedi...

Beş dakika sonra kapı açıldı, Oktay

Bey kapıda göründü. Benim sırtında parka, Oktay Bey bana bakarak; "Kusura bakmayım Mustafa Doğrusöz'le randevum var" dedi...

Sekreter; "Mustafa Bey karşınızda" deyince, Oktay Bey o nezaketiyle nasıl özür dileceğini şaşırıldı...

Hayat bu işte...

45 YILLIK GAZETECİYİM, 45 KURUŞ ALMADIM!

Şimdi de basın camiasına 45 yılını vermiş bir emektarın kısa anısı var sırada. Kendi deyimiyle 45 yıllık gazeteci olan ancak 45 kuruş almayan İsmet Ezel'den söz ediyorum.

Türkiye'de yüksek öğrenim gördüğü yıllarda Kadir İnanır ve Tarık Akan gibi ünlülerle sınıf arkadaşlığı yapan İsmet Ezel 45 yaşında tanıştığı internet sayesinde artık haberlerinin minibüslerde kaybolmamasından oldukça memnun...

İşte İsmet Ezel'in hayatından bazı alıntılar ve serzenişleri...

Gazimağusa'da, öğrencilik yıllarımda yaptığım haberler nedeniyle, o dönemin komutanı tarafından birçok kez ceza aldım.

Bir keresinde Akkule Kapısı'nda ışıklar yanmaz diye yaptığım bir haber sonrası, hücreye atıldım. Daha buna benzer birçok haber... O

dönemde sancaktarlık vardı. Biz erkekler geceleyin asker olurduk. Komutandan sürekli fırça yerdim.

O yıllardaki gazeteciliğin keyfi başkaydı... Şimdi durum farklı... İnternet sonrası, düzgün habercilik kalmadı. Bilen, bilmeyen haber yapıyor. İletişim fakültelerinin verdiği eğitimler yetersiz. Makine tutmayan öğrenciler gazetecilikten mezun oluyor. Bitirdiklerinde iş bulamıyorlar. Yayımlanan hatalı haberlerin sayısı gün geçtikçe artıyor.

Örneğin, bir üniversitede eğitim gören bir öğrenci dahi bugüne kadar gelip benle çalışmadı. Hocalar, tecrübelerini anlatmam için beni bir sunuma çağırmadı. Ancak bu benim değil onların ayıbıdır.

KORE'DEN GELEN HEYBE

Türk Ajansı Kıbrıs (TAK) muhabirlerinden Şebnem Fasılgil, Kurucu Cumhurbaşkanı rahmetli Rauf Raif Denктаş ile bir anısını paylaştı.

Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Denктаş, Cumhurbaşkanı olduğu dönemde çok ağır bir grip geçirmiş ve bir süre ziyaretçi kabul etmemişti (tarihini hatırlamıyorum). İyileşmesinin ardından kabullerine yeni başlamıştı. Ben de ajanstan görevli olarak kabulünü izlemeye gittim. Konuklarını çalışma odasında kabul edecekti. BRT muhabiri ile birlikte içeri girdik. Konukları henüz

gelmemişti. Ben de grip olmuşum.

Her zamanki gibi güler yüzle bizleri karşıladı, şakalaştı ve sonra benim grip olduğumu fark etti. "Hasta mısın" diye sordu, ben de grip olduğumu söyleyince, "Aman ha sen benden uzak dur" dedi. Ben de kapının içinde durdum, fazla yaklaşmadım. Konukları geldi konuşmalar yapıldı. Tam ayrılacağımız sırada bana işaret ederek, "Kız sen biraz bekle" dedi. Ben de herhalde ajansa yazılı bir açıklama yollayacak diye düşündüm. Bazen öyle yapardı. Kabul bitene kadar bekledim.

Konuklar çıkınca tekrar odaya çağırıldı. Ben yine kapının içinde durdum ve açıklamasını versin diye bekledim. "Gel yaklaş" dedi. Ben hasta olduğumu hatırlattım. "Gel hadi gel, bir şey değil" dedi. Masasından çok güzel, işlemeli mavi bir heybe alıp boynuma taktı. "Bu Kore'den geldi. Sana hatıra olsun" dedi. Ben şaşkın bir şekilde teşekkür ederken, yatıp dinlenmeden hastalıktan kurtulamayacağımı, daha da kötüleşmeden önlem almamı söyledi.

Sonra da birkaç kare fotoğraf çekti. O heybe hala yatak odamda asılıdır. Ve her baktığımda Kurucu Cumhurbaşkanımız Rauf Denктаş'ı hatırlarım. Muhabirlik hayatıma başladığım 1992 yılından itibaren her yanına gittiğimde muhakkak "Gel bakayım kız" der, birkaç kare fotoğraf çeker, şakalar yapardı. Daha sonra ise fotoğraflar bana verilir. Çok babacan, hoşsohbet ve esprili bir insan, büyük bir devlet adamıydı. Onu rahmetle anıyorum.

TESADÜF... TESADÜF...
Sırada, Kanal Sim'de Sabah Kahvesi ve Radyo Gazetesi programlarının başarılı sunucusu Damla Dabiş Özel'in mesleğe başlamasıyla ilgili bir anısı var.

Nisan 2003 hayatımın dönümünün noktasıdır ve her yılın nisan ayı da benim için çok özeldir... 2003 Mart ayı sonlarında dönemin Kıbrıs TV ve Kıbrıs FM Genel Müdürü Erdinç Gündüz ile tanıştığım gün, benim mesleğe adım attığım ve aslında

hayatımın birden bire değiştiği gündür. Kıbrıs FM'de bir arkadaşın yayın operatörlüğünden ayrılacak olması nedeniyle yerine bu görevi üstlenecek birine ihtiyaç doğar. Bu nedenle Erdinç Gündüz ile görüşmeye gittiğim gün sorulan soru aslında sonrasında hayatıma yön veren önemli bir soru olur. Görüşmeye gittiğimde kapı açılır ve içeride masasının üzerindeki müzik cd'leri arasında kaybolan Erdinç Gündüz, gözlüklerinin üzerinden bana bakar.

Daha önce bu işi yapıp yapmadığımı öğrenmeye çalışırken, birden bire haber seslendirip seslendirmediğimi ya da hiç program sunup sunmadığımı sorar. O kadar çok heyecanlanırım ki büyük bir panikle “hayır, hiç de düşünmüyorum. Ben teknik alanda çalışmak istiyorum” derim. O da “bunu daha sonra yine konuşuruz” der ve gülümser. İşe alınıp alınmadığımı da söylemez.

Sonrasında akşam üzeri telefonum çalar ve yine o dönem KTV ve KFM'de teknik müdür olan Mustafa Hamidi işe alındığımı ve pazartesi günü işe başlayabileceğimi söyler. Radyoda teknik operatör olarak işe müracaat etmişken, Erdinç Gündüz'ün spikerlik yapıp yapmayacağını sorması ilk etapta beni ürkütse de, daha sonra “neden sormuştun acaba” diye bunu sorgulamaya başlamıştım. İşe başladığım günden itibaren 6 ay boyunca radyoda yayın operatörlüğü yaptım.

Bir gün Erdinç Gündüz beni odasına çağırır ve “sen işe müracaat ettiğinde sana bir soru sormuştum, aklında mı?” diye sorar ve radyoda haber okumamı istediğini söyler. Yine çok heyecanlanırım ama o, “çalış, en kısa zamanda okumaya başlayacaksın” der. Erdinç Gündüz'ün çok rahat tavrına karşın ben yine panik içindeyim.

Bir süre sonra sabah saatlerinde bana “11:00 haberleri sende” der. Hazır olmadığımı söylesem de ikna olmaz ve ilk haberime hazırlanmaya başlarım. İlk günüm ya, o heyecanla neredeyse haberleri ezberledim. Saat 11:00 olur ve bir yandan teknik masayı idare ederken, diğer yandan da

ellerim titreyerek haberleri okumaya çalışırım. O dönem Cumhurbaşkanı, Denktaş'tı. Denktaş Türkiye'de bir görüşme gerçekleştirmiş ve geri dönüyordu. Metinde “Cumhurbaşkanı Denktaş bu akşam KKTC'ye geri dönüyor” yazsa da ben o heyecanla “Denktaş bu akşam Kıbrıs Cumhuriyetine geri dönüyor” dediğim an, “tamam bugün haber spikerliğim başlamadan bitti” düşüncesiyle haberleri tamamlayıp dışarıya çıktım. Bana, ilk gün heyecanımla bunun olabileceği söylendi ama aslında bunun büyük bir hata olduğunun da farkındaydım. Heyecanım geçmeye başladıkça da “fena mı oldu, belki bilmeden de olsa Denktaş'ı Kıbrıs Cumhuriyetiyle görüşme yapmaya göndermiş oldum” diyerek gülmeye başladım

Erdinç Gündüz'ün o ilk gün sorduğu soru radyo haber spikerliğine götürmüştü beni. Sonrasında TV haber spikerliğine geçene kadar da haber perfore seslendirmelerim başladı. Bu kez televizyon için haber spikeri aranılıyordu. Münhal açıldı, gelen giden oldu ve tek tek tümünün kaydı alındı. Bu arada ben de izliyorum deneme çekimlerini ama bana sorulduğunda da TV spikerliği

yapabilmem için daha erken olduğunu söylüyorum. Sonra bir baktım ki deneme çekimleri için gelenleri izlerken gizliden kıskanmaya ve “olmasın” diye içimden geçirmeye başlamışım. Mustafa Hamidi deneme kayıtları ile ilgilenirken, şakayla karışık “kimseyi denemeyin artık. Denerseniz sizi bu kattan aşağıya atarım” dedim, gülüştük. Ardından bana “istiyorsan tamam o zaman” dedi ve bu kez televizyon için çalışmalara başladık.

İlk TV haberine başladığım gün de radyo haberine başladığım günkü kadar heyecanlıydım. Hala o akşam ne giydiğim, makyajımın nasıl olduğu ve kulaklıktan kendi sesini duymaya alışkın olan bir radyocu olarak televizyonda kendi sesimi duyamadığım için iki kez “iyi akşamlar sayın izleyiciler” deyişim aklımdadır.

Düğüne gidecek kadar abartılı bir saç ve çok şık bir ceketle çıkmıştım ilk ana haber bültenine. Sonrasında tabi ki abartıdan uzak durdum. Haber programlarına başlayana kadar da ana haber benim için hep çok büyük bir aşk oldu.

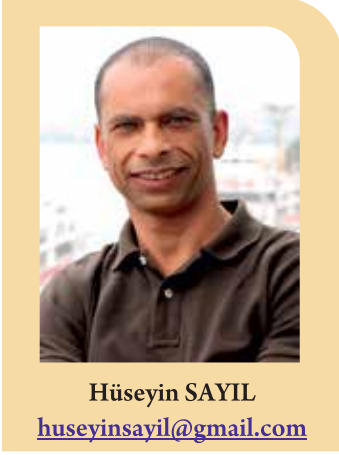
MAR

CONSTRUCTION

Hayallerinizdeki Evi İnşa Ediyoruz

Adres: Bekir Şevki Naci Sk. No:2 Gönyeli-Lefkoşa
www.marconstruction.net - marcollection@hotmail.com
(0392) 223 79 66 - (0392) 223 79 65 - (0533) 851 03 30

Hüseyin SAYIL

huseyinsayil@gmail.com

10 parmak daktilo bildiği için Birlik gazetesinde dizgici olarak işe başlayan Gazi Yüksel, mesleğin birçok alanında çalışırken fotoğrafteki yeteneğini keşfederek foto muhabiri olmuş...

“Mesleği aşkla icra etmek şart”

■ *“Eğer foto muhabirliği mesleğine gönül verdiyseniz veya benim gibi kendinizi bu işin içinde bulduysanız öncelikle bu işi aşkla yapmalısınız. İşin içinde sevgi yoksa bunun yaptıklarınıza yansıtacağını unutmamalısınız”*

■ *“Siyah-beyaz fotoğrafçılığın hüküm sürdüğü dönemde kısıtlı olanaklar vardı. Örneğin, bize 36 karelik hazır film verilmezdi. Rolo halindeki filmlerden boş kasetlere 7-8 kare sarılarak verilir, bu kısıtlı olanaklarla etkileyici fotoğraflar çekmemiz beklenirdi”*

■ *“Ben alaylı bir fotoğrafçıyım. Kendi kendimi yetiştirdim ve geliştirdim. Erol Öney, Orhan Seltan, Halil Kaymaklı ve İbrahim Özsoy başlangıç dönemlerimde bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım çok değerli meslektaşlarımdır”*

■ *“Kıbrıs Türk basınında yazıyla birlikte fotoğraf kullanımının, benim mesleğe başladığım ve aktif olduğum 1980 ve 90'lı yıllarla kıyaslandığında eşit seviyeye geldiğini gözlemlemekteyim”*

■ *“Foto muhabirliği mesleğini icra edenlerin sayısında ne yazık ki geçmişten bugüne hatırı sayılır bir artış söz konusu olamadı. Basın kadrolarında foto muhabirliğine yeterli sayıda yer verilmemesi bu sonucu doğurmuştur.”*

Foto muhabirliğine gönül verenlere mesleklerini aşkla icra etmeleri çağrısı yapıyor Gazi Yüksel...

“Haberi kanıtlayan, destekleyen, okunmasına neden olan ve hatta bazen haberin de önüne geçen gerçek haber fotoğraflarını çekmek isteyen gençlerin öncelikle bu mesleği aşkla icra etmeleri şarttır” diyor.

10 parmak daktilo yazabildiği için Birlik gazetesinde dizgici olarak basın dünyasıyla tanışan Gazi Yüksel, daha sonra Halkın Sesi ve TAK'ta çalıştı; 1991'den beri YDÜ İletişim Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak da mesleğe katkılarını sürdürüyor.

Gazi Yüksel, foto muhabiri olarak zengin bir deneyime sahip. Bu konuda kitapları da var.

Foto muhabiri ve fotoğraf ağırlıklı sohbetimizde, hem mesleğe bakışını, hem deneyimlerini, hem de tavsiyelerini öğreniyoruz.

Usta fotoğrafçının meslekteki felsefesi George Orwell'den kaynaklanıyor. “Başkalarının görmek ve göstermek istemediklerini görme ve gösterme çabası” diye özetliyor bunu ve devlet ajansında çalışırken bile bunu başının ağrımaya pahasına yaptığını söylüyor. Hayatta keşkeleri olmadığı için de mutlu ve huzurlu... Meslekte unutmadıkları arasında Beşparmak Dağları'na düşen uçak ve yine Beşparmaklar'daki yangın olaylarındaki görevleri var...

İşte Gazi Yüksel'in sorularımıza verdiği yanıtlar...

Önce Gazi Yüksel kimdir? Sizi tanıyabilir miyiz?

1963 yılında Lefkoşa'da doğdum. 1980 yılında Haydarpaşa Ticaret Lisesi'nden mezun olduktan sonra 1981-1985 yılları arasında Birlik ve Halkın Sesi gazetelerinde çalıştım. 1985 yılında foto muhabiri olarak girdiğim Türk Ajansı-Kıbrıs'tan (TAK) 2001 yılında emekliye ayrıldım. 1991 yılında Kıbrıs Türk Foto Muhabirleri Derneği'nin kuruluşuna önderlik ettim. Ancak bu dernek sahip çıkılmadığı için uzun ömürlü olmadı... 1991 yılından itibaren de Yakın Doğu Üniversitesi'nde yarı zamanlı olarak temel fotoğrafçılık dersleri vermeye başladım ve halen İletişim Fakültesi'nde Temel Fotoğrafçılık, Basın Fotoğrafçılığı, Stüdyo

Fotoğrafçılığı ve Reklam Fotoğrafçılığı dersleri veriyorum. Kıbrıs Türk fotoğraf tarihi ve fotoğrafçılık mesleği ile ilgili olarak toplam 6 adet araştırma ve derleme kitabı ile Turizm Bakanlığı tarafından yayımlanan 2 prestij fotoğraf albümüm var. 2012 yılında YDÜ Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Plastik Sanatlar Resim Bölümünden mezun oldum, halen YDÜ eğitmenliğini sürdürüyorum.

1981 yılından beri haber fotoğrafı çekiyorsunuz, bu süreçten bahsedermisiniz? Mesleğe ilk olarak ne zaman başladınız? Nasıl ve neden basın fotoğrafçılığını seçtiniz? Mesleki olarak basın alanını seçmenizin öyküsünü ve sizi etkileyen nedenleri bize anlatırmısınız? O günlerdeki çalışma sisteminiz nasıldı?

Ticaret Lisesi'nden 10 parmak daktilo bilgi ve yeteneğiyle mezun olduğum için 1981 yılında Birlik Gazetesi'ndeki bir münhali değerlendirerek burada dizgici olarak çalışmaya başladım. Basın camiasına girişim böyle oldu. Bir süre sonra bu işi sıkıcı bulduğum bir sırada gazetenin spor şefi Raif Örtünç'un teklifi üzerine futbol fotoğrafları çekmeye başladım.

Gazetenin teknik mutfağı sayılan dizgi ve pikaj-montaj bölümlerinde hizmet vermeye devam ederken fotoğraf dalında yeteneğimi keşfettim ve çevremde konuyla ilgili insanlardan bir şeyler öğrenme gayreti içerisine girdim. Aynı gazetede pikaj-montaj ustası olarak çalışan Erol Öney arkadaşım da benim gibi futbol maçlarında fotoğraf çekiyordu. Onun tarzından etkilendim. Mevcut spor fotoğrafçılarına göre nasıl fark yarattığını araştırarak ve çözümlenerek vizyonumu geliştirdim. Bu tarz, ikili mücadelelerin teleobjektifle (zoom ile değil) yakınlaştırılıp yakın plan aktarılmasını ve faullü anların kollanarak yakalanmasını içeriyordu. Çerçevesini Henri-Cartier Bresson'un belirlediği "kritik an" konusunu spor fotoğrafçılığı sayesinde öğrenmeye başladım. Zamanla gazetenin haber fotoğrafı ihtiyaçlarına da cevap vermeye başladım. 1982 yılında Halkın Sesi gazetesine transfer oldum.

Bu tarihte Erol Öney'in önderliğinde off-set baskı sistemine geçen Halkın Sesi'nin yeni kadrosunda dizgi ve baskı hariç her türlü işi yapmaya başladım. Daha önce orada foto muhabirliği yapmakta olan Orhan Seltan'ın katkılarıyla karanlık oda bilgilerimi geliştirdim. Foto muhabiri duayenlerimizden rahmetli Halil Kaymaklılı'dan da bu süreçte çok şeyler öğrendim. Siyah-beyaz fotoğrafçılığın hüküm sürdüğü bu dönemde kısıtlı olanaklar vardı. Örneğin, bize 36 karelik hazır film verilmezdi. Rolo halindeki filmlerden boş kasetlere 7-8 kare sarılarak verilir, bu kısıtlı olanaklarla etkileyici fotoğraflar çekmemiz beklenirdi. Şartlar çetindi ama hem heyecanlı, hem de zorlayıcı olduğu için sonuç getiriciydi. Olumsuzlukları olumluya çevirmeyi bu kısıtlı olanaklar sayesinde öğrendim. Her gün geç saatlere kadar özenle ve heyecanla hazırladığımız gazetenin ilk baskılarını görebilmek için matbaada sabahlardık. Mesai kavramımız yoktu.

El yardımı ile harmanlanan gazete sayfalarını mürekkebi kurumadan çevirmenin hazzı kelimelerle anlatılamayacak kadar müthişti. Bu anlar bütün yorgunluğumuzu unutturuyor, bize adeta yeni günün enerjisini yükliyordu.

Türk Ajansı-Kıbrıs'ın efsane müdürü Kemal Aşık'la işte o matbaada sabahladığımız günlerde tanıştım. Günün birinde ajansta foto muhabiri münhali söz konusu olduğunda bana orada çalışma teklifinde

bulduğunda yıl 1985'ti. Yönetim kurulunun yaptığı sözlü sınavı geçerek orada Erdal Gökhan'ın yardımcısı olarak çalışmaya başladım.

Emekliliğinize kadar da Türk Ajansı-Kıbrıs'ta çalıştınız. O günlerdeki çalışma sisteminiz nasıldı? Konuları nasıl belirliyor, fotoğrafları kim ve nasıl seçiyordu? Nasıl bir süreç izliyordunuz?

Ben çalışmaya başladığımda Türk Ajansı-Kıbrıs'ta fotoğraf hizmetleri siyah-beyaz yapıyordu. Bunun nedeni gazetelerin tek renk basılmasıydı. İlerleyen zamanlarda gazeteler renklendiyse de ajans, 1999 yılında dijital fotoğrafa geçene kadar renkli fotoğraf hizmeti vermedi. Teknik anlamda çağın gerisinde kalan ajans fotoğraf hizmetleri, dijital fotoğraf hizmetlerini de oldukça amatör bir zihniyetle başlattı. 1985 yılında ajansın bir kişiyi zar-zor sığan küçük bir karanlık odası vardı. Ama gazetelerle kıyaslandığında film ve fotoğraf kağıdı olanağı çok yüksekti. Gazetelerde filmler kütvetlerde banyo edilirken, ajansta banyo tankları bulunuyordu. Filmler foto muhabirlerince banyo ediliyordu. Aynı bir karanlık oda elemanı bulunmuyordu. Hiçbir zaman da olmadı zaten. Getirilen filmler biriktiriliyor ve hep birden banyo ediliyordu. Foto muhabiri tarafından seçilip haber şefinin onayına sunulan fotoğraflar haberin içeriğine ve "hizmet politikasına" göre "haber şefi" tarafından belirleniyordu. Daha sonra 13x18 cm ebatında çoğaltılan fotoğraflar abone sayısı kadar çoğaltılarak servise veriliyor. Üstelik fotoğraflar gazetelere elden teslim ediliyordu.

Fotoğrafçılık eğitiminizi nasıl ve kimlerden aldınız? İşin bir zanaat bir de sanat kısmı var. Bunun için ne söyleyebilirsiniz?

Ben alaylı bir fotoğrafçıyım. Kendi kendimi yetiştirdim ve geliştirdim. Bu süreçte bir yandan mesleğimin hakkını verirken, diğer yandan da rastlantısal olarak tanık olduğum fotoğraf tekniklerini çalışmalarımaya uyarladım. Erol Öney, Orhan

Seltan, Halil Kaymaklı ve İbrahim Özsoy başlangıç dönemlerimde bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım çok değerli meslektaşlarımdır. Genel olarak sanatın, özel olarak fotoğraf sanatının geçmişiyle ilgili bilgilere ulaştıkça bunlardan da güç ve ilham aldım. Ülkemizde o güne kadar

uygulandığına tanık olunmamış işlere de bulaşmış oldum. Foto gerçekçilik ile gerçeküstü fotoğraf tatlarını aynı süreçte birlikte tattım, birlikte göturdüm. Anı yakalamaktaki başarı ve estetik yaklaşım basın fotoğrafını da sanat boyutuna taşır. Ben basın fotoğrafçılığı çerçevesindeki çalışmalarımı hep bu yaklaşımla gerçekleştirdim.

Kıbrıs Türk basınına nasıl değerlendirirsiniz?

Kıbrıs Türk basınına tanımlamakta kullanılan "mücadele basını" veya "dava gazeteciliği" anlayışı günümüz şartlarında da varlığını

sürdürmektedir. Ancak, gerek sermayenin, gerekse siyasi partilerin sahip oldukları basın kuruluşları aracılığıyla kendi çıkarları çerçevesinde farklı "dava" anlayışlarını yürüttükleri ve farklı mücadeleler içinde olduklarını gözlemlemekteyim.

Gazetelerde fotoğraf kullanımı yeterli mi? Kıbrıs'ta basın fotoğrafçılığının geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Kıbrıs Türk basınında yazıyla birlikte fotoğraf kullanımının, benim mesleğe başladığım ve aktif olduğum 1980 ve 90'lı yıllarla kıyaslandığında eşit seviyeye geldiğini gözlemlemekteyim. Bu tespit, yazılı basında fotoğrafa verilen önemin geçmişe göre arttığını göstermektedir.

Basınıımızda haberin yanında veya haberle birlikte fotoğraf kullanımının etkili ve gerekli olduğu bilinci zaman içinde gelişmiştir. Ancak konuyla

İlgili yatırımlara aynı paralellikte önem verildiğini söylemek mümkün değildir. Gazetelerin haber fotoğrafını çekecek olan foto muhabirlerine kadrolarında yeterli sayıda yer vermemesi mesleğin gelişimini olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir. Foto muhabirliği mesleğini icra edenlerin sayısında ne yazık ki geçmişten bugüne hatırı sayılır bir artış söz konusu olamadı. Basın kadrolarında foto muhabirliği yapacak olan bilinçli elemanlara yeterli sayıda yer verilmemesi bu sonucu doğurmuştur. Sayının azlığı doğal olarak mesleki mücadeleyi de zayıf düşürmektedir. Foto muhabirlerimizin mesleki konularda bilinçsiz ve isteksiz olduklarını da maalesef teslim etmek zorundayım. Üniversitelerimizden basın fotoğrafçılığı bilgi ve deneyimiyle mezun olan gençlerin çeşitli nedenlerle mesleği icra etmedikleri, buna rağmen bu süreci yaşamayan kişilerin söz konusu kadroları doldurdukları görülmektedir. Bu durum üretimi olumsuz yönde etkilemektedir. Dernekleşmenin mesleğe itibar ve motivasyon kattığı inancındayım. Bunu deneyimleyerek bizzat yaşadım. Yeni nesil foto muhabirlerinin bu mesleğe yeterince aşık olmadıklarını gözlemlediğim için bu ihtiyacı hissetmedikleri inancındayım.

Mesleğinizle ilgili kitaplarınız var. Bu kitaplardan bahsedermisiniz?

Kıbrıs Türk halkının yazılı ve görsel belleğindeki eksiklikler yeni bir dönemin başladığı 1974 yılı sonrasında çokça hissedilmeye başlanmıştı. Toplumsal yapı her yönden ilerlemek ve gelişmek istencini gösteriyor, temel in sağlamlığı açısından bu belleğe ihtiyaç duyuluyordu. Yeni nesiller kendi ayakları üzerinde durmaya çalışırken, geçmişe dair bilgilerden yoksun olarak bu süreci yaşamak zorunda kalıyorlardı. Bu noktada araştırmacıların amatörce uğraşları ihtiyaca yanıt vermeye başlamıştı. Fakat genelde sanat, özelde ise fotoğraf sanatı konusunda henüz yazılı ve görsel bir belge bulunmamaktaydı. Bu eksikliği fark ettiğim andan itibaren araştırmayı kendime görev edindim. Yaptığım

“SÜT BANYOSU”
Hayvan yetiştiricileri hükümetin politikalarını protesto ederek Başbakanlık avlusunu sütle yıkadı...
“X.T. GAZETECİLER BİRLİĞİ” YILIN HABER FOTOĞRAFI ÖDÜLÜ- 1999
“SÜTLÜ ADALI” YILIN HABER FOTOĞRAFI ÖDÜLÜ-1999

araştırmalar Kıbrıs Türk fotoğraf tarihinin kayıt altına girmesini sağladı. Bundan ötürü çok mutluyum, gururluyum. Foto muhabirliği mesleğinde edindiğim deneyimleri de içeren “Basın Fotoğrafçılığının Sırları” adlı kitap çalışmamla bu alandaki boşluğun dolmasına katkıda bulunduğuma inanıyorum. Temel fotoğrafçılık bilgilerini içeren kitabımda ise herkesin kolayca anlayabileceği ve uygulayabileceği fotoğraf tekniklerini sade bir üslupla anlatmaya çalıştım. Bu kitabın onlarca amatör fotoğrafçıya katkıda bulunduğunu biliyor ve bu katkıyı yapabilmekten sevinç duyuyorum.

Global olarak habercilik, yayıncılık ve muhabirlik nasıl bir düzlem üzerinde ilerliyor?

İnsanların haber alma ihtiyacı var olduğu sürece gazeteciliğin varlığını sürdüreceğine inanıyorum. Ama sadece enformasyon gazeteciliğinin halka fazla bir katkısı yoktur.

Araştırmacı gazetecilik formasyonunun oluşması gerekmektedir. Sadece istatistiklere dayalı bir araştırmacı gazetecilikten bahsetmiyorum. Konuları derinlemesine inceleyen; gösterilmeyeni, gizleneni ve saklanana ortaya çıkaran; halkı bilinçlendiren; şüpheyi ortadan kaldıran belgeye dayalı gazeteciliğe ihtiyaç vardır.

Röportaj yaptığımız birçok foto muhabiri bugün geline noktadan dijital fotoğrafçılığın da etkisiyle pek memnun olmadıklarını belirttiler. Katılıyor musunuz? Nedenleri nedir ve nasıl daha iyi bir duruma gelir?

Teknolojik gelişmeler basınının haber alma ve haber yayma gibi fonksiyonlarını yüksek seviyede hızlandırdı. Fotoğraf teknolojisindeki gelişmeler de haber fotoğrafı çekiminin daha konforlu hale gelmesini sağladı. Ancak, bu

gelişmeler aynı zamanda foto muhabirliği yapan kişileri kolaycılığa ve tembelleğe sevk etti. Haber fotoğrafçısının görevi sadece kaydetmek değil, değerlendirmek ve neyin kaydedilmeye değer olduğunu saptamaktır. Dijital fotoğraf teknolojisinin gelişmesiyle kolay ve çok fotoğraf çekebilme lüksü niteliksel gelişmeyi olumsuz yönde etkiledi, etkilemeye de devam etmektedir. “Kritik an”ın saniyede 12 kare çekilerek sonradan ayıklanmasıyla elde edileceği gibi ticari aldatmalar işin ruhuna Fatih okunmasına sebep olmaktadır.

Haber kanıtlayan, destekleyen, okunmasına sebep olan ve hatta bazen haberin de önüne geçen gerçek haber fotoğraflarını çekmek isteyen gençlerin öncelikle bu mesleği aşkla icra etmeleri şarttır. Haber fotoğrafı ile durum fotoğrafının farkını analiz edemezsek halka karşı görevimizi yerine getiremediğimiz gibi yaptığımız işten de mutlu olamayız. O nedenle yöneticilerin, muhabir ve foto muhabirlerinin meslek içi eğitimlerini sürekli olarak gündemde tutma gibi büyük sorumlulukları vardır.

Şu an bulunduğunuz yer itibariyle mesleki hedeflerinizi gerçekleştirebildiniz mi? Keşke şöyle olsa idi dedikleriniz var mı?

George Orwell, “Gazetecilik başkalarının basılmasını istemediği şeyleri basmaktır, geriye kalan şeyler ise halkla ilişkilerdir” demiştir. Ben, foto muhabirliğine bulaştığım ilk günden itibaren bu söze uygun davrandım. Meslek hayatım boyunca hep başkalarının görmek ve göstermek istemediklerini “görme ve gösterme” çabası içinde oldum. Bu ısrar devlet haber ajansında çalışırken bile devam etti.

Yaptığım işin hakkını verme ısrarı çoğu zaman başımın ağrmasına ve birçok idari sıkıntı yaşamama neden olsa bile bunları “haber fotoğrafının özgürlüğü” adına yeniden yaşamakta tereddüt etmem. Bu çerçeveden baktığımda mesleki hedeflerimi ülke şartları çerçevesinde olabilecek en iyi düzeyde gerçekleştirdiğime

inaniyorum. Hatta mesleki konuda eğitim verebilecek olanaklara kavuşmakla hedeflerimin de ötesine geçtiğimi söyleyebilirim. Hayatımda keşkelere hiç yer vermedim. Yaptım ve geçtim. Mutluyum, huzurluyum.

Şimdiye dek çalışmaktan, çekmekten en çok heyecan duyduğunuz konu ne oldu? Unutamadığımız bir anınızı da paylaşır mısınız?

Hayvan yetiştiricilerinin Başkent Lefkoşa'daki eylemleri sırasında Başbakanlık binası önüne süt döktükleri anı çekmek, en fazla haz duyduğum fotoğraflardan biridir. Haz aldığım diğer fotoğraf ise Kamu Hizmeti Komisyonu Başkanı'nın şoförünün dairenin önünde uyuduğu anı yansıtan fotoğraftır. Ama 1988 yılında Beşparmak dağlarında meydana gelen uçak kazası ile 1995'teki Beşparmak yangını beni en çok etkileyen olayların başında gelir. Uçak kazasının olduğu yerde parçalanmış cesetlerin ve organların içinde fotoğraf çekmek ruhsal olarak beni çok etkilemişti. Üzüntü, acıma ve

tiksinti duygularını birlikte yaşamıştım. Beşparmak dağlarının alevler içindeki fotoğrafını çekerken de ağlıyordum. O güne kadar birçok yangın fotoğrafı çekmişim ama Beşparmaklardaki yangın bu toprakların insanı olarak hepimizin içindeki yangın gibiydi. Toplum olarak çok önemli değerlerimizden birinin göz göre göre yok olduğuna tanık olmak ve bunu meslek gereği mutlaka “saptamak” zorunda olmanın ikilemini yaşamıştım.

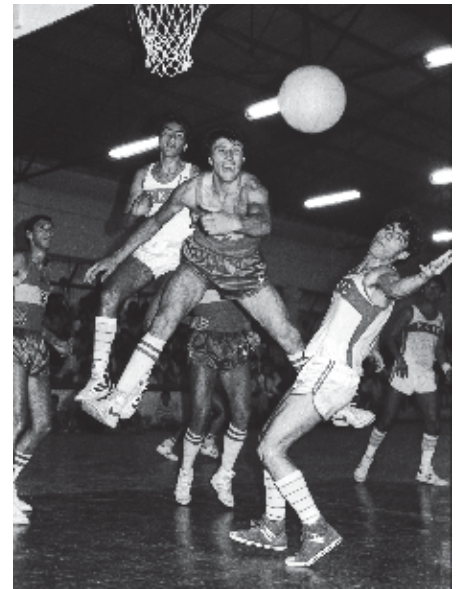
Meslek olarak foto muhabiri olarak çalıştınız. Şimdi aynı zamanda bir eğitmenisiniz ve eğitim veriyorsunuz. Sizce bir fotoğrafçı başarılı olabilmek için ne gibi bir yol izlemeli? Tavsiyeleriniz nedir?

Eğer foto muhabirliği mesleğine gönül verdiğiniz ya da benim gibi kendinizi bu işin içinde bulduysanız öncelikle bu işi aşkla yapmalısınız. İşin içinde sevgi yoksa bunun yaptıklarınıza yansıtacağını unutmamalısınız. Birilerinin farklı anlamdaki sözlerini bu konuya uyarlamak gerekirse “Ya seveceksiniz, ya da terk edeceksiniz !..” Başarılı olabilmek için ille de okulda eğitim almanız gerekmez. Ama mutlaka kendinizi eğitmeli ve geliştirmelisiniz. Bunun için başarılı onaylanmış haber ve spor fotoğraflarını incelemeli, kendi üretimleriniz hakkında kibirlenmeden başkalarından kritik almalısınız.”

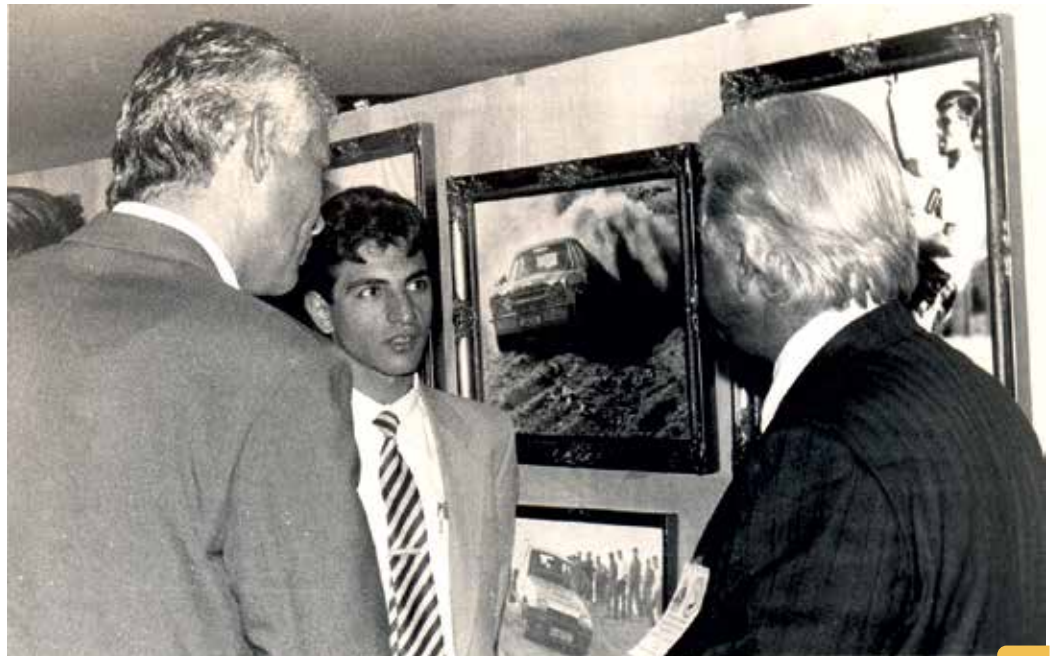
Doğu Akdeniz Üniversitesi
Kıbrıs Öğrenciler Birliği
okul harçlarının
düşürülmesi isteği ile
Başbakanlık önünde
oturma eylemi
gerçekleştirdi.
Güvenlik güçleri
eylemi engellemeye
çalıştı
Lefkoşa -1999

"UÇAN MOTOKROSCU"

Motokros yarışlarında takım arkadaşları sayesinde sakatlığı aynısını deneyimlediğim gençler uçması mümkün değil.

"T.C. GAZETECİLER BİRLİĞİ" YILIN SPOR FOTOGRAFİ - 1988

BİZİM MAHALLE

Aytuğ TÜRKKAN
aytugturkkan@hotmail.com

Realist kapandı, çalışanlar mağdur oldu

Yayın hayatına 27 Ocak 2014 yılında iddialı bir şekilde başlayan Realist & Kulis Gazetesi, 108 sayı sonra yayın hayatına son verdi. Türkiyeli iş insanı Temel Bulut ile gazeteci Harun Denizkan'ın ortaklığında kurulan Fortis&Liber Media şirketinin ürünü olan Realist, iddialı bir kadro kurarak ve gündem yaratan haberlerle yayın hayatına başlamıştı. 56 sayfa tamamı renkli, iki gazete şeklinde yayın yaşamını sürdüren Realist, 14 Mayıs 2014 tarihinde “Teşekkürler” manşetiyle son sayısını yayımladı.

Gazetenin yayınlanan 108 numaralı son sayısında, kapanma gerekçesi olarak “gazetenin maddi kaynağını oluşturan Temel Bulut'un çekilmesi” gösterildi.

Çalışanlar hâlâ ödenmedi

Realist'in kısa ömürlü yayın hayatı basın camiasında büyük bir şok yaratırken, çalışanlar da büyük sıkıntı yaşadı. Emeklerinin karşılığını alamayan Realist çalışanları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na başvurdu ancak dergimiz yayına hazırlandığı güne kadar hala çalışanların son maaşları ödenmedi.

BRT'de huzursuzluk büyüyor

Bayrak Radyo Televizyon Kurumu (BRTK)'da çalışanların sorunları büyüyor. Bay-Sen üyeleri Başbakanlık önünde çadır kurup seslerini duyurmaya çalışıyor.

BRTK çalışanlarının yıllardır güvencesiz çalışmaları ve yasal iş güvencesi sağlanması için eylem yaptıklarını ifade edildi.

Hükümetin konuya duyarsızlığı sürerken, eylemin sonuç alınca kadar devam edeceği açıklandı. Bay-Sen Başkanı Salih Sakallı, “Sonuç alınca kadar eylemimiz devam edecek” derken, konuyla ilgili Başbakan Özkan Yorgancıoğlu da açıklama yaptı.

“Eylem hakkına saygılıyız”

“Biz çalışanların eylem hakkına saygılıyız, yeter ki eylem haklı gerekçelere dayansın” diyen Yorgancıoğlu, “BRT çalışanlarının haklarını vermek durumundayız. Ama risk ödeneğini antende çalışan da, masa başında çalışan da alıyorsa, burada bir yanlışlık var demektir. Biz bu güvenceyi verirken, hak edene hak ettiği kadar ücret ödemek durumundayız ama istismar edilmesini doğru bulmuyoruz” dedi. Yorgancıoğlu, bir noktada uzlaşmak gerektiğini, uzlaşma adına her türlü yardım için ellerinden geleni yapacaklarını söyledi.

Bay-Sen ve Basın-Sen birbirine girdi

BRTK'da yaşanan huzursuz ortam sendikaları da karşı karşıya getirdi. Basın Emekçileri Sendikası (Basın-Sen) Bayrak Radyo Televizyon Kurumu Çalışanları Sendikası (Bay-Sen)'i, “BRTK kurumunu ve yüzlerce çalışanını uçuruma sürüklemeye devam etmekle” suçladı.

Basın-Sen Başkanı Kemal Darbaz'ın bu açıklamasına Bay-Sen'den sert bir açıklamayla cevap geldi.

Kemal Darbaz

Salih Sakallı

Bay-Sen Başkanı Salih Sakallı, bugüne kadar sadece çalışanların hakkını aramak için çalıştıklarını buna karşın, “nylon sendika” olarak nitelediği bir sendikanın ne eyleme ne de hak arayışına saygısının olduğunu kaydederek Basın-Sen'in açıklamasını eleştirdi.

Aytuğ Türkkan As TV'de

Medya dergisinde bana bu sayfanın sorumluluğu verildiğinden bu yana maalesef kendimle ilgili haberler yapmak zorunda kalıyorum... Kıbrıs TV'deki görevlerim sonrasında Realist Gazetesi'nin Haber Müdürü olarak göreve başladığımı bir önceki sayımızda duyurmuştuk. Bu sayımızda ise Realist'in kapanış haberini ve yeni görevimi de yazmak yine bana nasip oldu!

Aytuğ Türkkan

Realist'in kapanışıyla birlikte 1 Haziran 2014 itibarıyla AS TV'de Genel Yayın Yönetmeni olarak görev yapmaya başladım. Genel Yayın Yönetmenliği görevine ek olarak AS TV'de her sabah “Günaydın Çözüm” programıyla izleyicinin karşısına çıkmaya başladım.

Yazılı basındaki deneyimlerimi de Aysu Basri Akter'in sahibi olduğu Gazete360 internet sitesi üzerinden aktarıyorum. Köşe yazıları ve özel haberlerle görsel medyanın dışında Gazete360 aracılığıyla okurlara ulaşıyorum.

Züleyha Karaman Diyalog'dan ayrıldı

Anadolu Ajansı'ndan emekli olduktan sonra Telsim'in basın biriminde çalışan gazeteci Züleyha Karaman, Diyalog gazetesinin yayın hayatına başlamasıyla burada Haber Müdürü olarak görev yapmaya başladı.

Karaman, Nisan 2014 tarihi itibarıyla gazetede görevinden istifa etti. Diyalog gazetesi, dergimizin yayın hayatına hazırlandığı güne kadar henüz yeni bir Haber

Züleyha Karaman

Müdürü ile anlaşmış değildi.

Hüseyin Yalyalı kaybetti

İrsen Küçük Başbakanlığı'ndaki Ulusal Birlik Partisi hükümetinin seçim yasaklarına saatler kala Türk Ajansı Kıbrıs (TAK) Müdürlüğü'ne atadığı ve CTP Birleşik Güçler-DP Ulusal Güçler hükümeti döneminde görevden alınan Türk Ajansı Kıbrıs (TAK) eski Müdürü Hüseyin Yalyalı, usülsüz biçimde görevinden alındığı iddiasıyla Yüksek İdare Mahkemesi'nde açtığı davayı kaybetti.

Neriman Saygılı

Yalyalı “olumsuz performans” değerlendirmesi sonucunda görevinden alınmıştı. Ancak Yalyalı bu kanaati ancak TAK'ın Yönetim Kurulu'nun verebileceği tezinden yola çıkarak idareye dava açmıştı.

Talat Refiker başkanlığında Mehmet Türker ve Ahmet

Kalkan'dan oluşan Yüksek İdare Mahkemesi heyeti kararında “idarenin ya da ilgili makamın yasaya göre performans düşüklüğü sonucuna varması durumunda bakanın önerisi, Bakanlar Kurulu'nun kararı ve Cumhurbaşkanı'nın onayı ile görevden almalar yapılabileceğine” dikkat çekildi ve Yalyalı haksız bulundu.

Kararın okunmasından sonra Haberal Kıbrıslı gazetesine konuşan Yalyalı, konuyu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne taşıyacağını söyledi.

Başta yeni atanan müdür Neriman Saygılı olmak üzere, TAK Yönetim Kurulu, Cumhurbaşkanlığı ve Bakanlar Kurulu'nu “yeni müdür atamasının yasal olmadığı” gerekçesiyle mahkemeye veren Hüseyin Yalyalı, dava gerekçesinde kendinin görevden alınması şartlarının da yasa dışı olduğunu savunmuştu.

Yenidüzen'de Okur Temsilcisi değişti

İbrahim Özejder

Kıbrıs Türk basınında bir ilki gerçekleştirip okur temsilciliği (ombudsman) dönemi başlatan Yenidüzen gazetesinde okur temsilcisi değişti. DAÜ İletişim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Süleyman İrvan okur temsilciliği görevini noktaladı. Yenidüzen yönetimi İrvan'dan boşalan okur temsilciliğine, YDÜ İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi İbrahim Özejder'i getirdi.

Kahvecioğlu gitti, Aziz geldi

Uzmanlardan oluşan ve medyadaki etik ihlallerle ilgili çalışma yapmak için kurulan Medya Etik Kurulu'nda istifa yaşandı.

Deneyimli gazeteci Hasan Kahvecioğlu, kuruldaki görevinden istifa etti. İstifa ile boşalan üyeliğe kurul yönetimi, deneyimli bir gazeteci atadı.

Türk Ajansı Kıbrıs (TAK) Müdürlüğü'nden emekli olan

Perihan Aziz

Perihan Aziz, Kahvecioğlu'nun yerine Medya Etik Kurulu yönetiminde görev almaya başladı.

Dilek Çetereisi nişanlandı

Kıbrıs Türk basınının “çılgın” karakteri, en etkin kalemlerden Kıbrıs Gazetesi Haber Müdür Yardımcısı Dilek Çetereisi nişanlandı.

Basın dünyamızın en sevilen bireylerinden olan Çetereisi, mütevazı bir törenle evliliğe ilk adımı attı, Rıza Bey diye bilinen Mehmet Rıza ile nişan yüzüklerini taktı.

Emekli banka müdürü olan Rıza Bey ile nişanlanan Çetereisi, bu mutlu haberi facebook hesabından fotoğraflarıyla birlikte kamuoyuna duyurdu. Kendine özgü esprileriyle bilinen Çetereisi, nişan haberini de “Tuzlu kahveyi içiremedik ama olsun...” ifadeleriyle duyurdu.

Meslektaşımızın mutluluğunun daim olmasını diliyoruz...

Dilek Çetereisi & Mehmet Rıza

OSMAN KOÇAK LTD.

SEBZE VE MEYVE TOPTANCISI

ŞUBE ADRES : ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ 22.SOKAK NO : 7 **MERKEZ ADRES :** GÖNYELİ TOPTANCILAR HALI

MERKEZ TELEFON : 22 38 560 - 549 **MERKEZ GSM :** 0533 868 70 00 **MERKEZ FAX :** 22 38 561

ŞUBE TELEFON : 22 54 567 - 68 - 69 **ŞUBE CEP :** 0533 820 10 00 - 0533 865 70 00 **ŞUBE FAX :** 22 54 615

Prof. Dr. Süleyman İRVAN
Medya Etik Kurulu Başkanı
suleyman.irvan@gmail.com

Medya Etik Kurulu uyarılarına devam ediyor

Medya dergisinin 8. sayısında, Medya Etik Kurulu'nun kuruluşundan itibaren aldığı kararları özetlemiştım. Bu sayıda, hem alınan yeni kararlara, hem de Medya Etik Kurulu'nun diğer faaliyetlerine değineceğim.

Önce kararlardan söz edelim. Medya Etik Kurulu, 12 Nisan 2014 tarihinde yaptığı basın açıklamasında, aldığı üç yeni kararı kamuoyuna duyurdu. Bu kararları kısaca özetleyeceğim.

Karar 24: Zanlıların açık isimleri verilmemeli

Medya Etik Kurulu'na şikâyetle bulunan bir yurttaş, bir ihbar sonucu kardeşinin de içinde bulunduğu üç kişinin uyuşturucu bulundurma suçlamasıyla polis tarafından gözaltına alındıklarını; konuya ilişkin haberlerin bazı gazetelerde ve haber sitelerinde yayımlandığını; haberlerde gözaltına alınanların açık isimlerinin verildiğini; ancak polis tarafından arabada bulunan maddenin laboratuvar testiyle uyuşturucu olmadığını anlaşıldığını ve tutuklanan kişilerin dava okunmadan serbest bırakıldıklarını belirtti. Şikâyetçi okur, gözaltıyla ilgili haberlerin haber sitelerinin sayfalarında yayımlanmaya devam ettiğini, bu durumun suçsuz oldukları anlaşılan kişilerin mağduriyetinin sürmesine yol açtığını dile getirdi. Kurul, şikâyeti, www.havadiskibris.com haber sitesinin Yazı İşleri Müdürü Hüseyin Ekmekçi'ye ilettili. Medya Etik Kurulu'nun talebi üzerine suçsuzluğu anlaşılan kişilere ilişkin haberler düzeltildi.

Medya Etik Kurulu, polis haberlerinde kişilere dava okunana kadar zanlıların açık isimlerinin ve görüntülerinin yayımlanmamasının daha doğru olacağını; mahkemede dava okunduktan sonra masumiyet karnesini de göz önünde bulundurarak isimlerin açıklanabileceğini; haberlerde zanlıların açık isimleri verildiyse haber siteleri yöneticilerinin kendilerine ulaşan şikâyetlere karşı duyarlı davranmalarının ve kendilerine dava okunmayan zanlıların haberlerdeki isimlerini geriye dönük olarak haberlerden çıkarmalarının ya da aynı haberin altına bir düzeltme koymalarının beklendiğini belirtti.

Karar 25: Eleştiri sınırları aşılmasın

Medya Etik Kurulu'na şikâyet başvurusu yapan CTP-BG Girne Milletvekili Abbas Sınay, 17 Şubat 2014 tarihli Realist gazetesinin “Kulis” ekinde yer alan “Organize İşler Bunlar” başlıklı manşet haberde kendisine hakaret edildiğini, şahsının rencide edildiğini; yine aynı gazetenin “Mesajı Olan Alsın” sütununda şahsının küçük düşürüldüğünü savundu.

Konuyu değerlendiren Kurul, gazetenin doktor raporlarıyla ilgili olarak yaptığı haberlerde gazetecilik etiği açısından bir sorun görmediğini, ilgili gazetenin bu türden bir uygulamayı haber yapmasının yanında, iddiasını belgelerle desteklemesinin de en doğal gazetecilik görevi olduğunu ifade etti.

Ancak Kurul, ilgili gazetenin, şikâyetle konu olan diğer iddialarını destekleyecek kanıt sunmadığını ve eleştiri sınırlarını aşarak milletvekilini incitici ifadelere yer verdiğini saptadı.

Kurul, ayrıca, suçlanan kişilere “cevap hakkı” kapsamında savunma imkânı tanınmanın doğru bir gazetecilik davranışı olacağını; özellikle haber hazırlığı safhasında suçlanan kişilerin ifadelerine başvurulmasının gerektiğini belirtti.

Karar 26: İnternet gazeteciliği deklarasyonu hayata geçirilsin

Yenidüzen haber sitesi editörü Ulviye Akın Uysal, Medya Etik Kurulu'na yaptığı şikâyet başvurusunda, gazetenin özel haberlerinin link verilmeksizin bütünüyle başka siteler tarafından kullanıldığını ifade etti.

Medya Etik Kurulu; haberi yayımlayan haber sitesi nezdinde girişimde bulunurken, genel bir uyarı yapma kararı da aldı.

Kurul, medya kuruluşları tarafından üretilen özel haberlerin nasıl kullanılması gerektiğinin deklarasyonda net biçimde ifade edildiğini, haber özetlendikten sonra ilgili haber sitesine link verilmesi gerektiğini belirtti.

Kurul kararında; “Haber siteleri, meslektaşlarının emeğine saygılı olmalı ve okuru diğer siteye yönlendirmekten kaçınmamalıdır” denildi.

“Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası”na müdahale

Medya Etik Kurulu, kendisine ulaşan şikayetleri değerlendirme ve karar üretme dışında, gazetecilik alanıyla ilgili diğer konularda da etkin biçimde çaba gösteriyor. Bunun bir örneği, KKTC Cumhuriyet Meclisi'nde oybirliği ile kabul edilerek yürürlüğe giren Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası konusunda yaşandı.

Yasayı gündemine alan Kurul, yasayı hazırlayan milletvekili Tufan Erhürman'ı toplantıya davet etti ve yasa ile ilgili kaygılarını paylaştı. Bu süreçte, diğer meslek örgütleriyle birlikte gerçekleştirilen bir toplantıya da katıldı.

Sonuçta, Meclis'te oybirliği ile kabul edilerek yürürlüğe giren yasayla ilgili bir değişiklik önerisi hazırlandı. Kurul Başkanı olarak, değişiklik önerisinin görüşüldüğü Cumhuriyet Meclisi'ndeki komisyon toplantısına davet edildim. Toplantıda, Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği Başkanı Hüseyin Güven ile Basın-Sen Genel Sekreteri Canan Onurer'le birlikte değişiklik önerisinin kaygılarımızı gidereceğini ifade ettik. Değişiklik önerisi komisyondan geçti, ancak henüz Meclis gündemine alınmadı.

Mülteci Hakları Derneği'yle ortak basın açıklaması ve çalıştay

Medya Etik Kurulu ile Mülteci Hakları Derneği, mülteci haberlerinin nasıl verilmesi gerektiği konusunda ortak bir basın açıklaması yaptı.

“Sığınmacılara suçlu muamelesi yapılmamalı” başlıklı basın açıklamasında, medyada yayımlanan sığınmacı haberlerindeki yanlışlıklar anlatıldı. Açıklamada, Kıbrıs Türk medyasında konuyla ilgili haberlerde sığınmacı ve mültecilerin genelde suçlu gibi yansıtıldığı ve böylece insan hakları ihlallerinin ortaya çıktığı kaydedildi.

Medyada yer alan haberlerde sığınmacıların sıklıkla “kaçak göçmen” ya da “kaçak mülteci” gibi ifadelerle tanımlandıklarının altının çizildiği açıklamada, sığınmacı ve mültecilerin düzensiz yollardan ülkeye ulaşmış olsalar bile zulüm ve savaştan kaçan kişilerin “kaçak” olarak nitelenemeyeceği ifade edildi. Gazetelerin, sığınmacı ve mültecilerle ilgili haberlere polisiye olayların aktarıldığı sayfalarda yer verdiği belirtilen açıklamada, bu verilmiş biçiminin sığınmacıları otomatik olarak suçlulaştırdığı ifade edildi. Yapılan haberlerde sığınmacı ve mültecilerin açık isimlerinin ve fotoğraflarının yayımlanmasının da yanlış olduğunun ifade edildiği açıklamada, şu görüşlere yer verildi:

“Günümüzde bir çok haberin internet ortamındaki varlığını ve diğer ülkelerden erişiminin kolaylığını da düşünecek olursak, kimlik deşifreleri halihazırda güvensiz ortamlardan kaçan kişilerin zulüm göreceklere yere geri gönderilmek için tespit edilmelerine neden olabilmekte ve menşe ülkedeki ailelerinin de güvenliğini tehlikeye sokabilmektedir.”

Medyanın genelde sığınmacı ve mültecilerle ilgili olumsuz haberlere rağbet ettiğinin ifade edildiği açıklamada, bu durumun, sığınmacı ve mültecileri suçlulaştırma pratiğini pekiştirdiği ifade edildi. Kurul, Mülteci Hakları Derneği ile birlikte gazetecilere yönelik bir de çalıştay gerçekleştirdi. “Mülteci Haberlerinin Yazımı: Mevcut Eğilimleri İncelemek ve Değişiklikler İçin Yol Açmak” başlıklı çalıştayda, mülteci haberlerinin doğru verilmesinin önemli olduğu vurgulandı.

Medya Etik Kurulu'nun yeni üyesi Gazeteci Perihan Aziz

Medya Etik Kurulu'nda gazeteci Hasan Kahvecioğlu'nun istifasıyla boşalan Kurul üyeliğine gazeteci örgütlerinin temsilcisi olarak Perihan Aziz getirildi. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı Basın Yayın Yüksek Okulu'ndan mezun olan Perihan Aziz, 1975 yılında TAK'da muhabir olarak gazeteciliğe başladı. Aziz, 2010 yılında Ajans'ın müdürlüğüne atandı. Kesintisiz 37 yıl çalışmanın ardından 2012 yılında emekli oldu.

Deniz ABİDİN
denizabidin@hotmail.com

3 Mayıs Dünya Basın Özgürlüğü Günü kutlandı Medya Başarı Ödülleri verildi

Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği'nin 3 Mayıs Dünya Basın Özgürlüğü Günü kapsamında düzenlediği "Medya Başarı Ödülleri Yarışması"nda ödül alan gazetecilere ödülleri düzenlenen törenle verildi.

KTGB Lokali'nde gerçekleşen tören ve resepsiyona Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu, Meclis Başkanı Sibel Siber, Başbakan Özkan Yorgancıoğlu, 2. Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat, Türkiye Cumhuriyeti Lefkoşa Büyükelçisi Halil İbrahim Akça, Sağlık Bakanı Ahmet Gülle, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Aziz Gürpınar, TDP Genel Başkanı Cemal Özyiğit, bazı üst düzey yetkililer, belediye başkanı ve basın yayın kuruluşlarının temsilcileriyle basın mensupları katıldı.

ÖDÜL ALAN GAZETECİLER

Yurdakul Cafer, Perihan Aziz, Nezire Gürkan, İbrahim Özejder ve Efdal Keser'den oluşturulan jürinin değerlendirdiği Medya Başarı Ödülleri Yarışması'nda ödül alan gazeteciler ve kategoriler şöyle:

Haber kategorisinde ödül

alanlar: Ali Cansu (Kıbrıs): "Alo Demek Pahalı" ve "Ercan Kaynıyor" isimli haberleriyle; Mert Özdağ (Yenidüzen): Askerlik konusundaki yazı dizisiyle;

Gülten Özyakup Sezgin (Kıbrıs): Haber kategorisine girmemesine karşın biyografi çalışmasındaki başarısından dolayı jüri kararı ile ödüle layık görüldü.

Fotoğraf kategorisinde ödül

alanlar: Uğur Kaptanoğlu (Kıbrıs): Doğanın gücünü görsel zenginlikle yakalayan kareleriyle; Özmen Yıllancılar (Kıbrıs): Toplumda önemli gündem yaratan Ejder Aslanbaba'nın Meclis kürsüsünden rüşvet aldığını açıklarken çekilen haber fotoğraflarıyla.

Röportaj kategorisinde ödül

alanlar: Osman Kalfaoğlu (Kıbrıs): Kıbrıs sorunu konusuyla ilgili yabancı misyonla röportajlarıyla; Simge Çerkezoğlu (Adres Kıbrıs Dergisi): Maden işçilerinin direniş öyküsüyle ilgili röportajıyla; Rahme Çiftçioğlu (Medya Dergisi): Akay Cemal ile yaptığı röportajla.

TV-Radyo Haber/Program

kategorisinde ödül alanlar: Mine Avkırın (Kıbrıs TV): "Narkotik Köpekler" isimli haberle; Gülsüm Sönmez (Kıbrıs TV): "Yağmuralan Köyü" isimli programla

Barış Gazeteciliği kategorisinde

ödül alan: Serkan Soyalan (Adres Kıbrıs Dergisi): "Adamos" isimli röportajla

Genç Yetenek kategorisinde ödül

alanlar: İrfan Gündüzler (Haber Kıbrıs): "Cinsel Eğitimsizlik" ve "Seks Turizmi" başlıklı haberleriyle; Devrim Demir (Havadis): "Oğlumu Kurtarın" ve "Sonum Aşkım Gibi Olacak" başlıklı haberleriyle; Malhun Gazi (Havadis): "Akıncılar'ın Yol Çilesi" isimli haberle; Uğur Bayram (Genç TV): Girişkenliği nedeniyle jüri kararıyla ödüle layık görüldü.

Mesleki ve sosyal alanlarda işbirliği...

KTGB-Kıbrıs Rum Gazeteciler Birliği'yle işbirliği yolunda

Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği, Kıbrıs Rum Gazeteciler Birliği'ni ziyaret ederek Başkan Antonis Makrides ve yönetim kurulu üyeleriyle görüştü. Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği Başkanı Hüseyin Güven ve bazı yönetim kurulu üyelerinin katıldığı ziyarette iki örgüt arasında uzun

zamandır kopan iletişimin yeniden kurulması, sosyal ve mesleki konularda ortak etkinlikler ve işbirliği konuşuldu.

Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği Başkanı Hüseyin Güven, Kıbrıs'ta iki halk arasındaki ilişkilerde gazetecilerin başı çekmesi gerektiğini; Kıbrıs sorununun çözümü için devam eden müzakerelerde de basın olumlu rol üstlenmesi ve barış gazeteciliği yapılmasını istediklerini söyledi. Güven, ilk etapta gazetecilerin ara bölgede sosyal bir etkinlikte buluşmasını, ardından karşılıklı etkinlik ve ziyaretler önerdi.

Kıbrıs Rum Gazeteciler Birliği Başkanı Antonis Makrides ise, adada herkesin adil bir çözüm istediğini, emin adımlarla ilerleyerek tarafların ortak bir noktada buluşması gerektiğini ifade etti. Makrides, Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği'yle sürekli iletişim içinde olmayı istediklerini belirterek ortak etkinlikler için görüşmelerin devamını istedi. Daha sonra KTGB, Kıbrıslı Rum gazetecileri Lefkoşa'da bir restoranda akşam yemeğinde konuk etti. Yemekte, işbirliği konuları görüşülmeye devam edildi.

11 Temmuz Basın Günü kutlanıyor

Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği (KTGB) 11 Temmuz Basın Günü'nü ödül töreni ve resepsiyonla kutlayacak.

Kıbrıs'ta bir Kıbrıslı Türk tarafından çıkarılan ilk Türkçe gazete Saded'in anısına kutlanan 11 Temmuz Basın Günü nedeniyle verilecek resepsiyon, birlik lokalinde 11 Temmuz Cuma akşamı saat 20.00'de başlayacak.

Protokolün de davetli olduğu gecede, mesleğe uzun yıllar emek vermiş gazetecilere gazetecilik hizmet onur ödülleri de takdim edilecek.

KTGB Yönetim Kurulu kararıyla bu yıl 11 Temmuz'da "Peral Ağcataş, Şifa Nesim, Gazi Yüksel, Sevilay Direkoğlu, Sevgi Yalman, Yücel Hatay, Mustafa Kortun, Huriye Olkanlı, İbrahim Özdamlı ve Mustafa Evliya"ya plaket verilecek. Gazeteciler Birliği ayrıca gün nedeniyle yayın organı Medya dergisini "11 Temmuz Özel Sayısı" olarak yayınladı.

Etik ve sosyal medya irdelendi

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi (UKÜ) ile Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği'nin (KTGB) düzenlediği, "Medya ve Etik: Nasıl Bir Denetim" ve "Sosyal Medya" konularının

irdelendiği "Medya Günleri" etkinliği yapıldı.

UKÜ Çevik Uraz Konferans Salonu'nda yer alan etkinlikte, Türkiye'den T24 Medya Grubu'ndan gazeteci-yazar Yavuz Baydar, İstanbul Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi ve T24 Medya Grubu'ndan Yrd. Doç. Dr. Erkan Saka ile Medya Etik Kurulu Başkanı ve Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) İletişim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Süleyman İrvan konuştu; katılımcıların sorularını yanıtladı.

Medya Günleri etkinliğinde, konuşmacılara, UKÜ Rektör Vekili Prof. Dr. Hikmet Seçim, TAK Müdürü Doç. Dr. Neriman Saygılı ve KTGB Başkanı Hüseyin Güven tarafından teşekkür plaketleri de takdim edildi.

KTGB üyelerine İngilizce kursu

Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği, Dışişleri Bakanlığı'nın katkısıyla üyelerine yönelik İngilizce kursu düzenledi. Kurs, Management Centre tarafından verildi. Kurs 3 ay sürdü.

Management Centre eğitmenlerinden Frosso Frangos'un gazetecilerle haftada bir kez biraraya geldiği iki seviyeli derslerinde, gazetecilere genel İngilizce yanında daha çok mesleki İngilizceyi kullanmaları yönünde bilgiler verildi.

Saldırıları kınandı

Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği, görevlerini yerine getirirken bazı kişilerin saldırısına uğrayan medya çalışanları için bildirim yayımladı ve yetkilileri önlem almaya çağırdı.

12 Mayıs'ta, Gönyeli'de çöken bir inşaatla ilgili haber yapmak üzere olay yerine giden bazı gazetecilere sözlü ve fiziki saldırıda bulunuldu.

Lefkoşa'da 5 Haziran'daki Let's Do It temizlik kampanyası sırasında ise, kampanyaya katılan bir grup ve BRTK'nin bir muhabiri ile kameramanı da uyuşturucu madde kullanıcısı olduğu belirtilen 16 yaşında bir çocuğun saldırısına uğramıştı.

TAK'ta Baturay, BRTK'da Davulcu göreve devam edecek

Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği'ni temsilen Türk Ajansı Kıbrıs (TAK) Yönetim Kurulu'nda Ali Baturay; Bayrak Radyo Televizyon Kurumu (BRTK) Yönetim Kurulu'nda ise Halil Davulcu görev yapmaya devam edecek. Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği Genel Kurulu, Birliği temsilen TAK ve BRTK yönetim kurullarında 3 yıl boyunca yapacak üyelerin belirlenmesi için 28 Haziran'da toplandı.

Birlik lokalinde yer alan toplantıda KTGB Başkanı Hüseyin Güven'in konuşmasından sonra Baturay ve Davulcu, son dönem görev sürelerinde yaşananlar, yapılanlar ve yapılamayanlara ilişkin bilgiler içeren konuşmalar yaptı.

TAK Yönetim Kurulu için tek aday olan Ali Baturay oy birliğiyle yeniden seçilirken; BRTK Yönetim Kurulu üyeliği için Hakan Çakmak ile Halil Davulcu aday oldu. 97 kişinin oy kullandığı seçimde 80 oy alan Halil Davulcu yeniden BRTK Yönetim Kurulu üyeliği için görevlendirildi.

Ali Baturay

Halil Davulcu

Omaç Başat'ı kaybettik

Spor yazarı olarak Kıbrıs Türk basınına uzun yıllar hizmet veren KTGB üyelerinden, sürekli basın kartı sahibi ve Basın Kartı Komisyonu üyesi Omaç Başat, 30 Mayıs 2014'te hayatını kaybetti.

Rahatsızlığı nedeniyle bir süre tedavi gören Başat'ın ölümü, basın camiasında büyük üzüntü yarattı. Başat, 31 Mayıs'ta kurucularından olduğu Kıbrıs Türk Spor Yazarları Derneği önünde düzenlenen ve birçok gazetecinin konuşma yaptığı törenin ardından Lefkoşa Mezarlığı'nda dini vecibeler yerine getirilerek toprağa verildi.